

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 341

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

56. évfolyam

2013. november 21.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I	<i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>	
	VÉLEMÉNYEK	
	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság	
	492. plenáris ülés, 2013. szeptember 18. és 19.	
2013/C 341/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalmi partnerségek megerősítése a balti-tengeri stratégia hatékonyabb végrehajtása érdekében (2014–2020) (feltárási vélemény)	1
2013/C 341/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők foglalkoztatása és a növekedés (feltárási vélemény)	6
2013/C 341/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fenntartható fejlődési célok meghatározása – Az európai civil társadalom hozzájárulása az EU álláspontjához (feltárási vélemény)	11
2013/C 341/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Élelmiszezbiztonság és bioenergia (saját kezdeményezésű vélemény)	16
2013/C 341/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az energiaszegénység megelőzését és leküzdését célzó összehangolt európai fellépés (saját kezdeményezésű vélemény)	21

HU

 Ár:
4 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

492. plenáris ülés, 2013. szeptember 18. és 19.

2013/C 341/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1083/2006/EK tanácsi rendeletnek a pénzügyi stabilitásuk és a kötelezettségvállalás visszavonásának szabályai vonatkozásában komoly nehézségekkel küzdő vagy ilyen nehézségek által fenyegetett egyes tagállamok pénzügyi irányításával kapcsolatos rendelkezések tekintetében történő módosításáról (COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD))	27
2013/C 341/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az Európai Unió úripari politikája – az úriparban rejlő gazdasági növekedési potenciál kibontakoztatása (COM(2013) 108 final)	29
2013/C 341/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: 2012. évi helyzetértékelés az „Innovatív Unió” megvalósításáról – A változás felgyorsítása (COM(2013) 149 final)	35
2013/C 341/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvvel a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetési számla-váltásról és az alapszintű fizetési számlákhoz való hozzáférésről (COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD))	40
2013/C 341/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 528/2012/EU rendeletnek a piacra jutás bizonyos feltételei tekintetében történő módosításáról (COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD))	44
2013/C 341/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az EU egészére kiterjedő, kölcsönösen átjárható e-segélyhívó szolgáltatás kiépítéséről (COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD)), valamint Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fedélzeti e-segélyhívó rendszer kiépítésével összefüggő típus-jóváhagyási követelményekről és a 2007/46/EK irányelv módosításáról (COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD))	47
2013/C 341/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvvel a harmadik országbeli állampolgárok kutatás, tanulmányok folytatása, diákcseré, javadalmazás ellenében végzett és javadalmazás nélküli gyakorlat, önkéntes szolgálat, valamint au pair munkavégzés céljából történő beutazásának és tartózkodásának feltételeiről (COM(2013)151 final – 2013/0081(COD))	50
2013/C 341/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvvel a munkavállalók szabad mozgásával összefüggésben a munkavállalóknak biztosított jogok gyakorlását megkönnyítő intézkedésekről (COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD))	54

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

492. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. SZEPTEMBER 18. ÉS 19.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil társadalmi partnerségek megerősítése a balti-tengeri stratégia hatékonyabb végrehajtása érdekében (2014–2020) (feltáró vélemény)

(2013/C 341/01)

Előadó: **Michael SMYTH**

2013. április 15-én Vytautas Leškevičius, a Litván Köztársaság külügyminiszter-helyettese a soron következő litván elnökség nevében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban:

A civil társadalmi partnerségek megerősítése a balti-tengeri stratégia hatékonyabb végrehajtása érdekében (2014–2020).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió” szekció 2013. július 15-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18 - 19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 148 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 Jelen vélemény rámutat arra, hogy az Európai Bizottság partnerségi magatartási kódexében ismertetett partnerségi elv végrehajtása miatt tekinthető hatásos eszköznek a civil társadalmi partnerségek megerősítésére a balti-tengeri stratégia megvalósítása során.

1.2 A partnerségi magatartási kódexet már támogatásáról biztosította az Európai Parlament, a Régiók Bizottsága és az EGSZB, de a Tanács még nem hagyta jóvá. Ez a partnerségi elv támogatói számára továbbra is komoly kihívást jelent.

1.3 Az EGSZB tudatában van annak, hogy a balti tagállamok körében nem teljes a magatartási kódex politikai támogatottsága, és erősíteni kell a partnerség kultúráját.

1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy a magatartási kódexben vázolt eljárást informális módon építsék bele a balti-tengeri stratégiába, és alkalmazzák a stratégia folyamatban lévő fejlesztése és végrehajtása során.

1.5 A balti-tengeri térség elegendő szervezési tapasztalattal és kompetenciával rendelkezik ahhoz, hogy vállalja a magatartási kódexben előírt irányított határozottabb nyomonkövetési szerepet.

1.6 A balti-tengeri térség – a Duna-stratégia példájára – egy balti civil társadalmi fórumot is létrehozhatna. Az EGSZB kiemelkedő szerepet játszott a Dunai Civil Társadalmi Fórum megalakításában, és kész hasonló koordinációs feladatokat ellátni a balti fórum érdekében.

2. Makroregionális együttműködési stratégiák

2.1 A makrorégiók koncepciója először 2007-ben jelent meg az EU fogalomtárában, a területi kormányzás megfelelő formáiról szóló politikai vita részeként. Ennek nyomán 2009-ben a balti-tengeri térség, 2011-ben pedig a Duna régió tekintetében fogadtak el makroregionális együttműködési stratégiát.

2.2 A balti-tengeri stratégia – mivel elsőként törekedett makroregionális szintű együttműködésre – kezdetben a regionális együttműködés új modelljének próbaköve volt. Abból az egyszerű felismerésből indul ki, hogy egy olyan régióban, mint a balti-tengeri térség, csak tényleges együttműködéssel kezelhetőek és oldhatóak meg a tengeri biztonsággal, környezetszennyezéssel, elérhetőséggel stb. kapcsolatos komoly problémák. Emellett az egyes makrorégiók pontos földrajzi határai a kezelendő kérdések meghatározásától és jellegétől függhetnek. Az Európai Bizottság egyik korábbi, regionális politikáért felelős tagja tömören megfogalmazta a lényegét, amikor megállapította, hogy egy makroregionális stratégia meghatározásának alapját „a közös fellépést igénylő kihívások és transznacionális lehetőségek” jelentik.

2.3 A balti-tengeri stratégiának három fő célja van: a tenger védelme, a régió összekapcsolása és a jólét növelése. Ezek elérése érdekében a tagállamok és az Európai Bizottság cselekvési tervben egyezett meg, amely 15 területet részesít elsőbbségben és mintegy 80 különböző kiemelt projektet tartalmaz.

2.4 A balti-tengeri stratégia a térségben már működő együttműködési szintekre épült, és immár négy éve folyamatban van. Keretében szoros együttműködés alakult ki a részt vevő országok és régiók között. A tengerbiztonság növelése és a Balti-tenger eutrofizációjának csökkentése érdekében a nemzeti és regionális hatóságok a többszintű kormányzás jegyében hangolták össze munkájukat. A balti-tengeri régió fejlesztésére irányuló európai uniós stratégia 2009-es létrehozása óta az EU évente szervez civil társadalmi fórumokat a tárgyan.

2.5 A stratégia végrehajtása nem fogta vissza a régió gazdasági teljesítményét. A balti-tengeri régió 2010-ben Európa más térségeinél gyorsabban nyerte vissza lendületét, és a 2011-es év egészében masszív növekedési rátákat mutatott fel. 2012-ben a növekedés 1,5 %-ra csökkent ugyan, de ez az érték még mindig meghaladja az uniós átlagot. A 2013-as előrejelzések visszafoogottak, de a Balti Fejlesztési Fórum szerint a régió még mindig jobban teljesít, mint európai társai.

3. A partnerségi elv

3.1 Az EGSZB már régóta azon a véleményen van, hogy az uniós kohéziós politika általános hatékonyságához nélkülözhetetlen a valódi partnerség. A partnerség a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődés eszköze, amely szervesen beépült a kohéziós politika végrehajtási mechanizmusába. Formálisan a közös rendelkezésekről szóló rendelet 11. cikke szabályozza.

3.2 A 11. cikk tagállami értelmezése néhány – csak üres szövegeket hangoztató – ország tekintetében problematikus

volt, mások azonban maximálisan éltek a partnerségi elv nyújtotta lehetőségekkel. 2012 áprilisában az Európai Bizottság partnerségi magatartási kódexet javasolt a közös stratégiai keret végrehajtása tekintetében azzal a céllal, hogy formális mechanizmust hozzon létre a kohéziós politikai szereplők eredményes részvételére.

3.3 Az Európai Bizottság által javasolt partnerségi magatartási kódex minimumkövetelményeket tartalmaz, amelyek elengedhetetlenek a magas színvonalú partnerséghez az alapok végrehajtása során, ugyanakkor továbbra is kellő rugalmasságot engednek a tagállamoknak a különféle partnerek részvételének megszervezésében. Az európai partnerségi magatartási kódex kimondja, hogy „a közigazgatási szervek, gazdasági és szociális partnerek és a civil társadalmat képviselő testületek saját hatáskörükön belül létrehozhatnak platformokat vagy ernyőszervezeteket a partnerségbe való bevonásuk megkönnyítése érdekében. Jogukban áll egy képviselőt kijelölni, aki ismerteti a platform vagy ernyőszervezet nézeteit a partnerségben. A partnereknek a kompetencia, az aktív szerepvállalásra való képesség és a megfelelő szintű reprezentativitás figyelembevételével kell kijelölniük a képviselőt.”

3.4 Az európai bizottsági javaslatokat az Európai Parlament, az EGSZB és a Régiók Bizottsága is támogatja. Az Európai Tanács azonban törölte a magatartási kódexet az európai bizottsági javaslatok sorából. E sajnálatos patthelyzet megoldásához összefogott fellépésre van szükség a partnerségi elv összes támogója részéről.

3.5 A magatartási kódex három partnerkategóriát különböztet meg a kohéziós politikán belüli partnerség tekintetében:

- illetékes regionális és helyi önkormányzatok, városi és más közigazgatási szervek,
- gazdasági és szociális partnerek,
- a civil társadalmat képviselő testületek, köztük környezetvédelmi partnerek, nem kormányzati szervezetek, valamint az egyenlőséget és megkülönböztetésmentességet propagáló szervezetek.

3.6 Emellett ismerteti, mely elvek vonatkoznak a különféle partnerkategóriáknak a programok előkészítésébe történő bevonására, és milyen információkat kell rendelkezésre bocsátani a részvételükről, illetve a végrehajtás különböző szakaszaiban. Az Európai Bizottság szerint a partnereket az alábbiakba kell bevonni:

- a különbségek és fejlesztési igények elemzése a tematikus célok, köztük az országspecifikus ajánlásokban szereplő célok figyelembevételével,
- a tematikus célok kiválasztása, az ESB-alapokból származó indikatív összegek és ezek legfontosabb várható eredményei,

- azoknak a programoknak, valamint nemzeti és regionális szintű mechanizmusoknak a listája, amelyek biztosítják az ESB-alapok közötti, illetve más uniós és nemzeti finanszírozási eszközökkel, valamint az EBB-vel való összehangolást,
- rendelkezések, amelyek biztosítják az integrált megközelítést a városi, vidéki, tengerparti és halászati területek, valamint a sajátos területi jellemzőkkel bíró területek fejlesztésére irányuló ESB-alapok alkalmazásában,
- rendelkezések, amelyek biztosítják az integrált megközelítést a szegénység által legjobban sújtott földrajzi területek, illetve a megkülönböztetés vagy kirekesztés kockázatának leginkább kitett célcsoportok egyedi szükségleteinek kezelését, különös tekintettel a marginalizálódott közösségekre,
- a kohéziós politikai alapokkal kapcsolatos közös rendelkezésekről szóló rendelet 7. és 8. cikkében meghatározott horizontális elvek végrehajtása.

3.7 Az előkészítő programokat illetően a partnereket az alábbiakba kell bevonni:

- a szükségletek elemzése és azonosítása,
- a prioritások és a velük kapcsolatos konkrét célok meghatározása és kiválasztása,
- a finanszírozás elosztása,
- programspecifikus mutatók meghatározása,
- a horizontális elvek végrehajtása a közös rendelkezéseket megállapító rendelet 7. és 8. pontjában meghatározottaknak megfelelően,
- a monitoringbizottság összetétele.

3.7.1 A magatartási kódex részletes elveket tartalmaz a tagság szabályaira, a partnerségek irányítására és a monitoring-bizottságokra vonatkozóan.

3.7.2 Annak érdekében, hogy a kisebb nem kormányzati szervezetek és más civil társadalmi szervezetek közül sokan és hatékonyan kapcsolódhassanak be ebbe az új partnerségi folyamatba, figyelmet kell fordítani arra is, hogy megfelelő technikai és pénzügyi támogatást biztosítsanak számukra.

3.8 Bár a balti-tengeri stratégia az érintett felekkel való, az eddigieknél jóval magasabb szintű konzultáció nyomán jött létre, meg kell jegyeznünk, hogy a magatartási kódexben leírt partnerségi elv alig jellemző a balti-tengeri régióban. A partnerségi elvhez való politikai csatlakozást egyes tagállamokban még nem sikerült elérni.

3.9 A balti-tengeri régióban számos olyan testület és szervezet működik sikeresen, amelyekben a civil társadalom szereplői széles körben képviseltek. Ezek képezhetnék egy balti-tengeri partnerség vagy a magatartási kódexben szereplő ernyőszervezet alapját. Nincs szükség a már létező szervezetek megduplázására.

3.10 A Balti-tengeri Államok Tanácsának (CBSS) tagjai közötti új partnerségi megközelítés példamutató lehetne az Oroszországgal fennálló együttműködési kapcsolatok szempontjából, annak mintájára, ahogyan a balti-tengeri regionális stratégia hatást gyakorolt Oroszország északnyugati szövetségi körzetének új stratégiájára.

3.11 Ha a magatartási kódex széles körű támogatást élvezne, még jobban fokozná a balti-tengeri stratégia támogatását az érdekeltek által, még ebben az igen nehéz jelenlegi és az előttünk álló időszakban is. Éppúgy, ahogy a balti-tengeri stratégiát a makroregionális együttműködés próbájának tekintették, a partnerségi elv megvalósítása szintén teszt lehetne a balti-tengeri régióban.

3.12 Az alábbi melléklet a Tanács és az Európai Parlament közötti, a partnerségről és a többszintű kormányzásról való megállapodást tartalmazza, amely alapul szolgálhat a módosított partnerségi magatartási kódexre vonatkozó, felhatalmazáson alapuló jogi aktushoz.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

MELLÉKLET

Az európai partnerségi magatartási kódex 5. cikke a Tanács és az Európai Parlament 2012. december 19-i megállapodása szerint

Partnerség és többszintű kormányzás

1. A partnerségi megállapodás, illetve az egyes programok érdekében a tagállam – intézményi és jogi keretének megfelelően – partnerséget szervez az illetékes regionális és helyi hatóságokkal. A partnerségbe az alábbi partnereket is bevonják:

- a) illetékes városi és más hatóságok,
- b) gazdasági és társadalmi partnerek, valamint
- c) a civil társadalmat képviselő érintett testületek, beleértve a környezetvédelmi partnereket, a civil szervezeteket és a társadalmi integrációt, a nemek közötti egyenlőséget és a megkülönböztetésmentességet propagáló szervezeteket.

2. A többszintű kormányzás megközelítésének megfelelően a tagállamok bevonják az (1) bekezdésben említett partnereket a partnerségi megállapodások és az elért eredményekről szóló jelentések előkészítésébe a programok előkészítése és végrehajtása során, ideértve a programok monitoringbizottságaiban való részvételt is a 42. cikknek megfelelően.

3. A 142. cikknek megfelelően a Bizottság jogosultsággal rendelkezik felhatalmazáson alapuló jogi aktus elfogadására az európai magatartási kódex elkészítése céljából, annak érdekében, hogy a tagállamok számára támogatást nyújtson és elősegítse az (1) és (2) bekezdés szerinti partnerségek megszervezését. A magatartási kódex meghatározza azt a keretet, amelyen belül a tagállamoknak – intézményi és jogi keretükhöz, valamint nemzeti és regionális hatásköreikhez mérten – törekedniük kell a partnerség megvalósítására. A magatartási kódex – a szubszidiaritás és az arányosság elvének maradéktalan tiszteletben tartása mellett – a következő elemeket állapítja meg:

- a) azon átlátható eljárásokra vonatkozó vezérelvek, amelyeket az érintett partnerek azonosítása érdekében követni kell, ideértve – adott esetben – azok ernyőszervezeteit is, azzal a céllal, hogy elősegítsék a tagállamok számára a leginkább reprezentatív érintett partnerek kijelölését, intézményi és jogi keretüknek megfelelően;
- b) az érintett partnerek különféle kategóriáinak a partnerségi megállapodás és a programok előkészületeiben vállalt közreműködéséhez kapcsolódó vezérelvek és bevált gyakorlatok, az (1) bekezdésben foglaltaknak megfelelően, továbbá a közreműködésükre vonatkozóan, valamint a végrehajtás különféle szakaszaiban nyújtandó információk;
- c) a monitoringbizottságok tagsági szabályainak és belső eljárásainak kialakításával kapcsolatos bevált gyakorlatok, amelyekről adott esetben a tagállamok vagy a programok monitoringbizottságai döntenek e rendelet vonatkozó rendelkezéseinek, valamint az alapokra vonatkozó szabályoknak megfelelően;
- d) a fő célkitűzések és bevált gyakorlatok olyan esetekben, amikor az irányító hatóság bevonja az érintett partnereket a pályázati felhívások elkészítésébe, és különösen az esetleges összeférhetlenség elkerülésére szolgáló bevált gyakorlatok olyan esetekben, amikor az érintett partnerek potenciális kedvezményezettek lehetnek, továbbá a fő célkitűzések és bevált gyakorlatok az érintett partnereknek az elért haladásról szóló jelentések elkészítésébe történő bevonásával, valamint a programok nyomon követésével és értékelésével összefüggésben, e rendelet vonatkozó rendelkezéseinek és az alapokra vonatkozó szabályoknak megfelelően;
- e) az indikatív területek, témák és bevált gyakorlatok annak érdekében, hogy az illetékes tagállami hatóságok felhasználhassák a KSK-alapokat – a technikai segítségnyújtást is ideértve – az érintett partnerek intézményi kapacitásának megerősítésére, e rendelet vonatkozó rendelkezéseinek és az alapokra vonatkozó szabályoknak megfelelően;
- f) a Bizottság szerepe a bevált gyakorlatok terjesztésében;
- g) azon vezérelvek és bevált gyakorlatok, amelyek elősegítik a partnerség végrehajtásának és hozzáadott értékének tagállami vizsgálatát.

A magatartási kódex rendelkezései semmiképpen nem lehetnek ellentétesek e rendelet vonatkozó rendelkezéseivel vagy az alapokra vonatkozó szabályokkal.

4. A Bizottság egyidejűleg, e rendelet elfogadásától számított négy hónapon belül értesíti az Európai Parlamentet és a Tanácsot a partnerségről szóló európai magatartási kódexre vonatkozó, a 142. cikknek megfelelően és a (3) bekezdésben foglaltak szerint elfogadott, felhatalmazáson alapuló jogi aktusról. A felhatalmazáson alapuló jogi aktus legkorábban e rendelet hatálybalépését követő elfogadásának napját határozhatja meg hatálybalépésének időpontjaként.
5. E cikk alkalmazásában a tagállamokra a rendelet ezen cikkében megállapított, vagy az 5. cikk (3) bekezdésének megfelelően elfogadott, felhatalmazáson alapuló jogi aktus útján kirótt kötelezettség megsértése nem minősülhet olyan szabálytalanságnak, amely e rendelet 77. cikke értelmében pénzügyi korrekcióhoz vezet.
6. Mindegyik KSK-alap esetében a Bizottság legalább évente egy alkalommal tanácskozik a partnereket uniós szinten képviselő szervezetekkel az alapokból származó támogatás megvalósulásáról, és az eredményekről beszámol az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.
-

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők foglalkoztatása és a növekedés (feltáró vélemény)

(2013/C 341/02)

Előadó: **Indrė VAREIKYTĖ**

2013. április 15-én Vytautas Leškevičius a Litván Köztársaság külügyminiszter-helyettese az EU litván elnöksége nevében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen véleményt a következő tárgyban:

A nők foglalkoztatása és a növekedés.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2013. szeptember 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 144 szavazattal 3 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A nők foglalkoztatását ezentúl nem a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos újabb vitátemaként kell kezelni, hanem úgy kell tekinteni, mint egy gazdasági szükségszerűséget, amely prosperitást hozhat az Európai Unió számára, és ott munkahelyeket teremthet – társadalmi szempontból szükségszerű a demográfiai kihívások, valamint a társadalmi és környezeti problémák leküzdése, a fenntartható növekedés biztosítása érdekében.

1.2 A nők foglalkoztatási rátájának növekedése már eddig is jelentősen hozzájárult az elmúlt 50 évben végbement növekedéshez. Mindazonáltal ahhoz, hogy a nők növekedéshez való hozzájárulásában rejlő lehetőségeket teljes mértékben ki lehessen aknázni, mind uniós, mind nemzeti szinten célzottabb intézkedésekre van szükség. Azt azonban mindenképpen biztosítani kell, hogy ezek az intézkedések átfogóak legyenek, és ne csak a legnyilvánvalóbb gazdasági akadályokkal foglalkozzanak, hanem az adózás, a juttatások és a nyugdíjrendszer, a munkavállalói jogok, a döntéshozatal, a vállalkozói szellem, az oktatás, a sztereotípiák és az erőszak kérdéskörével is. Az is egyértelmű, hogy az ilyen sokrétű problémák megoldásában a nőknek és a férfiaknak egyaránt szerepet kell vállalniuk. A férfiakat és a nőket is be kell vonni az érintett felek közötti párbeszédbe és együttműködésbe, valamint a sikeres gyakorlatok alkalmazásába.

1.3 Az alábbi és a szöveg további részében olvasható konkrét ajánlások mellett a nők foglalkoztatásában való részvétele és a növekedésben vállalt szerepük fokozásának kulcsfontosságú előfeltételei a következők:

- a nemi szempontok beépítése az uniós szakpolitikákba,
- statisztikai adatgyűjtéskor az adatok nemek szerinti bontásban való szerepeltetése, legalább 52, nemekre vonatkozó mutató használatával ⁽¹⁾,

- az uniós finanszírozás nemi szempontokat is szem előtt tartó elosztása, az esélyegyenlőségnek az Európai Szociális Alap általi támogatásáról szóló értékelésben szereplő ajánlások végrehajtása ⁽²⁾,
- a nemi szegregáció visszaszorítása az oktatásban, hogy a gazdaságok teljes mértékben kiaknázhassák tehetségeiket,
- az oktatásból a munkaerőpiacra való átlépés támogatása speciális képzéssel és készségfejlesztéssel,
- egyenlő feltételek melletti hozzáférés a munkaerőpiachoz (többek között nemi sokszínűség a munkahelyen, valamint valódi egyenlőség a munkaidő és a fizetés tekintetében),
- tisztességes munka és a munkahellyel kapcsolatos elégedettség, többek között hozzáférés a munka és a magánélet egyensúlyát lehetővé tévő – állami vagy magánszolgáltatók által nyújtott – szolgáltatásokhoz,
- az adó- és ellátási rendszerek kiigazítása, hogy ne tartsák vissza a párok második keresőt attól, hogy dolgozzanak, vagy hogy hosszabb munkaidőben dolgozzanak,
- a női vállalkozók szerepének erősítése, hogy növelhessék vállalkozásaikat és munkahelyeket teremtsenek,
- a nők és férfiak egyenlő részvétele a döntéshozatalban,
- támogató szolgáltatások nyújtása a nehézségekkel küzdő egyedülálló szülők számára,
- minőségi, hozzáférhető és megfizethető teljes munkaidős gyermekgondozási szolgáltatások nyújtása, mivel ez a nők munkaerő-piaci részvételének egyik legfőbb ösztönzője,

⁽¹⁾ Az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa, az ENSZ Statisztikai Bizottsága főtitkárnak jelentése a nemekre vonatkozó statisztikákról (E/CN.3/2013/10) (E/CN.3/2013/10).

⁽²⁾ Európai Bizottság, Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóság, 2011.

- a nemi sztereotípiák minden formájának megszüntetése olyan intézkedésekkel, amelyek esélyegyenlőséget biztosítanak az oktatás, a munkaerőpiachoz való hozzáférés és a szakmai előmenetel terén,
- a munkahelyi hátrányos megkülönböztetés és zaklatás megelőzése és a nemi alapú erőszak elleni küzdelem.

2. A növekedésre gyakorolt hatás

2.1 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy a gazdasági növekedés már csak akkor biztosítja a társadalmak valódi haladását, ha inkluzív és fenntartható. A nemek közötti egyenlőség ezért az ilyen fejlődés megvalósításának fontos feltétele. Ugyanakkor a GDP mérése ezentúl nem alapulhat kizárólag a termelés/fogyasztás paradigmáján; olyan mutatókat is bele kell építeni, mint a jóllét és a fenntarthatóság (mind gazdasági, mind társadalmi, mint pedig környezeti értelemben), hogy elmozdulhasunk egy „kiegyensúlyozottabb szakpolitika” felé⁽³⁾.

2.2 A nemek közötti egyenlőség biztosítását gyakran szokás kényszerként vagy költségként tekinteni. El kell ismerni a nemek közötti egyenlőtlenség költségeit és az esélyegyenlőség pozitív gazdasági hozzájárulását befektetésként és produktív tényezőként.

2.3 Az Európa 2020 stratégia célkitűzései – különösen az, amely szerint 2020-ra a 20–64 évesek legalább 75 %-ának munkahellyel kell rendelkeznie, miközben legalább 20 millió fővel kell csökkenteni a szegénység kockázatának kitett lakosok számát – elérhetetlenné válnak, ha a nők nem jutnak fokozottabb szerephez a munkaerőpiacon és a közéletben. Sőt, a részvételi arányok teljes konvergenciájának megteremtése azt jelentené, hogy az egy főre eső GDP 2030-ra kb. 12 %-kal növekedne⁽⁴⁾.

2.4 Figyelembe véve a munkaképes korú lakosság csökkenését⁽⁵⁾, Európa nem fogja elérni a szándékolt növekedést, ha nem növeli a nők munkaerő-piaci potenciálját. 2012-ben a (20 és 64 év közötti) férfiak foglalkoztatási rátája 74,6 %, míg a nőké csupán 62,4 % volt. Ha a foglalkoztatást teljes munkaidőre vetítve vizsgáljuk, a helyzet még rosszabb, mivel a nők jelenlegi foglalkoztatási szintje ehhez képest csak 53,5 %-os⁽⁶⁾.

2.5 A nők foglalkoztatási rátájának növekedése már eddig is nagyban hozzájárult az elmúlt 50 évben végbement növekedéshez. Mégis meg kell jegyezni, hogy a nők által fizetés nélkül ellátott otthoni feladatokat nem szokás a gazdasághoz való hozzájárulásnak tekinteni. Pedig a családoknak nyújtott szolgáltatások révén teremtett munkahelyek hozzájárulnának ahhoz, hogy ez a láthatatlan munka fizetett munkává alakuljon, és adóbevételeket, nyugdíjárulékokat stb. hozzon létre.

2.6 Az Európai Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy a munkanélküli nők nem mindig szerepelnek a statisztikákban, és nem mindig vannak munkanélküliként nyilvántartva, miközben valójában kiaknázatlan potenciált képviselnek. A nők alacsonyabb foglalkoztatási rátája nem jelent közvetlenül

munkanélküliséget, inkább inaktivitást vagy be nem jelentett munkát, mivel ez a „fékező” hatás kevés munkalehetőséget kínál a nők számára. Így a tagállami és európai szintű statisztikai adatok nem tudják a valós és tényleges helyzetet mutatni. Az EGSZB azt kéri, hogy a nők foglalkoztatásáról európai szinten gyűjtött és feldolgozott statisztikai adatokat jobban bontsák le kategóriákra a magánszolgáltatási ágazatok szerint.

2.7 Az EGSZB megállapítja, hogy az éves növekedési jelentésnek női foglalkoztatottsági célokat kellene meghatároznia,⁽⁷⁾ mivel célzott intézkedések révén áthidalható a nemek közötti szakadék, és előmozdítható a befogadás, jelentősen növelve ezáltal az EU gazdaságának növekedési potenciálját⁽⁸⁾. Az efféle intézkedések – többek között (de nem kizárólag) az eltartott családtagok gondozására irányuló szolgáltatások és a második keresők munkavállalástól való visszatartásáért felelős pénzügyi okok felszámolása – alapvetően fontosak a nők munkaerő-piaci részvételének növeléséhez. A tagállamoknak ilyen típusú intézkedésekkel javítaniuk kell a foglalkoztathatóságot, és támogatniuk kell a munkahelyekhez való hozzáférést és a munka világába való visszatérést.

2.8 A szigorú takarékoskodás nyomán a közszférában és a szolgáltatások területén is megszorításokra kerül sor, és mivel a közszférában alkalmazottak többségét a nők teszik ki, a nők nagyobb valószínűséggel veszítik el munkájukat. A közszolgáltatások terén megvalósuló megszorítások következtében a legnagyobb mértékű életszínvonal-romlást az egyedülálló szülők csoportja szenved el, akik többsége megint csak nő. Ugyanakkor, többségében szintén nők végeznek fizetés nélküli gondozási munkát, tehát valószínűleg ők látják el azokat a feladatokat, amelyeket a társadalombiztosítás már nem fedez⁽⁹⁾. Jobb minőségű megoldások tervezése érdekében az Európai Bizottságnak átfogó tanulmányt kellene készítenie a megszorítások nemek közötti esélyegyenlőségre gyakorolt hatásáról, illetve kutatást kellene végeznie azzal kapcsolatban, hogy a megszorító intézkedések milyen hatással vannak a női foglalkoztatottság mértékére és minőségére mind a közszférában, mind pedig a magánszolgáltatások terén.

2.9 Említést érdemel, hogy az EU döntéshozói az általános foglalkoztathatóságra összpontosítanak, de nem határoznak meg olyan intézkedéseket, amelyek a gazdaságilag inaktív nők munkájában rejlő lehetőségeket aknáznák ki, akik pedig jelentősen hozzájárulhatnak az EU növekedéséhez.

2.10 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság az uniós forrásokat a nemi szempontok figyelembevételével ossza el, és ösztönzi mind az EU intézményeit, mind a tagállamokat, hogy hajtsák végre az esélyegyenlőség Európai Szociális Alap általi támogatásáról szóló értékelésben szereplő ajánlásokat⁽¹⁰⁾.

⁽³⁾ HL C 181., 2012.6.21., 14–20. o.

⁽⁴⁾ Closing the Gender Gap: Act Now, [A nemek közötti szakadék áthidalása: cselekedj most!] OECD, 2012. december.

⁽⁵⁾ A következő három évtizedben a munkaképes korú népesség várhatóan évi 1–1,5 millió fővel fog csökkenni. *Free movement of workers and labour market adjustment, Recent experiences from OECD countries and the European Union* [A munkavállalók szabad mozgása és munkaerő-piaci kiigazítások, az OECD-országok és az Európai Unió közelmúltbeli tapasztalatai], OECD, 2012.

⁽⁶⁾ *Female labour market participation* [A nők munkaerő-piaci részvétele], Európai Bizottság, 2013.

⁽⁷⁾ Éves növekedési jelentés 2013, Európai Bizottság, 2012.

⁽⁸⁾ *Commission Staff Working Document on Progress on equality between women and men in 2012 - Accompanying document to the Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – 2012 Report on the Application of the EU Charter of Fundamental Rights* [Bizottsági munkadokumentum – A férfiak és nők közötti egyenlőség terén elért 2012. évi előrehaladásról – kiegészítő dokumentum a következőkhöz: Az Európai Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2012. évi jelentés az Európai Unió Alapjogi Chartájának alkalmazásáról], SWD (2013) 171 final.

⁽⁹⁾ TUC Toolkit – Women and the Cuts [TUC-segéd – A nők és a megszorítások], Szakszervezeti kongresszus, 2011.

⁽¹⁰⁾ Európai Bizottság, Foglalkoztatási, Szociális és Esélyegyenlőségi Főigazgatóság, 2011.

3. Oktatás

3.1 Az EU országokban az 1960 és 2008 közötti GDP-növekedés közel 50 %-át az iskolai végzettséggel rendelkezők arányának növekedése eredményezte; ennek az emelkedésnek pedig közel felét a nők iskolai végzettségének emelkedése tette ki ⁽¹¹⁾.

3.2 Az EIGE ⁽¹²⁾ és az OECD jelentései azt mutatják, hogy a nők különböző okokból kevesebb foglalkoztatási lehetőséget kapnak, mint a férfiak, és ugyanazért a munkáért alacsonyabb díjazásban részesülnek, még akkor is, ha napjainkban a legtöbb uniós tagállamban a nők magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a férfiak.

3.3 A tanulmányi területek kiválasztásában szisztematikusan tapasztalt nemek közötti különbségek ⁽¹³⁾ megakadályozzák, hogy a gazdaságok teljes mértékben kiaknázzák női tehetségeiket, és ezért a humán tőke helytelen elosztásához vezetnek és veszteségeket eredményeznek az innováció és a gazdasági növekedés lehetőségei terén. Az EU intézményeinek és tagállamainak azáltal kell kezelniük az oktatásban tapasztalt nemek közötti különbségeket, hogy előmozdítsák a diákok, a tanárok, a szülők és az egész társadalom szemléletváltását. A diákoknak korán találkozniuk kell ezt célzó hatásokkal, még mielőtt rögzül bennük, hogy a sztereotípiáknak megfelelő felfogás és hozzáállás szerint mivel tűnnek ki, illetve mivel foglalkoznak szívesen a fiúk és mivel a lányok.

3.4 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az uniós eszközök (az ESZA finanszírozási lehetőségei, egész életen át tartó tanulási programok stb.) által támogatott kezdeményezések és projektek kapjanak nagyobb figyelmet. Ezek segítségével a nők jobb eséllyel térnek vissza az oktatásba, új készségekre tehetnek szert, elhelyezkedhetnek és/vagy szakmailag előreléphetnek.

4. Munkaerőpiac

4.1 A legtöbb uniós tagállam küzd az idősödő népesség és az alacsony termékenységi ráta kettős problémájával. Ezek a tényezők a nők és a férfiak változatlan munkaerő-piaci részvételi aránya mellett a munkaerő létszámának csökkenését vetítik előre a következő 20 évre ⁽¹⁴⁾.

4.2 Az európai társadalmakat túlnyomóan jellemző nemi egyenlőtlenségeken fenntartható módon kell változtatni. A férfiak munkája és magánélete közötti egyensúly javításának támogatása fontos lépés ahhoz, hogy kiegyensúlyozottabbá váljon a fizetett és nem fizetett munkavégzés nők és férfiak közötti aránya. Ha az apák és anyák egyenlőbb mértékben osztoznának a szülői szabadságon, a munkáltatók szívesebben alkalmaznának szülőképes korú nőket.

⁽¹¹⁾ *Effects of Reducing Gender Gaps in Education and Labour Force Participation on Economic Growth in the OECD* [Az oktatásban és a munkaerőpiaci részvétel terén tapasztalható nemek közötti szakadék csökkentésének gazdasági növekedésre gyakorolt hatásai az OECD országokban], DELSA/ELSA/WD/SEM(2012)9, OECD, 2012.

⁽¹²⁾ Az esélyegyenlőségi indexről szóló jelentés, Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete, 2013.

⁽¹³⁾ 2010-ben Európában az oktatási területen végzettek 77 %-a, az egészségügy és jólét területén végzettek 74 %-a, míg a humán tudományterületeken végzettek 65 %-a volt nő, miközben a nők aránya a mérnöki diplomát szerzők között csupán 25 %, míg a természettudományok, a matematika és informatika területén diplomázók között 38 % volt. Az OECD jelentése: *Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship* [Társadalmi nemi kezdeményezés: nemek közötti esélyegyenlőség az oktatásban, a foglalkoztatásban és a vállalkozói szférában], OECD, 2011.

⁽¹⁴⁾ *Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD* [A nők munkaerő-piaci részvételének hajtómotorjai az OECD országokban], DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)1, OECD, 2013.

4.3 A munkaerőigény változásai – például új termelési módok megjelenése, eltérő munkakörülmények és legfőképpen a gyáripar és a mezőgazdasági termelés helyett a szolgáltatások előtérbe kerülése – fontos hajtóerőt jelentenek a női munkaerő-piaci részvétel bővítésében, és ezeknek köszönhető a női munkavállalók iránti igény növekedése.

4.4 Bár a részmunkaidős munkavállalás több nőt ösztönzött arra, hogy csatlakozzon a formális munkaerőhöz, a munkavállalás e formája hosszú távon csökkentheti a képzési lehetőségeket, a szakmai előmenetel kilátásait, kihatással lehet a nyugdíjasok juttatásaira és mind rövidtávon, mind pedig az időseknel növelheti a szegénység kockázatát. Ez különösen egyértelmű a munkavállaló akaratan kívüli részmunkaidő esetében, mely az utóbbi években megszorodott ⁽¹⁵⁾, hiszen a válságra adott egyik válaszként a részmunkaidős munkaviszonyt azonnal felajánlják a nőknek, akik kénytelenek azt elfogadni, mert a munkaviszonnyal kapcsolatban nincs más választásuk, vagy pedig el akarják kerülni, hogy elveszítsék munkahelyüket. Figyelmet kell fordítani a részmunkaidőben dolgozó férfiak és nők arányának óriási különbségére (sorrendben 8 %, illetve 31,6 %). A részmunkaidős munkavállalásból teljes munkaidős munkavállalásra való váltás minden akadályát fel kell számolni.

4.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy azok az intézkedések, amelyek ösztönzik a kétkeresős háztartás modelljét és segítik a munkavállaló felnőtteket családi feladataik ellátásában, fontos tényezőket jelentenek a nők munkaerő-piaci szerepvállalásának fellendítésében. A pénzbeli és természetbeni támogatások megfelelő ötvözése ugyancsak fontos szerepet játszik.

4.6 A családok második keresője jövedelmének nagyobb adóval történő terhelése csökkentheti a nők munkavállalói kedvét, mivel nem ösztönzi őket arra, hogy megjelenjenek a munkaerőpiacon ⁽¹⁶⁾. Ebből következően az adó- és ellátási rendszereket úgy kell kiigazítani, hogy azok a második keresőket ne tartsák vissza a munkavállalástól.

4.7 Különös figyelmet kell fordítani az informális, bizonytalan munkahelyekre, többek között az ál-önfoglalkoztatásra. Ez nagyobb mértékben érinti a nőket, mint a férfiakat, ezért a nők nagyobb mértékben vannak kitéve a kizsákmányolásnak. Az EU tagállamainak haladéktalanul ratifikálniuk kell a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) egyezményét a háztartási alkalmazottak tisztességes foglalkoztatásáról ⁽¹⁷⁾, amely meghatározza a háztartási alkalmazottak munkakörülményeinek normáit.

5. Fizetések és nyugdíjak

5.1 Az EGSZB sürgeti a döntéshozókat, hogy a nemek közötti fizetési különbség (amely átlagosan 16,2 %) megszüntetésével csökkentsék a nemek közötti esélyegyenlőtlenséget, mivel az egyenlő fizetés nemcsak a nők, hanem az egész társadalom számára előnyöket hozna – az európai hozzáadott értékre vonatkozó értékelés szerint a nemek közötti fizetési különbség egy százalékpontos csökkenése 0,1 %-kal növeli a gazdasági növekedést ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ A nők részmunkaidős munkaviszonyának 23,4 %-a nem önkéntes (EU-átlag, 2011). Forrás: Lisbon Assessment Framework Database

⁽¹⁶⁾ *Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD* [A nők munkaerő-piaci részvételének hajtómotorjai az OECD országokban], OECD, 2013.

⁽¹⁷⁾ Nemzetközi Munkaügyi Szervezet, C189 – Egyezmény a háztartási alkalmazottakról, 2011.

⁽¹⁸⁾ Európai Parlament, állásfoglalásra irányuló indítvány (B7-XXXX/2013), 2013.6.17.

5.2 Az EGSZB továbbá kifejezi a férfiak és nők nyugdíja közötti rendkívül nagy különbséggel kapcsolatos aggodalmát is – az EU-27 átlaga 39 %⁽¹⁹⁾, amely kétszer nagyobb, mint a nemek közötti fizetési különbség. Különösen nyugtalanító a probléma láthatatlansága. Az EU legtöbb országában nemcsak hogy nagy különbségek léteznek, de ezek a különbségek rendkívül összetettek is, mivel a foglalkoztatási előzményektől (különösen a fizetések közötti különbségektől, a munkaórák és a ledolgozott évek számától), a nyugdíjrendszerektől és különösen attól függnek, hogyan befolyásolja a jövedelem a nyugdíjakat, és milyen mértékben kompenzálja a nyugdíjrendszer a karrier gyermekgondozás vagy eltartott hozzátartozó ápolása miatti megszakításait.

5.3 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy mind a fizetésbeli különbségek felszámolása, mind a „családi idő” – gyermek- és idősgondozás, családtag segítése rövid és/vagy hosszán tartó betegség idején stb. – beszámítása a nyugdíjárulék-fizetési rendszerbe (férfiak és nők esetében egyaránt) csökkentené a nők és férfiak nyugdíjai közötti különbségeket (ugyanakkor lehetőséget biztosít a munkavállalók számára arra, hogy családi szabadságot kapjanak családtag gondozása vagy segítése céljából)⁽²⁰⁾.

6. Vállalkozói szellem

6.1 Egy közelmúltbeli OECD-felmérés⁽²¹⁾ rámutat arra, hogy a nemek között a vállalkozói szellem terén tapasztalható különbség nagy, és számos dimenzió mentén rugalmasan változik – függ a vállalkozói lét egyéni megítélésétől, a vállalkozás méretétől és pénzügyi teljesítményétől, a pénzügyi tőkéhez való hozzáféréstől és annak felhasználásától. A női vállalkozóknak a profitmaximalizáláson kívül is vannak céljaik, teljesítményük átfogóbb értékelése pedig rámutat a társadalmi és gazdasági fejlődéshez való hozzájárulásukra.

6.2 Több nő hozzásegítése ahhoz, hogy vállalkozást indítson, és a nők által vezetett vállalkozások növekedésének támogatása hozzájárulna, hogy több munkahely jöjjön létre, nőjön az innováció, javuljon a versenyképesség és a gazdasági növekedés, valamint csökkenjen a társadalmi kirekesztés⁽²²⁾. Jelentős intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy tőkét lehessen kovácsolni a vállalkozásokban rejlő lehetőségekből az európai fenntartható gazdasági növekedés és munkahelyteremtés érdekében, különösen a válság utáni időszakban.

6.3 Az EGSZB a nők vállalkozói kedvének uniós szintű előmozdítása érdekében már korábban is javasolta⁽²³⁾ a következő lépések megtételét:

- a női tulajdonú vállalkozások európai hivatalának létrehozása a női vállalkozók támogatását végző infrastruktúra kialakítása érdekében,
- női vállalkozásokkal foglalkozó igazgató kinevezése az Európai Bizottságon és a tagállami vállalkozásügyi minisztériumokon belül, annak tudatosítása érdekében, hogy milyen gazdasági előnyök rejlenek abban, ha minél több nőt ösztönöznek üzleti vállalkozás indítására és fejlesztésére,
- a női vállalkozásokra vonatkozó adatok összegyűjtése Európa minden régiójából.

7. Döntéshozatal

7.1 Nemzetközi tanulmányok⁽²⁴⁾ is megerősítik, hogy a vezető beosztásban dolgozó nők kedvezően hatnak a vállalatok pénzügyi teljesítményére, a vállalati kultúrára, a vezetési stílusra és a válságkezelés rugalmasságára. A nők kevesebb kockázatot vállalnak, és előnyben részesítik a fenntartható fejlődést, a döntéshozatal terén a nemek közötti egyenlőség elérését gátló akadályok azonban sokkal merevebbek, mint ahogyan azt nyíltan elismerik.

7.2 Az EGSZB reméli, hogy a döntéshozatalban való egyenlő részvétel minimális normáit az önszabályozás szellemében minden köz- és magán döntéshozó testület elfogadja. A jegyzett társaságoknak és a közszféra valamennyi szervének elő kell mozdítania az átlátható jelentkezési és kinevezési eljárásokat, valamint a befogadás kultúráját és a választás szabadságát. Mindazonáltal ha maguk a férfiak és a nők nem hajlandóak aktívan tenni mindezért, nem várható jelentős eredmény.

7.3 Az EGSZB javasolja, hogy annak érdekében, hogy minden döntéshozó szervben megvalósuljon a nemek közötti egyenlőség, a döntéshozók és a vállalatok tekintsek át a következőket:

- a magasabb beosztású nők szélesebb körű ismertsége,
- nagyobb átláthatóság a fejedelmek terén,
- kritikus tömeg elérése és megtartása,
- a női/férfiszerepekkel kapcsolatos sztereotípiák megdöntése,
- a vezetők utódlásának tervezése,
- tehetségek kinevelése,
- mentorhálózatok létrehozásának támogatása mind az állami, mind pedig a magánszektorban,
- a legjobb gyakorlatok terjesztése, valamint
- uniós szinten összehangolt adatbázis létrehozása a döntéshozatali pozíciók betöltéséhez megfelelően képzett nőkről.

⁽¹⁹⁾ *The Gender Gap in Pensions in the EU* [A férfiak és nők nyugdíja közötti különbség az EU-ban], Európai Bizottság, Jogértvényesülés Főigazgatóság, 2013.

⁽²⁰⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság „Kapcsolat a nemek közötti egyenlőség, a gazdasági növekedés és a foglalkoztatási arány között” című feltáró véleményében (HL C 318, 2009.12.23., 15–21 o.) kiáll amellett, hogy a gondozási célra fordított időt a nyugdíjjal megegyező módon kellene finanszírozni.

⁽²¹⁾ *Women Entrepreneurs in the OECD: key evidence and policy challenges* [Női vállalkozók az OECD-ben: a legfontosabb bizonyítékok és szakpolitikai kihívások], DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)3, OECD, 2013.

⁽²²⁾ Világbank: *Female Entrepreneurship: Program Guidelines and Case Studies* [Női vállalkozó szellem: program-iránymutatások és esettanulmányok], 2013.4.11. – „Az Egyesült Államokban például a nők tulajdonában lévő vállalatok több mint kétszer olyan gyorsan nőnek, mint az összes többi cég, és ez közel 3 milliárd USD-vel járul hozzá az ország gazdaságához, miközben közvetlenül 23 millió munkahelyért felel”.

⁽²³⁾ HL C 299., 2012.10.4., 24. o.

⁽²⁴⁾ *Women Matter* [A nők számítanak], McKinsey; *Do Women in Top Management Affect Firm Performance?* [Befolyásolják-e a női felső vezetők a cég teljesítményét?], Smith and Verner; *Diversity and gender balance in Britain plc* [Sokszínűség és nemi egyensúly a brit rt.-kben], TCAM; *Mining the Metrics of Board Diversity* [Az igazgatóságon belüli sokszínűség mutatóinak vizsgálata], Thomson Reuters; stb.

7.4 A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégia (2010–2015) ⁽²⁵⁾ végrehajtása érdekében az EGSZB ösztönzi a férfiak és nők egyenlő képviselését a közéletben és különösen a politikában, mivel jelenlegi alulreprezentáltságuk korlátozza a nők részvételhez való jogait ⁽²⁶⁾. Az uniós intézményeknek és a tagállamoknak, valamint a szociálispartner-szervezeteknek jó példával kell elől járniuk, és saját politikai és adminisztratív testületeiken belül – különösen a legmagasabb szinteken – be kell vezetniük a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó célkitűzéseket.

8. Gyermekgondozás

8.1 A nők munkaerő-piaci részvételét lényegesen befolyásoló tényező az egész napos, különösen kisgyermekeknek biztosított gyermekgondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés. A gyermekgondozási szolgáltatásokra fordított közkiadások emelkedése közvetlenül kapcsolódik a nők teljes munkaidős foglalkoztatásának növekedéséhez ⁽²⁷⁾.

8.2 A barcelonai célok megvalósítása ezért elengedhetetlen. Az Európai Bizottság egyik közelmúltbeli jelentése szerint azonban 2010-ben csak 10 tagállam teljesítette a 3 éven aluli gyermekekre vonatkozó barcelonai célt. Ugyanabban az évben a 3 év és a tankötelezett kor közötti gyerekek kategóriájában csak 11 tagállam teljesítette a 90 %-os célkitűzést ⁽²⁸⁾.

8.3 Mivel a legmagasabb születési rátával rendelkező tagállamok tették a legtöbbet annak érdekében, hogy a szülők megteremthessék a munka és a magánélet közötti egyensúlyt, és ezekben az országokban magas a nők foglalkoztatottsági rátája ⁽²⁹⁾, a tagállamoknak hatékonyabb, megfizethetőbb, elérhetőbb és jobb minőségű támogatást kell nyújtaniuk a gyermekes családoknak többek között a következő intézkedésekkel ⁽³⁰⁾:

- *Beruházás a gyermekekbe* – kora gyermekkori beavatkozást célzó programokon, különösen olyanokon keresztül, amelyek családközpontú, otthon és befogadó központokban nyújtott szolgáltatásokat biztosítanak a családoknak.
- *A családi és a munkahelyi feladatok összeegyeztetése* – számos terület (például gyermekgondozási szolgáltatások, szülői szabadság, családbarát munkahelyek) összehangolásán keresztül.

- *A termékenységi ráta emelése szempontjából kedvező környezet kialakítása* – az összeegyeztetést segítő intézkedések mellett olyan intézkedésekkel, amelyek célja az adóhatékonyság (például a Gyermekgondozási utalványok rendszere az Egyesült Királyságban) és a gyermeknevelési költségek szélesebb körben való megosztása, valamint a fiatal párok megfizethető lakhatáshoz és biztos foglalkoztatáshoz juttatása.

9. Sztereotípiák és hátrányos megkülönböztetés

9.1 Bár a lányok iskolai végzettségének az elmúlt évtizedekben lezajlott emelkedése jelentősen fokozta a nők keresőképességét, a női munkával, valamint a családi értékek és az esélyegyenlőség ütközésével kapcsolatos társadalmi szemléletmód továbbra is akadályt jelent a nemek közötti, munkaerő-piaci egyenlőség megteremtése szempontjából.

9.2 Az EGSZB különösen aggódik a fogyatékkal élő, migráns vagy etnikai kisebbséghez tartozó nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés miatt. Ennek értelmében felszólít az egyenlő bánásmódról szóló irányelv mielőbbi végrehajtására ⁽³¹⁾.

9.3 A nők elleni erőszak mellett, hogy semmivel sem igazolható társadalmi probléma, magas közgazdasági költségekkel is jár. Becslések szerint a nők elleni erőszak legalább évi 32 milliárd euró kiadást jelent az Európa Tanács 47 tagállamában ⁽³²⁾. A nemi alapú erőszak ellen küzdő közpolitikák jelentős szerepet töltenek be; a nők társadalmi szerepére vonatkozó tradicionális elképzelés csak akkor változhat meg, ha a nők a férfiakkal egyenlő eséllyel férhetnek hozzá a hatalomhoz.

9.4 A nemek közötti egyenlőség előmozdításában a médiaipar szerepe is alapvető. A média nem csupán tükrözi a szociokulturális mintákat és normákat, de létre is hoz ilyeneket, mindemellett pedig erőteljesen befolyásolja a közvéleményt és a kultúrát. Emellett pontosan a médiatartalom az, amely elősegítheti a nemek közötti egyenlőség komplexitásának szélesebb körben, a társadalom valamennyi szereplője – többek között a döntéshozók és a nyilvánosság – általi megértését, ezért a médiaágazaton belül sürgősen kezelni kell a jelenlegi egyenlőtlenségeket, amelyek a nők (különösen magasabb szinteken jellemző) alulreprezentáltsága, a szakmai előmenetelüket gátló akadályok és (a férfiakéhoz képest) alacsonyabb fizetés formájában jelentkeznek ⁽³³⁾.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽²⁵⁾ A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégia (2010–2015), Európai Bizottság, 2010.

⁽²⁶⁾ A döntéshozatalban részt vevő nőkre és férfiakra vonatkozó adatbázis, Európai Bizottság, Jogérvényesítési Főigazgatóság.

⁽²⁷⁾ *Closing the Gender Gap: Act Now* [A nemek közötti szakadék áthidalása: cselekedj most!], OECD, 2012.

⁽²⁸⁾ Barcelonai célkitűzések, Európai Bizottság, 2013.

⁽²⁹⁾ HL C 318., 2009.12.23., 15–21. o.

⁽³⁰⁾ *Extending opportunities: How active social policy can benefit us all* [A lehetőségek bővítése: hogyan részesülhetünk mindannyian az aktív szociális politikából], ISBN 92-64-00794-6, OECD, 2005.

⁽³¹⁾ COM(2008) 426 final, 2008.7.2.

⁽³²⁾ HL C 351., 2012.11.15., 21–26. o.

⁽³³⁾ EIGE, *Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media — Advancing gender equality in decision-making in media organisations* [A pekingi akcióplatform uniós tagállamokon belüli végrehajtásának felülvizsgálata: a nők és a média – a nemek közötti esélyegyenlőség előmozdítása a médiaszervezetek döntéshozatalában], 2013.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fenntartható fejlődési célok meghatározása – Az európai civil társadalom hozzájárulása az EU álláspontjához (feltárási vélemény)

(2013/C 341/03)

Előadó: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

2012. december 6-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Fenntartható fejlődési célok meghatározása – az európai civil társadalom hozzájárulása az EU álláspontjához”

(feltárási vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 92 szavazattal 52 ellenében, 21 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB azt ajánlja az európai intézményeknek és az Egyesült Nemzetek 67. közgyűlése által 2012. december 17-én létrehozott nyitott munkacsoportnak, hogy alkalmazzák és várják el az előzetes gazdasági, társadalmi és környezeti hatásvizsgálatok módszerének alkalmazását mind a fenntartható fejlődési célok meghatározásának, mind pedig azon célkitűzések nemzetközi megtárgyalásának a szakaszában, amelyek célja egyetemesen érvényes értékrend kialakítása, annak érdekében, hogy eszközök álljanak rendelkezésre azon kedvező vagy kedvezőtlen eltérések kiegyenlítésére, amelyek a tevékenységi ágazatok és a földrajzi övezetek között léphetnek fel, vagy létezhetnek egyidejűleg.

1.2 A fenntartható fejlődési célok eléréséhez alapvetően fontos valamennyi szociális program – legyen az kapcsolatos az oktatással, az egészségüggyel, vagy a fiatal munkanélküliek támogatásával – kiemelten védelmet kellene, hogy élvezzen a költségvetési megszorításoktól.

1.3 Az EGSZB támogatja az EU azon szándékát, hogy ragaszkodik Európa 2020 stratégiájának az európai szemeszteren keresztüli megvalósításához, megragadva a lehetőséget arra, hogy értelmet adjon annak, összefüggő gazdasági, társadalmi és környezeti stratégiát javasolva, valamint az integrált európai fenntartható fejlődési stratégián keresztül.

1.4 Azt ajánlja, hogy az európai civil társadalom vegyen részt ebben a civil szervezetek, a szociális partnerek, továbbá a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények révén.

1.5 Arra ösztönzi a tagállamokat és az európai intézményeket, hogy:

1.5.1 folytassák tevékenyen a fejlesztési partnerség terén tett erőfeszítéseiket az EU változtatási programján, valamint külső fejlesztési segítségnyújtási és együttműködési politikáján keresztül, továbbá hogy vegyék figyelembe saját és partnereik érdekeit

a két- és többoldalú külkereskedelmi tárgyalások során, kellő tekintettel a gazdasági, szociális és kulturális jellegű emberi jogokra;

1.5.2 erősítsék és szilárdítsák meg az európai szociális modellt egyrészt stabil alapok kialakítása, másrészt olyan versenyképesség megteremtése érdekében, amely nemcsak technológiai, hanem a társadalmi előrehaladást célzó innovációs képességükön is alapszik;

1.5.3 tegyenek meg minden szükséges erőfeszítést egy környezetbarát, az erőforrásokkal, valamint az elsődleges és másodlagos energiaforrásokkal takarékos gazdaság kialakításáért, amely valamennyi polgára és – a méltányos technológiatranszferek át – kereskedelmi partnerországai számára is hasznos. E gazdaság a szükségletek kontrolljára irányuló energetikai átmeneten, továbbá a legjobb szén-dioxid-tárolási és alacsony szén-dioxid-kibocsátási technológiákon alapul;

1.5.4 erősítsék meg az általános érdekű és közszolgáltatásokat, hogy Európa az igazságos gazdasági virágzás területe lehessen mind a határain belül, mind pedig az azokon kívüli jelenlétét illetően, a delegációiban és állami együttműködésében;

1.5.5 határozzanak meg európai közszolgáltatásokat az európai polgároknak garantálandó alapvető jogokból kiindulva, a közszolgáltatásokról szóló keretirányelv segítségével, amely túllép a tiszta önszabályozás logikáján;

1.5.6 kötelezzék arra a területén jelen lévő európai és nem európai cégeket, hogy valódi környezeti dimenziót adjanak társadalmi felelősségvállalásuknak. A vállalatoknak ugyanis számot kell adniuk igazgatási módjuk társadalmi és környezeti következményeiről. Ez az elszámoltathatóság kifejezetten megvalósítandó a megbízó/álvállalkozó láncban, a transznacionálístól a helyi szintig, meghatározott, átlátható és nyomon követhető módon. Az átláthatóságnak és a függetlenségnek a hitelminősítő és értékelő intézetekre is vonatkoznia kell;

1.5.7 ösztönözzék és támogassák a kkv-knek, valamint a szociális és szolidáris gazdaság vállalkozásainak a fejlődését;

1.5.8 lépjenek fel hatékonyan a környezeti kihívások kapcsán, valódi egyetemes jogot biztosítva a környezeti információhoz, garantálva az Aarhusi Egyezmény jobb végrehajtását, konkrétabban pedig ruházzák fel az alkalmazottakat környezeti vészjelző képességekkel a vállalati képviseleti szerveken keresztül;

1.5.9 szabjanak új irányt a bankok feladatainak, és tereljék a megtakarításokat az ipar és a reálgazdaság felé, annak érdekében, hogy előmozdítsák az ökológiai átmenetet, a lakásépítés és -átalakítás finanszírozását, az oktatást, az energiapolitikát, az élelmiszerbiztonságot, a vízellátást, a kórházakat, a közúti, vasúti és kikötői infrastruktúrákat stb., mivel ezek Európában és az egész világon a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés elengedhetetlen feltételei.

1.6 Az EGSZB arra bátorítja az EU-t, hogy:

1.6.1 tegyen lépéseket a pénzügyi spekuláció lelassítására és a hosszú távú beruházások elősegítésére;

1.6.2 küzdjön az informális, be nem jelentett, vagy nem kellőképpen bejelentett munkavállalás ellen Európában és azon kívül az érintett európai vállalatok útján a nemzetközi munkaügyi szabványok betartatása, a társadalombiztosítási járulékok behajtása és a pénzmosás elleni harc érdekében, valódi szankciórendszert vezetve be és megerősítve a független ellenőrzőszerveket (munkafelügyelet);

1.6.3 küzdjön emellett a nemzetközi munkaügyi szabványok korlátozott végrehajtásának, továbbá egyes munkavállalók munkája értéktelenítésének és méltósága csorbításának számos különböző formája ellen, csakúgy mint a stabil munkahelyek és – a jólét és szociális komfortot garantáló – biztos szociális védelem általánossá válásának előmozdításáért.

2. Bevezetés

2.1 Az arra irányuló döntés, hogy kezdjék meg a fenntartható fejlődési célok meghatározásához vezető folyamatot a Rio+20 konferencia egyik fő döntése volt. A folyamat 2013 januárjában kezdődött meg kormányközi jellegű nyitott munkacsoport felállításával, amelynek feladata az, hogy 2013. szeptember és 2014. szeptember között jelentést és javaslatot terjesszen az ENSZ-közügyűlés elé. A Rio+20 konferencia záródokumentuma szerint e folyamatot össze kell hangolni a 2015-öt követő időszakra vonatkozó fejlesztési program tevékenységeivel.

2.2 A jelen vélemény közelítendő a NAT szekciónak az EGSZB által 2013. júniusában elfogadott „Környezetbarát gazdaság – A fenntartható fejlődés előmozdítása Európában” c. saját kezdeményezésű véleményéhez ⁽¹⁾ és a REX szekciónak az Európai Bizottság „Mélto életet mindenkinek – A szegénység

felszámolása és a világ fenntartható jövőjének biztosítása” c. közleményéről szóló véleményéhez ⁽²⁾. Az európai fenntartható fejlődésre törekedve meg kell őrizni és szilárdítani az európai szociális modellt, amely elválaszthatatlan eleme a környezetbarát gazdaságba történő sikeres átmenetnek. A fenntartható fejlődési célok meghatározásáról szóló nemzetközi megállapodásra való várakozás nem lehet ürügy arra, hogy elhalasszák vagy korlátozzák az iparosodott országok által a fejlesztési segítségnyújtási és együttműködési politikák keretében tett kötelezettségvállalásokat.

2.3 A jelen feltáró vélemény elkészítésére felkérő levélben az Európai Bizottság összekapcsolja a fenntartható fejlődési célokat, az inkluzív környezetbarát gazdaságot és a szegénység felszámolását. Kéri annak meghatározását, hogy hogyan lehetne sikerrel beépíteni a gazdasági, társadalmi és környezeti szempontokat a jövőbeli egyetemes fenntartható fejlődési célkitűzésekbe. Ennek kapcsán értékelné, ha az EGSZB nemzetközi társ-szervezeteinek nézőpontjai is táplálnák a vitát.

2.4 Az EGSZB fenntartható fejlődési megfigyelőközpontjának két ülése során meghallgatta az ENSZ által a Rio+20 konferencián elismert főbb csoportok („Major Groups”) képviselőit.

2.5 Az Egyesült Nemzetek Szervezete pedig magas szintű csoportot hozott létre a kormányok képviselőiből, amelynek feladata, hogy javaslatot tegyen egy első jelentésre 2013 szeptemberében. Az ENSZ főtitkár-helyettese és Környezetvédelmi Programjának igazgatója, Achim Steiner, május 14-én üzenetet küldött az EGSZB-nek és a civil társadalom egyéb képviselőinek „A fenntartható fejlődés ügyének előmozdítása a Rio+20 konferenciát követően” címmel. Kifejezte, hogy a fenntartható fejlődési célokra vonatkozóan egy valamennyi érdekcsoportot (kormányokat, civil társadalmat, magánszektor) bevonó konzultációs folyamatra van szükség. Kitty van der Heijden, Hollandia fenntartható fejlődési követe és a „nyitott” munkacsoport tagja is beszámolhatott az ENSZ által felállított munkacsoportbeli tapasztalatairól.

3. Általános észrevételek

3.1 Az az elképzelés, hogy foglalják bele a fenntartható fejlődési célokat a Rio+20 konferencia nyilatkozatába, a kolumbiai, guatemalai és perui kormánytól származott. Az Agenda 21 program és a johannesburgi csúcstalálkozó végrehajtási terve alapján közösen azt javasolták, hogy korlátozott számban kerüljenek meghatározásra mérhető célok a fenntartható fejlődés érdekében történő megújult politikai mobilizáció biztosítására. E három latin-amerikai ország (az Egyesült Arab Emíráts utólagos részvételével) nyolc lehetséges intézkedési területet javasolt a fenntartható fejlődési célok kapcsán: élelmiszerbiztonság, víz, energia, városok, óceánok, természetes rendszerek, hatékony erőforrás-felhasználás és foglalkoztatás.

3.2 A Rio+20 konferencia „A jövő, amit akarunk” c. záródokumentuma szerint a fenntartható fejlődési céloknak:

— az Agenda 21 programon és a johannesburgi csúcstalálkozó végrehajtási tervén kell alapulniuk,

⁽¹⁾ HL C 271., 2013.9.19., 18–22. o..

⁽²⁾ HL C 271., 2013.9.19., 144–150. o..

- a korábban vállalt kötelezettségekre kell támaszkodniuk,
- elsősorban a fenntartható fejlődés megvalósulása szempontjából kiemelt területekre kell vonatkozniuk, a záródokumentumnak megfelelően,
- egyforma mértékben figyelembe kell venniük a fenntartható fejlődés három alapelemét és a köztük lévő kapcsolatot,
- illeszkedniük kell az ENSZ 2015 utáni időszakra vonatkozó fejlesztési programjához, és be kell épülniük abba,
- nem szabad figyelmen kívül hagyniuk a millenniumi fejlesztési célokat,
- valamennyi érintett szereplőnek a folyamatban való aktív részvételét kell előíranyozniuk.

Ezenkívül konkrétan, tömörnek, könnyen érthetőnek, korlátozott számúnak, ambíciózusnak, világszintűnek és – ezek tényleges helyzetét számításba véve – valamennyi országban megvalósíthatónak kell lenniük.

3.3 A Rio+20 konferencia ideális esetben olyan útitervet nyújt, amelynek világában minden egyes ember élvezheti jogait, és méltányos körülmények között élhet anélkül, hogy a szegénység igazságtalanságát kellene elszenvednie, bolygónk erőforrásainak megfelelően.

3.3.1 Az Oxfam International szerint például (*Oxfam, Post-2015 Development Goals: Oxfam International Position*, 2013. január) a 2015 utáni keretnek alá kellene támasztania ezt az elképzelést, ezzel összhangban lévő célokat kellene meghatároznia, és részleteznie kellene a megvalósításához vezető lépéseket. Ahhoz, hogy mindenki számára elérhessük a jólétet a bolygó kapacitásainak tiszteletben tartása mellett, a gazdasági, társadalmi és politikai fejlődés irányának alapvető módosítása lenne szükséges.

3.3.2 Szintén e nem kormányzati szervezet szerint a 2015 utáni időszakra vonatkozó viták továbbra is *homályosak* a keret által betöltendő szerepet illetően, és annak kapcsán, hogy hogyan változtathatja meg kézzelfoghatóan egy ilyen keret a szegénységben élők helyzetét. Döntő jelentőségű megállapodni a célok elérésének módjában ahhoz, hogy pontosan határozhassuk meg azokat. E céloknak ösztönözniük kell a politikai akaratot, valamint a szegénység és egyenlőtlenség felszámolását és a bolygó védelmét célzó állami kezdeményezéseket azáltal, hogy:

- közös jövőképet és prioritásokat fogalmaznak meg az állami szervek és a nemzetközi közösség számára, amelyek alapul fognak szolgálni e gyökeres változásokhoz,

- erőteljes cselekvési eszközt bocsátanak a polgárok rendelkezésére ahhoz, hogy szakpolitikai változásokat követeljenek, elszámoltassák az állami szerveket és a magánszektor, és saját kezdeményezéseket indítsanak a változás érdekében,
- ösztönzik a változást a tagállami szakpolitikák és döntéshozatali folyamatok szintjén, köszönhetően az aktivista fellépésnek, a finanszírozásnak, a társszereplők – például más országok vagy a regionális szint – által gyakorolt nyomásnak, valamint az adatok jobb összegyűjtésének és nagyobb átláthatóságának, amelyeknek az új célokat kísérniük kell,
- elősegítve a párbeszédet és fokozva az elszámoltathatóságot minden szinten: az államok és polgáraik, az államok és a magánszektor, az államok és a kormányközi szervezetek, a fejlesztési együttműködési partnerek, valamint a polgárok és a felelős vállalatok között,
- növelve az olyan nemzetközi intézmények tevékenységének relevanciáját, koherenciáját és átláthatóságát, mint az ENSZ és a nemzetközi pénzügyi szervezetek.

3.4 A vállalkozások környezetbarátabbá tétele és munkahelyteremtés

3.4.1 A reálgazdaság mindennemű tartós fellendüléséhez elkerülhetetlenül az erőforrás-felhasználás terén hatékonyabb termelési modellre van szükség. Európának nemcsak átfogóbb és ambíciózusabb éghajlatpolitikai keret kialakítását kellene előmozdítania a 2050-re kitűzött, szélesebb körű éghajlati célok eléréséhez, hanem támogatnia kellene ipari bázisát, továbbá az ahhoz kapcsolódó ágazatokat és kompetenciákat is.

3.4.2 A legnagyobb kihívást annak feltárása jelenti, hogy hogyan érhető el az erőforrás-felhasználás terén hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság célja, és hogyan kezelendő az a felé való átmenet. A súlyt két elemre kellene helyezni: az ipari bázisát megőrző környezetbarát gazdaság kialakításához megkívánt iparpolitikára és az ehhez kapcsolódó foglalkoztatási kilátásokra (Galgóczi Béla, *Greening industries and creating jobs*, European Trade Union Institute).

3.4.3 Az ipar túlnyomó szerepet játszik a kutatás-fejlesztés, a kereskedelmi kapcsolatok és – bár kisebb mértékben – a beruházások terén. Döntő jelentőségűvé vált az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó, az energiahatékonyságot növelő, a tartós foglalkoztatást érvényre juttató és az egészséget védő fejlődési mód felé való átmenet.

3.4.4 Európában az egyik legalacsonyabb növekedési ráta tapasztalható 1929 óta, azonban a fenntartható és tartós fejlődésre irányuló jövőbeli célok eléréséhez két tényező megkerülhetetlen: 1) az alacsony szén-dioxid-kibocsátás, 2) a demokrácia.

3.4.5 Az EU-nak folytatnia kell kutatás-fejlesztési erőfeszítéseit az aktív népességhez szükséges munkahelyszám megteremtése érdekében, ugyanakkor fel kell készülnie a más kontinensek nagyobb növekedési üteme által kiváltott jövőbeli fejlődési szükségletekre is, olyan különböző területeken, mint a szolgáltatások, az oktatás, az egészségügy, a környezetvédelem, a szállítás, az energia, a lakhatás, a városiasodás, a mezőgazdaság, vagy az élelmézés.

3.5 *A foglalkoztatás, a társadalmi befogadás és a fenntartható növekedés az uniós és világszintű fellépés fókuszában kell, hogy álljon.*

3.5.1 A Nemzetközi Valutaalap (FMI) elismerte, hogy a megszorítási intézkedések radikálisabbak, mint először gondolta volna. A tanulság az, hogy csökkenteni kell a megszorítások mértékét. Valamennyi alapvetően fontos szociális program – legyen az kapcsolatos az oktatással, az egészségüggyel, vagy a fiatal munkanélküliek támogatásával – ki kellene, hogy kerüljön a költségvetési megszorítások hatálya alól. Az uniós tagállamok finanszírozási szükséglete kritikus szintet ért el a nemzetközi pénzügyi válság óta, a reálgazdaság refinanszírozását pedig nem fedi le kellőképpen az Európai Tanácsnak az EU többéves pénzügyi keretére vonatkozó megállapodása. A Világbank, az FMI és az EU Tanácsának trojkája által javasolt intézkedések nem teszik lehetővé a fenntartható és tartós növekedés gazdasági újraindításához szükséges feltételek megteremtését.

3.5.2 Az olyan intelligens szociálpolitikák, mint a munkanélkülieket az állskeresésükben segítő programok, vagy a társadalmunk legkiszolgáltatottabb tagjai számára szociális biztonságot nyújtó rendszerek, nem tekinthetők pusztán költségforrásnak. Ezek a jövőbe történő beruházások.

3.5.3 A fiatalok helyzete különösen romlott az egész euróövezetben: munkanélküliségük aránya elérte a 22 %-ot, sőt, egyes országokban – így Spanyol- és Görögországban – meghaladta az 50 %-ot is. 2010-ben a 15–24 év közötti fiatalok ideiglenes jellegű foglalkoztatásának aránya meghaladta az 50 %-ot, sőt, közel 70 %-ra emelkedett (*Eurofound, Third European Quality of Life Survey*, 2012).

3.5.4 A lakosság mindenhol nagy árat fizetett a pénzügyi világ felelőtlennek bizonyult gyakorlatai katasztrofális következményeinek orvoslásáért.

3.5.5 Az EU-nak több tartalommal kell ellátnia a társadalmi dimenziót, és elsősorban a társadalmi párbeszédet, amint azt az európai gazdasági és monetáris unió kiteljesítését célzó útítv előirányozta. Segítenie kellene a tagállamokat abban, hogy ifjúsági garanciarendszereket hozzanak létre, javítsák az ipari diverzifikációt és innovációt, növeljék a munkaerő-piaci szolgáltatások hatékonyságát, fokozzák a munkahelyteremtést és bővítsék a szociális beruházást (ILO, Guy Ryder, *Jobs, social inclusion and growth should top EU agenda*, 2013. február 14.).

4. Az európai szemeszter zölddebbé tétele

4.1 Az EGSZB által tartott első meghallgatásokból az tűnik ki, hogy az EU által és az ENSZ által a közvetlen konzultáció keretében összegyűjtött civil társadalmi hozzájárulások közötti kapcsolat nem annyira érthető és átlátható, mint ahogy azt az európai polgárok elvárhatnák. A civil társadalmat reprezentáló szervezetek hozzájárulásai a magánérdekeket képviselő lobbik megnyilvánulásai mellé sorakoznak fel, a kormányokéval azonos szinten, olyan ütemterv keretében, amely kevés teret enged a

szervezetek függetlenségét és a társadalmi párbeszéd autonómiáját tiszteletben tartó vitáknak. Ráadásul a Rio+20 konferencia és a „nyitott” munkacsoport tevékenységének nyomán követése során olyan forgatókönyv bontakozik ki, amely egy előre meghatározott irányvonal újbóli kitűzését célozza, mintha a kockát mások máshol már elvetették volna.

4.2 Szerencsére az EU úgy döntött, hogy átülteti a gyakorlatba az egész megközelítést az *Európa 2020* stratégia és az európai szemeszter zölddebbé tételén keresztül, annak érdekében, hogy összehangolt európai hozzájárulást nyújtson, amelynek keretében Európa egységesen lép és szólal fel a nemzetközi szinten.

4.3 Napjainkban fontos a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó problémákör beépítése a főbb szakpolitikai területekbe, amelyek jelenleg: az *Európa 2020* stratégia és – az annak fő irányítási elemét jelentő – európai szemeszter.

Az EGSZB érdeklődéssel fogadja az Európai Bizottság és a Tanács kijelentéseit, amelyek szerint a Rio+20 konferencián elfogadott következtetéseket és folyamatokat az EU-n belül az *Európa 2020* stratégián keresztül fogják megvalósítani és továbbfejleszteni. Az EGSZB a lehető legéberebben fogja figyelni, hogy ez valóban így történik-e (Az Európai Unió Tanácsa, Rio+20: A 2012. évi ENSZ-konferencia következtetései és nyomon követése – A Tanács következtetései, 2012. október 25., 15477/12. sz. dokumentum).

4.4 Az EGSZB szintén nagy érdeklődéssel követi nyomon, ahogy az európai szemeszter folyamatában részt vevő szereplők köre bővül. Idén a Környezetvédelmi Főigazgatóság minden eddigénél aktívabban vesz részt a tevékenységben; tavaly decemberben a Környezetvédelmi Tanács első ízben vitatta meg az éves növekedési jelentést. Az EGSZB elő fogja segíteni annak elérését, hogy a civil társadalom lehetőséget kapjon a folyamathoz a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó kérdésekkel való hozzájárulásra, mégpedig egyrészt a nemzeti gazdasági és szociális tanácsok szintjén, amelyeknek egy része konkrét kompetenciákkal bír már a tárgyban, másrészt pedig a nemzeti fenntartható fejlődési tanácsok szintjén.

4.5 Az éves növekedési jelentést illetően megállapítandó, hogy nem kapcsoljuk össze elég világosan a különböző – pénzügyi, gazdasági, társadalmi és környezeti – válságokat, mint ahogy nem vagyunk annak sem kellően tudatában, hogy igazán sürgősen komoly előrelépést kell tennünk a gazdaságunk egészének fokozottan környezetbaráttá alakítása felé, nemcsak a válság ellenére, hanem főként annak következtében. Nem lehet tovább folytatni az eddig követett utat.

4.6 Az éves növekedési jelentés összefüggésében fel kell hívni az Európai Uniót arra, hogy egységesen szólaljon fel. Az EU nem folytathat úgy világszintű tárgyalásokat a gazdaság zölddebbé tétele érdekében, hogy ezzel párhuzamosan figyelmen kívül hagyja a kérdést a legfőbb gazdaságpolitikai dokumentumaiban.

4.7 E tekintetben némiképp zavaró az is, hogy hiányzik a kvalifikált növekedés fogalmára való utalás. Hogyan lehet az EU előfutár a GDP-n túllépő mutatókról szóló nemzetközi vitában úgy, hogy közben kizárólag a GDP-re hivatkozik növekedési jelentésében? Jóllehet a dokumentum megvizsgálja a társadalmi problémákat, nem említi meg kifejezetten a bolygónk jelentette korlátok közötti magas életminőség célját (amely egyébként a hetedik környezetvédelmi cselekvési program címe).

4.8 Az egyéb mutatók bevezetésének helyénvalóságáról szóló vita szerencsére számos információforrásból táplálkozhat, és most az intézményi szereplőket és a civil társadalom képviselőit azonos rangra emelő párbeszédre alapuló végrehajtáshoz kell vezetnie, amelynek során a tanácskozási folyamatba valamennyi érdekelt felet bevonják.

4.9 Az EGSZB megállapítja, hogy a környezet számára hátrányos szubvenciók eltörlése és környezetvédelmi adók bevezetése az éves növekedési jelentés és a tagállamok számára kiadott konkrét ajánlások teljes értékű elemeivé váltak, és hogy idén megtalálhatók azokban a hulladék- és szennyvízkezelés és az újrafeldolgozás javításának témakörei.

5. A millenniumi fejlesztési célok és a fenntartható fejlődési célok összekapcsolása

5.1 *Megfelelő egyetértést kellene elérni az EU millenniumi fejlesztési célokra vonatkozó költségvetését illetően* ⁽³⁾.

5.1.1 A szegénység mérséklése méltányossági és igazságossági kérdés, amely magában foglalja a munkalehetőségekhez és az olyan szolgáltatásokhoz való hozzáférést, mint az egészségügy vagy az oktatás. A millenniumi fejlesztési célok kidolgozása során túl nagy súlyt helyeztek a donorországokra. A jövőbeli kerethez az alábbiakra van szükség:

- a partnerországok nagyobb fokú felelősségvállalása és részvétele, hiszen végül a munka legnagyobb részét nekik kell elvégezniük,
- megerősített kölcsönös felelősségvállalási keret mind a donor-, mind a partnerországok számára, és

— az ahhoz szükséges rugalmasság, hogy a partnerországok nemzeti helyzetükhöz igazíthassák a fejlesztési célokat.

5.1.2 Időben korlátozott és eredményorientált megközelítésnek köszönhetően a nyolc millenniumi fejlesztési cél nagymértékben hatott a nemzetközi fejlesztési politikákra. Azáltal, hogy mérsékelt számú, mérhető célra koncentráltak, elősegítették, hogy a fejlesztési támogatás növekedjen, és hatékonyabb irányvonalat kövessen. Azonban ahogy közeledik a 2015-re kitűzött határidő, már világosan látszik, hogy a célok limitált eredményeket fognak hozni: részben sikereket, részben kudarcokat.

5.1.3 A fenntartható fejlesztési céloknak ki kell majd egészíteniük a millenniumi fejlesztési célok jelenlegi skáláját. Két számottevő eltérés létezik a fenntartható fejlesztési és a millenniumi fejlesztési célok között: az előbbiek globális hatályúak (szemben az utóbbiakkal, amelyek főként a déli országokra vonatkoznak), és a szegénység mérséklése metanormáján túli dimenziókat (természeti erőforrások, fogyasztás, termelés, energia, emberi jogok) tartalmaznak.

5.1.4 Az elkövetkező két év döntő fontosságú lesz a következő fejlesztési menetrend meghatározásában. A két folyamat (a millenniumi fejlesztési célok felülvizsgálata és a fenntartható fejlődési célok hivatalossá tétele) döntő iránymutatásokat kell, hogy nyújtson a fenntartható fejlődés 2015 utáni struktúrájához.

Ezen iránymutatásoknak horizontális jelleggel kellene befoglalniuk az állami politikákba a nemek közötti egyenjogúság vetületének költségvetési kihatásait, mivel ez az egyenjogúság a szegénység és az egyenlőtlenségek elleni küzdelem fő tényezője ⁽⁴⁾.

A feladat óriási, és az emberi jogoknak és a civil szervezetek döntéshozatalban való részvételének tulajdonított nagyobb jelentőségen kell alapulnia ahhoz, hogy a gazdaságra és a szolgáltatásokra összpontosított megközelítés az emberi fejlődés eszközévé válhasson ⁽⁵⁾.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽³⁾ HL C 271., 2013.9.19., 144–150. o.).

⁽⁴⁾ HL C 76., 2013.3.14., 8–14. o..

⁽⁵⁾ HL C 161., 2013.6.6., 82–86. o.

HL C 181., 2012.6.21., 28–34. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Élelmiszerbiztonság és bioenergia (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 341/04)

Előadó: **Franco CHIRIACO**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 14-én az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Élelmiszerbiztonság és bioenergia

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 494. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 173 szavazattal 3 ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy véli, hogy az élelmiszerbiztonságnak, mint a globális stabilitásra irányuló stratégia előfeltételének az Európai Unió politikái középpontjában kell állnia.

1.2 A „Food vs Fuel” (élelmiszer kontra üzemanyag) vitában az EGSZB egyetért az Európai Unióval abban, hogy csökkenteni kell a fosszilis energiahordozók importjától való függőséget, azonban arra kéri az Európai Bizottságot, hogy helyezze előtérbe az élelmiszerbiztonságot, a területek védelmét, az európai mezőgazdaság versenyképességét és a területfelhasználást ⁽¹⁾, szorosan összekapcsolva az élelmiszerbiztonságot és a bioenergia-termelést ⁽²⁾.

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Unió jövőjének a társadalmi, gazdasági és környezeti fenntarthatóságon kell alapulnia, és a fenntartható energiatermelést szorosan e célok elérése felé kell orientálni.

1.4 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság arra vonatkozó határozatával, hogy a 98/70/EK és a 2009/28/EK irányelvekbe vegyenek be kötelező érvényű, a földterületek felhasználásának megváltoztatására vonatkozó rendelkezéseket, mivel a jelenlegi bioüzemanyagokat mezőgazdasági területeken termelik.

1.5 Az EGSZB megerősíti a TEN/502. sz. véleményében ⁽³⁾ már kifejtett álláspontját, és az Európai Bizottság választása ellen foglal állást, amely a földterületek státuszának közvetett változását a fosszilis és biogén energiaforrások tekintetében úgy ítéli meg, hogy kizárólag az üvegházhatású gázok mérlegét veszi figyelembe, és figyelmen kívül hagy olyan szempontokat, mint az ellátásbiztonság vagy a fosszilis energiaforrások hatása.

1.6 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság arra vonatkozó javaslatával, hogy – a már megtett befektetéseket figyelembe véve – korlátozzák az élelmiszer-kultúrákból előállított bioüzemanyagok termelését, és ösztönzők segítségével támogassák a „fejlettebb” üzemanyagok előállítását, mindazonáltal úgy véli, hogy a fa és szalma alapú második generációs üzemanyagok előállítása lerövidíthetné a szén megkötési ciklusait, aminek következménye a szén-dioxid mennyiségének növekedése lehetne ⁽⁴⁾.

1.7 Az EGSZB másképpen értékelné a helyzetet, ha nyersanyagként mikroalgákat is alkalmaznának bioüzemanyagok előállítására, még akkor is, ha ezek egyelőre még nincsenek kereskedelmi forgalomban. Ellentétben az első generációs üzemanyagokkal, hosszabb távon elősegíthetnék, hogy csökkenjenek a szárazföldi és vízi erőforrásokért folytatott versennyel kapcsolatos aggódalmak.

1.8 Ebben az összefüggésben az EGSZB teljes mértékben egyetért az EGSZB élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos 2011-es konferenciájának következtetéseivel: „A bioüzemanyagok előállítása meg kell, hogy feleljen a közös elveknek, és környezeti hatáselemzést kell végezni vele kapcsolatban, amelybe szorosan be kell vonni a helyi közösségeket. Ez szavatolja majd az élelmiszerhez való jog kérdésének gondos figyelembevételét”.

1.9 Az EGSZB ezzel az értékelésével arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy európai szinten fogadjon el olyan eszközöket, mint az „Operator Level Indicator”, melynek segítségével az egyes tagállamok szintjén értékelhetők a bioenergiával kapcsolatos projektek lehetséges hatásai az élelmiszerbiztonságra.

2. Általános megjegyzések

2.1.1 Az energetikai rendszer jelenleg nemzetközi szinten igen nehéz időszakon megy keresztül, melynek oka nemcsak a gazdasági világválság, hanem főként az észak-afrikai és közel-keleti országok geopolitikai helyzete.

⁽¹⁾ HL C 198., 2013.7.10., 56-66. o.

⁽²⁾ HL C 110., 2006.5.9., 49-59. o.

⁽³⁾ HL C 198., 2013.7.10., 56. o.

⁽⁴⁾ HL C 198., 2013.7.10., 56. o.

2.1.2 Az OECD becslései szerint 2009-ben globális szinten 4,4 %-kal – az USA-ban 5 %-kal, az EU-ban 5,5 %-kal – csökkent az energiafogyasztás, az OECD-hez nem tartozó országokban viszont 2 %-kal növekedett a kereslet. Emellett figyelembe kell venni a Japánban, a Fukushima atomerőműben bekövetkezett katasztrófát is, amely arra késztetett több országot, többek között Németországot, hogy leállítsák az atomenergia használatát az energiatermelésben.

2.1.3 Európa jelenleg a kőolaj 80 %-át, a földgáz 60 %-át és a kőszén 60 %-át importálja energetikai szükségleteinek fedezése érdekében, amelyet 1 583,3 Mtep-re becsülnek (Nomisma). A nem megújuló energiaforrások aránya 91 % (kőolaj 36,6 %, földgáz 24,5 %, kőszén 15,7 %, atomenergia 13,6 %), a megújuló energiaforrásoké pedig 9 % (biomassza, biogáz, települési hulladék 6,1 %, vízenergia 1,7 %, szélenergia 0,7 %, geotermikus energia 0,3 %, fotovoltaiikus és napenergia 0,1 %).

2.1.4 Európa egyre inkább függ az energiainporttól. 2030-ban a 28 tagú EU földgáz-szükségleteinek 84 %-át, kőszén-szükségleteinek 59 %-át és kőolaj-szükségleteinek 94 %-át importálja majd (EREC). 2009-es adatok alapján a legtöbb energiát fogyasztó ágazat 33 %-kal a közlekedés; a lakáságazat fogyasztása 26,5 %, az iparé 24,2 %, a szolgáltatásoké 14 %, legutolsók pedig a mezőgazdaság 2,3 %-kal.

2.1.5 Az EU célkitűzései a következőképpen foglalhatóak össze:

- csökkenteni kell a nem megújuló energiaforrások importjától való függőséget, amely az európai energiafogyasztás 75 %-át teszi ki, mintegy 890,5 Mtep-et,
- javítani kell az ellátás biztonságát,
- növelni kell a 28 tagú EU elsődleges termelését, amely jelenleg 812 Mtep,
- küzdeni kell az éghajlatváltozás és a szén-dioxid, valamint az üvegházhatású gázok kibocsátása ellen.

2.2 Változások az energiapolitikában

2.2.1 Az utóbbi években a fosszilis energiaforrások használatán alapuló energetikai rendszer sok kritikus pontjára derült fény, ami megkérdőjelezi annak jövőbeni fenntarthatóságát és az ellátás biztonságát, ezért biztonságos energiaforrásokra kell törekedni egy ellenőrzött energiainportációs rendszerben.

Az energiaigény folyamatos növekedése (IEA), valamint a fosszilis energiaforrások jövőbeni, feltartóztathatatlan kimerülése veszélyezteti a növekvő energiaigény kielégítésére való képességet. A kimerülés oka az, hogy a fosszilis energiaforrások

nem újulnak meg; feldolgozási folyamatuk rendkívül hosszú időt vesz igénybe, ami nem kompatibilis a jelenlegi társadalom energetikai szükségleteivel.

2.2.2 A megújuló energiaforrások fő típusai a következők:

- napenergia,
- szélenergia,
- vízenergia,
- geotermikus energia,
- biomasszából származó energia.

A lista nem teljes, különös tekintettel a tudományos kutatások eredményeire.

2.2.3 A bioenergiát biomasszából nyert energiaként lehet meghatározni, amely fizikai állapota alapján pedig a következőképpen osztályozható:

- erdei vagy mezőgazdasági eredetű szilárd biomassza, mezőgazdasági tevékenységekből eredő növényi és állati eredetű hulladék,
- biogáz: a biomassza (például városi hulladék, állati ürülék, mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari hulladék, ipari üledék, fabiomassza) erjedésekor, oxigén hiányában keletkező gáz,
- növényi olajokból (repce, szója, napraforgómag, pálmagymölcs), cukornövényekből, illetve keményítőt és cellulózt tartalmazó növényekből (komló, cukornád, kukorica, búza, nád) nyert, valamint a biomassza pirolízise során keletkezett biofolyadékok és bioüzemanyagok.

2.2.4 A biomassza olyan megújuló energiaforrás, amely már bizonyított energiahatékonyság tekintetében. Biomassza minden olyan, organikus eredetű anyag, amely a klorofillos fotoszintézis során közvetett vagy közvetlen módon napenergiát gyűjtött össze. A biomassza energetikai kultúrákból vagy erdészeti termékek és technológiailag átalakított mezőgazdasági termékek hulladékaiból származik.

2.2.5 Globális szinten az elvileg rendelkezésre álló hulladék 50 %-a az erdészeti ágazatból, másik 50 %-a pedig a mezőgazdasági ágazatból származik, ahol különös jelentőséggel bírnak a növényi-állati eredetű biomasszával üzemeltetett berendezések (IEA).

2.3 Az Európai Unió kezdeményezései a megújuló energiatermelés érdekében

- az 1994. március 21-én életbe lépett kiotói jegyzőkönyv,

- a megújuló energiaforrások ösztönzésével foglalkozó Altener program (a Tanács 1993/500/EGK határozata),
- a megújuló energiaforrásokról szóló zöld könyv (1996),
- a megújuló energiaforrások alkalmazását 2010-re 12 %-ban előirányozó fehér könyv,
- a 2001/77/EK irányelv a megújuló energiaforrásokból nyert elektromos energia ösztönzéséről,
- a 2003/30/EK irányelv a bioüzemanyagok használatának ösztönzéséről,
- a 2003/96/EK irányelv az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről,
- COM(2005) 628 final – A biomasszával kapcsolatos cselekvési terv,
- COM(2006) 34 final – A bioüzemanyagokra vonatkozó uniós stratégia,
- „Európai stratégia az energiaellátás fenntarthatóságáért, versenyképességéért és biztonságáért” – zöld könyv,
- Az Európai Tanács 2007. március 9-i éghajlati és energiacsomagja (20.20.20),
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/28/EK irányelve (2009. április 23.) a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról, valamint a 2001/77/EK és a 2003/30/EK irányelv módosításáról és azt követő hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg),
- A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek – Megújulóenergia-útiterv – Megújuló energiák a XXI. században: egy fenntarthatóbb jövő építése COM(2006) 848 final,
- A Bizottság közleménye – A megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia támogatásáról SEC (2005) 1571 – COM (2005) 627 final.

3. Részletes megjegyzések

3.1 Bioenergia és társadalmi-gazdasági problémák

3.1.1 A bioenergia társadalmi-gazdasági hatásai nagy mértékben függenek a költségektől (ösztönzők, a strukturális

hiányosságokkal kapcsolatos költségek) és a haszontól (kapcsolódó gazdasági tevékenységek, a GDP-re gyakorolt hatások, a szén-dioxid kibocsátás csökkentése, a foglalkoztatásra gyakorolt hatások, az üzemanyaggal kapcsolatos kockázat csökkentése, a hulladékfeldolgozás költségeinek hiánya, trágyák és más melléktermékek előállítása (Althesys). Egyébiránt a bioenergia akkor válik versenyképpé, amikor a kőolaj ára meghaladja a hordónkénti 70 dollárt.

3.1.2 Az energetikai célú biomassza előállításának jelenlegi rendszere hatással van a tájra, a gazdaságra, az árakra és a teljes társadalomra. Az EGSZB úgy véli, hogy a hatékonyság hiányának és a torzulásoknak a megszüntetése érdekében fel kell mérni ezeket a hatásokat.

3.1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a bioenergia fejlesztése az árakhoz és a területi tényezőkhöz szorosan kapcsolódó okok miatt kihatással van az élelmezésbiztonságra. Az árakra gyakorolt elsődleges hatás a bioüzemanyagok iránti keresletből ered, abban az értelemben, hogy az energiapiacok érték tekintetében nagyobbak, mint a mezőgazdasági piacok. Az energiaárak meghatározzák az energetikai kultúrák mezőgazdasági árait, mivel a mezőgazdasági termékekből kinyert energia iránti igény növekedése meghatározza a cukor, a kukorica és a repce minimális és maximális árát; ha ezt túllépik, akkor a mezőgazdasági kultúrákból származó energia nem versenyképes a más forrásokból származó energiával, mint a szélenergia, a fotovoltaiikus energia vagy a geotermikus energia. Emlékeztetnünk kell arra az általános problémára is, hogy a magasabb energiaárak növelik a mezőgazdasági termelő üzemek költségeit.

3.1.4 A bioenergia lehetséges megoldásként jelenik meg, amely képes lehet a gazdaságilag gyenge és mezőgazdaságilag nem eléggé kihasznált területek felélénkítésére, főként az ágazatok növekedésének biztosításával a különböző termelési fázisokban, a begyűjtés, a szállítás és az átalakítás során. Gazdasági és foglalkoztatási szempontból is ki lehet tűzni pozitív célokat: az Európai Bizottság „A biomasszával kapcsolatos cselekvési terv” című közleménye (COM(2005) 628 final) 2010-ben a közvetlen foglalkoztatás területén 300 000 új munkavállalóval számol, főként a vidéki területeken.

3.1.5 Az erdős területek energetikai célokra történő hasznosítása hozzájárulhat a területi mező- és erdőgazdálkodási közösségek helyreállításához a jobb területkezelés és a fás területek nagyobb védelme által. Ezenkívül meg lehetne erősíteni az erdei ökoszisztémák arra való képességét, hogy betöltsék fő funkcióikat, mint a fás biomassza előállítása, a természeti örökség és a talaj termőképességének védelme.

3.2 A föld

3.2.1 Az EGSZB sajnálja, hogy ahogyan az régebben a kőolaj esetében történt, azok a gazdag országok, amelyek nem rendelkeznek elegendő szántófölddel lakosságuk ellátásának szavatolásához, továbbá multinacionális vállalatok, valamint önálló alapok jelentős befektetéseket valósítanak meg harmadik országokban a földek kiaknázása érdekében. Ilyen módon verseny alakul ki a földért, amely megsemmisítheti a helyi falusi közösségeket és kárt okozhat a helyi lakosság mezőgazdasági és erdészeti erőforrásaiban. Az EGSZB véleménye szerint ez a helyzet messze nem példaértékű a fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődés szempontjából.

3.2.2 A földhasználati kapcsolatos konfliktus főleg a fejlődő országokban, vagy az olyan országokban igen káros, ahol hatalmas, gyengén városiasodott területek találhatók, mint Brazília, vagy az Egyesült Államok Iowa állama. A földhasználati kapcsolatos konfliktus bár egyértelmű, szemléletesebbé tehető azáltal, ha elképzeljük, hogy 25 gallon bioetanol előállításához szükséges kukoricával egy éven át lehet biztosítani egy személy ételmezését (World Watch Institute).

3.2.3 A földhasználati konfliktus problémája összefügg az Európai Unió bioüzemanyag-behozatalával, valamint a fejlődő országok, főként az afrikai és a dél-kelet ázsiai országok élelmiszer-ellátásával, mégpedig a földtulajdonnal kapcsolatos feszültségek miatt, mivel ezekben az országokban nincsenek telekönyvek, és nincs szokásjog sem.

3.2.4 Az EGSZB egyetért a bioüzemanyagokkal kapcsolatos uniós stratégiával (COM(2006) 34 final), különösen azzal a résszel, amely kifejti, hogy megfelelő minimális környezetvédelmi normákat kell alkalmazni a bioüzemanyagokhoz szükséges nyersanyagok előállításakor, valamint az élelmiszertermelésből kivont földterületek hasznosításával kapcsolatos aggodalmakkal a biodiverzitásra és a termőföldre gyakorolt esetleges negatív hatás miatt.

3.3 A víz

3.3.1 Az egyre fejlettebb világban egyre nagyobb mértékű a vízkészletek ellenőrizetlen felhasználása. Az okok a világ népességének növekedése, a népesség eloszlása, az étkezési szokások megváltozása és a bioüzemanyagok jelentősége. A bioüzemanyagokkal kapcsolatos jelenlegi stratégia bizonyosan súlyosbítja majd a vízválságot, és a vízforrásokhoz való hozzáférés korlátozó tényezőként jelenhet meg az olyan nyersanyagok termelésének fejlődése szempontjából, mint a kukorica vagy a cukornád.

3.3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a bioüzemanyagok előállításához szükséges kultúrák tekintetében olyan nem öntözött kultúrák felé kellene orientálódni, amelyek képesek belső és kedvezőtlen területeken is teremni, mivel egy liter biodízel előállításához 4 000 liter vízre van szükség a kultúrák öntözésére és az átalakítás kémiai folyamata során.

3.4 A környezet

3.4.1 Fennáll a földhasználati kapcsolatos torzulások veszélye, főként a mezőgazdasági hasznosítású területeken, mind az élelmiszerfogyasztásra, mind a bioenergiára irányuló termelés esetében. Ilyen például

- a teljes mezőgazdasági ágazatra nehezedő, a termelés növekedéséből adódó nyomás erősödése (talajtömörítés, túltrágyázás, a vízforrások túlzott használata, erózió),
- a rétek és legelők szántófölddé alakítása energetikai kultúrák termesztése céljából, ami együtt jár az elraktározott széntartalmak elvesztésével,
- a biodiverzitás megszűnése az intenzív termesztési modellek miatt,
- a táj homogenizációja (az EEA 7/2006-os jelentése).

3.4.2 Az EGSZB ezzel szemben úgy véli, hogy a talaj racionális használata, amely szorosan kapcsolódik az Európai Unióban alkalmazott jó mezőgazdasági gyakorlatokhoz, és amely különböző fajta bioenergiák előállítására szolgáló kultúrákon alapul, hozzájárulhat a biodiverzitás növekedéséhez, és csökkentheti a táj homogenizációját. Az EGSZB szerint ez Európa számára az egyetlen járható út.

3.4.3 Ebben az összefüggésben a második generációs bioüzemanyagokra kellene koncentrálni, még akkor is, ha a gazdálkodók egyszerű nyersanyagszolgáltatókká válnak anélkül, hogy gazdasági bevételeik biztosítva lennének, mivel ezek az üzemanyagok ipari, intenzív megközelítést igényelnek. Az EGSZB szükségesnek tartja a gazdálkodók szerepének kiegyensúlyozottabbá tételét az energetikai kultúrák termesztésének és kereskedelmi forgalmazásának tekintetében, annak érdekében, hogy a termelők szervezetei a teljes ágazatban előnyt élvezhessenek. Ez utóbbiak így meghatározó szerepet játszhatnak a feldolgozó iparral kialakított kiegyensúlyozott szerződésekre irányuló tárgyalások során.

3.5 A bioenergiákkal kapcsolatos európai út

3.5.1 Amennyiben nagy léptékben kerül sor energetikai kultúrák termesztésére, a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási területek fenntartható kezelésére van szükség. Az energetikai céllal termesztett biomassa csak akkor viszonyul pozitívan a környezethez, ha azt megfelelő módon állítják elő. A vidéki térségek elhanyagolása például destabilizáló természeti tényezők megjelenéséhez járulhat hozzá. Azok a területek, amelyeket nem véd a pozitív emberi tevékenység, nagyobb kockázatnak vannak kitéve a földcsuszamlások, az elsivatagosodás és a tüzek szempontjából.

3.5.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az integrált helyi bioenergia-termelés ösztönzésére decentralizált termelési modell és rövid ellátási lánc kifejlesztésére van szükség kis méretű berendezésekkel az előállított biomassa helyi feldolgozásához. Ebből előnyös környezeti hatások adódnak, és lehetőség nyílik az ágazatban dolgozó termelők közvetlen (egyéni vagy szervezeteken át történő) bevonására.

3.5.3 Az EGSZB egyetért az Európai Környezetvédelmi Ügynökség legjobb gyakorlatokra vonatkozó útmutatásaival, amelyeket a különböző bioenergiakultúrák esetében lehet alkalmazni, ilyen például:

- a földterületek egész éven át tartó megművelésének garantálása,
- a lejtős területek megművelése,
- szélfogók kialakítása különböző magasságokban lévő kultúrák létrehozása által,
- szélfogók karbantartása és létrehozása a földek mentén, valamint a talaj szervesanyag-tartalmának elvesztését megakadályozó gyakorlatok bevezetése.

3.5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy egy megfelelő energetikai mezőgazdaság kialakítása hozzájárulhat az állandó emberi jelenlét biztosításához a területeken, ami szavatolja a tájvédelmet és a források, főként az erdők kiaknázását.

3.5.5 Ezenkívül úgy tűnik, hogy a bioenergetikai termelés a mezőgazdasági ágazatban – részben és ellenőrzött módon – integrálódott az élelmiszeripari termelésbe, és hozzájárul a piaci csatornák diverzifikálásához, megkönnyítve az egyre versenyképesebb mezőgazdaság irányába történő átmenetet, és konfliktusmentes megoldásokat kínálva az új tagállamoknak a mezőgazdasági termékek felhasználására.

3.6 Minőségellenőrzési rendszerek a bioenergiatermelésben

3.6.1 A bioenergiák környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálati módszerei igen sokfélék, az EGSZB ezek közül kettőt említ meg:

— a biomassa termelésének ökológiai lábnyoma,

— DPSIR (Driving force-pressure-state-impact-response – hatóerők-terhelések-állapot-hatás-válasz) felmérések.

3.6.2 A környezetre gyakorolt hatások kiértékelésekor az LCA (Life cycle assessment – életciklus-elemzés) lehetővé teszi a bioenergiák termelési és fogyasztási ciklusának különböző fázisaiban jelentkező konkrét és lehetséges energetikai és környezetvédelmi terhek meghatározását és számszerűsítését. Ez a módszer lehetővé teszi a különböző bioenergiák környezeti profiljának összehasonlítását a hasonló funkciójú fosszilis energiahordozók profiljával.

3.6.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a bioüzemanyagok használatának ellenőrzéséről, valamint a környezetre és az élelmezési egyensúlyra gyakorolt hatásokról nemzetközi szerződést aláírt Global Bioenergy Partnership országok, köztük az USA és Kína álláspontja összhangban van a fentebbi elvekkel. 24 önkéntes kritérium és mutató alapján minden egyes tagállam képes lesz mérni a bioenergiák környezeti fenntarthatóságát.

3.6.4 Az EGSZB ebben a tekintetben úgy véli, hogy amíg a fennmaradó földterületeken a bioenergiákhoz szükséges nyersanyagok termesztése folyik, nemcsak a környezeti, gazdasági és társadalmi korlátokat kell beazonosítani, hanem az ILUC (indirect land use change) tényező segítségével ellenőrizni kell, hogy a bioenergia termelésére szánt földterületek nem járulhatnak-e hozzá a szén-dioxid-kibocsátás növeléséhez.

3.6.5 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak azzal a döntésével, hogy ellenőrizni kívánja a bioüzemanyagok szállítási rendszerének (28/2009/EK irányelv) kockázatait, csökkenteni akarja az élelmiszer-kultúrákól származó bioüzemanyagok és biofolyadékok részarányát az egyes technológiák kiforrottságának arányában, valamint előnyben kívánja részesíteni az olyan bioenergiák előállítását, amelyek olyan termékekből származnak, amelyekhez nincs szükség további földterületekre. Ilyen eljárás például a városi hulladék elégetése.

3.6.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az első generációs bioüzemanyagok használata nem kellene, hogy megakadályozza az Európai Uniót abban, hogy befektessen az új, tiszta energiaforrásokkal kapcsolatos kutatásokba ⁽⁵⁾.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ HL C 271., 2013. 9.19., 111-115. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az energiaszegénység megelőzését és leküzdését célzó összehangolt európai fellépés (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 341/05)

Előadó: **Pierre-Jean COULON**

Társelőadó: **Bernardo HERNANDEZ BATALER**

2013. február 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az energiaszegénység megelőzését és leküzdését célzó összehangolt európai fellépés

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18-19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 177 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az elektromos energia, a gáz, a kőolaj és más üzemanyagok árai jelentősen emelkednek, a helyzet pedig az egyre több embert érintő társadalmi-gazdasági válsággal összefüggésben jelentősen súlyosbodott. A jelen véleménynek nem célja az előbb említett áremelkedés okainak a meghatározása, ehelyett azokat a javaslatokat kívánja áttekinteni, amelyek az összehangolt – a szubszidiaritás elvét tiszteletben tartó – európai fellépésnek, az energiaszegénység megelőzésének és leküzdésének, az e területre vonatkozó szolidaritás támogatásának és a kiszolgáltatott (európai és egyéb) polgárok jobb védelmének az előmozdítására vonatkoznak.

1.2 Szembesülve e jelentős politikai célkitűzéssel, az EGSZB kívánatosnak tartja, hogy az Európai Energiaközösségen belül hozzák létre az energiabiztonsági és szolidaritási európai kötelezettségvállalást.

1.3 Ez az energiabiztonsági és szolidaritási európai kötelezettségvállalás lendületbe hozná az energiaszegénység elleni küzdelem és a szolidaritás valódi európai politikáját, az energiához való egyetemes hozzáférési jog elismerésének alapján, amelyet az EGSZB a minden ember méltóságát teljes megélhetéséhez szükséges alapvető közjavak egyik elemének tart. A kötelezettségvállalás mind rövid, mind hosszú távon:

— védené a polgárokat az energiaszegénységgel szemben és megakadályozná társadalmi kirekesztettségüket,

— csökkentené a strukturális sérülékenységet tényezőit (ésszerű és stabil árakon biztosítva az energiához való alapszintű hozzáférést),

— arra ösztönözné mindenkit, hogy felelősséggel használja a fenntartható és megújuló energiaforrásokat (biztosítva így az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való átmenetet).

1.4 Az EGSZB szerint ahhoz, hogy ez a probléma európai szinten behatárolhatóbbá, megelőzhetőbbé és kezelhetőbbé váljon, valamint hogy létrejöjjön az e területre vonatkozó európai szolidaritás, meg kell határozni az energiaszegénység európai mutatóit és harmonizálni kell a statisztikákat.

1.5 Az EGSZB a szegénység európai megfigyelőközpontjának – főleg az energiaszegénységre összpontosító – létrehozását javasolja, amely integrálná valamennyi érintett felet és hozzájárulna az energiaszegénység európai mutatóinak (az Eurostattal együttműködésben történő) kidolgozásához, a helyzetfelméréshez, a legjobb gyakorlatok meghatározásához, végül pedig a problémák jobb megelőzésére és kezelésére, valamint az e területre vonatkozó európai szolidaritás megalapozására irányuló ajánlások megfogalmazásához.

1.6 Az EGSZB azt javasolja, hogy a Polgári Energiaforum (Londoni Fórum) vonja be tevékenységébe az EGSZB képviselőit is, és dolgozzon szoros együttműködésben a tagállamokbeli nemzeti gazdasági és szociális tanácsokkal és hasonló intézményekkel.

1.7 Az EGSZB úgy véli, hogy az energiapiacnak nagyobb figyelmet kellene fordítania a fogyasztókra, ezen belül pedig szélesebb körben az (európai vagy egyéb) polgárokra, különösen a legkiszolgáltatottabbakra. Minden olyan intézkedést támogat, amely lehetővé teszi az utóbbiaknak, hogy visszaszerezzék az energiával kapcsolatos helyzetük feletti ellenőrzést.

Azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy az Európai Tanács által (2013 végéig) kért jelentésbe foglalja bele az Unióban tapasztalható energiaszegénységnek a kiszolgáltatottsági tényezőket is tartalmazó elemzését, tegyen javaslatot a megelőzésre és felszámolásra vonatkozó európai stratégiára és menetrendre. A legfontosabb kérdés a költségek növekedésének megakadályozása, amit egy harmonizált és hatékony európai energiapolitikával el lehetne kerülni (lásd a TEN/508 jelű véleményt, „Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiák villamosenergia-rendszerekben való fokozódó felhasználásának gazdasági hatásai” – CESE 2599/2012) ⁽¹⁾.

1.8 Az EGSZB azt ajánlja, hogy elfogadásukat megelőzően az EU és a tagállamok főbb energiapolitikai intézkedései kapcsán vizsgálják meg, hogyan oszlik meg gazdasági hatásuk a különböző fogyasztói kategóriák között (például a jövedelmek, a háztartás összetétele vagy a fűtési mód függvényében). A cél annak megállapítása lenne, hogy melyek aktuálisan azok a fogyasztói kategóriák, amelyeknek aránytalanul növekedne az energiaszámlája a lakosság átlagához képest, továbbá adott esetben kompenzációs intézkedések (a szabályozás kiigazítása, a lakóhelyek energiahatékonyságának javítása stb.) javasolása a legkiszolgáltatottabb fogyasztók érdekében.

1.9 Az EGSZB arra hívja fel az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg az európai energiaszolidaritási alap létrehozását, amely az ezzel kapcsolatos valamennyi európai intézkedés átfogó eszköze lenne úgy, hogy megfelelő módon megteremtene az e területre vonatkozó európai szolidaritást.

1.10 Az EGSZB éves találkozó megszervezésére kívánja ösztönözni a civil társadalmat, ahol megvitátnák az energiaszegénység és az európai szolidaritás kérdését, véleményt cserélnének a helyi, nemzeti és európai kezdeményezésekről, valamint gyakorlati ajánlásokat fogalmaznának meg az európai, nemzeti, helyi, intézményi, szövetségi és ágazati döntéshozók részére, a szegénység európai megfigyelőközpontjával együttműködésben.

1.11 Az energiaszegénység elleni küzdelemnek és az e területre vonatkozó szolidaritás megteremtésének általános európai érdeke miatt az EGSZB kíváncsún tartja, hogy az Európai Bizottság fogalmazzon meg ajánlást az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak arra vonatkozóan, hogy kifejezetten ezt a témát válasszák az egyik soron következő európai év tárgyává („Az energiaszolidaritás európai éve”). Ezáltal fel lehetne hívni a közvélemény és a döntéshozók figyelmét erre az Európában nagy gondot jelentő problémára.

1.12 Ezzel összefüggésben az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy szervezzen európai tájékoztatási kampányt, amely nemzeti és helyi szintre lebontva foglalkozna az energiaszegénység elleni küzdelemmel és az e területre vonatkozó szolidaritás megteremtésével, elsősorban az energiahatékonyságra való nevelést, a polgárok tudatos energiafogyasztóként viselt felelősségvállalásának megteremtését, az ipari szereplők felelősségvállalását és részvételét stb. ösztönözve.

2. Sürgető feladat: az energiaszegénység leküzdése az energiaügyi biztonsági és szolidaritási európai kötelezettségvállalás révén

2.1 A mindennapi élet valamennyi tevékenységéhez elengedhetetlen mivolta miatt az energia az alapvető közös javak egyike, és mindenki számára lehetővé teszi a méltányos életet. Hiánya drámai következményekkel jár. Az energiaszegénység a fizikai és társadalmi halált jelenti! Ez a probléma több mint

50 millió személyt érint Európában („European Fuel Poverty and Energy Efficiency – 2009” európai projekt). Ennek az elviselhetetlen helyzetnek véget kell vetni. Az EGSZB sürgős intézkedéseket tart szükségesnek európai szinten, ezért az energia-biztonsági és szolidaritási európai kötelezettségvállalás megteremtésére szólít fel, hogy elő lehessen mozdítani az energiaszegénység elleni küzdelmet és az e területre vonatkozó szolidaritás megteremtését célzó valódi európai politikát, a következő célkitűzésekkel:

- az (európai és más) polgárok védelme az energiaszegénységgel szemben, és társadalmi kirekesztettségük megakadályozása,
- fellépés annak érdekében, hogy Európában mindenki ésszerű és stabil áron, valamint megbízható és rendszeres módon férhessen hozzá az energiához, valamint mindezzel párhuzamosan
- az alacsony szén-dioxid kibocsátású társadalom felé való átmenet biztosítása.

2.2 Az energiaszakadékok csökkentő közös és koordinált európai szintű fellépést lehetővé tevő európai kötelezettségvállalás az energiához való egyetemes hozzáférési jog elismerésén alapul (hogy mindenki méltó életfeltételeket élvezhessen), amelynek az EGSZB szerint a Lisszaboni Szerződésben is szerepelnie kellene; így azt szeretné elérni, hogy valamennyi európai szakpolitika, és különösen az energiapolitika céljai között szerepeljen az energiaszegénység elleni küzdelem és az e területre vonatkozó szolidaritás előmozdítása. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy mivel az energia az alapvető közös javak egyike, ennek megfelelően kell kezelni, az ebből eredő közszolgáltatási kötelezettségekkel együtt. A vállalatok által nyújtott energiaszolgáltatás egyébként az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz tartozik, amelyeknek az európai társadalmi és területi kohézió szempontjából játszott szerepét a Lisszaboni Szerződés is tartalmazza (EUMSZ 14. cikk/26. sz. jegyzőkönyv). Az Európai Unió Alapjogi Chartája elismeri a szociális támogatáshoz és a lakhatáshoz való jogot a méltányos élet biztosításának feltételeként (34. cikk), a magas fogyasztóvédelmi szint biztosításának kötelezettségét (38. cikk), valamint a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés alapvető jogát (36. cikk).

2.3 Az Unió így életre keltene a szolidaritás elvét, amely az európai építkezés pillérét jelenti, és megerősítené az európai projekt értelmét az egyre kiábrándultabb és szkeptikusabb polgárok körében. Az EGSZB emlékeztet egyébként arra, hogy a megkérdezett európai polgárok 81 %-a támogatja az energiaszegénység elleni harcot (az Európai Parlament Eurobarométer-felmérése, 2011).

2.4 Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az Európai Tanács 2013. május 22-i ülésén az energia költségének és árának a háztartásokra, és legfőbbképpen a legkiszolgáltatottabb háztartásokra gyakorolt hatásával foglalkoztak. E kérdéseknek jelentős politikai hatásuk van, Bulgáriában például a polgárok tüntetése nyomán 2013. február 20-án lemondott a kormány. Az elégedetlenséget a piacnyitást célzó nemzeti intézkedések miatti drasztikus és rendkívüli villamosenergiadíj-emelkedés (több mint 20 % 2012. december és 2013. január között) váltotta ki, amelyre úgy került sor, hogy az átlagos fizetés kevesebb mint 400 euró (az emberek jövedelmük 17,3 %-át a villamosenergia-számlák kifizetésére fordítják – Nemzeti Statisztikai Intézet).

⁽¹⁾ HL C 198., 2013.7.10., 1–8. o.

2.5 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az energiaárak folyamatosan emelkednek: az EU-ban 6,6 %-kal nőtt a villamosenergia ára 2011 és 2012 között, mindenekelőtt Cipruson (+ 21 %), Görögországban (+ 15 %), Olaszországban (+ 11 %), Írországban és Portugáliában (+ 10 %), Bulgáriában, Spanyolországban és Lengyelországban (+ 9 %). A háztartásokban fogyasztott gáz ára 10,3 %-kal nőtt az EU-ban, mindenekelőtt Lettországon (+ 21 %), Észtországban (+ 19 %) és Bulgáriában (+ 18 %) (Eurostat, 2013. május).

3. Az energiaszegénység valósága

3.1 Európában az energiához való hozzáféréssel kapcsolatos korábbi problémákat többnyire megoldották, de világszinten 1,2 milliárd ember még mindig nem rendelkezik hozzáféréssel az elektromos energiához és 2,8 milliárd ember továbbra is fával vagy más típusú biomasszával főz vagy fűt (Világbank/AIE, 2013. május). A probléma, amelyet a modern energiaszolgáltatásokhoz való hozzáférés jelent, olyan kiterjedésű, hogy az ENSZ 2012-t a „Fenntartható energia mindenkinek” nemzetközi évének jelölte ki, és épp nemrég javasolta, hogy a „fenntartható, biztos energiaellátás” legyen egyike a 12 globális fenntartható fejlődési célnak, amely most először mind a fejlődő, mind a fejlett világ iránt nyúl.

3.2 Európában az energiaszegénység egyre több olyan személyt jelent (több mint 50 milliót az „European Fuel Poverty and Energy Efficiency” európai projekt szerint – 2009), aki nehezen fizeti ki energiaszámláját, vagy korlátozott energiahozzáféréssel rendelkezik a következők miatt: alacsony jövedelmek, „termikus szitaként” funkcionáló lakóhelyek, kevésbé hatékony felszerelések (fűtés, főzés, meleg víz), magas energiaköltségek. A városközpontoktól gyakran messze fekvő háztartások költségvetésében a mobilitás is jelentős kiadást jelent, utóbbiak számára a közlekedés gyakran a foglalkoztatás feltétele. Érintettek az idősek, az egyszülős családok, a munkanélküliek, a szociális segélyezettek stb. A következők sokrétűek: a mobilitási korlát befolyásolja a foglalkoztatást, a fűtés hiánya a higiéniát és az egészséget (a „fűtés vagy evés” dilemmája, légzőszervi betegségek stb.), továbbá gyakran megnövekedett arányú mortalitáshoz, eladósodottsághoz, társadalmi és földrajzi elszigeteltséghez vezet.

3.3 Az energiaszegénység kiszolgáltatottsági tényezőt jelent, amely hozzáadódik a többi tényezőhöz, a nehézségek pedig egymást erősítve hatnak egymásra és sújtják az általános szegénység helyzetében lévő személyeket. A szegénység kockázata pedig emelkedik (Eurostat, 2012. december): 2011-ben 119,6 millió személyt veszélyeztetett a társadalmi kirekesztés az EU-27 tagállamokban, a szegénység és a súlyos anyagi nélkülözés kockázata vagy amiatt, hogy olyan háztartásokban élnek, ahol nagyon alacsony a foglalkoztatás. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az Európa 2020 stratégia legalább 20 millió fővel kívánja csökkenteni a szegénység és a társadalmi kirekesztés által érintett személyek számát.

3.4 Az energiaszegénység elleni küzdelmet és a szolidaritás e területen való megteremtését a korábbiakhoz képest még inkább a minden európai szakpolitikát átfogó fő európai politikai prioritássá kell tenni, mivel ezek a szociális, közegészségügyi, környezeti, gazdasági és politikai területek metszéspontjában állnak.

4. Az energiaszegénységre vonatkozó európai mutatók és statisztikák rendelkezésre állása

4.1 Energiaszegénység/-szűkösség: a szűkösség nagy kiszolgáltatottsággal járó időszakos helyzetet jelent. Az energiaszegénység külső (energiaárak, a lakóhely energiahatékonysága stb.) és belső (idős kor, jövedelmek stb.) tényezők által befolyásolt szociális helyzetet fed. Az EGSZB az energiaszegénység kifejezést használja majd e két szempont egységesen történő értelmezésére.

4.2 Csak Franciaország, Szlovákia, az Egyesült Királyság és Írország dolgozott ki meghatározást.

4.3 Az Egyesült Királyság objektív módon határozza meg az energiaszegénységet – „fuel poverty”: egy olyan háztartás helyzete, amelynek jövedelme több mint 10 %-át arra kell fordítania, hogy a lakóhely kielégítő hőmérsékletű legyen (21 fok a fő és 18 fok a többi helyiségben a WHO szerint). Három elemet vesznek figyelembe: a háztartás jövedelmét, az energia árát és az energiafogyasztást. A kormány jelenleg felülvizsgálja ezt a meghatározást, amely nincs tekintettel a háztartások egyéb energiagigéjére.

4.4 Franciaországban a „Grenelle II” törvény az energiaszegénységet olyan állapotként határozza meg, amelyben „egy személy (...) forrásainak vagy lakhatási feltételeinek alkalmatlansága miatt jelentős nehézségekbe ütközik akkor, ha biztosítani kívánja a lakóhelyén az alapvető szükségleteit kielégítő energiaellátást” (11. cikk, (4) bekezdés).

4.5 A meghatározás hiányának ellenére bizonyos tagállamok konkrét rendelkezéseket írnak elő: Belgium meghatározta a „védett ügyfél” státusát, amelynek alapján minden szociálisan segélyezett számára szociális tarifákat állapítanak meg és ingyenes szolgáltatásokat (mérőóra, szállítási garancia) biztosítanak. Olaszország és Spanyolország az „elektromos bónuszra” és a „szociális jegyre” vonatkozó rendelkezéseket vezette be. Németországban a tartományok által kezdeményezett helyi szociális tarifákat a helyi vagy regionális energetikai vállalatok viselik. Svédországban az átfogó szociális védelmi rendszer foglalkozik a ki nem fizetett számlákkal. A tagállamok több mint fele a jogszabályok vagy az energiaszolgáltatók magatartási kódexei alapján védelmet ír elő az energiaellátás szüneteltetése ellen (2009-es jelentés, ERGEG).

4.6 Az Európai Unió nem dolgozta ki az energiaszegénység meghatározását és mutatóit, de még konkrét európai szakpolitikát sem e nagyon széttagoltan kezelt probléma vonatkozásában.

4.7 A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni európai platformon keresztül, amely az Európa 2020 stratégia specifikus eszköze, az Európai Bizottság az energiaszegénységre összpontosít, amely „nem csupán a fűtéstől vagy hűtéstől való megfosztottság veszélyét hordozza magában, hanem a meleg víztől, fénytől és más létfontosságú, a mindennapi szükségleteket kielégítő háztartási javaktól való megfosztottságát is”.

4.8 A belső energiapiacra vonatkozó irányelvek (2009. július) elismerik ugyan az energiaszegénységet, azonban sem meghatározást, sem európai kötelezettséget nem fogalmaznak meg, elvárva a tagállamoktól, hogy „megfelelő biztosítékokat nyújtsanak a kiszolgáltatók fogyasztók védelmére”, valamint hogy „meghatározzák a védelemre szoruló fogyasztó fogalmát, amely az energiaszegénységre és többek között az elektromosáram-/gázellátásból való kizárás kritikus időszak alatti tilalmára vonatkozhat”. Az energiapiac megfelelő működéséről szóló közleményében (2012. november 15.) az Európai Bizottság „útmutató rendelkezésre bocsátásával és a legjobb gyakorlatok cseréjének megkönnyítésével támogatja a tagállamokat az energiafogyasztói kiszolgáltatottság megértésében és az ehhez vezető okok meghatározásában”.

4.9 Az Európai Parlament csupán a „kiszolgáltatók fogyasztó” fogalmát határozza meg, és azt javasolja, hogy haladják meg a klasszikus (belső okokra visszavezethető sebezhetőség) koncepciót, kiegészítve azt a „kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók” fogalommal, mivel ezek „az egyéni állapotuk vagy jellemzőik és külső környezetük közötti távolság miatt átmenetileg elvesztik saját helyzetük befolyásolásának képességét” és „mivel valamennyi fogyasztóra igaz, hogy – külső okok és a piaccal való találkozásai miatt (...) – élete bármely pillanatában kiszolgáltatottá válhat, és ezért különleges védelemre szorul” (2012. május 22-i állásfoglalás). Az Európai Parlament arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy „működjenek együtt egy kiszolgáltatottsággal kapcsolatos, széles körű és koherens politikai és jogalkotási stratégia elfogadásában, figyelembe véve az ide tartozó lehetséges helyzetek elfogadhatóságát és összetettségét” (2012. május 22-i állásfoglalás); konkrét intézkedéseket is szükségesnek tart az energiaszegénység ellen (2013. március 14-i állásfoglalás a 2050-es energiaügyi ütemtervről). Az európai fogyasztóügyi politika új ütemtervről szóló 2013. június 11-i állásfoglalásában az Európai Parlament szükségesnek tartja, hogy az Unió és a tagállamok tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy „megfelelő garanciákat nyújtsanak ezen [kiszolgáltatók] fogyasztók védelmére”, különösen az energia területén. Az európai unióbéli szociális lakhatásról szóló 2013. június 11-i állásfoglalásában arra sürgeti a tagállamokat, hogy „közös paraméterek alapján, de a sajátos nemzeti körülmények figyelembevétele érdekében az egyes tagállamokhoz igazítva” határozzák meg az energiaszegénység fogalmát.

4.10 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja az energiaszegénységre vonatkozó közös európai értékeket és mutatókat, az okok jobb meghatározásának az érdekében a kiszolgáltatottság dimenzióját is figyelembe véve, hogy meg lehessen haladni a tüneteknek a pusztá megállapítását, és hogy a probléma jobb megoldása érdekében dolgozzanak ki egy európai stratégiát. Azt ajánlja, hogy a szegénység általa létrehozni kívánt európai megfigyelőközpontja részletezze tovább az EGSZB által adott meghatározást (TEN/420) „valaki nehezen vagy egyáltalán nem tudja lakását megfelelő hőmérsékleten tartani, valamint egyéb alapvető energiaszolgáltatásokhoz elérhető áron hozzáférni” (figyelembe véve az energiához, mint az alapvető közös javak egyikéhez való általános hozzáférési jogot); a megfigyelőközpont megfogalmazhatná a közös európai értékeket és mutatókat is, amelyek paraméterként szolgálhatnának a tagállamoknak arra, hogy saját nemzeti sajátosságait figyelembe véve meghatározhassák az energiaszegénység fogalmát. A meglévő statisztikák jobb harmonizálása érdekében az Eurostatnak és a nemzeti statisztikai intézeteknek homogén módszereket kellene elfogadniuk a problémák nemzeti és európai szintű számszerűsítése érdekében.

5. A szegénység energiaszegénységre összpontosító európai megfigyelőközpontjának támogatása

5.1 Az EGSZB a szegénység energiaszegénységre összpontosító európai megfigyelőközpontjának a létrehozását javasolja, amely valamennyi érdekelt felet bevonná tevékenységébe: többek között a nemzeti megfigyelőközpontokat, a mediátorokat, a szabályozó testületeket, az energiaszolgáltatókat, a különféle (egészségügyi, építészeti, energetikai, fogyasztói, a társadalmi kirekesztés ellen küzdő, helyi önkormányzati stb.) szervezeteket és a szociális partnereket. Elkészítené az energiapiacok liberalizálásának a kiszolgáltatók fogyasztókra gyakorolt hatásairól szóló elemzését, javaslatot tenne az energiaszegénység mutatóira, ajánlásokat fogalmazna meg, módszertanokat állapítana meg, továbbá a helyi és nemzeti szinten meghatározott bevált gyakorlatok alapján európai szinten feltárandó lehetőségeket dolgozna ki. Feladata lenne a Londoni Fórummal való együttműködés. Az EGSZB egyébként kíváncsian tartja, hogy tagjai is részt vehessenek a Londoni Fórum munkájában, és hogy utóbbi dolgozzon szoros együttműködésben a tagállamokbeli nemzeti gazdasági és szociális tanácsokkal és hasonló intézményekkel az energiaszegénység elleni küzdelem érdekében.

6. Az európai politikáknak és kezdeményezéseknek az energiaszegénység elleni küzdelemre és az energiaszolidaritásra való újrafókuszálása, valamint a polgárok tudatos energiafogyasztóként viselt felelősségvállalásának megteremtése

6.1 Az energiapiacok megnyitása után sem csökkent a polgárok által fogyasztott energia ára. 60 %-uk energiaszolgáltatóik árának emelkedését, 3-4 %-uk pedig a csökkenését tapasztalta. 7 %-uk gázszolgáltatót váltott, 8 %-uk pedig elektromosáram-szolgáltatót. A polgárok az energiaágazatra költenek a legtöbbet (költségvetésük 5,7 %-át), főleg az elektromos energiára (2,1 %). (A fogyasztói piacok második éves eredménytáblája, 2009). Ezek az arányok az elmúlt évek folyamán nőttek.

6.2 Az Európai Tanács 2013. május 22-i határozatai jó irányba mutatnak: az európai energiapolitika fogyasztókra történő újrafókuszálása, hogy ésszerű és versenyképes árakon biztos és fenntartható ellátást biztosítsanak számukra; a fogyasztók szerepének és jogainak megerősítése és a kiszolgáltatók fogyasztók jobb védelme; a harmadik energiacsomag sürgős átültetése. Az Európai Bizottságnak 2013 végéig elemzést kell készítenie az energiaárak és -költségek szerkezetéről, a háztartásokra kifejtett hatásra helyezve a hangsúlyt. A legfontosabb kérdés a költségek növekedésének megakadályozása, amit egy harmonizált és hatékony európai energiapolitikával el lehetne kerülni (lásd a TEN/508jelű véleményt, „Az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energiák villamosenergia-rendszerekben való fokozódó felhasználásának gazdasági hatásai” – CESE 2599/2012) ⁽²⁾.

6.3 Az EGSZB azt ajánlja, hogy elfogadásukat megelőzően az EU és a tagállamok főbb energiapolitikai intézkedései kapcsán vizsgálják meg, hogyan oszlik meg gazdasági hatásuk a különböző fogyasztói kategóriák között (például a jövedelmek, a háztartás összetétele vagy a fűtési mód függvényében). A cél annak megállapítása lenne, hogy melyek aktuálisan azok a fogyasztói kategóriák, amelyeknek aránytalanul növekedne az energiaszámlája a lakosság átlagához képest, továbbá adott esetben kompenzációs intézkedések (a szabályozás kiigazítása, a lakóhelyek energiahatékonyságának javítása stb.) javasolása a legkiszolgáltatottabb fogyasztók érdekében.

⁽²⁾ HL C 198., 2013.7.10., 1–8. o.

6.4 Az EGSZB megismétli annak szükségességét, hogy az előbb említett irányelveket teljes mértékben át kell ültetni és biztosítani kell az általános szolgáltatást, a közszolgáltatási kötelezettségek betartását, a kiszolgáltatók személyek védelmét és az ésszerű, összehasonlítható és átlátható árakat. Kíváncsnak tartja, hogy 2013. végi jövőbeli jelentésébe az Európai Bizottság foglaljon bele egy helyzetjelentést és elemzést az Unióban tapasztalható energiaszegénységről, javasoljon európai stratégiát az energiaszegénység elleni küzdelem és az e területre vonatkozó szolidaritás tekintetében, továbbá pénzügyi forrásokat a stratégia operatívra tételére.

6.5 Az EGSZB kíváncsnak tartja, hogy az Európai Bizottság tegye ezt a témát valamennyi európai politika átfogó prioritásává, és vegye jobban figyelembe a soron következő kezdeményezéseiben (például a belső piacra, a 2012-es energiahatékonysági irányelv végrehajtására, a fogyasztói jogokra stb. vonatkozó iránymutatások).

6.6 Az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy az energiaszolidaritás és az energiaszegénység elleni küzdelemre vonatkozó politika legyen integráns része a szén-dioxidmentes energiaellátású társadalom felé haladás uniós energiaátállási politikájának. Ajánlja, hogy az Európai Bizottság határozottan bizonyosodjon meg azoknak az európai szabályozásoknak a tagállamok általi tiszteletben tartásáról, amelyek hozzájárulhatnak az energiaszegénység csökkentéséhez. Kíváncsnak tartja, hogy a Szerződés foglalja magában az energiához való általános hozzáférési jogot (amelyet az alapvető közös javak egyikének kell tekinteni és akként kell kezelni), valamint hogy az európai politikák, és különösen az energiapolitika célkitűzéseibe foglalják bele az energiaszegénység elleni küzdelmet és az e területre vonatkozó szolidaritást. Felveti, hogy az európai szemeszter tevékenységébe is foglalják bele az energiaszegénység elleni küzdelmet és az e területre vonatkozó szolidaritást annak érdekében, hogy ezeket a témákat a tagállamok nemzeti reformprogramjaiban is vegyék figyelembe.

6.7 Alapvetőnek tartja, hogy európai szinten támogassanak minden intézkedést annak érdekében, hogy a kiszolgáltatók fogyasztó (az állandó energiaszolgáltatások szintjén) kevesebbet és jobban fogyasztva saját életminőségének javítása céljából váljon tudatos energiafogyasztóvá, előnyben részesítve a megújuló energiák decentralizált termelését ott, ahol ez gazdasági és technikai szempontból koherens. A tájékoztatás, a képzés és az oktatás növelheti a háztartások tudatosságát és szélesebb körűvé teheti a helyes magatartást (a készenléti üzemmódban lévő készülékek kikapcsolása, energiahatékony készülékek választása, megfelelő felújítás stb.). Kíváncsnak tartja, hogy az Unió különösen az európai energiaszolidaritási alap létrehozásán keresztül támogasson minden ebbe az irányba mutató transznacionális projektet, bátorítsa a civil társadalom szaktudásának cseréjét és transznacionális hálózatban való összefogását, tegye általánossá az e területre vonatkozó információ előállítását és terjesztését, a képzést és a főként az EU által finanszírozott transznacionális projektekből származó bevált gyakorlatokat.

6.8 Az EGSZB támogatja, hogy az európai kutatási programok részesítsék előnyben azokat az innovatív eszközöket, amelyek a valamennyi fogyasztó, és főképpen a legkiszolgáltatottabbak általi optimális használatra összpontosítanak. Annak érdekében, hogy az intelligens mérőórák teljesen hatékonyak és hasznosak legyenek a fogyasztók részére, például valós időn belül érthető és átlátható információt kell szolgáltatniuk az energiafogyasztásról, többletköltségek nélkül. Ily módon fontos

megelőzési eszközök lehetnek, amelyek segítik a fogyasztókat abban, hogy jobban tudatosuljon bennük fogyasztásuk szintje és hatni is tudjanak erre, lehetővé téve számukra, hogy tudatos fogyasztóként felelősséget érezzenek energiafogyasztásukért.

6.9 Szükségesnek tartja az energiaszolidaritás helyi egyablakos rendszerének létrehozását, hogy a jobb koordináció és a problémák jobb megelőzése és megoldása, illetve a polgároknak és főképpen a kiszolgáltatók személyeknek biztosított jobb tanácsadás és támogatás érdekében valamennyi érdekelt fél között, az energetikai vállalatokat is ideértve, alakuljanak ki szinergiák és jöjjön létre konszenzus. Szükségesnek tartja az ezekben az ablakokban (de hasonlóképpen az adminisztratív és banki szolgáltatásokban, az ipari vállalatoknál stb.) dolgozók képzését, hogy tudatában legyenek e kiszolgáltatók réteg problémáinak, megfelelőbben kezeljék az ezeket a személyeket érintő ügyiratokat és segítsék őket abban, hogy már előzetesen ismerjék fel a kockázatos helyzeteket. Ezek az ablakok a megelőzés és orvoslás globális és integrált megközelítését követik majd, bevonva a kollektív szereplőket, a helyi önkormányzatokat, a vállalatokat stb. A bábáskodást vagy a társadalmi megbélyegzést elkerülve lehetővé tennék azt, hogy minden polgár tudatos fogyasztóként felelősséget érezzen energiafogyasztásáért.

6.10 Az EGSZB szükségesnek tartja a rendelkezések megerősítését és általánossá tételét (különösen azokat, amelyek az energiaszolgáltatókat is szorosan bevonják), például a nehéz évszakokban („téli szünet”) a kiszolgáltatók háztartások számára az energiaellátást, a fizetési nehézségek esetén a szolgáltató által továbbra is nyújtott energiaellátást vagy az elmaradt befizetések megelőzését biztosítókét stb. Ezért javasolja, hogy meghaladva a jó magatartási kódexeket, erősítsék meg az energiaipari és más szolgáltatók bevonását az energiaszegénység elleni cselekvési stratégiákba (mind a megelőzésbe, mind a problémamegoldásba), illetve a szolidaritás megerősítését célzó stratégiákba.

6.11 Szükségesnek tartja az energiaszolgáltatók által követett gyakorlatok szabályozásának megerősítését, hogy az alacsony jövedelmű fogyasztókat ne terhelje „dupla büntetés” (*poverty premium*), vagyis ugyanazért a folyósított szolgáltatásért megállapított magasabb egységár. Az előfizetési rendszereket például keretbe lehetne foglalni annak érdekében, hogy ne kockáztassák a legkiszolgáltatottabb fogyasztók büntetését.

6.12 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot arra, hogy vegye tervbe az energiaszolidaritás európai évét, amely lehetővé tenné egy európai (majd nemzeti és helyi szintre lebontott) információs kampány és olyan címzett projektek kidolgozását, amelyek valamennyi érdekelt félben tudatosítanák az energiaszegénység megszüntetésének jelentőségét, a polgár mint aktív energiafogyasztó felelősségének a megerősítését, valamint az energiaszolidaritás megerősítését.

7. Európai energiaszolidaritási alap

7.1 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy tanulmányozza egy európai energiaszolidaritási alap létrehozásának lehetőségét az EGSZB által javasolt intézkedések támogatására, nevezetesen: a polgárok tájékoztatása/képzése, a helyi projektek európai hálózatban való összefogása, az EU által finanszírozott transznacionális projektek által kifejlesztett vagy helyi és nemzeti szinten kidolgozott bevált gyakorlatok európai szintű cseréjének, átadásának és általánosításának támogatása.

Így például az államok vagy a helyi önkormányzatok által kidolgozott rendelkezések a számlakifizetéseknek (szociális díjak, energiacsekk stb.), a téli szünetnek, az egyablakos rendszerek létrehozásának a pénzügyi támogatására, az energiahatékonysággal foglalkozó tanácsadók képzése (pl. „Achieve” európai projekt), a lakónegyedek felújítása, az energiahatékonysági munkálatok (pl. CEB-ELENA „European Local Energy Assistance Facility” európai projekt) és a megújuló energia mikrotermelésének pénzügyi vagy technikai támogatása, valamint a kiszolgáltatott háztartásokhoz igazított finanszírozási elgondolások (pl. FinSH európai projekt – *Financial and Support Instruments for Fuel Poverty in Social Housing*).

8. Az épületek energiahatékonyságát célzó intézkedéseknek a felhasználása az energiaszegénység elleni küzdelemben

8.1 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy 2007-ben az Unió kijelölte a 2020-ra szóló 3×20 %-os célkitűzést, ideértve az energiafogyasztás 20 %-kal való csökkentését. A 2012. októberi energiahatékonysági irányelv hosszú távú (2050) stratégiát irányoz elő a köz- és magánlakóhelyek, valamint a lakó- és kereskedelmi épületek felújítását célzó beruházások mobilizálására. 2014. április 30-ig a tagállamoknak nemzeti cselekvési tervekkel kell beterjeszteniük e stratégia megvalósítására. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy mennyire fontos az energiahatékonysági intézkedések végrehajtása a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése és a munkahelyteremtés miatt, de azért is, hogy hatékonyan lehessen fellépni az energiaszegénység ellen.

8.2 Az energiaszegénység főként a rosszul szigetelt lakóhelyek miatt lép fel, amelyeket gyakran túlzott áron bérelnek a kiszolgáltatott háztartások. A jól szigetelt lakóhely (az energiafogyasztás szempontjából megfelelő magatartással kombinálva) csökkenti a fogyasztást, és így a kiszámlázott összeget. A szerény háztartások, amelyek bérlők vagy tulajdonosok is lehetnek, a megtakarítások hiánya vagy a banki hitelhez való nehéz hozzáférés miatt nem rendelkeznek forrásokkal a termikus felújításhoz és a fűtési berendezések cseréjéhez szükséges munkálatokhoz.

8.3 Az EGSZB olyan mechanizmus felállítását javasolja, amely lehetővé teszi egyrészt a lakásokat kiadó tulajdonosok – pl. a termikus teljesítmény küszöbétől függő bérleti díjjal való – ösztönzését a termikus felújítás elvégzésére, ezzel párhuzamosan segítve is őket ebben, másrészt pedig az egy bizonyos hőszigetelési szint alatti nem hatékony lakóhelyek fokozatos kivezetését az európai bérleti piacról. Javasolja, hogy a lakóhelyek kiadását szabályozó, a lakhatatlanságra, méltóságra és méltányosságra vonatkozó meghatározásokat és feltételeket a tagállamok egészítsék ki az energiahatékonysággal is.

8.4 Az EGSZB kívánatosnak tartja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg az innovatív finanszírozás módszereit és eszközeit a tagállamoknak a legszerényebb jövedelmű háztartásokra irányuló energiahatékonysági erőfeszítéseinek támogatására, belefoglalva a pénzügyi szükségleteiket is.

8.5 A kiszolgáltatott háztartások lakóhelyeinek termikus javítását valamennyi európai intézkedésben és programban prioritásként kell kezelni. Az Európai Bizottságnak meg kell győződnie arról, hogy a nemzeti energiahatékonysági tervek prioritásként kezelik a legkiszolgáltatottabb háztartások lakóhelyeibe történő beruházást.

8.6 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a 2014–2020-as tervezéskor a strukturális alapok fordítsanak nagyobb figyelmet az energiaszegénység elleni küzdelemre és az energiaszolidaritásra, valamint hogy az energiahatékonyságra és a megújuló energiákra fordított összegek a tétnek megfelelően legyenek jelentősebbek.

8.7 Az EGSZB egyébként a megújuló energia decentralizált termelésének támogatását ajánlja, mivel megoldhatóvá tenné a legkiszolgáltatottabbak számára az energiához való hozzáférést.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

492. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. SZEPTEMBER 18. ÉS 19.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1083/2006/EK tanácsi rendeletnek a pénzügyi stabilitásuk és a kötelezettségvállalás visszavonásának szabályai vonatkozásában komoly nehézségekkel küzdő vagy ilyen nehézségek által fenyegetett egyes tagállamok pénzügyi irányításával kapcsolatos rendelkezések tekintetében történő módosításáról

(COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD))

(2013/C 341/06)

Főelőadó: **Viliam PÁLENÍK**

2013. június 6-án a Tanács, illetve 2013. június 10-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 177. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1083/2006/EK tanácsi rendeletnek a pénzügyi stabilitásuk és a kötelezettségvállalás visszavonásának szabályai vonatkozásában komoly nehézségekkel küzdő vagy ilyen nehézségek által fenyegetett egyes tagállamok pénzügyi irányításával kapcsolatos rendelkezések tekintetében történő módosításáról

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD).

Az EGSZB elnöksége 2013. július 9-én megbízta a „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekciót e vélemény kidolgozásával.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Viliam PÁLENÍK személyében, továbbá 135 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) tudomásul veszi az Európai Bizottságnak az 1083/2006/EK rendelet módosítására irányuló javaslatát, amely azáltal gondoskodik a kifizetések emeléséről, hogy a kérdéses időre tíz százalékponttal növeli a válság sújtotta és az európai pénzügyi stabilitási mechanizmus vagy a fizetésimérleg-mechanizmus keretében pénzügyi támogatásban részesülő tagállamok prioritási tengelyére vonatkozó társfinanszírozási arányokat. Nem emeli ugyanakkor az uniós kohéziós politika keretében a 2007–2013-as programtervezési időszakra elkülönített források összegét, a hatékonyság megőrzéséről viszont a társfinanszírozás révén gondoskodik.

1.2 Az EGSZB tudomásul veszi az 1083/2006/EK rendelet módosítására vonatkozó európai bizottsági javaslatot, amely lehetővé teszi Románia és Szlovákia számára, hogy a 2011. évi kötelezettségvállalásra vonatkozóan 2013 vége helyett 2014 végéig nyújthassák be kifizetés iránti kérelmüket, a 2012. évi kötelezettségvállalásra vonatkozóan pedig a program lezárásáig és nem 2014 végéig úgy, hogy közben az uniós kohéziós politika keretében a 2007–2013-as programtervezési időszakra elkülönített források összege nem emelkedik. Ez csökkenteni fogja a 2011. és 2012. évi kötelezettségvállalások automatikus visszavonásával járó kockázatokat.

1.3 Az EGSZB – korábban kidolgozott véleményeivel összhangban – akkor támogatja a javaslatot, ha továbbra is biztosított a költségvetési eszközök koherens és hatékony felhasználása.

2. Indokolás

2.1 Az európai bizottsági javaslat értelmében most hét – az EFSM vagy a fizetésimerleg-mechanizmus alá tartozó – tagállamtól alacsonyabb hozzájárulást kérnének az uniós kohéziós politika keretében társfinanszírozott projektekhez. Így nem lenne szükség arra, hogy az érintett tagállamok kizárólag saját forrásokból teremtsék elő a szükséges eszközöket. Ez most, amikor államháztartásaikra igen nagy teher nehezedik, számottevően hozzájárulhat ahhoz, hogy válság sújtotta gazdaságaikat visszatereljék a növekedés útjára. A társfinanszírozás növeli a kiutalt támogatások hatékonyságát. Ha kevesebb a társfinanszírozás, előfordulhat, hogy a támogatások vesztenek hatékonyságukból – ezt a veszélyt azonban minden rendelkezésre álló eszközzel minél jobban vissza kell szorítani. Az EGSZB egyetért az európai bizottsági javaslattal, amely összhangban áll az EGSZB korábban kidolgozott véleményeivel⁽¹⁾.

2.2 A kifizetés iránti kérelmek benyújtási határidejének 2014 végéig történő meghosszabbítása nagyobb mozgásteret biztosít Szlovákiának és Romániának arra, hogy jobban végrehajtsák az uniós kohéziós politika keretében társfinanszírozott projekteket.

A kötelezettségvállalás automatikus visszavonására vonatkozó határidő meghosszabbítása is megfelelő, mivel azokra a tagállamokra korlátozódik, amelyek tekintetében az Európai Tanács megállapodása felső határt állapított meg a 2014–2020 közötti források kiutalásához. A kötelezettségvállalás visszavonására vonatkozó határidőt az Európai Tanács ösztönzésére hosszabbították meg. A Tanács ugyanis 2013. február 8-i következtetésében arra kérte az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, milyen gyakorlati lépésekkel lehet megoldani azt, hogy Románia és Szlovákia tekintetében csökkenjen a 2007–2013-as nemzeti forráskiutalásokból származó pénzekre vonatkozó kötelezettségvállalás automatikus visszavonásának kockázata – esetleg akár az 1083/2006/EK rendelet módosítása révén.

2.3 Az EGSZB is döntően fontosnak tartja a jólét és a versenyképesség ösztönzését a válság által legsúlyosabban érintett tagállamokban, ezért támogatja az előterjesztett javaslatot.

2.4 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az adott időszakban ne változzon az alapokból az illető országok és programok számára elkülönített források összege.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ HL C 24., 2012.1.28., 81. o.; HL C 24., 2012.1.28., 83. o.; HL C 24., 2012.1.28., 84. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az Európai Unió úripari politikája – az úrágazatban rejlő gazdasági növekedési potenciál kibontakoztatása

(COM(2013) 108 final)

(2013/C 341/07)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

2013. február 28-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Az Európai Unió úripari politikája – az úrágazatban rejlő gazdasági növekedési potenciál kibontakoztatása

COM(2013) 108 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. július 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 151 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB nagy örömmel veszi, hogy az úrpolitika terén uniós iparpolitikát dolgoznak ki ⁽¹⁾. Támogatja azt is, hogy az Európai Űrügynökség (ESA) jelenlegi 4 milliárd eurós éves költségvetésén felül a 2014–2020-as időszakban 11 milliárd eurót irányoznak elő a Galileo és a Kopernikusz programra, illetve a Horizont 2020 program K+F-fel foglalkozó részére. Ezek a döntések összhangban vannak azzal, amit az EGSZB mindig is képviselt ⁽²⁾.

1.2 Az Európa-szerte politikai elkötelezettséggel támogatott uniós úrpolitikának garantálnia kell, hogy Európa képes legyen önállóan eljutni az űrbe, méghozzá úgy, hogy ez a teljes érték-teremtési láncon keresztül – azaz a tervezéstől kezdve, a fejlesztésen és a bevezetésen át egészen az eredmények felhasználásáig – megvalósuljon. A hosszú távú és magas kockázatokkal járó tevékenységek kiszámíthatóságot, biztonságot és folyamatos elkötelezettséget igényelnek.

1.3 Az EU-nak el kell érnie a kritikus tömeget. Az űrutazással kapcsolatos belső piachoz mind külső, mind belső okokból pontosan definiálni kell, hogy mit takarnak az egyenlő európai versenyfeltételek.

1.4 Proaktív iparpolitikára van szükség, mivel az egész világon egyre nagyobb stratégiai és technológiai jelentőségük

van a nagy intézményi piacoknak. Meg kell erősíteni az európai par versenyképességét. Fokozatosan meg kell még szüntetni komoly belső akadályokat is.

1.5 Az uniós iparpolitikának össze kellene fognia a különböző tagállami stratégiákat és egy keretbe kellene foglalnia az egyes nemzeti preferenciákat.

1.6 Valamennyi félnek együtt kell működnie. Az ESA speciális helyzetben van. Rendkívül sikeres, eredményei vitathatatlanok. Az új felépítésben az ESA – hagyományos szerepén túl – az uniós szabályoknak megfelelően űrprojektek beindítását fogja elősegíteni. Új módszerek alkalmazására és új kapcsolatok kialakulására kerül majd sor. Ehhez hatékony koordinációra és pontos egyeztetésre van szükség minden szereplő, azaz az európai bizottsági szolgálatok, az ESA és a tagállamok között.

1.7 Formális szabályozásokra van szükség azzal kapcsolatban, hogy miként lehet konzultálni az iparral, különösen a kkv-eket illetően. A Kopernikusz program költségvetésének jelentős részét új szolgáltatások és alkalmazások kifejlesztésére kell fordítani.

1.8 Az úrágazat rendkívüli szakképzettséggel rendelkező munkaerőt igényel, megfelelő szerződések alapján. Folyamatosan figyelni kell a megfelelő készségek elsajátítására, ehhez pedig a legmodernebb, a mobilitást is megkönnyítő oktatásra és szakképzésre van szükség.

⁽¹⁾ Az európai unió úripari politikája: az úrágazatban rejlő gazdasági növekedési potenciál kibontakoztatása, COM(2013) 108 final, 2013. február.

⁽²⁾ Lásd: HL C 162, 2008.6.25., 24. o., vélemény az európai űrpolitikáról szóló európai bizottsági közleményről, COM(2007) 212 final.

1.9 Minden országban a stratégiai biztonsági és védelmi szempontok jelentik az űrpolitika lényegét. Az új uniós űrpolitika és a hozzá kapcsolódó intézkedések az EUMSZ 173., illetve főként a 189. cikkére épülnek. Ezekhez pontosabb egyeztetésre van szükség a tagállamok között biztonsági és védelmi kérdésekben, és az uniós külpolitika szélesebb kontextusába kell ágyazni őket. Másrészről az űrpolitikában gyűjtött tapasztalatok egyes világosan meghatározott területeken példamutatóak lehetnek az európai védelmi politika számára. Ezt figyelembe kell venni az európai védelmi politikáról szóló legközelebbi vita során.

1.10 Az uniós űrpolitika lendületet adhat a versenyképes, szilárd, hatékony és kiegyensúlyozott ipari bázis továbbfejlesztéséhez Európában, amely előnyös a kormányzati szolgáltatások, illetve a vállalkozások és a polgárok szempontjából is. Az ágazat még mindig törekény. A válság újabb bizonytalansági tényezőket hozott. Eljött a cselekvés ideje!

1.11 Ennek tudatában az EGSZB maradéktalanul támogatja az Európai Bizottság által meghatározott öt célt, melyek a következők: koherens és stabil szabályozási keretrendszer, erős ipari bázis a kkv-k részvételével, versenyképesség és költséghatékonyság, piacok az alkalmazások és szolgáltatások számára, illetve technológiai függetlenség és az űrbe való önálló eljutás képessége ⁽³⁾.

1.12 Az európai ipar teljesítményének és versenyképességének növelésével meg kell erősíteni Európa helyét a világban, lépést tartva a többi űrutazó nemzet ambícióival, a világszínvonalú technológiával, költséghatékonyságot ösztönözve az értékláncok mentén és piacokat kialakítva az űrtechnológiai alkalmazások és szolgáltatások számára.

2. Történelmi háttér, az EGSZB elkötelezettsége

2.1 Biztonság- és védelmi politikai megfontolásokból az űrpolitikát nem az uniós szerződések keretén belül alakították. A tagállamoknak megvoltak a saját űrpolitikai stratégiáik. Közös európai érdekekkel bizonyos mértékben az ESA K+F- és ipari projektjei foglalkoztak.

2.2 2003-ban az ESA és az EU közötti keretmegállapodással új szakasz kezdődött. A 7. keretprogramot bevonták a kutatási projektekbe, és kézzelfogható közelségbe került egy uniós ágazatalapú iparpolitika. A teljes láncon belül fokozódtak a beruházások, nőtt a verseny, a szakosodott magánvállalkozások pedig új alkalmazásokat és szolgáltatásokat fejlesztettek ki.

2.3 Az EGSZB határozottan támogatja egyrészt azt az uniós stratégiát, hogy az ESA koncepcióját kössék össze az uniós

intézmények fokozott bevonásával, másrészt pedig az ebbe az irányba mutató konkrét javaslatokat és döntéseket ⁽⁴⁾.

2.4 Idevonatkozó véleményeiben az EGSZB hangsúlyozta, hogy az uniós űrpolitika fontos szerepet játszik a közszolgáltatások, a vállalkozások és különösen a polgárok szempontjából. Támogatta az intézkedéseket több speciális területen is, például az Európai Föld-megfigyelési program (GMES), a GMES – űrkomponens és „Az Európai Uniónak a polgárok szolgálatában álló űrstratégiája felé” kapcsán ⁽⁵⁾.

2.5 2012-ben az EGSZB amellet foglalt állást, hogy a GMES finanszírozására a 2014–2020-as időszakra vonatkozó többéves pénzügyi kereten belül kerüljön sor ⁽⁶⁾. Ennek megfelelően 2013. február 8-án a Tanács úgy határozott, hogy 3,78 millió eurót irányoz elő a GMES-re – új nevén a Kopernikusz programra –, 6,3 milliárd eurót a Galileóra és a Horizont 2020-n belül 1,7 milliárd eurót a K+F-re. A döntést még az Európai Parlamentnek is jóvá kell hagynia.

2.6 Az „iparpolitika az űrágazatban” témában írt legutóbbi európai bizottsági közlemény további előrelépést jelent, melyre szükség is van, hiszen „Európa az űrutazás tekintetében jelenleg a legtöbb, ha nem az összes űrutazó nemzettel szemben veszít pozíciójából” ⁽⁷⁾.

3. Aktuális fejlemények

3.1 A körülmények jelentősen megváltoztak. Az új űrutazó nemzetek beruházásai világszerte egyre nagyobb méreteket öltenek. Még mindig az USA számít a legerősebb szereplőnek. Az ágazat amerikai forgalma az európai tízszerese. Kína és India is komoly konkurenciát kezd jelenteni. Oroszország nemrégiben bejelentette, hogy jelentősen növelni kívánja űrkutatási költségvetését.

3.2 Fontos szerepet játszanak az autonómiával és az önállósággal kapcsolatos stratégiai szempontok. Kínában, Indiában és Japánban teljesen, Oroszországban pedig szinte 100 %-ban intézményi a piac. Az USA-ban ez az arány több mint 70 %. Mindez szöges ellentétben áll Európával, ahol a piac 50 %-a a magánszektorról függ. Megjegyzendő, hogy az amerikai magánszektor 20 %-os piacrésze nagyobb volument képvisel, mint az 50 %-nyi magán piacrész az európai piacon.

3.3 A világpiac növekszik, a verseny pedig – új űrutazó nemzetek piacra lépése miatt – egyre élesebb. Ez veszélyezteti az európai ipar nehezen megszerzett pozícióját, mivel akadályokat kepez, ráadásul az új piaci szereplők agresszív exportpolitikát folytatnak. A védelmi költségvetés megszorításai miatt az amerikai űrágazat is elkezdett világszinten exportálni.

⁽⁴⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽⁵⁾ Lásd: HL C 339., 2010.12.14., 14. o.; HL C 44., 2011.2.11., 153. o.; HL C 43., 2012.2.15., 20. o..

⁽⁶⁾ Lásd HL C 299., 2012.10.4., 72. o. a GMES-ről és annak operatív tevékenységeiről 2014-től kezdődően.

⁽⁷⁾ Lásd: az ASD-Eurospace állásfoglalása az iparpolitikáról, 2013. február, 2. o.

⁽³⁾ Lásd az európai bizottsági közleményt (4. oldal).

3.4 Mindezek alapján az EGSZB teljes mértékben egyetért azzal a céllal, hogy Európa továbbra is képes legyen önállóan eljutni az űrbe – ahogy az számos tanácsi következtetésben és európai bizottsági közleményben is megjelenik. A Tanács és az Európai Bizottság a korábbiaknál jobban és helyesen hangsúlyozza, hogy az űrágazatban a stratégiai területeken Európának autonómiára kell törekednie, ösztönözve és biztosítva, hogy Európa képes legyen önállóan eljutni az űrbe.

3.5 Európa ma még mindig nagymértékben függ az amerikai technológiáktól. Ennek a függőségnek a csökkentéséhez komoly erőfeszítésekre van szükség a kormányok, az ESA és az EU részéről, és közben biztosítani kell a tudás és a csúcstechnológiai anyagok folyamatos rendelkezésre állását.

3.6 A hosszú távú és nagy kockázatokkal járó tevékenységek miatt elengedhetetlen a tervezhetőség, a biztonság és a folyamatos elkötelezettség. Az ágazat, amely még nem épült ki teljesen, még mindig sérülékeny, különösen ami a kkv-kat illeti, amelyek egyébként nélkülözhetetlenek a különböző alkalmazások kifejlesztéséhez. A jelenlegi válság tovább növeli ezt a sérülékenységet.

4. Az űrtechnológiai ágazatra vonatkozó iparpolitika

4.1 A jelenlegi nehéz időszakban az EUMSZ 173. és 189. cikke alapján az Európai Bizottság ismertette az aktív uniós iparpolitikára vonatkozó javaslatát.

4.2 Első alkalommal került sor arra, hogy széles körben, állami és magánszereplőkkel folytatott konzultációk eredményeként az Európai Bizottság alapos elemzést végzett a problémákról. Ez a széleskörűen elfogadott elemzés fontos érvelési alapot jelent ahhoz, hogy az ESA jelenlegi mintegy 4 milliárdos költségvetése mellett az űrágazat további 11 milliárd eurót kapjon a 2014–2020-as időszakra. Tekintettel a többi űrutazó nemzet agresszív politikáira, ez jelentős előrelépésnek számít.

4.3 Ez a többletforrás egyben jó kiindulópont is egy olyan ágazatban, amely a következő évtizedben az alábbi két ok miatt valószínűleg jelentős növekedés elé néz:

— stratégiai ágazatról van szó,

— támogató technológiáinak köszönhetően számos más gazdasági tevékenységet is lehetővé tud tenni, pozitív szinergiákat alakítva ki olyan ágazatokkal, amelyek közvetlenül profitálnak az űrkutatási technológiákból és szolgáltatásokból.

4.4 Egyre több tevékenység profitál a világűrrel kapcsolatos szolgáltatásokból: biztonság, mezőgazdaság, közlekedés, regionális fejlesztés, óceánok megfigyelése, meteorológia, távközlés, műsorszolgáltatás, a digitális szakadék áthidalása.

4.5 Az űrkutatás továbbá számos globális kérdés megoldását is előmozdítja majd – ilyen például az éghajlatváltozás, az élelmezésbiztonság, a halászat, az erdőirtás, a természeti erőforrások figyelemmel kísérése vagy a katasztrófa-megfigyelés. Európa számára saját globális rendszert kell biztosítani, hogy globális gazdasági pozíciójának megfelelően teljes értékű szerepet vállalhasson. Jobban fel kell kelteni a nyilvánosság figyelmét is.

4.6 Az EGSZB teljes mértékben támogatja azt a döntést, hogy az EU, megteremtve a megfelelő feltételeket, kiaknázza a proaktív iparpolitikából adódó lehetőségeket. Ezt az iparpolitikáról szóló 2010-es és 2012-es európai bizottsági közleményekben felvázolt átfogóbb uniós iparpolitikai koncepció konkrét továbbfejlesztésének tartja.

4.7 Egy ilyen politika biztosíthatja Európa önálló űrbe jutásának képességét – és az ehhez kapcsolódó technológiákat – az űrrendszerek kidolgozására, fejlesztésére, működtetésére és hasznosítására irányuló programok segítségével. Az önállóság és az adatok független ellenőrzése elengedhetetlen, különösen Kínára, de azokra a baráti államokra – például az USA-ra – való tekintettel is, akikkel Európa szükségszerűen versenyez.

4.8 A nemzeti stratégiák által vezérelt iparpolitikák lényegi része még mindig a tagállamok hatáskörében van. Ezek a stratégiák a biztonsági és védelmi politika átfogóbb területének részét képezik, ami megmagyarázza a kormányzatok, a nemzeti kutatás és az iparágak közötti szoros kapcsolatot. Ez belső korlátok kialakulásához, így szétaprózottsághoz, töredezettséghez, valamint Európa lemaradásához vezet.

4.9 Ez rámutat arra, hogy az egyenlő versenyfeltételek megteremtése előfeltétele bármely uniós iparpolitikának. Az Európai Bizottságnak egyértelmű kritériumokat kellene kidolgoznia az „egyenlő versenyfeltételek” fogalmának pontos meghatározásához. Egy ilyen megfelelően meghatározott fogalom elengedhetetlen minden olyan „kölsönöségi intézkedés” szempontjából is, amely a nemzetközi piacok harmadik országokkal való kölcsönös megnyitására irányul.

4.10 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a végső cél az egyenlő versenyfeltételek biztosítása és egy átlátható belső uniós verseny kell, hogy legyen. Ez jelentősen hozzájárul majd ahhoz, hogy Európa ne maradjon le a globális versenyben.

4.11 Az Európai Bizottság kutatási és fejlesztési politikáját illetően az EGSZB két fontos kezelendő problémát említ meg:

— a Horizont 2020 programoknak hatékony pályázati eljárások segítségével támogatniuk kell az EU versenyképességét, szorosan együttműködve az ESA-val és a tagállamok önálló űrkutatási és -fejlesztési programjaival;

— biztosítani kell a kutatás és fejlesztés zökkenőmentes átmenetét az uniós programok operatív szakaszaiba.

4.12 Ezeket a problémás kérdéseket a tagállamok csökkenő kutatási és fejlesztési költségvetéseinek kontextusában kell szemlélteni. Az összkiadások nagyjából ugyanazon a szinten maradnak az Európai Bizottság kompenzáló pénzügyi részvétele miatt. Az egyetlen kivétel Németország, mely nemrégiben 10 %-kal emelte úrkutatási és -fejlesztési költségvetését.

4.13 Ahogyan az EGSZB már számos alkalommal hangsúlyozta, a sikeres iparpolitika ágazatokon átívelő jellegű: a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság által kitűzött összes cél eléréséhez biztosítani kell a koordinációt a különféle európai bizottsági főigazgatóságok között, például együtt kell működni a Tartalmak, Technológiák és Kommunikációs Hálózatok Főigazgatóságával a műholdas kommunikáció tekintetében és a Kereskedelmi Főigazgatósággal a piacok megnyitását, valamint az alapvető fontosságú alkatrészek ellátásbiztonságának garantálását illetően.

5. Az ESA és az EU

5.1 A tudomány és technológia alapvető fontosságúak. Az EGSZB újfent hangsúlyozza az ESA kiemelt jelentőségét az európai űrpolitika szempontjából. Tekintettel azokra a leküzdendő akadályokra, amelyek minden kormányközi keretben felmerülnek, az ESA korábbi és jelenlegi teljesítménye vitathatatlan. Már a kezdetektől fogva jelentősen hozzájárult az európai űrkutatási tevékenységekhez. Az ESA-nak nélkülözhetetlen szerepe volt az űrkutatásban és -fejlesztésben, és bizonyos mértékben az ipari tevékenységeket illetően is, nem utolsósorban a termékek pozitív költség-minőség arányának köszönhetően.

5.2 Az ESA jól felkészült partnere a nemzeti kormányoknak és iparágaknak. Ennek megfelelően teljesítményei egy olyan lánc magas színvonalú részét képezik, amely megeremti és megerősíti az európai ipar alapját. Ezenfelül az „ésszerű megtérülés” jelenlegi rendszere arra ösztönözte a kormányokat, hogy szorosan figyelemmel kísérjék a kutatás és fejlesztés, valamint az ehhez kapcsolódó tevékenységek összteljesítményét az érintett országokban.

5.3 Azonban egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy új utakra kell lépni, ha az EU valóban versenyképes globális szereplő akar maradni. Az ESA és az EU között 2003-ban kötött keretmegállapodás kezdetét jelentette az uniós politikai intézkedések és pénzügyi források bevonásának, valamint a verseny és a versenyképesség fokozásának. Az ESA és az EU között sikeres partnerség jött létre. Az ESA tartós kötelezettségvállalása szilárd alapját jelenti majd az EU űrpari politikájának.

5.4 Ugyanakkor a gyorsan változó körülmények megkövetelik az eljárások és munkamódszerek pontos kiértékelését, valamint a tartós versenyképesség és az európai vállalatok ellenálló képességének támogatására irányuló pénzügyi források optimális hasznosítását.

5.5 Bár elismerik azt a szerepet, amelyet az ESA játszik abban a tekintetben, hogy célzott és integrált alkalmazások révén szilárd alapot teremtet Európára saját űrrendszereinek hasznosításához, még nincsenek teljes mértékben kiaknázva azok a lehetőségei, amelyet az uniós politikák támogatása révén nyújthat. Az ESA és az EU között megvalósuló szorosabb együttműködés erős lendületet adhat ebben a tekintetben.

5.6 Új megközelítésekre és mechanizmusokra van szükség egy olyan átgondolt stratégia kidolgozásához, amely biztosítja az operatív űrrendszerek sikeres létrehozását és fenntartható hasznosítását. Hasonlóképpen szükség van a források hatékony „európaivá tételére” a következő három célkitűzés megvalósítása érdekében:

- egy erős tudományos alap megőrzése;
- új ösztönzők az alkalmazott technológia és a piac számára;
- ösztönzők egy sor új alkalmazás és szolgáltatás kidolgozására (amelyek egyéb ágazatokat támogatnak).

5.7 A legutóbbi döntések összhangban állnak az EGSZB 2008-as véleményében szorgalmazott korszerűsítéssel⁽⁸⁾. Az EGSZB akkor hangsúlyozta, hogy az űrpiac érettebbé válása nagyobb mértékű rugalmasságot követel meg, amit az egyre gyorsabbá váló technológiai ciklusok, illetve a növekvő szinergiák és szaporodó alkalmazások idején általában nem garantálnak azok a rögzített kapcsolatok, amelyek az ESA által gyakorolt „méltányos megtérülés” elve eredményeképpen jönnek létre⁽⁹⁾.

5.8 El kell kerülni a hirtelen változásokat. Ezért az EGSZB szorgalmazta annak vizsgálatát és megvitatását, hogy Európának milyen eredményeket kellene elérnie tíz éven belül: „a párbeszédnek foglalkoznia kellene az ESA finanszírozási módjával, a közepes méretű vállalatok dinamikus hozzájárulásával és a verseny legmagasabb szintjének megőrzésével”⁽¹⁰⁾.

5.9 Az EU és az ESA közötti kapcsolatról szóló, tavaly novemberi tanácsi állásfoglalást⁽¹¹⁾ a február 8-án elfogadott új pénzügyi kerettel együtt az EGSZB a 2008-ban megfogalmazott ajánlása konkrét érvényesítésének tartja. Az EU új szakaszba lép.

5.10 A határozatok végrehajtásakor az ESA – sokéves tapasztalatát hasznosítva – magára vállalja az ügyvezetés irányítását, melyet az uniós rendelkezések alapján végez majd. Megfelelő végrehajtás esetén optimális egyensúlyt lehet teremteni az ESA hatáskörei és az EU rendes piaci mechanizmusa között.

⁽⁸⁾ Lásd: HL C 162., 2008.6.25., 24. o..

⁽⁹⁾ Lásd ugyanott, 1.11. pont.

⁽¹⁰⁾ Lásd ugyanott, 1.13. pont.

⁽¹¹⁾ Állásfoglalás az Európai Űrügynökség (ESA) szerepéről Európa versenyképességének és növekedésének fenntartásában, 2012. november 20.

5.11 Egyelőre nem látható, hogy miként működnek majd az egyeztetett munkamódszerek, különösen az első fázisban. Az elmúlt években lezajlott, a piaci megközelítést előtérbe helyező kisebb módosítások dacára új kapcsolatnak kell létrejönnie az úrtudománnyal és -kutatással. Az EGSZB ezért üdvözlí, hogy reális határvonalakat dolgoznak ki egyrészt a „méltányos megtérülés” ESA-ban szokásos elve (amelynek célja az európai sokrétű űripar kiépítése és hasznosítása), másrészt az EU belső piacára vonatkozó – az Európai Bizottság számára tiszteletben tartandó – szabályok között, annak érdekében, hogy gyümölcsöző együttműködés jöjjön létre az Európai Bizottság és az ESA között, valamint hogy tovább erősödjön az európai űripar.

5.12 E szempont a CCMI e témára vonatkozó kiegészítő véleményében is szerepelt. Az e dokumentumban szereplő néhány kritikus kérdést időközben sikerült kielégítő módon tisztázni.

6. Konkrét kérdések

6.1 Az űrpolitika kialakításában a 189. cikk szerint minél nagyobb mértékben törekedni kellene arra, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok párhuzamos hatáskörökkel rendelkezzenek. Fontos az is, hogy konkrét kérdésekben a tagállamok kezdeményezzék az egymással való együttműködést. Ezeket a folyamatokat az Európai Bizottság nyomon követheti.

6.2 Az uniós ipar szilárd versenyképességének megalapozásaképpen meg kell határozni a változó versenyhelyzetű és dinamikus környezetnek megfelelő feltételeket. Ezért az EGSZB szorgalmazza, hogy az ipar mostantól formális helyet kapjon a konzultatív testületekben, különös tekintettel azokra a területekre, amelyeken kisebb vállalkozások tevékenykednek. A követelményeket nyitott és átlátható módon kell meghatározni.

6.3 A megvitatandó kérdések között szerepel a szabad és nyitott adatpolitika, a minőség, a szabványok és a tanúsítás. Hatékony nyomon követésre van szükség, mivel mind közsférbeli, mind magánszereplők nyújtanak szolgáltatásokat.

6.4 Az alaposan kidolgozott konzultációs szabályoknak köszönhetően hasznosítani lehet a kkv-k rendkívüli lehetőségeit. A Kopernikus és a Galileo program költségvetésének jelentős részét új szolgáltatások és alkalmazások kifejlesztésére kell fordítani.

6.5 Mivel az ágazat technológiaigényes, általában magasan képzett munkaerő jellemzi. Az űrkutatás világszerte 800 000 embernek ad munkát, 25 %-uknak az USA-ban, 4 %-uknak (!) Európában. Az európai lehetőségek növelése és az előnyös szinergiák megteremtése érdekében egyre nagyobb szükség van a friss diplomásokra. Az ágazat vonzerejének növeléséhez általánossá kellene tenni a méltányos munkaszerződéseket.

6.6 A világűr megmozgatja a fiatalok fantáziáját. Az EGSZB naprakész oktatáson és szakképzésen alapuló, aktív foglalkoztatáspolitikát szorgalmaz, amelyet a műszaki felsőoktatásban is előmozdítanak, szoros kapcsolatot alakítva ki a kutatással és az innovációval. Ez elősegíti a kíváncsú és megfelelő mobilitást is.

6.7 Tekintettel az intézményi piac rendkívüli jelentőségére, az űripari politika elválaszthatatlan a közbeszerzési politikától. Ezen a területen szigorú minőségi és átláthatósági elvárásokra van szükség. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az ágazat határozottan üdvözlí egy specifikus űrüggy közbeszerzési politika kidolgozását, amelyben az EU közvetlen részt vállalna, miután meghatározzák az Európai Bizottság és a tagállamok közötti hatáskörmegosztást.

6.8 Ezek az intézkedések lehetővé teszik, hogy az EU betöltse az európai űrinfrastruktúra tulajdonosaként és az űralapú szolgáltatások fogyasztójaként őt illető szerepet a közfeladatok széles skálájának teljesítése érdekében.

6.9 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a régióknak és a regionális elkötelezettségnek fontos szerepe van az űripari tevékenységek fejlesztésének támogatásában. Alábecsülik a régiók szerepét. Megfelelően el kell látni őket információkkal és a szükséges eszközökkel ahhoz, hogy profitálhassanak a világűrrel kapcsolatos szolgáltatások hatékony alkalmazásának lehetséges kedvező hatásaiból.

6.10 Nincsenek megfelelő mennyiségi jellegű piaci felmérések, ami oda vezet, hogy nincsenek megbízható adatok sem az űrkutatásnak a downstream alkalmazásokra gyakorolt végső hatásairól. Elemzések segítségével el kell mélyíteni a tudást a korábbi (upstream) és későbbi (downstream) szakaszokról.

6.11 Kétségbe vonták ugyan, de vizsgálati alapon soha nem cáfolták meg az Euroconsult azon felmérését, amely többek között azt állítja, hogy az USA-ban az upstream beruházások kétszer annyi jövedelmező downstream tevékenységet indítanak be, mint Európában ⁽¹²⁾. Az EU szempontjából szintén érdekes, a maga kategóriájában páratlan modellnek tekinthető az Egyesült Királyság űripari politikájának különféle szegmenseiből eredő gazdasági hatások frissített vizsgálata ⁽¹³⁾.

6.12 Az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság, az ESA és a tagállamok közösen vizsgálják meg, illetve mérleget a globális összefüggésben az ágazat különféle szegmenseit. Az (új) munkahelyekről, növekedési rátákról és alkalmazásokról szóló konszolidált számadatok gondoskodhatnak arról, hogy növekedjen az ágazat jelentősége, és megmaradjon a folyamatos köztámogatás.

⁽¹²⁾ Az Euroconsult 2011-es vizsgálata szerint az upstream és downstream alkalmazások közötti arány az USA-ban EUR 1: EUR 16, míg Európában „csak” EUR 1: EUR 8.

⁽¹³⁾ UK Space Industry, „Update of the Size and Health of the UK Space Industry” [Űripar az Egyesült Királyságban – Friss adatok az Egyesült Királyságban működő űripar volumenéről és állapotáról], Oxford Economics, 2010.

7. Biztonság és védelem

7.1 Az EGSZB szerint Európa konkurensének úripari politikájához hasonlóan az uniós úripari politika is eredményesebb lenne, ha a védelemre és biztonságra vonatkozó stratégiai kérdéseket illetően a tagállamok közötti egyre határozottabb megegyezésre támaszkodhatna, és így az uniós külpolitika tágabb perspektívájába lenne beágyazva. Ezt az összefüggést adott esetben az európai védelmi politikáról hamarosan induló vitában is figyelembe kellene venni.

7.2 Az európai űrügyben az együttműködés jóval fejlettebb, mint a védelmi politika bármely területén. A védelemmel kapcsolatos űrágazati tevékenységeket kísérleti projektként vagy közös védelmi mintaprojektként össze lehet kapcsolni az uniós védelmi politika kidolgozásával is. Az EGSZB megjegyzi, hogy egy hasonló javaslat már elég régen, 1987-ben megfogalmazódott, további lépésekhez azonban azóta sem vezetett.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: 2012. évi helyzetértékelés az „Innovatív Unió” megvalósításáról – A változás felgyorsítása

(COM(2013) 149 final)

(2013/C 341/08)

Előadó: **Cveto STANTIČ**

2013. március 21-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: 2012. évi helyzetértékelés az „Innovatív Unió” megvalósításáról – A változás felgyorsítása

COM (2013) 149 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. július 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 161 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon döntését, hogy immár az egymást követő második évben jelentést tesz közzé az Innovatív Unió helyzetéről. Ebben jelentős előrelépésről számol be, nevezetesen arról, hogy a kiemelt kezdeményezésben foglalt kötelezettségek 80 %-ának a végrehajtása a terveknek megfelelően folyamatban van. Az EGSZB egyetért azzal, hogy – különösen a keretpolitikát illetően – haladást értek el, ami összefüggésben áll a konkrét vállalatok teljesítésével. Ezért azt várja, hogy 2014 végére mind a 34 vállalat megvalósul.

1.2 A 2012-ben néhány fontos területen – mint például az egységes szabadalom és a kockázatitőke-alapokra vonatkozó új szabályok terén – elért eredmények ellenére nincs ok az elégedettségére. Az Innovatív Unió a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés tekintetében még nem hozott eredményeket. Ezenkívül az Európai Kutatási Térség globális versenyképessége területén sem történt komoly előrelépés.

1.3 Az EGSZB különös aggodalommal tekint arra a tendenciára, hogy a tagállamok többségének költségvetésében immár második éve csökkentik drasztikusan a K+F kiadásokat. Ugyanilyen aggasztó azt látni, hogy az innovációs szakadék egyre mélyül a tagállamok és az egyes régiók között. Át kell gondolni a regionális kohéziós politikák és a strukturális alapok eredményességét az Innovatív Unió kapcsán, különösen azt a jelenséget illetően, hogy Európa hátrányosabb helyzetű régióiból agyelszívás történik a nagy múltú kutatási központok felé.

1.4 A válság már korábban is arra kényszerítette Európát, hogy a makrogazdasági stabilitás és a monetáris unió működésének garantálása érdekében elmélyítse az integrációt. Az

EGSZB meg van győződve arról, hogy a kiterjedtebb és elmélyültebb integrációra a kutatás és az innováció terén is szükség van ahhoz, hogy az Innovatív Unió projektje versenyképesebb európai tudást, gazdasági növekedést és munkahelyteremtést eredményezzen. Az EGSZB felkéri az Európai Tanácsot, hogy októberi csúcstalálkozója következtetéseiben támogassa az Innovatív Unió koncepciójának elmélyítését.

1.5 Az EGSZB meggyőződése az, hogy még ha teljesül is mind a 34 kötelezettségvállalása, az Innovatív Uniónak tovább kell mélyülnie. Ennek kapcsán támogatja az ERIAB ajánlásait⁽¹⁾ és az Európai Bizottság azokra adott válaszát. Kéri ugyanakkor az Európai Bizottságot, hogy mielőbb állítsa össze azon intézkedések és területek listáját, amelyek kapcsán lehetséges és sürgős az együttműködés további elmélyítése. Az EGSZB erre különösen az alábbiak kapcsán lát lehetőséget: a környezet további javítása a gyors növekedésű innovatív vállalkozások számára, az állami szektoron belüli innováció, a szociális innováció, valamint az új, innovatív üzleti modellek, amelyek alapjaiban változtathatják meg a gondolkodásmódot és az innovatív megoldásokhoz való jelenlegi hozzáállást.

1.6 A működő Európai Kutatási Térség (EKT) az Innovatív Unió elengedhetetlen alkotóeleme. Az Európai Tanács teljes körű támogatása ellenére az EGSZB kétli, hogy a térség 2014 végére megvalósul, ugyanis nem tapasztalható elegendő mértékű előrelépés az alapvető területeken: a kutatók mobilitása, a nemzeti kutatási rendszerek hatékonysága, a kutatási infrastruktúrák használatának optimalizálása, a nemzeti kutatási alapok versenyképes felhasználása, a szellemi tulajdonjogok piacának

⁽¹⁾ Az Európai Kutatási és Innovációs Térség Szakértői Testülete: *Stress-test of the Innovation Union* [Az Innovatív Unió „stressztesztje”]; 2012. november.

kiteljesítése stb. terén. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat annak mielőbbi biztosítására, hogy az Európai Bizottság közleményében ⁽²⁾ javasoltaknak megfelelően teljesüljenek az EKT kialakításának feltételei.

1.7 Az EGSZB üdvözlí az élvonalbeli kutatási infrastruktúra páneurópai szintű kiépítésében elért előrelépést és az európai innovációs partnerségek biztató kezdeti eredményeit. Úgy véli, hogy ez utóbbiak néhány esetben még nem ellenőrzött és befejezetlen modellek, és kéri az Európai Bizottságot, hogy az eddigi tapasztalatok alapján készítse el a partnerségek eredményességének átfogó elemzését, illetve állítsa össze működésük és finanszírozásuk egységes feltételeit.

1.8 Az európai kutatást és innovációt támogató rendszer továbbra is túlságosan összetett, ami a kkv-kat – különösen a mikrovállalkozásokat – visszatartja az uniós kutatási projektektől. A bonyolult és időigényes adminisztratív követelmények mellett jelentős különbségek vannak a regionális, nemzeti és európai szintű programokhoz kapcsolódó eljárások között is.

1.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a közbeszerzés innováció köré szervezése nagy lehetőségeket rejt magában az innovációösztönzés terén. Kéri ezért a tagállamokat, hogy használják gyakrabban a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzést, és osszák meg tapasztalataikat és az innovációbarát beszerzéssel kapcsolatos modelljeiket. Mindezt a strukturális alapokból finanszírozott közbeszerzés kapcsán is meg kell tenni.

1.10 Az oktatási rendszerek reformjától többek között azt várjuk, hogy magasabban képzett tudósokkal és mérnökökkel lássa el Európát ⁽³⁾. Az EGSZB szerint az ő tanulmányi programjaiknak is tartalmazniuk kellene a vállalkozói képzést és a vezetői készségek kialakítását; ezek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a jó ötleteket sikeres projektekre váltsák. Az EGSZB kéri az üzleti élet és a szociális partnerek bevonását a tantervekbe és a folyamatban levő doktoranduszi programokba.

1.11 Az EGSZB ismételten rámutat a szociális innováció különleges szerepére: annak fontos funkciója lehet a válság és a modern társadalom előtt álló más kihívások kezelésében. A civil társadalmi és a szociális gazdasági ágazatban működő potenciális szociális innovátorok számára is elérhető támogatási mechanizmusokat ezért fejleszteni kell. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot arra, hogy mielőbb alakítson ki egy eszközt az innovatív szociális projektek számára létrehozandó inkubátorok támogatására.

2. A vélemény és az európai bizottsági közlemény háttere

2.1 Az Innovatív Unió az Európa 2020 stratégia hét kiemelt kezdeményezésének egyike. Célja az, hogy innovációbarátabb

környezetet alakítson ki Európában, és ezáltal biztosítsa azt, hogy az innovatív ötletekből növekedésserkentő és foglalkoztatást generáló termékek és szolgáltatások szülessenek. Elemzésekből kiderül, hogy azok az országok, amelyek a múltban többet fektettek a kutatásba és az innovációba, sokkal gyorsabban állnak talpra, és magasabb szintű foglalkoztatást regisztrálnak ⁽⁴⁾.

2.2 Az Innovatív Unió 2012. évi helyzetértékeléséről szóló közleményében ⁽⁵⁾ az Európai Bizottság immár az egymás utáni második évben foglalja össze a tagállami és európai szintű eredményeket az Innovatív Unió – az Európa 2020 stratégiában foglalt egyik legfontosabb kiemelt kezdeményezés – végrehajtása kapcsán.

2.3 Általában véve az Európai Bizottság jelentős eredményekről számol be az Innovatív Unió megvalósítása terén. A kezdeményezések több mint 80 %-ának végrehajtása folyamatban van. A tagállamok egyre inkább törekednek az innovációt támogató üzleti környezet létrehozására: csökkentik a kutatásba való beruházásokra és a szabványokból származó nyereségre kivetett adókat, megkönnyítik a kockázati tőkéhez való hozzáférést stb.

2.4 A közlemény azonban számos aggasztó tendenciát is megemlít, amelyek többsége a gazdasági válság és a jelentős költségvetési hiányok következménye:

- 2011-ben és 2012-ben jelent meg az a **tendencia**, hogy a tagállamok többségének költségvetésében **csökken a kutatási-fejlesztési ráfordítások összege**,
- a nemzeti kutatási rendszerek eredményessége és hatékonysága terén tapasztalható különbségek miatt elmélyül az **országok és a régiók közötti innovációs szakadék**,
- egyes országokban **csökken a magánszektor kutatásba és fejlesztésbe történő beruházásainak az összege**, különösen a kis- és középméretű vállalkozások körében,
- a növekedést akadályozó számos szűk keresztmetszet miatt Európában **túlságosan kevés a gyorsan növekvő innovatív vállalkozás**.

2.5 A közlemény fontos megállapítása, hogy Európának fel kell gyorsítania az innovációalapú növekedés megvalósítására irányuló kötelezettségvállalását. E cél elérése érdekében az Innovatív Uniót haladéktalanul tovább kell fejleszteni. Jelenleg még nem világos, hogy mely területeken, milyen intézkedések és eszközök segítségével fog megvalósulni ez a fejlődés és elmélyülés.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság közleménye: Megerősített partnerség az európai kutatási térségben a kiválóság és a növekedés támogatására – COM(2012) 392 final.

⁽³⁾ Európában 2020-ig még legalább egymillió kutatóra és mérnökre lesz szükség az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek eléréséhez.

⁽⁴⁾ Az Innovatív Unió 2013. évi eredménytáblája.

⁽⁵⁾ COM(2013) 149 final, 2013. március 21.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon döntését, hogy minden évben elkészíti az Innovatív Unió helyzetértékelését. Az Innovatív Unió az Európa 2020 stratégia egyik kiemelt kezdeményezése. Az eredmények időben történő elemzése megkönnyíti a korrekciós intézkedéseket azokon a területeken, ahol a dolgok nem a megfelelő irányba haladnak.

3.2 Az új uniós jogszabályok végrehajtásával kapcsolatos bevett gyakorlatra tekintettel a két év még túlságosan rövid idő ahhoz, hogy valóban értékelni lehessen az elért eredményeket⁽⁶⁾. Az EGSZB mindazonáltal úgy véli, hogy az Innovatív Unió politikai kerete nagyjából kialakult, bár a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés terén várt eredmények még nem jelentkeztek.

3.3 Az államháztartási hiányokkal, a népszerűtlen megszorító intézkedésekkel és az európai projekt iránti bizalom általános összeomlásával kapcsolatos átfogó, mindenkre kiterjedő vita kontextusában az Innovatív Unió a pozitívabb és sikeresebb történetek közé tartozik. Az Innovatív Unió keretében tett kötelezettségvállalások többségének végrehajtása többé-kevésbé folyamatban van. Az EGSZB ezért joggal számít arra, hogy 2014 végére mind a 34 kötelezettségvállalás megvalósul.

3.4 Az EGSZB üdvözlí a páneurópai kutatási infrastruktúra kiépítése terén az ESFRI⁽⁷⁾ hatékony szerepének és tevékenységének köszönhetően elért előrelépést. Az ESFRI listáján szereplő összesen 48 projekt közül 27 már a megvalósítási szakaszban van, ami jó jel annak az célnak az eléréséhez, hogy a kiemelt európai kutatási infrastruktúra 60 %-a 2015-re kiépüljön⁽⁸⁾. Az EGSZB szerint Európa továbbra sem tesz eleget a rendelkezésére álló kutatási infrastruktúra felhasználásának koordinálásáért és optimalizálásáért.

3.5 Az **európai innovációs partnerségek** új koncepciója, amelynek kezdeti tesztprojektjei a legfontosabb társadalmi kihívásokat célozzák⁽⁹⁾, eddig biztató képet mutatnak. Az ilyen partnerségek arra törekcszenek, hogy az összes szinten elérjék az érintettek együttműködését, megszüntessék a széttagoltságot és kritikus tömeget biztosítsanak. E pozitív jelek ellenére az európai partnerségek egyes esetekben még nem ellenőrzött és befejezetlen modellek. Az EGSZB ezért az eddigi tapasztalat alapján felkéri az Európai Bizottságot, hogy mielőbb készítse el a partnerségek eredményességének átfogó elemzését, illetve állítsa össze jövőbeli működésük és finanszírozásuk egységes feltételeit.

⁽⁶⁾ Néhány, az innovációs környezet javítását célzó jogszabály (a szellemi tulajdonnal kapcsolatos irányelv, az európai szabadalom, a kockázati tőke-befektetési útlevél) még nem teljes mértékben hatályosult.

⁽⁷⁾ Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma.

⁽⁸⁾ Lásd az ESFRI 2012. novemberi végrehajtási jelentését.

⁽⁹⁾ „Aktív és egészséges idősor” európai innovációs partnerség (EIP), „Mezőgazdasági termelékenység és fenntarthatóság” EIP, „Intelligens városok és közösségek” EIP, „Víz” EIP, „Nyersanyagok” EIP.

3.6 Annak ellenére, hogy egyes területeken megkérdőjelezhetetlen az előrelépés, megelégedésre nincs ok. Az EGSZB az alábbiakban felsorolja azokat a területeket, amelyeken a fejlődés mindaddig nem elegendő mértékű, és ahol gyors és eredményes fellépésre van szükség.

3.7 **A kutatást és fejlesztést támogató rendszer** Európában továbbra is túl összetett. A potenciális kedvezményezettek ijesztően sok rendelkezésre álló eszközzel szembesülnek (nemzeti és regionális programok, kormányközi kezdeményezések, uniós finanszírozási eljárások). A bürokrácia mennyisége sem csökkent jelentős mértékben. Ez akadályozza a határokon átnyúló együttműködést, és eltántorítja a kkv-kat – különösen a mikrovállalkozásokat – az uniós kutatási projektektől. Az adminisztratív terhek mellett jelentős különbségek vannak az eljárások között is.

3.8 Az Innovatív Unió kiindulási pontját egy kiváló, **modern oktatási rendszer** minden tagállamban történő kiépítésének és egy ehhez kapcsolódó felsőoktatási reformnak kell képeznie. A vállalkozások továbbra is alig vesznek részt a tantervek és a folyamatban levő doktoranduszi programok alakításában. Az EGSZB ezért ismételtlen kéri, hogy a szociális partnerek vehessenek részt aktívan a jövőbeli oktatási rendszerek megtervezésében.

Az EGSZB kéri még, hogy a jövőbeli mérnökök és tudósok tanulmányi programjai tartalmazzák a vezetői és vállalkozói készségek kialakítását, megkönnyítendő, hogy a jó ötletekből sikeres, piac képes projektek szülessenek.

3.9 Az EGSZB támogatja az innováció széles körű, számos területre kiterjedő meghatározását. Korábbi véleményeiben⁽¹⁰⁾ többször is kiemelte a – gyakran közvetlenül a civil társadalmi szervezetektől származó – **szociális innováció** sajátos szerepét. Az európai jóléti rendszerek több dimenziója is a civil társadalom és a szociális gazdaság szereplőinek innovatív ötleteiből alakult ki. Az innovációtámogatásnak ezért a társadalom összes területére ki kell terjednie, a finanszírozási mechanizmusoknak pedig tükrözniük kell az innováció hihetetlen változatosságát.

3.10 Az **innovatív ötletek kereskedelmi hasznosítása** terén továbbra sem vagyunk eredményesek: a finanszírozáshoz való hozzáférés – különösen a kisméretű, innovatív vállalkozások számára – még mindig nehézkes (a pénzügyi válság miatt nincsen elegendő kockázati tőke-alap). A vállalkozói szellem és az innováció gyakran együtt jár. Európában hagyományosan kevésbé viseljük el az üzleti kudarc lehetőségét. A kockázatos, innovatív projekteket még inkább kerüljük. Az egységes tőkepiac (különösen a kockázati tőke piaca) továbbra sem működik. Az innovatív vállalkozások finanszírozásának új formái, például a közösségi finanszírozás (*crowd funding*) és az „üzleti angyalok” túl lassan jelennek meg. A kockázatmegosztó finanszírozási mechanizmus nagyon jó tapasztalatokkal szolgál, csak sajnos nem tudja kielégíteni a keresletet.

⁽¹⁰⁾ Lásd az alábbi véleményeket: HL C 132., 2011.5.3., 39. o. (3.10.4. pont); HL C 229., 2012.7.31., 39. o.; HL C 354., 2010.12.28., 80. o.

3.11 Az **innováció egységes piacának** kialakulása nagymértékben függ az európai egységes piac megfelelő működésétől. Ez utóbbi továbbra is számos akadállyal és hiányossággal szembesül, különösen a szolgáltatások és a tőke szabad áramlása terén ⁽¹¹⁾. Az EGSZB ismét azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy vegye fontolóra egy páneurópai elektronikus adatbázis kialakítását (keresőmotor formájában), amely az egyes vállalkozásoktól és kutatóintézetektől származó specifikus ismereteket tartalmazza annak érdekében, hogy megkönnyítse a vállalkozások és más szervezetek gyorsabb hálózatépítését, innovatív projektekhez kapcsolva őket (akár a már létező Európai Vállalkozói Hálózat keretében) ⁽¹²⁾.

3.11.1 **A szellemi tulajdonjogok egységes piacának kiteljesedése** előtt álló akadályok ugyanebbe a kategóriába tartoznak. Bár végre megvalósult az egységes európai szabadalom, és ez fontos eredmény, az eljárások még nem működőképesek.

3.12 Európa le van maradva az **innovatív beszerzési piacok létrehozása** terén is, különösen a közbeszerzési rendszereket illetően ⁽¹³⁾. Az EU-ban túlságosan kevés olyan közbeszerzési pályázat van, amelynek célja az innováció előmozdítása. Az EGSZB ezért kéri a tagállamokat, hogy fokozzák jelentős mértékben a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés alkalmazását, ami az Európai Bizottság becslései szerint a közbeszerzési piac 10 milliárd eurós bővülését tenné lehetővé. Ennek kapcsán az EGSZB felhívja a figyelmet az Európai Parlamentnek a közbeszerzés korszerűsítésére irányuló javaslataira ⁽¹⁴⁾. Az innovatív termékek és szolgáltatások iránti kereslet növelése érdekében nagyobb mértékben kellene használni a strukturális alapokból társfinanszírozott közbeszerzést is.

3.13 A működő **Európai Kutatási Térség** – amely a kutatás és az innováció egységes piacának szinonimája – alapvető feltétel az Innovatív Unió koncepciójának teljes mértékű gyakorlati formába öntéséhez. Az Európai Tanács 2014-re tűzte ki a megvalósítás határidejét ⁽¹⁵⁾. Ez azt jelenti, hogy eddigre a mobilitás és a határokon átnyúló együttműködés előtt álló összes akadályt fel kell számolni. Ennek eszköze többek között a kutatók nyitott munkaerőpiaca, a kiegészítő nyugdíjalapok létrehozása, az ismeretek és a kutatási eredmények optimális áramlása, illetve a nemzeti kutatási erőforrások versenyképesebb felhasználása. Az EGSZB egyik véleményében ⁽¹⁶⁾ már részletesebben kifejtette nézeteit az EKT kialakításáról. Ebben hangot adott annak az aggályának, hogy 2014 túlságosan ambiciózus határidő volt.

⁽¹¹⁾ Lásd az alábbi véleményt: Az egységes piaci intézkedéscsomagból hiányzó intézkedések (A Hivatalos Lapban még nem jelent meg).

⁽¹²⁾ Lásd az alábbi vélemény 1.2. és 3.2.4. pontját: HL C 218., 2009.9.11., 8. o.

⁽¹³⁾ A közbeszerzési piac Európa GDP-jének mintegy 17 %-át képviseli.

⁽¹⁴⁾ A Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság jelentése és az Európai Parlament állásfoglalása a kereskedelmi hasznosítást megelőző közbeszerzés témájában.

⁽¹⁵⁾ Az Európai Tanács 2011. februári és 2012. márciusi következtetései.

⁽¹⁶⁾ HL C 76., 2013.3.14., 31. o.

3.14 Az innováció finanszírozása és ösztönzése által jelentett prioritást nemcsak a versenyképességi és innovációs programnak, hanem az összes uniós finanszírozási programnak (köztük a Kohéziós Alapnak is) tükröznie kell. Az EGSZB ezért felkéri a tagállamokat arra, hogy használják ki a strukturális alapokról szóló új rendelet ⁽¹⁷⁾ által nyújtott lehetőségeket.

3.15 Ahhoz, hogy az Innovatív Unió megfelelően működjön, hosszú távú erőfeszítésekre és eredményes együttműködésre van szükség minden – uniós, nemzeti és helyi – szinten. Jobban a középpontba kell helyezni a **regionális innovációs politika** szerepét, amely jelentős mértékben hozzájárulhat a korlátozott kapacitásokkal rendelkező régiókból a nagy múltú európai kutatási központokba történő agyelszívás megfigyeléséhez.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB szerint a kiemelt kezdeményezésben foglalt 34 kötelezettségvállalás teljesítése csupán az első lépés a valódi Innovatív Unió megvalósítása felé. Ahhoz, hogy jelentős mértékben hozzájáruljunk az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedéshez, a következő fázisban **elmélyítésre** lesz szükség. Ez a tagállami kutatási és innovációs politikáknak az EU politikáival és tevékenységeivel történő nagyobb mértékű integrációját és koordinációját jelenti. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul állítsa össze azon konkrét intézkedések és területek listáját, amelyek kapcsán az elmélyítés nemcsak lehetséges, hanem szükséges is.

4.2 Az EGSZB szerint számos területen van lehetőség nagyobb mértékű elmélyítésre. Ezek közül csak néhány:

- az **innovációknak az állami szektorban történő népszerűsítése** fokozhatja a hatékonyságot és csökkentheti az állami területek költségeit, hozzájárulva így a költségvetések egyensúlyba hozatalához és a tagállamok általános versenyképességéhez,
- az **innovatív, gyorsan növekvő vállalkozások üzleti környezetének további javítása** célzottabb intézkedések révén az adózás, az induló vállalkozások támogatása (korlátozott ideig tartó adómentességek), a szerzői jogokkal kapcsolatos szabályok harmonizációja stb. terén,
- a **szociális innováció** sikeresen kezelheti a modern társadalom számos kihívását és a gazdasági válság következményeit,
- a **szolgáltatási ágazatban alkalmazott innovatív megoldások** új lehetőségeket nyitnának meg a kiskereskedelem, az e-kereskedelem, az idegenforgalom, a szoftveres alkalmazások stb. terén.

⁽¹⁷⁾ Az európai strukturális alapokról szóló rendelet 9. cikke

4.3 Az EGSZB támogatja az Innovatív Unió első „stressztesztjét” elvégző ERIAB következtetéseit és ajánlásait⁽¹⁸⁾. Jelenítésében az ERIAB kifejezésre juttatja, hogy gyökeresen át kell gondolni a jövőbeni európai növekedési stratégiát, amelynek nagyobb mértékben kell a tudásra és az innovációra alapulnia. A legfontosabb kihívások között megemlíti az alábbiakat:

- a tagállamok gyenge politikai elkötelezettsége az Innovatív Unió mellett,
- idejétmúlt hagyományos üzleti modellek,
- az élvonalbeli tudományos eredmények és a tényleges teljesítmény közötti meg nem felelő kapcsolat a technológia-alapú innováció tekintetében,

— lassú döntéshozatal és az innovációhoz kapcsolódó kockázat fel nem vállalása.

4.4 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy gondolja át, milyen specifikus eszközök jöhetnek szóba az új, innovatív üzleti modellek kifejlesztésének előmozdítására. Az egyik ilyen lehetne az úgynevezett „innovációs utalvány”.

4.5 Az EGSZB-t a kiemelt kezdeményezések keretében felkérték, hogy ösztönözze az általa képviselt vállalkozásokat, szociális partnereket és nem kormányzati szervezeteket az Innovatív Unió támogatására és a bevált gyakorlatok elterjesztésére. Javasoljuk, hogy az EGSZB – különösen az Európa 2020 stratégia irányítóbizottsága segítségével – állítson össze egy konkrét listát azokról a kezdeményezésekről és fellépésekről, amelyekkel a szociális partnereken, a nemzeti gazdasági és szociális tanácsokon és más civil társadalmi szervezeteken keresztül az eddigénél nagyobb mértékben tudna hozzájárulni az Innovatív Unió iránti bizalom kiépítéséhez.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽¹⁸⁾ Az Európai Kutatási és Innovációs Térség Szakértői Testületének 1. állásfoglalása: *Stress-test of the Innovation Union* [Az Innovatív Unió „stressztesztje”]; 2012. november.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetésiszámla-váltásról és az alapszintű fizetési számlákhoz való hozzáférésről

(COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD))

(2013/C 341/09)

Előadó: **Reine-Claude MADER**

2013. június 7-én a Tanács, május 23-án pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke értelmében kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetésiszámla-váltásról és az alapszintű fizetési számlákhoz való hozzáférésről

COM(2013) 266 final – 2013/139 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. július 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 163 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 Az EGSZB kedvezően fogadja az Európai Bizottság javaslatát, melynek célja az, hogy valamennyi európai polgár számára lehetővé tegye a bankszámlához történő hozzáférést, valamint hogy javítsa a díjak összehasonlíthatóságát és a mobilitást. Mindez a pénzügyi kirekesztés elleni küzdelmet, illetve a fogyasztók belső piacon történő részvételének elősegítését célozza.

1.2 Úgy véli, hogy egy irányelv elfogadása a legmegfelelőbb módja a fent említett intézkedések érvényre jutásának, melyek mind a fogyasztókra, mind a szolgáltatókra nézve előnyösek. Hozzájárulnak majd egyrészt a pénzügyi szolgáltatások egységes piacának a megteremtéséhez, másrészt pedig a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása előtti akadályok megszüntetéséhez. Ugyanakkor e jog gyakorlását a pénzmossásról és a terrorizmus finanszírozásáról szóló uniós szabályok keretébe kell helyezni, és nem szabad az adóelkerülést elősegíteni. Ezenkívül az EGSZB úgy gondolja, hogy a lehető legnagyobb figyelmet kell szentelni a szubszidiaritás és az arányosság elvének.

1.3 Sajnálattal látja azonban bizonyos intézkedések hatókörének korlátozott voltát. Szeretné, ha a terminológia harmonizálása az összes díjra kiterjedne, és ha a díjszábsísi dokumentum nem csak a legjellemzőbb tranzakciók listáját tartalmazná. Úgy véli, hogy tájékozott döntés csak az összes gyakori tranzakcióra alkalmazandó díjak összehasonlításával lehetséges, mivel a fogyasztók igényei eltérőek.

1.4 Üdvözlí az átláthatóság javítását célzó intézkedéseket, mindenekelőtt a csomagban kínált számlák esetében, hiszen a

fogyasztónak össze kell tudnia hasonlítani a pénzforgalmi szolgáltatók által kínált különböző csomagokat, majd így eldöntenie, hogy közülük melyik a legelőnyösebb és az adott helyzetnek leginkább megfelelő.

1.5 Támogatja a díjkimutatási kötelezettség bevezetését, és szeretné, ha e rendelkezés kiegészítéseként kötelezővé tennék a fogyasztók előzetes tájékoztatását arról, ha számlájukat nem csak a szokásos díjakkal terhelik, lehetőséget adva nekik a megfelelő intézkedésekre vagy a díjak vitására.

1.6 Szintén az átláthatóság érdekében, kedvezően fogadja a független összehasonlító weboldalak bevezetését, és szükségesnek tartja a létező weboldalak nyilvántartásba vételét, hogy a fogyasztók tájékoztatást kaphassanak az összes tagállam pénzintézeteiről.

1.7 Az EGSZB üdvözlí a banki mobilitásra vonatkozó javaslatokat is. Mindamellett úgy véli, hogy meg kellene vizsgálni egy „hordozható” számlaszám bevezetésének lehetőségét is, és hogy szisztematikusan üzembe kellene helyezni egy, a tranzakciók automatikus átirányítását végző rendszert⁽¹⁾. Ezeket az intézkedéseket egy független tanulmány készítésének kellene megelőznie.

1.8 Ugyanakkor felhívja a figyelmet a pénzforgalmi szolgáltatók alkalmazottai továbbképzésének jelentőségére, mivel a tájékoztatás elengedhetetlen, de nem elegendő. Hasonlóképpen hangsúlyozza a pénzügyi oktatás szükségességét, melyet első sorban a független fogyasztói szervezetek biztosítanak⁽²⁾.

⁽¹⁾ HL C 151., 2008.6.17., 1. o.

⁽²⁾ HL C 318., 2011.10.29., 24. o.

1.9 Az EGSZB csak támogatni tudja azokat a rendelkezéseket, melyek célja, hogy az összes európai polgár rendelkezzen egy alapszintű bankszámlával, mivel a banki integrációra szükség van a modern világban.

1.10 Fenntartásainak ad hangot azzal kapcsolatban, hogy a követelmény mindössze „legalább egy szolgáltató” minden tagállamban, hiszen a versenytárs hiánya megfoszthatja a fogyasztót a választás lehetőségétől.

1.11 Úgy gondolja, hogy a tényleges költségeket kell figyelembe venni a kapcsolódó díjak „elfogadhatóságának” megállapításához, feltételezve, hogy a bankszámla vezetése és kezelése nem ingyenes, továbbá hangsúlyozza, hogy korlátozni kell a késedelmi díjak mértékét.

1.12 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy nyomon követést és visszatartó erejű szankciókat kell kilátásba helyezni az irányelvben tervezett intézkedések be nem tartása esetére. Hangsúlyozza, hogy a nyomon követés hatékonyságának alapja az elvégzendő feladatnak megfelelő eszközök rendelkezésre bocsátása.

1.13 Emlékeztet arra, hogy támogatja az alternatív jogvitarendezési rendszereket, amennyiben azok függetlenek.

2. Háttér

2.1 2013. május 8-án az Európai Bizottság javaslatot terjesztett elő európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetési számla-váltásról és az alapszintű fizetési számlákhoz való hozzáférésről.

2.2 Ez a javaslat szervesen kapcsolódik az utóbbi évek kezdeményezéseikhez, melyek célja a pénzügyi szolgáltatások egységes piacának megteremtése, ami elsődlegesen fontos Európa növekedése és versenyképessége szempontjából.

2.3 A javaslat alapja az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke, mely a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása előtt álló akadályok megszüntetésére irányul.

2.4 Az Európai Bizottság megállapítja, hogy a Világbank becslése szerint az Unióban körülbelül 58 millió fogyasztónak nincs bankszámlája és közülük mintegy 25 millióan szeretnének számlát nyitni.

2.5 Megállapítja, hogy a gazdaság egyre inkább a készpénzmentes tranzakciók irányába mozdul el, és ez egyaránt érinti a vállalatokat, a fogyasztókat és a közigazgatást, de nem javasol semmilyen intézkedést a készpénzmentes tranzakciók szélesebb körű használata érdekében.

2.6 Ezzel összefüggésben az Európai Bizottság úgy véli, hogy a bankszámla birtoklása és a pénzügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés elengedhetetlen, ha garantálni kívánjuk, hogy a fogyasztók az egységes piac összes előnyét élvezhessék, illetve ha biztosítani szeretnék a pénzügyi és társadalmi integrációt számukra.

2.7 Megállapítja továbbá, hogy az egységes piacon tapasztalható jelenlegi feltételek bizonyos pénzforgalmi szolgáltatókat visszatartanak az újabb piacokra történő befektetésektől.

2.8 Az Európai Bizottság szeretne megoldást találni ezekre az akadályokra, és e cél érdekében a következőket javasolja:

— lehetővé kell tenni a fogyasztók számára, pénzügyi helyzetüktől függetlenül, hogy alapszintű fizetési számlával rendelkezzenek az Európai Unió bármely országában,

— olyan rendelkezéseket kell elfogadni, melyekkel javítható a banki díjakkal kapcsolatos tájékoztatás, és amelyek elősegítik az összehasonlíthatóságot,

— minden tagállamban be kell vezetni egy, a banki mobilitást elősegítő eszközt.

2.9 Az Európai Bizottság szerint ezek az intézkedések elősegítik majd a belső piac teljes működőképessé válását a pénzügyi szolgáltatások területén, illetve fejlesztik azt. A fogyasztók könnyebben össze tudják majd hasonlítani az Unión belül kínált szolgáltatásokat, és könnyebben mozognak a bankok között. Megvalósul a pénzforgalmi szolgáltatók egyenrangúsága, és utóbbiak az eljárások egyszerűsítésével és a szabályok harmonizálásával új piacokat tudnak majd felkutatni.

3. Az irányelvjavaslat értékelése

3.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság elemzésével, ami a feltárt akadályokat, illetve a pénzügyi szolgáltatások egységes piaca megteremtésének szükségességét illeti. Úgy ítéli meg, hogy minden fogyasztónak lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy bankszámlát nyisson, és rendelkezzen a használatához szükséges eszközökkel, mivel a banki integráció a kitűzött cél elérésének szükséges feltétele.

3.2 Támogatja egyébiránt azokat a javaslatokat, amelyek a banki díjak átláthatatlanságára és a mobilitás javítására keresnek megoldást. Úgy véli, hogy ezek hozzájárulnak a verseny fokozásához, ami a fogyasztók és a pénzforgalmi szolgáltatók javára szolgál.

3.3 Úgy gondolja, hogy egy irányelv elfogadása a legmegfelelőbb eszköz, hiszen az Európai Bizottság jogosan mutatott rá, hogy az ajánlások nem érték el a várt hatást, az önszabályozó intézkedések száma pedig igen csekély volt.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A fizetesiszámla-díjak összehasonlíthatósága

4.1.1 **Terminológia.** Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottságnak a díjakkal kapcsolatban használt terminológia harmonizálására irányuló javaslatával. E harmonizáció elengedhetetlen a fogyasztók általi megértés és az összehasonlíthatóság javítása érdekében. Kétségeinek ad ugyanakkor hangot az intézkedés hatókörének korlátozott voltával kapcsolatban, és kéri, hogy a terminológia harmonizálása az összes díjra terjedjen ki.

4.1.1.1 Megjegyzi, hogy a tagállamokban kijelölt illetékes hatóságok feladata lesz az Európai Bizottságnak benyújtandó ideiglenes listák összeállítása. Úgy véli, hogy a fogyasztói szervezeteket és a pénzforgalmi szolgáltatókat, továbbá magukat a fogyasztókat is be kell vonni ezek kidolgozásába annak érdekében, hogy a használt terminológia mindenki által ténylegesen érthető legyen.

4.1.1.2 Felhívja a figyelmet arra, hogy a használt terminusnak minden egyes pénzügyi intézetben ugyanazt a szolgáltatást kell fednie.

4.1.2 **Díjszabási dokumentum és glosszár.** Az EGSZB kedvezően fogadja, hogy a pénzforgalmi szolgáltatókat kötelezik, hogy még a szerződés aláírását megelőzően bocsássanak a fogyasztó rendelkezésére egy, a díjakról szóló tájékoztató dokumentumot, amely tartalmazza a legjellemzőbb szolgáltatások listáját. Helyesli továbbá azt a rendelkezést, amely biztosítja a fenti dokumentumhoz való mindenkor ingyenes hozzáférést a dokumentumnak a pénzügyi intézet honlapján történő közzétételén. Kéri, hogy a lista megjelenítését is harmonizálják. Javasolja továbbá a tájékoztató intézkedés kiegészítését azzal a kötelezettséggel, amelynek értelmében a díjak változásakor új díjszabási dokumentumot kell a fogyasztók rendelkezésére bocsátani.

4.1.2.1 Ezenkívül úgy gondolja, hogy a dokumentumnak az összes díjat tartalmaznia kellene. Véleménye szerint a dokumentumnak a legjellemzőbb díjakra történő korlátozása nem teszi lehetővé, hogy a fogyasztók ténylegesen összehasonlítsák a különféle pénzügyi intézetek által kínált szolgáltatásokat, hiszen ez az összehasonlítás a fogyasztók igényein kell, hogy alapuljon. A fogyasztók igényei eltérőek, és ezek nem feltétlenül szerepelnek ezen a listán.

4.1.2.2 Az EGSZB kéri, hogy – amennyiben az összes díj szerepelne a listán – a díjszabási dokumentum összes megnevezését harmonizálják. Javasolja továbbá az információ megjelenítésének a tranzakciók típusa szerinti harmonizálását (hónap, év, tranzakció szerint) az összehasonlítás megkönnyítése végett.

4.1.2.3 Az átláthatóság érdekében, és mivel úgy véli, hogy a fogyasztónak fel kell tudnia mérni, hogy – igényeitől függően – érdekében áll-e egy adott szolgáltatáscsomag előfizetése, az EGSZB elégedettséggel nyugtázza a szolgáltatáscsomagoknak a díjszabási dokumentumban történő részletezésére vonatkozó kötelezettséget.

4.1.2.4 Üdvözlí ezenkívül, hogy a díjszabási dokumentumban és a díjkimutatásokban – a könnyebb érthetőség érdekében – a harmonizált terminológiát kell használni.

4.1.2.5 Végetül az EGSZB tudomásul veszi a glosszárúmok rendelkezésre bocsátását, úgy véli ugyanakkor, hogy az elsődleges az, hogy a díjszabási dokumentumok terminológiája legyen egyértelmű és érthető.

4.1.3 **Díjkimutatás.** Az EGSZB egyetért azzal a kötelezettséggel, melynek értelmében legalább évente a fogyasztók rendelkezésére kell bocsátani a kiszámlázott díjakról szóló kimutatást. Ez a tájékoztatás lehetővé teszi, hogy a fogyasztók felmérjék az értékesített szolgáltatás költségeit, és kiválasszák a megfelelő

termékeket. Úgy gondolja, hogy csupán alapvető minimumról van szó, és ennek a díjkimutatásnak ingyenesnek kell lennie.

4.1.3.1 Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy ezt az intézkedést érdemes lenne kiegészíteni egy előzetes tájékoztatói kötelezettséggel, mely szerint a szolgáltatóknak kötelessége tájékoztatni a fogyasztót a nem rendszeres díjak számláról történő leemelése előtt, ami lehetővé tenné utóbbi számára, hogy még a terhelés előtt megtegye a szükséges intézkedéseket, és szükség esetén akár vitassa azt.

4.1.4 **Összehasonlító weboldal.** Az EGSZB támogatja a banki díjakról történő tájékoztatást akkreditált nemzeti vagy egy illetékes hatóság által üzemeltetett weboldalakon. Ez az intézkedés hozzájárul a fogyasztók jobb tájékoztatásához, amennyiben az összehasonlító weboldal garanciát nyújt függetlenségéről, és teljes körű információt kínál. Az EGSZB úgy véli, hogy különös figyelmet kell tulajdonítani e weboldalak finanszírozási módjának. Kétségei vannak ugyanakkor ezen eszközök létrehozásának módjával kapcsolatban, elsősorban a szolgáltatott adatok természetét tekintve: kizárólag a tranzakciók és szolgáltatások egységárait teszik-e majd közzé, vagy lehetséges lesz egy személyes profil alapján végzett kalkuláció is.

4.1.4.1 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy különösen ügyelni kell majd a magánüzemeltetők akkreditációinak kiadási feltételeire. Úgy véli, hogy a tagállamok illetékes hatóságainak kell majd ezeket az engedélyeket kiadniuk.

4.1.4.2 Az EGSZB úgy gondolja továbbá, hogy elengedhetetlen, hogy az összehasonlító weboldal által használt terminológia megegyezzen a harmonizált terminológiával.

4.1.4.3 Az EGSZB végül kéri, hogy a nyilvántartás tartalmazza a többi tagállam nyilvántartásait is, vagy tartalmazzanak linket azokhoz, hogy a fogyasztók könnyen hozzáférjenek az Unióban jelen lévő összes pénzügyi intézet díjaihoz. Ez a hozzáférés különösen hasznos lesz a „migráns” népesség számára.

4.2 Számlaváltás

4.2.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon javaslatát, amelyek hozzájárulnak a banki mobilitás javításához, hiszen ez elengedhetetlen a mobilitást gátló pszichológiai és technikai korlátok leküzdéséhez.

4.2.2 Úgy véli ugyanakkor, hogy független tanulmány elkészítésére lenne szükség a hordozható számlaszám bevezetése lehetőségének vizsgálatára, hiszen a hordozható számlaszám a leghatékonyabb megoldás a teljes mértékben működő mobilitás megvalósításához.

4.2.3 Úgy gondolja, hogy minden pénzügyi intézetnek be kellene vezetnie egy legalább 15 hónapos időszakra szóló automatikus átirányítási rendszert, amely figyelembe venné az egy év alatt történt kifizetéseket.

4.2.4 Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság oly módon rögzíti a számlaváltási szolgáltatáshoz kapcsolódó díjak számlázásának módját, hogy az ne legyen visszatartó hatású.

4.2.5 Hangsúlyozza, hogy más korlátok továbbra is léteznek, például bizonyos megtakarítási termékek áthelyezésének költségei vagy a jelzáloghitel.

4.2.6 Megállapítja, hogy ezeknek a mobilitást segítő eszközöknek a létezéséről feltétlenül tájékoztatást kell adni. Úgy gondolja, hogy a fogyasztónak kizárólag az átvevő bankkal kell kapcsolatot tartania.

4.2.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a pénzforgalmi szolgáltatók alkalmazottait, és elsősorban a bankfiókokban dolgozó ügyintézőket, ki kell képezni a banki mobilitás segítésére, és a pénzügyi oktatást többek között a fogyasztói szervezeteknek kell biztosítaniuk.

4.3 A fizetési számlához való hozzáférés

4.3.1 Az EGSZB csak támogatni tudja az Európai Bizottság által alkalmazott megközelítést. Úgy véli, hogy minden fogyasztó számára hozzáférést kell biztosítani egy alapszintű bankszámlához, hogy elérhetőek legyen számára a mindennapi élethez – melyet egyre inkább a készpénzhasználat háttérbe szorulása jellemez – szükséges banki szolgáltatások. Hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a bankok tájékoztassanak e szolgáltatás létezéséről.

4.3.2 Ugyanakkor fenntartásai vannak azzal kapcsolatban, hogy a követelmény mindössze „legalább egy szolgáltató” minden tagállamban. Ha csupán egyetlen pénzintézet kínál alapszintű bankszámlát, ez hatalmas terheket ró az adott intézetre, és ugyanennyire stigmatizálná az ügyfeleit is. Végezetül pedig a verseny hiánya miatt megszűnne a fogyasztók választási lehetősége, és el kellene fogadniuk a kínált feltételeket, ezen belül a díjakat.

4.3.3 Úgy gondolja, hogy a 16. cikkben említett alapszolgáltatások listája a minimumszolgáltatások listája kell, hogy legyen, és minden tagállam szabadon kiegészítheti azt további szolgáltatásokkal, a nemzeti sajátosságoknak megfelelően.

4.3.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a banknak kell eldöntenie, hogy kínál-e folyósámlahitelt.

4.3.5 Az EGSZB helyesli az alapszolgáltatások ingyenességét vagy mérsékelt díjait.

4.4 Illetékes hatóságok, alternatív vitarendezés, szankciók

4.4.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy szükség van nyomon követésre és visszatartó erejű szankciókra az irányelv tervezett intézkedéseinek be nem tartása esetére, és hangsúlyozza, hogy a nyomon követés hatékonysága csak úgy biztosítható, ha az illetékes hatóságok rendelkeznek a feladatuk ellátáshoz szükséges megfelelő eszközökkel.

4.4.2 Emlékeztet arra, hogy támogatja az alternatív jogvitarendezési rendszereket, amennyiben azok függetlenek.

4.5 Záró rendelkezések

4.5.1 Az EGSZB helyesli az Európai Bizottságnak adott felhatalmazást, feltéve hogy egyértelműen meghatározzák annak módját, és biztosítják gyakorlásának átláthatóságát.

4.5.2 Támogatja az Európai Bizottság értékelési politikáját.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 528/2012/EU rendeletnek a piacra jutás bizonyos feltételei tekintetében történő módosításáról

(COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD))

(2013/C 341/10)

Önálló előadó: **Pedro NARRO**

2013. május 23-án az Európai Parlament, 2013. június 6-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 528/2012/EU rendeletnek a piacra jutás bizonyos feltételei tekintetében történő módosításáról

COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. július 17-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 154 szavazattal 2 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Bizottság javaslata hozzájárul a biocid termékekről szóló új rendelet 2013. szeptember 1-jétől történő gyakorlati alkalmazásának jelentős javításához, tisztázza az átmeneti szabályok működését és nagyobb jogbiztonságot nyújt a piaci szereplők számára.

1.2 Az EGSZB sajnálattal látja, hogy a biocid termékekről szóló új európai jogszabály elfogadásának bonyolult és hosszadalmas folyamata során az Európai Bizottság, a Tanács és a Parlament nem vizsgálta meg előzetesen, hogy egyes zavaros és kevésbé érthető átmeneti szabályok milyen torzulásokat eredményezhetnek.

1.3 Az EGSZB egyetért azzal, hogy még hatályba lépése előtt ⁽¹⁾ módosítani kell a biocid termékekről szóló rendeletet, oly módon, hogy könnyebb legyen a 98/8/EK irányelv és az említett rendelet közötti átmenet. A rendszer megfelelő működésének garantálásához elengedhetetlennek tűnik egy olyan átmeneti eszközöket tartalmazó koherens keret, amelyek lehetővé teszik a rendszer fokozatos megváltoztatását a piaci szereplők és a tagállamok számára.

1.4 Az EGSZB kedvezően értékeli a kezelt árucikkek, valamint a létező hatóanyagok és biocid termékek értékelésére vonatkozó átmeneti intézkedésekben bevezetett változásokat. Ezek a módosítások megakadályozzák az új kezelt árucikkek

piacra kerülésének hosszú időre való befagyasztását, és engedélyezik azok piaci forgalmazását, amennyiben a bennük található hatóanyag(ok) értékelésére vonatkozó teljes dokumentációt 2016. szeptember 1-jéig benyújtották ⁽²⁾. A módosítások ezenkívül megkönnyítik a meglévő biocid termékekre vonatkozó összehangolt engedélyezési rendszerre való átállást is ⁽³⁾.

1.5 Arra az új rendelkezésre vonatkozóan, amely szerint kötelező megosztani az 1451/2007/EK rendelet II. mellékletével kapcsolatos, a környezeti sorsra és viselkedésre vonatkozó vizsgálatokat, az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság garantálja, hogy az új kötelezettség nem eredményez versenytorzulást, és nem érinti kedvezőtlenül egyes vállalatok innovációs kapacitását.

1.6 Az EGSZB támogatja, hogy e jogszabály-módosítás keretében lehetőség legyen más fontos kérdések kezelésére is, mint amilyenek például az információkhoz való hozzájutás kérdései, a biocid termékcsalád meghatározása és az adatok megosztásának kötelessége.

2. Bevezetés

2.1 Biocid termék minden olyan hatóanyag, illetve egy vagy több hatóanyagot tartalmazó keverék a felhasználóhoz jutó kiszerezésben, amelynek rendeltetése, hogy károsító szervezeteket kémiai vagy biológiai eszközökkel elpusztítson, elriasszon, ártalmatlanná tegyen, hatásuk kifejtésében megakadályozzon

⁽¹⁾ A hatálybalépésre várhatóan 2013. szeptember 1-jén kerül sor.

⁽²⁾ 528/2012/EU rendelet 94. cikk.

⁽³⁾ 528/2012/EU rendelet 89. cikk.

vagy azokkal szemben más módon fellépjen. Minden olyan anyag, keverék vagy eszköz, melyet hatóanyag előállítás céljából hoztak forgalomba, biocid terméknek tekintendő ⁽⁴⁾. A biocid termékek mindennapi életünk részei, megakadályozzák a betegségek terjedését és hozzájárulnak a magas szintű higiénia biztosításához sűrűn lakott területeken.

2.2 A biocid termékek Közösségen belüli forgalmazására vonatkozó szabályokat a 98/8/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv állapította meg ⁽⁵⁾. Ez az irányelv uniós szinten összehangolja az ilyen termékekre vonatkozó jogszabályokat, közös elveket vezetve be a biocid termékek értékelésére és engedélyezésére vonatkozóan, így küszöbölve ki a gazdasági/adminisztratív akadályokat.

2.3 2013. május 16-án az Európai Bizottság új rendeletjavaslatot terjesztett elő a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 528/2012/EU rendeletnek a piacra jutás bizonyos feltételei tekintetében történő módosításáról ⁽⁶⁾. A biocid termékekről szóló rendeletet 2012. május 22-én fogadták el ⁽⁷⁾, hatálybalépésére várhatóan 2013. szeptember 1-jétől kerül sor. A 98/8/EK irányelvet felváltó új jogszabály intenzív nyilvános konzultáció, valamint az Európai Bizottság által kidolgozott alapos hatástanulmány ⁽⁸⁾ eredménye.

2.4 A rendelet célja, hogy az emberi és az állati egészség és a környezet magas szintű védelmének biztosítása mellett javítsa a biocid termékek szabad mozgását az Unión belül. A rendelet, amely megőrzi a 98/8/EK irányelv szerkezetét, az elővigyázatosság elvén alapul, célja pedig annak garantálása, hogy a biocid termékek és hatóanyagok előállítása és piaci forgalmazása ne járjon káros hatással az egészségre és a környezetre.

2.5 A jogszabály meg kívánja szüntetni a korábbi jogi keretben felfedezett hiányosságokat, és dinamizálni szeretné az engedélyezési rendszert egyszerűsítés, a biocid termékek kereskedelme előtt álló akadályok megszüntetése és egyes rendelkezések harmonizációja révén.

2.6 Az Európai Bizottság úgy határozott, hogy még hatálya lépése előtt formális módosítást terjeszt elő a biocid termékekről szóló 528/2012/EU rendelethez, miután olyan rendelkezéseket fedezett fel benne, amelyek zavarokat okozhatnak működése során. A módosítás okai a következők:

— annak megakadályozása, hogy a biocid termékekről szóló rendelet átmeneti szabályai a gyakorlatban nem szándékosan ugyan, de akár tizenegy évre is befagyasztassák a piacot a biocid anyagokkal kezelt, az EU-ban törvényesen forgalomba hozott, ugyanakkor uniós szinten még értékelésre váró termékek előtt;

— az olyan, nem szándékos kereskedelmi akadályok megszüntetése, amelyek a rendelet alkalmazásának következményeként kárt okozhatnak bizonyos piaci szereplőknek.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB 2010-ben fogadta el a biocid termékek forgalmazásáról és felhasználásáról szóló 528/2012/EK rendelettel kapcsolatos véleményt ⁽⁹⁾, amelyben az irányelv biocid termékekről szóló rendelettel való felváltásának helyessége mellett érvelt a jogszabályok egyszerűsítésének és harmonizációjának céljából.

3.2 A hatástanulmánnyal, a nyilvános konzultációval és a biocid termékekről szóló rendelet jóváhagyásának keretében kidolgozott különböző jelentésekkel szemben a főként kis- és közepes méretű beszállítók kritikái – melyek szerint a rendelet végrehajtásának következtében jelentős korlátozások és működési problémák merülnek fel – indokoltá tették, hogy az Európai Bizottság sürgősen számos módosítást kezdeményezzen, melyek kiküszöböljék a biocid termékekkel kapcsolatos európai szabályozás és konkrétan annak átmeneti rendelkezései által eredményezett kereskedelmi akadályok káros hatásait.

3.3 Az EGSZB kedvezőnek tekinti, hogy az Európai Bizottság módosított néhány cikket, ezzel lehetővé téve a biocid termékekről szóló jogszabályok ésszerűbb alkalmazását. Az EGSZB szerint azonban a rendelet felülvizsgálatának megkezdésekor megfelelőbb és szisztematikusabb módon kellett volna kezelni az eredeti szabályozás egyes hiányosságait az információhoz való hozzáférés, az adatok megosztására vonatkozó kötelezettség, valamint a biocid termékcsaládba tartozó termékek meghatározása terén.

3.4 Az átmeneti szabályokba – elsősorban az 528/2012/EU rendelet 86., 89. és 94. cikkébe – bevezetett módosítások megakadályozzák a bizonyos létező hatóanyagok piacának megbénulását vagy az új kezelt anyagok de facto betiltását 2013. szeptember 1. és az adott anyagokban található hatóanyagok közül a legutolsó engedélyezésének időpontja között. Az EGSZB úgy véli, hogy az átmeneti szabályok ezen változásai helyrehozzák azokat a mellékhatásokat és károkat, amelyeket az említett cikkek eredeti megfogalmazása okozott.

⁽⁴⁾ 98/8/EK irányelv.

⁽⁵⁾ HL L 123., 1998.4.24.

⁽⁶⁾ COM(2013) 288 final.

⁽⁷⁾ HL L 167., 2012.6.27.

⁽⁸⁾ SEC(2009) 773.

⁽⁹⁾ HL C 347., 2010.12.18., 62. o.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az 528/2012/EU rendelet 89. cikkének (4) bekezdése és 93. cikkének (2) bekezdése átmeneti időszakot biztosít azon biocid termékek forgalomból történő kivonására, amelyek nem kaptak engedélyt. A javasolt új szöveg ugyanezen időszakok kiterjesztését irányozza elő a piacon már létező biocid termékekre is, amelyek engedélyezése ugyan megtörtént, de az engedélyezés feltételeinek megfelelően a terméket módosítani kell. Az EGSZB úgy véli, hogy ebben az utóbbi esetben kivételt kell tenni az általános szabályban szereplő határidő alól, ha a kérelem elutasításra került. Az EGSZB azt javasolja, hogy amikor egy terméket módosításokkal hagynak jóvá, akkor hosszabb határidőt tegyenek lehetővé, hogy az adott terméket a piacról való teljes kivezetéséig lehessen használni és forgalmazni.

4.2 Az Európai Vegyi anyag-ügynökségnek gondoskodnia kell arról, hogy az általa közzétett lista (95. cikk) csak azokról a beszállítókról tartalmazzon információkat, amelyek támogatják egy bizonyos hatóanyag megújítását.

4.3 A 66. cikk (3) bekezdésében említett, a hatásokkal kapcsolatos információhoz való hozzáférést illetően az EGSZB úgy véli, hogy gondoskodni kell a közérdek és a legitim magánérdekek közötti megfelelő egyensúlyról. A hatóanyagok gyártójának nevével és címével kapcsolatos információk bármely

igénylő harmadik személy részére történő automatikus és szisztematikus átadása alááshatja az engedéllyel rendelkezők kereskedelmi érdekeinek védelmét.

4.4 Az EGSZB a biocid termékekről szóló rendeletről kidolgozott véleményében kedvezően fogadta az állatkísérletekkel kapcsolatos adatok megosztásának kötelező jellegét. Az új szabályozás egyik legkedvezőbb aspektusa valóban abban áll, hogy elkerülhető, hogy a gerinces állatok fölöslegesen szenvedjenek a toxikológiai vizsgálatok folyamatos ismétlése miatt. Az Európai Bizottságnak mindenesetre értékelnie kell, hogy az adatok – többek között toxikológiai és ökotoxikológiai adatok, illetve különösen az 1451/2007/EK rendelet II. mellékletében található anyagok környezeti sorsára és viselkedésére vonatkozó vizsgálatok – megosztásának kötelezővé tétele kiegyensúlyozott-e és segíti-e az új hatóanyagok kifejlesztését. A hatékony kompenzáció és az adatok 2025-ig tartó védelme alapvetően fontos a mások által végzett munka tisztességtelen felhasználásának elkerüléséhez.

4.5 Az EGSZB ésszerűnek tartja, hogy két évről három évre módosítsák azt az időszakot, amelyen belül a tagállamoknak határozniuk kell a biocid termékek engedélyezéséről egy bizonyos terméktípus konkrét hatóanyagának (528/2012/EU rendelet 89. cikk) jóváhagyásáról hozott döntést követően. Ha erre a módosításra nem került volna sor, akkor az engedélyezési folyamat különböző szakaszai miatt felmerült volna a határidők szisztematikus túllépésének veszélye, ami következképpen megbéníthatta volna a folyamatot.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az EU egészére kiterjedő, kölcsönösen átjárható e-segélyhívó szolgáltatás kiépítéséről

(COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD)),

valamint Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fedélzeti e-segélyhívó rendszer kiépítésével összefüggő típus-jóváhagyási követelményekről és a 2007/46/EK irányelv módosításáról

(COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD))

(2013/C 341/11)

Főelőadó: **Thomas McDONOGH**

2013. július 1-jén az Európai Parlament, 2013. július 5-én pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az EU egészére kiterjedő, kölcsönösen átjárható e-segélyhívó szolgáltatás kiépítéséről

COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD).

2013. június 27-én a Tanács, illetve 2013. július 1-jén az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fedélzeti e-segélyhívó rendszer kiépítésével összefüggő típus-jóváhagyási követelményekről és a 2007/46/EK irányelv módosításáról

COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD).

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Thomas McDonogh személyében, továbbá 141 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy 2012-ben 28 ezren veszítették életüket és 1,5 millióan sérültek meg közúti balesetben. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy társadalmi szempontból rendkívül fontos, hogy csökkenjen a közlekedési balesetek áldozatainak száma, és egyetért az Európai Bizottság ambíciózus céljával, mely szerint az áldozatok számát a 2011–2020-as időszakban a 2010-es adatokhoz képest a felére kell csökkenteni.

1.2 Az EGSZB üdvözlöi az e-segélyhívásról szóló európai bizottsági határozat- és rendeletjavaslatot, melyek célja, hogy 2015 októberétől minden új típusú személygépkocsiban és könnyű haszongépjárműben legyen 112-es elektronikus segélyhívó rendszer, és hogy az EU egészére kiterjedő e-segélyhívó szolgáltatás kompatibilitásának, kölcsönös átjárhatóságának és folyamatosságának biztosítása érdekében kiépítsék az e-segélyhívásoknak a közbiztonsági válaszponthoz történő megfelelő fogadásához és kezeléséhez szükséges infrastruktúrát.

1.3 Az EGSZB egyetért az e-segélyhívásról készített hatáselemzés következtetéseivel, melyek rámutattak, hogy az

e-segélyhívás kötelező bevezetése jelenti az egyetlen módját annak, hogy az EU minden polgára élvezhesse az e-segélyhívás előnyeit. Az EGSZB több véleményében is jelezte az Európai Bizottságnak, hogy az önkéntes bevezetés nem lenne sikeres.

1.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslatok csak olyan új gépkocsifajtákra vonatkoznak majd, amelyeket 2015. október 1-jén vagy azután regisztráltak. A már létező modelleket ezt követően is lehet majd gyártani és értékesíteni e-segélyhívó rendszer nélkül is. Bár tudja, hogy ez milyen lehetséges költségekkel jár a gépjárműgyártók számára, az EGSZB azt kéri tőlük, hogy minél előbb telepítsék az e-segélyhívó technológiát a már most is létező, de csak 2015. október után gyártandó modellekbe is.

1.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy az e-segélyhívó technológia kapcsán a javaslatokban szereplő rendelkezések nem vonatkoznak a motorkerékpárokra és más kétkerekű motoros járművekre. Mivel komoly problémát jelent, hogy az ilyen járművek vezetői és utasai esetében jelentős a halálos balesetek és a sérülések kockázata, az EGSZB arra kéri a gyártókat és a tagállamokat, hogy mielőbb terjesszék ki az e-segélyhívó rendszert a kétkerekű motorkerékpárokra is.

1.6 Az EGSZB azt is kéri az Európai Bizottságtól, hogy mielőbb dolgozzon ki javaslatokat arra vonatkozóan, miként lehet egyértelműen növelni a motorkerékpárosok aktív és passzív biztonságát.

1.7 Az EGSZB elismeréssel szól arról, hogy számos tagállamban sikereket hozott a közlekedésbiztonsági hivatalok felállítása, melyek feladata, hogy áttekintést nyújtsanak a nemzeti közlekedésbiztonsági stratégia végrehajtásáról, tanácsadással szolgáljanak az ezzel foglalkozó politika terén és népszerűsítsék a közlekedésbiztonsággal kapcsolatban bevált módszereket. Az EGSZB szerint létre kellene hozni egy európai közlekedésbiztonsági ügynökséget, amely segíthetné és irányíthatná a közlekedésbiztonság megvalósítását Unió-szerte, ideértve az e-segélyhívó rendszer kiépítését is. Ennél a szervnél dolgozhatnak olyan közlekedésbiztonsági szakemberek, akiket a tagállamok neveznek ki.

1.8 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét korábbi véleményeire, amelyek a közlekedésbiztonsággal foglalkoztak, és amelyek az e-segélyhívó rendszer kötelező bevezetéséről szóltak ⁽¹⁾.

2. A javaslatok lényegi tartalma

2.1 E-segélyhívás

Az e-segélyhívó rendszer egy olyan technológia, melynek segítségével baleset esetén a gépjárműből automatikusan, illetve manuálisan is segélyhívás kezdeményezhető az EU-szerte használatos 112-es segélykérő számon. A rendszer automatikusan tárcsázza a 112-es európai segélykérő számot, ha súlyos baleset történik, és megadja a gépkocsi aktuális földrajzi koordinátáit a diszpécsernek, még abban az esetben is, ha a vezető eszméletlen vagy nem tud telefonálni. 2011-ben az Európai Bizottság elfogadta a 2011/750/EU sz. ajánlást, melynek értelmében a mobilhálózatok üzemeltetőinek biztosítaniuk kell, hogy hálózatauk képes legyen e-segélyhívások bonyolítására.

2.2 Az EU-ban jelenleg a gépkocsiknak csupán mintegy 0,7 %-ába van magán e-segélyhívó rendszer beszerelve, és ez a szám alig növekszik. Ezek a szabadalmaztatott rendszerek nem garantálnak az egész EU-ra kiterjedő kölcsönös átjárhatóságot vagy folyamatos szolgáltatást.

2.3 Rendelettervezet

A rendelettervezet célja, hogy lefektesse az e-segélyhívó technológiára vonatkozó típus-jóváhagyási előírásokat és 2015 októberétől előírja annak kötelező beszerelését az új személygépkocsi- és könnyű haszongépjármű-modellekbe. A javaslat kötelezettségeket határoz meg a gyártók és a tagállamok számára, szabályokat rögzít az adatok és a magánélet védelmére vonatkozóan az adatok felhasználói számára, meghatározza azoknak a gépkocsiknak a körét, amelyekre a javaslat vonatkozik, illetve rögzíti a bevezetés dátumát is.

2.4 Határozattervezet

A határozattervezet célja, hogy valamennyi segélyhívó központnak – közbiztonsági válaszpontnak (KBVP-nek) – felhatalmazása legyen e-segélyhívások kezelésére, akár automatikusan

kezdeményezték őket, akár manuálisan egy baleset során. Az Európai Bizottság azt szeretné, hogy 2015. október 1-jére ezek az e-segélyhívások az EU egész területén folyamatosan kezdeményezhetőek, továbbíthatók és kezelhetők legyenek.

2.5 A rendeletbe foglalt rendelkezések

A javasolt rendelet többek között a következő jogi követelményeket fogalmazza meg:

2.5.1 A személygépkocsik és könnyű haszongépjárművek gyártóinak garantálniuk kell, hogy az ilyen gépkocsik új modelljeit 2015 októbertől megfelelő e-segélyhívó rendszerrel gyártják és hagyják jóvá.

2.5.2 A tagállamoknak biztosítaniuk kell majd, hogy 2015. október 1-jétől a rendelettervezet hatálya alá eső gépjárművek új modelljei megkapják a teljes járművekre vonatkozó uniós típusjóváhagyást.

2.5.3 A típusjóváhagyás kiadásával foglalkozó hatóságoknak –mielőtt megadják a jóváhagyást – meg kell győződniük arról, hogy ezek a járművek megfelelnek-e az előírt szabványoknak.

2.5.4 A gyártóknak pedig garantálniuk kell, hogy az e-segélyhívási technológia ne tegye lehetővé a járművek folyamatos nyomkövetését.

2.5.5 Megfelelő biztosítékokra van szükség a megfigyelés ellen, a felhasználókat pedig tájékoztatni kell arról, hogy hogyan dolgozzák fel a rendszer által használt adatokat.

2.5.6 Az Európai Bizottságnak joga van felhatalmazáson alapuló jogi aktusok elfogadására a járműveken belüli rendszerek műszaki követelményeinek meghatározására, a felhasználók magánéletének védelmével kapcsolatos követelmények rögzítésére, valamint – költség/haszon elemzés alapján – bizonyos személygépjárművek és könnyű haszongépjárművek esetében kivételek megállapítására.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az elmúlt évben 28 ezren veszítették életüket és 1,5 millióan sérültek meg az EU útjain. Amikor a mentőket kihívják egy közúti balesethez, az életmentés és a súlyos sérülések ellátása szempontjából minden perc számít. A balesetben sérülést szenvedett emberek azonban nem mindig vannak olyan fizikai állapotban, hogy mentőt hívjának.

3.2 Az e-segélyhívó technológia erre a problémára kínál megoldást azzal, hogy azonnal értesíti a mentőket, még akkor is, ha a sofőr eszméletlen vagy egyéb okból képtelen telefonálni. Az EGSZB azt is megjegyzi, hogy az e-segélyhívó technológia becslések szerint városi területeken 40 %-kal, vidéken pedig 50 %-kal felgyorsíthatja a mentők érkezését, ha pedig már széles körben alkalmazzák, az e-segélyhívás minden évben több száz életet fog megmenteni Európában, és több tízezer esetben csökkenti majd sérülések és traumák súlyosságát.

⁽¹⁾ HL C 80., 2004.3.30., 77. o. HL C 168., 2007.7.20., 71. o. HL C 77., 2009.3.31., 70. o. HL C 48., 2011. 2.15., 27. o. és HL C 132., 2011.5.3., 94. o.

3.3 Számos tagállam életre hívott már közlekedésbiztonsági hatásokat, amelyek nemzeti jogkört kaptak a közlekedésbiztonsági stratégia értékelésére, és tanácsadással szolgálnak a kormányoknak kiemelt intézkedésekben. Egy európai közlekedésbiztonsági ügynökség felállítása, amely egyértelmű felhatalmazással bírna minden közlekedésbiztonsági kérdésben (infrastruktúra, járművek, úthasználók) az egész Unióban, segítséget jelenthetne egy harmonizált uniós közlekedésbiztonsági stratégia végrehajtásában. Egy ilyen ügynökség konkrét feladatokat láthatna el bevált gyakorlatok feltérképezésében, meghatározásában, kidolgozásában és terjesztésében, illetve elmélyíthetné a határokon átnyúló információcserét és együttműködést.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A javaslat csak új személygépkocsik és könnyű haszongépjárművek típusjóváhagyására vonatkozik, és nem írta elő azt, hogy az első regisztráció előtt garantálni kell az e-segélyhívó rendszer beépítését. Ez azt jelenti, hogy az ilyen autók jelenlegi típusait továbbra is lehet gyártani és forgalmazni

e-segélyhívó rendszer beépítése nélkül is. Az EGSZB megjegyzi, hogy ennek folyamánként 2033 előtt nem várható az e-segélyhívó rendszer teljes elterjedése. Bár megérti, hogy figyelembe kell venni, hogy mindez milyen lehetséges költségekkel és tervezési problémákkal járhat a gépjárműgyártók számára, az EGSZB azt kéri tőlük, hogy minél előbb telepítsék az e-segélyhívó technológiát a már most is létező, de csak 2015. október után gyártandó modellekbe is.

4.2 Az autókba beépített e-segélyhívó rendszer kifejlesztésére vonatkozó típus-jóváhagyási követelmények nem vonatkoznak majd kétkerekű motoros járművekre (motorkerékpárokra stb.). Az ilyen járművek vezetői a személygépkocsi-vezetőknél 18–20-szor nagyobb eséllyel szenvednek súlyos sérülést a közutakon. Kiemelt figyelmet kell szentelni az ilyen nagy kockázatokat magában hordozó gépjármű-kategória közlekedésbiztonsági kérdéseinek. Az e-segélyhívó technológia beépítésén túl, mielőbb javaslatokat kell kidolgozni arra vonatkozóan, miként lehet növelni a motorkerékpárosok aktív és passzív biztonságát.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a harmadik országbeli állampolgárok kutatás, tanulmányok folytatása, diákcseré, javadalmazás ellenében végzett és javadalmazás nélküli gyakorlat, önkéntes szolgálat, valamint au pair munkavégzés céljából történő beutazásának és tartózkodásának feltételeiről

(COM(2013)151 final – 2013/0081(COD))

(2013/C 341/12)

Előadó: **Cristian PÎRVULESCU**

2013. április 26-án az Európai Parlament és a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a harmadik országbeli állampolgárok kutatás, tanulmányok folytatása, diákcseré, javadalmazás ellenében végzett és javadalmazás nélküli gyakorlat, önkéntes szolgálat, valamint au pair munkavégzés céljából történő beutazásának és tartózkodásának feltételeiről

COM(2013)151 final – 2013/0081(COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2013. szeptember 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 126 szavazattal 2 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság kezdeményezését, továbbá a demográfiai és a gazdasági kihívások megválaszolója érdekében szükségesnek tartja a két érintett irányelv átdolgozását.

1.2 Az Európai Uniónak sürgősen egy józan és stabil migrációs politikára van szüksége, amennyiben meg kívánja valósítani az Európa 2020 stratégia és a más jelentős kezdeményezések keretében kitűzött célokat. Ha innovációs központ és erős ipari pólus kíván maradni, tehetségeket kell vonzania, és biztosítania kell a „tudás áramlását” (brain circulation).

1.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a migrációt és a mobilitást ösztönző politikának mélyen az alapvető emberi jogokban kell gyökereznie. Az Európai Alapjogi Charta elveit minden szinten alkalmazni kell.

1.4 Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot és az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét, hogy mérjék fel a harmadik országbeli személyek kiszolgáltatottságának elemeit, és javasoljanak ezek kezelésére aktív intézkedéseket a tagállamok számára. Minden szinten határozottan fel kell lépni a megkülönböztetés ellen.

1.5 Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottságnak a kétoldali mobilitási partnerségek kialakítására irányuló

intézkedéseit, ezek ugyanis keretet kínálnak az Európai Unió és az azon kívüli – különösen a szomszédos – országok közötti együttműködéshez.

1.6 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe a nemek közötti egyenlőség kérdését, és oly módon dolgozzák ki programjaikat, hogy ösztö-
nözzék a nők ezekben való nagyobb arányú részvételét.

1.7 Alaposan ki kell értékelni a vízummegadási eljárások feltételezett akadályait – függetlenül azok természetétől – és meg kell határozni az azok felszámolására alkalmazható intézkedéseket. A vízummegadási eljárásoknak egyszerűnek, igazságosnak, hozzáférhetőnek és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük.

1.8 Az EGSZB rámutat annak az elvnek a fontosságára, hogy a harmadik országbeli állampolgárokat a befogadó tagállamok állampolgáraival egyenlő módon kell kezelni a javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

1.9 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a diákok, a kutatók, az önkéntesek és az au pair munkát végzők számára megfelelő védelmet kell nyújtani, amennyiben javadalmazott tevékenységet folytatnak, vagy aktívak a munkerő-piacon. A javadalmazott tevékenységek gyakran munkakapcsolatot takarnak, az ebből a helyzetből esetleg adódó visszaéléseket pedig el kell kerülni, azáltal, hogy mindezen kategóriák egyenlő elbá-
násban részesülnek. Különös figyelmet kell fordítani az au pair rendszer keretében háztartási munkát végző személyekre, köztük is főleg a nőkre.

1.10 Az EGSZB üdvözlí a 24. cikket, amely alapján a harmadik országbeli állampolgárok jogosultak kutatásuk vagy tanulmányaik lezárása után 12 hónapig munkát keresni. A 2011/98/EU irányelvben az egyenlő elbánást tárgyaló rendelkezések ugyanakkor tartalmaznak olyan kivételeket, amelyek a két irányelv átdolgozására vonatkozó javaslat célkitűzéseire képest nem tűnnek megfelelőek.

1.11 Az EGSZB úgy véli, hogy a kommunikáció lényeges elem e politika sikerének biztosításában. A tagállamoknak és az európai intézményeknek kommunikálniuk kell a harmadik országok polgáraival, és biztosítaniuk kell számukra a minőségi információkhoz való hozzáférést.

2. Bevezetés

2.1 Az Unió demográfiai és gazdasági természetű jelentős kihívásokkal szembesül. Az aktív népesség csökken, a vállalkozások számára pedig nehézséget jelent szakképzett munkaerő találni.

2.2 Az EU a migráció és a mobilitás kérdésének globális megközelítésén keresztül határozza meg migrációs politikájának általános keretét, amely egyébként azt is meghatározza, hogy milyen módon folytat párbeszédet és működik együtt a tagállamok közé nem tartozó országokkal.

2.3 Az EU az innovációt illetően is vész helyzetben van. Az Európa 2020 stratégia és az „Innovatív Unió” kezdeményezés keretében az EU a kutatásba és az innovációba való nagyobb befektetést tűzi ki célul, ami a becslések szerint egymillió új munkahely teremtéséhez vezet a kutatás területén. Az EU-n kívüli országokból kiinduló bevándorlás magasan képzett munkaerőt és tehetségeket hozhat az EU számára, és valamennyi tagállamnak lehetősége és kötelessége is, hogy az ilyen személyeket bevonzza.

2.4 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 79. cikke az Unióra bízta a közös bevándorlási politika kialakításának feladatát, amelynek célja a migrációs hullámok hatékony kezelése, és méltányos bánásmód biztosítása a harmadik országok azon állampolgárai számára, akik jogszerűen tartózkodnak valamely tagállamban.

2.5 A 2004/114/EK irányelv megállapítja a harmadik országbeli hallgatók befogadására vonatkozó kötelező rendelkezéseket. Az irányelvnek a tanulókra, önkéntesekre és a javadalmazásban nem részesülő gyakornokokra való alkalmazása a tagállamok feladata. A 2005/71/EK irányelv gyors eljárást ír elő azon harmadik országbeli kutatók esetében, akik fogadási megállapodást kötöttek az érintett tagállam által jóváhagyott kutatószervezettel.

2.6 E két irányelv végrehajtását illetően az Európai Bizottság 2011-ben olyan jelentéseket terjesztett az Európai Parlament és a Tanács elé, amelyek egy sor hiányosságról számoltak be.

2.7 Az e két irányelvhez kapcsolódó legfőbb probléma a harmadik országbeli állampolgárok EU-ba történő beutazásának és tartózkodásának az engedélyezését (hosszú távú tartózkodásra jogosító vízum és/vagy tartózkodási engedély) érinti. Az

erre vonatkozó jogi rendelkezések gyakran összetettek és kevésbé világosak, az eljárások pedig rendkívül hosszú időt vesznek igénybe, és ezeket nem minden esetben alkalmazzák méltányos és koherens módon. A bevándorlásra vonatkozó jelenlegi szabályok nem támogatják kellőképpen a mobilitási intézkedéseket is tartalmazó uniós programokat, mint például az Erasmus Mundus vagy a Marie Curie programokat.

2.8 A munkaerőpiacot illetően a harmadik országbeli diplomások nem rendelkeznek elegendő lehetőséggel a munkavállaláshoz, és ugyanez vonatkozik azokra a kutatókra is, akiknek befejeződött a kutatási projektje. Néhány esetben a harmadik országbeli állampolgárokat nem lehet egyetemeken alkalmazni, mivel e helyeket az állami szektor szerves részének tekintik. Elsősorban a nők tudományos szakmákhoz való hozzáférését kell ösztönözni, megszüntetve a közvetlen vagy közvetett megkülönböztetés valamennyi formáját, valamint más olyan tényezőket, amelyek akadályozzák a tudomány területén magasan képzett álláshelyekhez való hozzáférésüket.

3. Általános észrevételek

3.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság kezdeményezését, és szükségesnek tartja a két szóban forgó irányelv átdolgozását.

3.2 Továbbra is prioritás marad az Európai Unió világ felé való megnyitása, és a jelenlegi feltételek mellett nehéz ezt a célkitűzést megvalósítani. Az EU-nak elő kellene segítenie a mobilitást és fel kellene használnia minden rendelkezésére álló eszközt arra, hogy a harmadik országbeli állampolgárok hozzáférjenek az oktatási és kutatási tevékenységekhez és a munkaerőpiachoz.

3.3 Az Európai Uniónak újféléképpen kell megközelítenie a gazdasági migrációt, oly módon, hogy az lehetővé tegye a harmadik országbeli állampolgárok számára az ismeretek és a kompetenciák megszerzését. A harmadik országokkal való együttműködésnek ösztönöznie kell a „tudásáramlást”, amely mind a befogadó, mind pedig a küldő ország számára előnyös.

3.4 2010 októberében az Európai Bizottság elfogadott egy olyan kezdeményezést, amely egy sor intézkedésre, valamint bátor és szükséges politikákra tesz javaslatot, azzal a céllal, hogy az Európai Unió „Innovatív Unióvá” alakuljon át. Ennek értelmében az Uniónak könnyebben alkalmazhatóbbá kell tennie a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó szabályokat.

3.5 A harmadik országbeli állampolgárok új lendületet és sokszínűséget adhatnak az oktatási, tudományos, kulturális és gazdasági tevékenységeknek Európában. Az EGSZB úgy véli, hogy a harmadik országbeli állampolgárok mobilitásának az elősegítése az egyik válasz azokra az Európai Unió előtt álló kihívásokra, amelyek a demográfia és a gazdasági fejlődés területén jelentkeznek. Emellett úgy gondolja, hogy ennek a politikának mélyen az alapvető emberi jogokban kell gyökereznie.

3.6 Az EGSZB üdvözlí azt a vállalást, hogy egységesítik és egyszerűsítik az Európai Unió területére való belépéshez kapcsolódó eljárásokat. A jelenlegi gazdasági és politikai feltételek a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó nemzeti szabályrendszerek, politikák és jogszabályok széttagoltságához vezethetnek.

3.7 Az Európai Unió feladata, hogy összefogja a vitákat, közös megoldásokat találjon, elősegítse a bevált gyakorlatokat, valamint hogy támogassa a tagállamoknak, a harmadik országoknak és azok állampolgárainak az erőfeszítéseit.

3.8 Hasonlóképpen helyénvaló tisztázni az Unió területére könnyített belépéssel rendelkező harmadik országbeli állampolgárok kategóriáit. Ez a kezdeményezés egyértelműséget és kiszámíthatóságot teremt mind a tagállamok, mind pedig a harmadik országbeli állampolgárok számára. Még ha a belépési és tartózkodási feltételek eltérőek is, az a tény, hogy az irányelv minden kategóriára kiterjed, hozzájárul az olyan elismert programokat illető ösztönzéséhez, mint az alapvető jogok tiszteltben tartása.

3.9 A harmadik országbeli állampolgárok jogokkal és kötelezettségekkel is rendelkeznek, amelyeket ismerniük és vállalniuk kell.

3.10 Az EGSZB üdvözlí azt a törekvést, hogy hatékonyabban összekapcsolják a harmadik országbeli állampolgárok belépését a migrációval, az oktatással és a kutatással összefüggő fő cselekvési területekkel, különösen az olyan elismert programokat illetően, mint az Erasmus Mundus és a Marie Curie programok.

3.11 Az EGSZB megelégedéssel tekint a harmadik országbeli állampolgárok alapvető jogainak a hangsúlyozására. Nagyobb figyelmet kellene ugyanakkor azokra az intézkedésekre fordítani, amelyek méltányos bánásmódot garantálnak számukra. A gyakorlatban a harmadik országbeli állampolgárok gyakran kiszolgáltatott helyzetben vannak, különösen a hallgatók és az au pair-ként alkalmazott személyek. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot és az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét, hogy mérjék fel a kiszolgáltatottság ezen elemeit, és javasoljanak ezek megszüntetésére aktív intézkedéseket a tagállamok számára.

3.12 Az EGSZB aggasztónak találja a harmadik országbeli állampolgárokkal szembeni rasszista megnyilvánulások és az idegengyűlölet terjedését. Ha nélkül segítjük elő e személyek mobilitását, hogy sikerülne meggátolni az ilyen tendenciákat, az valamennyi politikai célkitűzést veszélybe sodorhatja.

3.13 Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslat olyan konkrét intézkedéseket tartalmaz, amelyek megkönnyítik a harmadik országbeli állampolgárok európai kutatási és oktatási térségbe, valamint a munkaerőpiacra történő beilleszkedését.

3.14 Ösztönözni kell, hogy a harmadik országbeli állampolgárok olyan munkahelyekhez férhessenek hozzá, amelyek a munkát az oktatással és a képzéssel ötvözik. A szóban forgó irányelv által szabályozott helyzetben lévő személyek alkalmazására és munkafeltételeire vonatkozóan meg kell erősíteni az egyenlő bánásmód elvét.

3.15 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy vegyék figyelembe a nemek közötti egyenlőség kérdését, és oly módon dolgozzák ki programjaikat, hogy

ösztönözzék a nők ezekben való nagyobb arányú részvételét. Prioritásként kell tekinteni erre a célkitűzésre a diákok, különösen pedig a kutatók mobilitását illetően.

3.16 Az EGSZB arra kívánja ösztönözni a tagállamokat és az európai intézményeket, hogy a kutatáson, az oktatáson és a munkavállaláson túl a lehetséges kölcsönhatások tágabb körét vegyék figyelembe. Az európai térségben a művészeti alkotás és a kreatív iparágak az integráció, a szociális haladás és a gazdasági fejlődés egyik tényezőjét jelentik.

3.17 Az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot, a tagállamokat és az Európai Parlamentet, hogy a tanulmányok, kutatás vagy au pair tevékenység céljából belépési jogot kapott harmadik országbeli állampolgárok esetében erősítsék meg a munkahelyen nyújtott védelmet, azt az esetet is ideértve, ha e személyek jelen vannak a munkaerőpiacon. Különösen lényegesnek tartja, hogy a hallgatókra, a kutatókra és az au pair tevékenységet folytatókra vonatkozóan megszüntessenek minden kivételt a 2011/98/EU irányelv rendelkezései alól az egyenlő bánásmódot illetően.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy helyénvaló lenne oly módon kiterjeszteni az irányelv általános alkalmazási körét, hogy az a javadalmazásban részesülő gyakornokokra és az au pair tevékenységet folytatókra is vonatkozzon.

4.2 Az EGSZB megítélése szerint a gyakorlatban még számos eljárásbeli és intézményes akadály áll a mobilitás útjában. Ezek főként a vízummegadási eljárásokra vonatkoznak, amelyek hosszadalmasak, kiszámíthatatlanok, sőt önkényesek. Nagyon sokba kerülnek a kérvényezőknek, ami szinte elérhetetlenné teszi a vízumokat. A követelményekre vagy a konzuli hivatalokba való bejutás sokszor korlátozott. Alaposan ki kell értékelni a vízummegadási eljárások előtt álló akadályokat – függetlenül azok természetétől – és meg kell határozni az azokat megszüntetni képes intézkedéseket. A vízummegadási eljárásoknak egyszerűnek, igazságosnak, hozzáférhetőnek és megkülönböztetésmentesnek kell lenniük.

4.3 A magánszektor jelentős szerepet tölt be a kutatások finanszírozásához és fejlesztéséhez kapcsolódó célkitűzések megvalósításában. A vállalatoknak proaktív megközelítést kell alkalmazniuk a kutatók vonzása érdekében. Hasonlóképpen, a tagállami hatóságoknak a magánintézményekkel és -vállalatokkal együttműködésben konkrét intézkedéseket kellene kidolgozniuk, amelyek megszüntetik a harmadik országbeli állampolgárok integrációs folyamatát gátló gyakorlati tényezőket. A bankszámlanyitási eljárás például hosszadalmasnak és összetettnek bizonyulhat.

4.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy az önkéntes tevékenységet végezni kívánó személyek számára a vízum megszerzése eljárási nehézséget okoz. Tevékenységük ugyanis különleges, amely nem kapcsolható egy adott munkához vagy tanulmányhoz, ugyanakkor bizonyos mértékben mindkét dimenziót felöleli. Az önkéntességet hivatalosan is a vízum megadását megindokló tevékenységként kellene elismerni.

4.5 Ennek keretében az EGSZB szerint hasznos lenne, ha a helyi és regionális önkormányzatokat bevonnák ezekbe az erőfeszítésekbe.

4.6 Egyébiránt üdvözlí azt a rendelkezést, amely lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy előnyösebb feltételeket biztosítsanak az irányelvjavaslat alkalmazási körébe tartozó személyek számára, ugyanis lehetővé teszi ezen országoknak, hogy konkrét politikákat dolgozzanak ki a harmadik országbeli állampolgárok bevonása érdekében. Még ha az irányelv alkalmazási hatálya nem is módosul, a tagállami politikáknak nem szabadna megkülönböztetést alkalmazniuk az állampolgárok bizonyos kategóriáival vagy egyes állampolgárokkal szemben.

4.7 E politika keretében az EGSZB támogatja a mobilitási partnerségek kialakítását, és hangsúlyozza, hogy javítani kell az EU és a harmadik országok közötti együttműködést a „tudás-áramlás” tényleges biztosítása érdekében. Elfogadhatatlan, hogy az európai uniós oktatás és a kutatás azáltal fejlődjön, hogy megfosszuk a harmadik országokat saját polgáraik kompetenciáitól. Az európai bizottsági javaslat nem jelzi világosan, hogy milyen konkrét fellépéseket terveznek erre vonatkozóan.

4.8 A hallgatók, és az új kategóriát jelentő javadalmazásban részesülő gyakornokok helyzetét illetően az EGSZB egyetért a javaslattal, amely szerint lehetővé kell tenni számukra, hogy három és hat hónap közötti időszakokra egy második tagállamban tartózkodjanak, amennyiben eleget tesznek a vizsgált irányelvben meghatározott általános feltételeknek.

4.9 Az EGSZB egyetért azzal, hogy megkönnyítik a tanulók munkaerőpiacra történő bejutását az irányelvben meghatározott feltételek mellett, amely legalább heti 20 órás munkalehetőséget biztosít számukra. A szociális partnerekkel folytatott szociális párbeszéd keretében minden tagállam meghatározza, hogy hetente legfeljebb hány óra, illetve évente legfeljebb hány nap vagy hónap engedélyezett ilyen tevékenység folytatására, amely pedig nem lehet kevesebb, mint heti 20 óra, illetve az éves szinten ennek megfelelő nap vagy hónap. Mivel elsődleges

prioritásuk továbbra is tanulmányaik befejezése marad, az engedélyezett munkavégzési időszak hosszát olyan szintre kell korlátozni, amely lehetővé teszi számukra ennek a kötelességüknek a teljesítését. A tanulmányok előrehaladását rendszeres időközönként bizonyítani kellene.

4.10 Az EGSZB rámutat annak az elvnek a fontosságára, hogy a harmadik országbeli állampolgárokat a befogadó tagállamok állampolgáraival egyenlő módon kell kezelni az árukhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés tekintetében.

4.11 A gazdasági migrációról szóló, 2006-ban elfogadott zöld könyvre ⁽¹⁾, illetve a 2008-ban bevezetett összevont engedélyre ⁽²⁾ vonatkozó véleményeiben az EGSZB amellet foglalt állást, hogy a legális bevándorlók a munkahelyükön való egyenlő bánásmódon túl – legyen szó munkavégzési feltételekről, fizetésről, elbocsátásról, a munkahelyi egészségügyi és biztosítási rendelkezésekről vagy az egyesülési szabadságról –, az általános és a szakmai képzésre is jogot nyerjenek.

4.12 A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a harmadik országbeli állampolgárok alapvető jogait a gyakorlatban is tiszteletben tartsák.

4.13 Az EGSZB úgy véli, hogy a kommunikáció lényeges elem e politika sikerének biztosításában. A tagállamoknak és az európai intézményeknek kommunikálniuk kell a harmadik országbeli polgárokkal, és hozzáférést kell biztosítaniuk számukra a minőségi információkhoz.

4.14 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság folytatni fogja az európai civil társadalom és az európai intézmények között kapcsolatot tartó intézményként végzett tevékenységét, emellet pedig továbbra is támogatni kívánja a bevándorlás és az integráció területén bevált gyakorlatokat.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽¹⁾ HL C 286., 2005.11.7., 20. o.

⁽²⁾ HL C 27., 2009.2.3., 114. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a munkavállalók szabad mozgásával összefüggésben a munkavállalóknak biztosított jogok gyakorlását megkönnyítő intézkedésekről

(COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD))

(2013/C 341/13)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Társelőadó: **Vladimíra DRBALOVÁ**

2013. május 21-én az Európai Parlament, 2013. május 13-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 46. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a munkavállalók szabad mozgásával összefüggésben a munkavállalóknak biztosított jogok gyakorlását megkönnyítő intézkedésekről

COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2013. szeptember 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 133 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB megállapítja, hogy a Szerződés által rögzített négy alapvető szabadság közül a munkavállalók szabad mozgása az, melynek gyakorlása máig a legnagyobb akadályokba ütközik.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a munkavállalók szabad mozgáshoz való jogának akadályok és hátrányos megkülönböztetés nélküli gyakorlása elősegíti az alapvető jogok védelmét, javítja az EU versenyképességét, a vállalatok termelékenységét és a munkahelyek minőségét, ami az Európa 2020 stratégia egyik alappillére.

1.3 A munkavállalók Európán belüli szabad mozgása az Unió egyik politikai prioritása, és az is kell hogy maradjon. Az EGSZB megítélése szerint az irányelv elősegíti majd az igazságos és kiegyensúlyozott mobilitást.

1.4 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság irányelvjavaslatát, amely elősegíti, hogy a szabad mozgáshoz való jogukkal élő uniós polgárokat egyenlő bánásmódban részesítsék és állampolgárságuk alapján ne lehessen őket hátrányosan megkülönböztetni. A mobilitást azonban más akadályok is nehezítik, amint azt az EGSZB más véleményeiben kifejtette.

1.5 A mobilitást még nehezítő akadályok további leépítése érdekében olyan újabb intézkedéseket kellene hozni, amelyek célja, hogy érthető és az egyes országok nyelvén megfogalmazott szociális és munkajogi információkat bocsássanak a mobil

munkavállalók rendelkezésére. Ezenkívül be kellene vezetni a munkavállalók tanácsadáshoz való jogát. A megfelelő tanácsadói struktúráknak hálózatban, szorosan együtt kellene működniük a szociális partnerekkel és az EURES-szel, és biztosítaniuk kellene, hogy a mobil munkavállalók már a származási országukban tájékoztatást kapjanak a célország szociális és jogi helyzetéről.

1.6 Az EGSZB egyetért azokkal a célokkal, melyeket az Európai Bizottság az irányelv révén kíván elérni, ilyen például a munkavállalók és családjaik egyenlő bánásmód elvéből fakadó jogainak védelme a foglalkoztatás és a különféle szociális jogok területén, közigazgatási és bírósági eljárások révén; az egyesületek, szervezetek vagy egyéb jogi személyek fellépése; támogató és felügyeleti struktúrák létrehozása tagállami szinten; a szociális párbeszéd; valamint a vállalatok és a munkavállalók jobb tájékoztatása. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a nemzeti jogrendbe való átültetésre a helyi jogi eljárások és gyakorlatok tiszteletben tartásával kerül sor.

1.7 Az EGSZB támogatja, hogy a szabad mozgáshoz való jog gyakorlásával és a mobilitással kapcsolatos tájékoztató és tanácsadó szolgáltatásokat vezessenek be a munkavállalók támogatására, ugyanakkor a munkaadókat is megfelelően tájékoztatni kellene.

1.8 Az EGSZB támogatja az EURES szerepének módosítására és bővítésére irányuló európai bizottsági erőfeszítéseket, melyeknek célja a mobilitás elősegítése, valamint a készségek és a munkaerő-piaci szükségletek közötti összhang javítása.

2. Az irányelvjavaslat

2.1 A 2010. májusi Monti-jelentés („Az egységes piac új stratégiája”) hangsúlyozza, hogy a munkavállalók szabad mozgása jogi szempontból sikeresnek tekinthető, ám az egységes piac négy alapszabadsága közül ezzel élnek a legkevesebben. Az Európai Bizottság elnöke, José Manuel Barroso által ismertetett 2010–2014-es politikai iránymutatásokban is tükröződik, hogy szakadék húzódik az elmélet és a gyakorlat között.

2.2 Az Európai Bizottság irányelvjavaslatot terjesztett elő azzal a céllal, hogy javítsa az uniós jogszabályok alkalmazását, és megkönnyítse a mozgásszabadság keretében a munkavállalóknak biztosított jogok érvényesítését. A Szerződés és a vonatkozó uniós jogszabályok minden uniós polgárnak jogot biztosítanak arra, hogy munkavállalási és letelepedési céllal szabadon mozogjanak a tagállamok között, védik őket a foglalkoztatás kapcsán az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetéssel szemben, és egyenlő bánásmódot garantálnak a számukra.

2.3 Az utóbbi években három cselekvési tervet⁽¹⁾ léptettek életbe a munkavállalók mobilitásának előmozdítására (1997-ben, 2002-ben és 2007-ben). Ennek ellenére az európai munkavállalóknak csak 3 %-a él az Unión belüli mobilitáshoz való jogával. Az Európai Bizottság, a Parlament, a Régiók Bizottsága, az EGSZB és a szociális partnerek már szóvá tették e jog gyakorlását megnehezítő akadályokat:

- a tagállami hatóságok nem tartják be az uniós jogszabályokat (nem megfelelőek a jogszabályok vagy helytelen azok alkalmazása), és ez hátrányosan érinti az uniós migráns munkavállalókat,
- a munkáltatók és a jogi tanácsadók nem tartják be az EU jogszabályait,
- az uniós migráns munkavállalók nem jutnak hozzá az információkhoz, és nincsenek eszközeik jogaik érvényesítéséhez.

2.4 A fenti problémák következtében az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés ma is sokszor súlyos akadályt jelent az uniós migráns munkavállalók számára.

2.5 Az Európai Bizottság széles körű konzultációt végzett a tagállamok, a szociális partnerek, a civil társadalom és a szakosodott ügynökségek körében, és azt a következtetést vonta le, hogy a munkavállalók szabad mozgáshoz való joga leginkább egy irányelv segítségével érvényesíthető, mellyel elérhető, hogy a Szerződés (EUMSZ) 45. cikke és a 492/2011/EU rendelet 1–10. cikke által a polgárookra ruházott jogokat mindenhol egységesen alkalmazzák.

2.6 Az irányelv alkalmazási köre a 492/2011/EU rendeletben foglalt, a munkavállalók szabad mozgásával kapcsolatos szempontokra terjed ki, melyek egyenlő bánásmódot és diszkriminációmentességet garantálnak az alábbi területeken:

- a munkavállalás lehetősége,

— foglalkoztatási és munkafeltételek, különös tekintettel a bérezésre és az elbocsátásra,

— a szociális és adókedvezményekhez való hozzájutás,

— a szakszervezeti tagság,

— a képzéshez való hozzáférés,

— a lakáshoz való hozzáférés,

— a munkavállalók gyermekeinek az oktatáshoz való hozzáférése.

2.7 Az irányelv az alábbiakra kötelezi a tagállamokat:

— tagállami szinten olyan kapcsolati pontokat kell létrehozniuk, amelyek tájékoztatják, eligazítják és támogatják a migráns munkavállalókat az uniós jogszabályok biztosította jogokról, köztük a diszkriminációmentességről és a szabad mozgásról,

— tagállami szinten biztosítanak mind bírósági, mind peren kívüli jogorvoslati lehetőségeket,

— tegyék lehetővé, hogy a szakszervezetek, az NGO-k és más jogi személyek közigazgatási vagy bírósági eljárásokat indíthassanak az EUMSZ 45. cikkéből és a 492/2011/EU rendelet 1–10. cikkéből eredő jogok érvényesítése érdekében, a munkavállalók és családtagjaik jóváhagyásával, az ő nevükben vagy érdekükben, a tagállamok jogszabályi rendelkezéseinek megfelelően,

— jobban tájékoztassák az uniós migráns munkavállalókat és a munkaadókat a szabad mozgásra vonatkozó uniós jogszabályokról.

3. Általános megjegyzések: az uniós polgárok és a szabad mozgás

3.1 Az Európai Uniónak a munkaerőpiac teljes kapacitását mozgósítania kell a növekedés és a munkahelyteremtés előmozdításához, az egységes piac potenciálját teljes körűen ki kell aknáznia és dinamikus, inkluzív európai munkaerőpiacot kell létrehoznia, hosszú távon jobb foglalkoztatási kilátásokat biztosítva. Ehhez elengedhetetlen a munkavállalók szabad mozgását gátló akadályok felszámolása és a munkavállalók és a vállalatok jogainak és kötelességeinek garantálása.

3.2 Az EGSZB üdvözli, hogy a polgárok európai évében az Európai Bizottság elfogadta ezt az irányelvjavaslatot, mely az európai munkavállalók szabad mozgását hivatott elősegíteni. A személyek szabad mozgása (az áruk, a tőke és a szolgáltatások szabad áramlása mellett) az egységes piac négy alapvető szabadságának egyike, melyet a Szerződés rögzít, garantálva, hogy a munkavállalási célból másik tagállamba költöző polgárokat állampolgárságuk alapján ne érhesse hátrányos megkülönböztetés.

⁽¹⁾ COM(1997) 586 final, COM(2002) 72 final, COM(2007) 773 final.

3.3 Az EGSZB 2011-ben feltáró véleményt ⁽²⁾ dolgozott ki a belga elnökség felkérésére, melyben elemezte a bevándorlás szerepét az EU demográfiai helyzete szempontjából. Az EGSZB azt a következtetést vonta le, hogy a kedvezőtlen demográfiai helyzet és a kiegyensúlyozatlan munkaerőpiacok következtében javítani kell a munkavállalók Európán belüli mobilitását, és elő kell segíteni a bevándorlást harmadik országokból.

3.4 2009-ben a cseh elnökség is feltáró vélemény ⁽³⁾ kidolgozását kérte, mely felsorolta a belső piaci mobilitás előtt álló akadályokat. Az EGSZB úgy véli, hogy a Szerződésben és az uniós jogszabályokban foglaltak ellenére a munkavállalási célból másik tagállamba költöző vagy költözni szándékozó uniós polgárok továbbra is számos olyan problémával szembesülnek, amely nagyon megnehezíti a szabad mozgáshoz való joguk gyakorlását. A vélemény többek között leszögezte, hogy „az EU-nak továbbra is politikai prioritásként kell kezelnie az Európán belüli mobilitást”, valamint hogy a rendelkezéseknek hozzá kell járulniuk a méltányos és kiegyensúlyozott mobilitáshoz és egyúttal a szociális dömping és az illegális munkavállalás megfékezéséhez.

3.5 Az Európai Bizottság irányelvjavaslata elősegíti, hogy a szabad mozgáshoz való jogukkal élő uniós polgárokat egyenlő bánásmódban részesítsék és állampolgárságuk alapján ne lehessen őket hátrányosan megkülönböztetni. A munkavállalói mobilitást azonban más akadályok is nehezítik, illetve veszélyeztetik. Ezeket az EGSZB több véleményében ⁽⁴⁾ is megemlítette, melyekben különféle megoldásokat is javasolt. Akadályt jelennek például:

- a munkavállaló uniós polgárok számára a szabad mozgást ágazati szinten vagy általánosságban ideiglenesen korlátozó átmeneti időszakok,
- a tagállamok munkaügyi jogszabályai, amelyek jogi és közigazgatási akadályokat állítanak, emellett a kollektív megállapodásoknak is elő kell segíteniük a munkavállalók szabad mozgását,
- a szabad mozgáshoz való joguk gyakorlása kapcsán a határ menti munkavállalók előtt álló adóügyi és társadalombiztosítási problémák,
- a nyelvismeret hiánya,
- az állami társadalombiztosítási rendszerek közti elégtelen koordináció és a kiegészítő nyugdíjjogosultságok hordozhatóságával és elismerésével kapcsolatos problémák,
- a szakképesítések és a diplomák elismerésével kapcsolatban még fennálló súlyos problémák,
- a továbbképzési lehetőségek nehéz elérhetősége,
- a tagállamokbeli munkavállalók, vállalatok, szociális partnerek és civil szervezetek, valamint bíróságok és egyéb

jogi szereplők tájékoztatatlansága a munkavállalók szabad mozgásáról szóló uniós jogszabályokkal és eljárásokkal kapcsolatban, valamint az ezzel kapcsolatos tanácsadás hiánya,

- a munkavállalóknak szociális és munkajogi kérdésekben és a célországbeli kapcsolati pontokra vonatkozóan már a származási országukban nyújtott tájékoztatás és tanácsadás hiánya,
- a lehetőségek hiánya és a lakásárak, valamint a szociális lakások hiánya,
- az adózás, a diszkriminatív szociális járulékok és juttatások,
- az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos problémák,
- az oktatási rendszerekben a munkavállalók gyermekei előtt álló akadályok.

3.6 Az EGSZB a különféle alapon történő diszkrimináció elleni jogszabályokról is dolgozott ki véleményeket ⁽⁵⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy az Unión belüli munkavállalási célú mobilitás elősegítése érdekében mind a 492/2011/EU rendeletet, mind pedig a 43/2000/EK és 78/2000/EK diszkriminációellenes irányelveket végre kellene hajtani és fel kellene használni a nemzeti jogszabályok, továbbá az – adminisztratív, jogi és a kollektív megállapodásokban alkalmazott – gyakorlatok diszkriminációmentessé tételére.

3.7 Ha megfelelő, önkéntes és igazságos módon történik, a mobilitás mind a munkaadók, mind pedig a munkavállalók szempontjából előnyös. Ezt a BUSINESSEUROPE és az Európai Szakszervezetek Szövetsége is kijelentette. A vállalatoknak javulnak a munkaerő-felvételi lehetőségei, a munkavállalók pedig a munkalehetőségek szélesebb választékából válogathatnak.

3.8 Az irányelvjavaslat által tárgyalt fogalmat, a munkavállalók szabad mozgását meg kell különböztetnünk a vállalkozások szabad szolgáltatásnyújtáshoz való jogától. A munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló legutóbbi irányelvjavaslatról az EGSZB nemrégiben fogadott el véleményt ⁽⁶⁾.

3.9 Az EGSZB támogatja az uniós belső piac működésének javítására irányuló új törekvéseket és a meglévő akadályok elhárításával a mobilitást elősegítő intézkedéseket. Az irányelvjavaslat jogszabályai és intézményeik kiigazítására kötelezi a tagállamokat. Az EGSZB támogatja ezt, de kéri, hogy ne jelentsen felesleges papírmunkát a vállalkozások számára.

3.10 A tagállami hatóságok és a támogató és felügyeleti szervek kiemelten gondoskodnak arról, hogy a valamilyen fogyatékossgal élő uniós migráns munkavállalók egyenlő bánásmódban részesüljenek.

⁽²⁾ HL C 48., 2011.2.15., 6–13. o.

⁽³⁾ HL C 228., 2009.9.22., 14–23. o.

⁽⁴⁾ HL C 68., 2012.3.6., 11–14. o.; HL C 191., 2012.6.29., 103–107. o.

⁽⁵⁾ HL C 204., 2000.7.18., 82–90. o., HL C 155., 2001.5.29., 65–71. o., HL C 77., 2009.3.31., 102–108. o.

⁽⁶⁾ HL C 351., 2012.11.15., 61–64. o.

4. Részletes megjegyzések és ajánlások

4.1 Jóllehet a Szerződés 45. cikke és a 492/2011/EU rendelet – ha a tagállamokban megfelelően alkalmazzák őket – a szabad mozgás keretében egyenlő bánásmódot garantál az uniós migránsok számára, gyakorlati alkalmazásuk terén ma is sok a probléma, ezért az EGSZB úgy véli, hogy az irányelvjavaslat a megfelelő jogi eszköz a munkavállalókra ruházott jogok érvényesítésének elősegítésére, mivel a tagállami jogrendekbe való átültetéskor lehetővé teszi a kitűzött célok egységes teljesítését. Az EGSZB reméli, hogy a Parlament és a Tanács is támogatni fogja az irányelvjavaslatot.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az európai munkavállalók szabad mozgásból eredő jogainak védelmével – az egyenlő bánásmódot biztosítva – egyszerűbbé válik a mobilitás és megerősödik az egységes piac. Az európai munkaerőpiac teljes potenciálját kiaknázva új lehetőségek nyílnak meg az európai vállalatok és munkavállalók előtt.

4.3 Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetésmentesség elősegíti a migráns munkavállalók és családjaik beilleszkedését.

4.4 A munkavállalók szabad mozgásával foglalkozó tanácsadó bizottságban ⁽⁷⁾ mind az Európai Szakszervezetek Szövetsége, mind pedig a BUSINESSEUROPE azt nyilatkozta, hogy kedvezően fogadna egy irányelvjavaslatot. Az EGSZB meglegedettséggel fogadja az európai szociális partnereknek a méltányos mobilitás és az Unión belüli gazdasági migráció támogatására tett közös erőfeszítéseit ⁽⁸⁾.

4.5 Ezenkívül a munkavállalók szabad mozgásával foglalkozó technikai bizottságnak ⁽⁹⁾ is új iránymutatásokat kell elfogadnia a munkavállalási célú mobilitás javítására.

4.6 A mobilitást még nehezítő akadályok további leépítése érdekében olyan újabb intézkedéseket kellene hozni, amelyek célja, hogy érthető és az egyes országok nyelvén megfogalmazott szociális és munkajogi információkat bocsássonak a mobil munkavállalók rendelkezésére. Ezenkívül be kellene vezetni a munkavállalók tanácsadáshoz való jogát. A megfelelő tanácsadói struktúráknak hálózatban szorosan együtt kellene működniük a szociális partnerekkel és az EURES-szel, és biztosítaniuk kellene, hogy a mobil munkavállalók már a származási országukban tájékoztatást kapjanak a célország szociális és jogi helyzetéről.

4.7 A nemzeti jogrendbe megfelelően átültetett irányelv kötelezi az állami hatóságokat, hogy garantálják a mozgásszabadságra vonatkozó uniós jogszabályok betartását. Segíteni fogja továbbá a munkaadók és jogi tanácsadók munkáját, akik

jelenleg nem ismerik az uniós jogszabályokat. Emellett a munkavállalók és családjaik is jobban hozzáférnek az információkhoz és a jogvédelemhez.

4.8 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által meghatározott alábbi négy célkitűzést:

- az uniós migráns munkavállalókkal szembeni, állampolgárságon alapuló megkülönböztetés visszaszorítása,
- az uniós migráns munkavállalók papíron létező jogai és azok gyakorlati érvényesítése közötti eltérés felszámolása a meglévő jogszabályok helyes végrehajtásának elősegítése révén,
- az uniós migráns munkavállalók elleni tisztességtelen gyakorlatok előfordulásának mérséklése,
- az uniós migráns munkavállalók számára megadni a lehetőséget arra, hogy jogaikat érvényre juttassák.

4.9 Az EGSZB maradéktalanul támogatja egyrészt az irányelv tárgyát (1. cikk), azaz a Szerződés 45. cikke és a 492/2011/EU rendelet 1–10. cikke szerint a munkavállalókat megillető jogok egységes alkalmazását és érvényesítését, másrészt az irányelv hatályát (2. cikk), amely a munkavállalók szabad mozgásának a rendeletben felsorolt szempontjaira terjed ki.

4.10 Az EGSZB megítélése szerint a rendelet és az irányelv is védi a határ menti munkavállalók jogait, akik szintén a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorló európai munkavállalók.

4.11 Az EGSZB hasonlóképpen támogatja azt, hogy az egyenlő bánásmódhoz való jog védelmének biztosítása, a jogorvoslat és a határidők mind megfelelnek az egyes tagállamok közigazgatási és bírósági rendszereinek és eljárásainak (3. cikk). Azt ajánlja azonban a tagállamoknak, hogy a közigazgatási és bírósági eljárások díjai ne legyenek magasak, hogy a munkavállalók és családtagjaik ki tudják ezeket fizetni.

4.12 Az EGSZB a 4. cikk megfogalmazását is megfelelőnek tartja: „A tagállamok biztosítják, hogy egyesületek, szervezetek vagy egyéb jogi személyek, amelyeknek a nemzeti jogszabályokban lefektetett kritériumoknak megfelelően jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy az irányelv rendelkezéseinek betartását biztosítsák, a munkavállalók és családtagjaik jóváhagyásával, az ő nevükben vagy érdekükben a Szerződés 45. cikkéből és a 492/2011/EU rendelet 1–10. cikkéből eredő jogok érvényesítése érdekében folytatott bármely bírósági vagy közigazgatási eljárásban részt vehessenek.” Mindeközben tisztetben kell tartani a bíróság előtti képviseletre és védelemre vonatkozó tagállami eljárási szabályokat. Az irányelvnek figyelembe kell vennie, hogy ezen a területen a tagállami jogszabályok alapvető szerepet biztosítanak a szakszervezeteknek.

⁽⁷⁾ 2012. október 30-i ülés.

⁽⁸⁾ Az európai szociális partnerek közös programja (2012–2014): Mobilitás, gazdasági migráció és a bevándorló munkavállalók munkaerőpiaci integrációja.

⁽⁹⁾ Lásd a 492/2011/EU rendeletet.

4.13 Az EGSZB támogatja az 5. cikket, amely kötelezi a tagállamokat, hogy struktúrákat és testületeket nevezzenek ki az egyenlő bánásmód előmozdítására, a kérdéskör elemzésére, valamint felügyeleti és segítségnyújtási feladatok ellátására. Az EGSZB egyetért azzal, hogy e konkrét feladatokat olyan, az egyes országok helyzetétől függően vagy újonnan létrehozandó, vagy már létező nemzeti hivatalokra bízhatják, amelyek az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetésmentesség területén hasonló céllal működnek. A szociális partnereket kötelezően be kellene vonni a döntésekbe az egyes nemzeti rendszerek keretében. Mindkét esetben fontos, hogy e struktúrák és szervek új megbízatása egyértelműen megjelenjen hatáskörükben, és megkapják az új feladatok ellátásához szükséges pénzügyi és humánerőforrásokat. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ezek a hivatalok és testületek legyenek teljesen függetlenek a kormánytól. Az országos és regionális szintű szociális partnereknek ugyanakkor a nemzeti rendszer keretében megfelelő formában részt kell venniük bennük.

4.14 Az irányelv nem említi a munkaügyi felügyelet és hatóságok szerepét, pedig ezeknek az irányelv átültetésének keretében ügyelniük kell arra, hogy a munkaszerződésben, a kollektív megállapodásokban és a szociális biztonsági rendszerekben betartsák az egyenlő bánásmódra vonatkozó szabályokat. Az EGSZB véleménye szerint az irányelvben szerepelnie kellene ennek a kérdésnek.

4.15 Az EGSZB egyetért az említett testületek négy hatáskörével (5. cikk (2) bekezdés), melyek a jogi vagy egyéb segítségnyújtás, vizsgálatok végzése, jelentések készítése és a tájékoztatás.

4.15.1 Az „egyedi kapcsolati pontok” rendszere nagyon fontos lehet a migráns munkavállalóknak az egyes tagállamokban való munkavállalással és mindennapi élettel kapcsolatos tájékoztatása és eligazítása szempontjából. Ebbe szorosan be kell vonni a szociális partnereket, akiknek emellett együtt kell működniük a regionális, országos és európai szinten már meglévő tájékoztató és támogató központokkal, valamint a továbbképzési szervezetekkel. Meg kell őrizni és támogatni

kell az EURES portál létfontosságú szerepét, mivel e fontos uniós eszköz fő profilja a munkavállalói mobilitás, illetve a készségek és a munkaerő-piaci igények jobb összehangolása. E téren is növelni és továbbra is biztosítani kell a szociális partnerek részvételét.

4.16 Az EGSZB megítélése szerint a munkaerő-piaci szereplők közti szociális párbeszéd, a kormány, a szakszervezetek és a munkaadói szervezetek közti háromoldalú párbeszéd és a civil társadalommal folytatott párbeszéd⁽¹⁰⁾ fontos közpolitikai eszközök, és kedvező hatással járnak a polgárookra nézve. Ezért támogatja a tagállami jogrendek keretében folytatott szociális párbeszédről szóló 6. cikket.

4.17 Az információk terjesztése a tagállamokban (7. cikk) nagyon fontos ahhoz, hogy az uniós munkavállalók migrációja megfelelően történjen. A munkavállalók és a munkaadók információkhoz való hozzáférése alapvetően fontos a belső piac és az európai munkaerőpiac megfelelő működéséhez. A megfelelő és hozzáférhető információ csökkentheti a munkaadók általi visszaéléseket és azt, hogy a munkavállalók szó nélkül tűrjék a hátrányos megkülönböztetést.

4.18 Az EGSZB arra biztatja a migráns munkavállalókat és családtagjaikat, hogy vegyék igénybe az olyan, létező tájékoztatói rendszereket, mint az Európa Önökért és az EURES.

4.19 Az EGSZB örömmel veszi, hogy az európai szociális partnerek a 2012–2014-re szóló aktuális közös munkaprogramjukban foglalkoznak az Unión belüli mobilitás és a harmadik országokból az Unióba irányuló gazdasági migráció kérdésével, és azt javasolja, hogy az Európai Bizottság az Európai Szakszervezetek Szövetségével és a BUSINESS-EUROPE-pal együtt indítson új programokat az országos szakszervezetek és munkaadói szervezetek közötti információáramlás javítása, az európai munkavállalók és családtagjaik igazságosabb szabad mozgásának előmozdítása és jogaik védelme érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ HL C 181., 2012.6.21., 137-142. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a környezetben található műanyag hulladékokkal kapcsolatos európai stratégiáról

(COM(2013) 123 final)

(2013/C 341/14)

Előadó: **Josef ZBOŘIL**

2013. április 10-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Zöld könyv a műanyag hulladékokkal kapcsolatos európai stratégiáról

COM(2013) 123 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18-én és 19-án tartott 492. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 138 szavazattal 6 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A probléma, amelyet általában véve az ellenőrizetlen hulladékáramok és különösen a műanyag hulladékok okoznak, súlyos, mivel e hulladékok gyakran a környezetbe kerülnek ki – vagy nem szabályozott lerakókba, vagy pedig a tengerbe. Bár a környezetbe került műanyag szemét globális probléma, nyilvánvaló, hogy a megoldások helyi jellegűek, és az ezzel kapcsolatos specifikus megközelítések a helyi körülményektől és lehetőségektől függenek.

1.2 A műanyag hulladékokkal kapcsolatos európai stratégiáról szóló zöld könyv az Európai Környezetvédelmi Ügynökségtől és az Eurostattól származó statisztikák széles körét tartalmazza, emellett további publikációkat, könyveket, kutatási jelentéseket is megjelöl. Azt javasoljuk, hogy ezeket az adatokat – megértésük és használatuk megkönnyítése érdekében – kategorizálják és elemezzék, hogy következtetéseket lehessen levonni belőlük a műanyag hulladék-áramok megfelelő kezelésére nézve.

1.3 A vízi és a tengeri környezet esetében a műanyag hulladék teszi ki a látható úszó szennyezőanyagok nagy részét. A problémát súlyosbítja a műanyagok degradációja, amelynek révén láthatatlanná válnak, és bekerülnek az élelmiszerláncba. Fontos, hogy javítsuk a műanyagot tartalmazó anyag- és hulladékáramok elemzéseinek pontosságát, beleértve annak elemzését is, hogy ez a hulladék miként kerül a tengeri környezetbe. A meglévő szabályok helytelen hulladéklerakás formájában történő megszegését nem volna szabad eltűnni. A műanyag hulladék a tengeri környezetben elfogadhatatlan.

1.4 Az EGSZB nagyra értékeli a különböző érdekcsoportok által e komoly probléma enyhítésére szervezett kezdeményezéseket. Az EU esetleg javasolhatna egy nemzetközi kezdeményezést az óceánokban lebegő műanyag hulladékból álló legnagyobb szigetek felszámolásának megszervezésére. Az EU-nak mindent

meg kellene tennie annak megakadályozására, hogy az Európából származó műanyag hulladék a tengerekbe kerüljön. Meg kellene fontolnia, hogy fejlesztési támogatási programok révén népszerűsítse és segítse a fenntarthatóbb hulladékkezelési gyakorlatok elterjedését a fejlődő országokban, különös tekintettel az ilyen országokból származó műanyag hulladék óceánokban való felhalmozódásának csökkentésére.

1.5 A hulladékhierarchiával összhangban első lépésként annak biztosítására kell erőfeszítéseket tenni, hogy kevesebb műanyag hulladék keletkezzen. A műanyagok néhány felhasználását, ha vannak környezetbarát és megvalósítható alternatívák, be lehetne tiltani.

1.6 Az EGSZB megjegyzi azt is, hogy az eredményes újrafeldolgozásnak előfeltétele, hogy a hulladékáramokat mind a forrásnál – ahol megjelennek –, mind pedig a begyűjtést követően azonosítsák és szétválasszák. Az EGSZB úgy látja, hogy a bevált gyakorlatok meghatározása és terjesztése érdekében jobban át kellene tekinteni a háztartási hulladék gyűjtésének egész folyamatát. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot annak megvizsgálására, hogy a hulladék begyűjtésére választott különféle rendszerek eltérő hatásokkal járnak-e, különösen a műanyag hulladékok környezetben való szétszóródását illetően.

1.7 Az EGSZB szerint a műanyag hulladékokkal kapcsolatos három fő uniós jogszabálynak (a hulladékokról szóló keretirányelvnek, a csomagolásról és a csomagolási hulladékokról szóló irányelvnek, valamint az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló irányelvnek) eddig nem szereztek megfelelően érvényt az EU-ban. Az EGSZB ezért sikraszáll hatékonyabb érvényesítésük és szükség szerinti aktualizálásuk mellett. A nem kívánt következményeket megfelelően fel kell mérni, és az azonosított joghézagokat kellő mennyiségű releváns adat és folyamat alapos szakértői elemzését követően orvosolni kell. A hatékonyabb begyűjtésre és újrafeldolgozásra való általános törekvés a műanyag hulladékok zöld könyvben leírt problémájának megoldásához is hozzájárulhatna.

1.8 Végül az EGSZB kiemeli azt a növekvő szerepet, amelyet a fogyasztók tölthetnek be, és egyetért a zöld könyv érvelésével, amely szerint növelni kellene az ismereteiket, hogy tudják, mit vásárolnak meg: „A tájékozott fogyasztók meghatározó szerepet játszhatnak a műanyag és a műanyag termékek fenntarthatóbb termelési mintáinak előmozdításában, ami az erőforrás-hatékonyság javításához is hozzájárul. A fogyasztói magatartás középpontba helyezésével a világos, egyszerű és tömör információ alapvetően fontos lehet abban, hogy a fogyasztók tájékoztatást kapjanak a termék műanyagtartalmáról, a potenciálisan káros adalékanyagokról / színezékekről. (...) A már meglévő rendszereken túlmenően teljes fogyasztói termékinformációt lehetne nyújtani a műanyag fajtájáról és újrafeldolgozhatóságáról (...)”

1.9 Az EU hulladékokkal és műanyag hulladékokkal kapcsolatos menetrendjébe számos érdekeltet vontak be, akik kezdeményezéseket javasoltak a műanyag hulladék mennyiségének csökkentésére és ezen értékes erőforrás minél nagyobb mértékben történő visszanyerésére. Tudásuk és szakértelmük jó alapot jelent ahhoz, hogy elég gyors előrelépéseket tehessünk a műanyag hulladékoknak a lerakókból való fokozatos száműzése felé. A civil társadalom alapvető szerepet játszik az átfogó végrehajtás és magatartásváltozás előmozdításában.

2. Zöld könyv

2.1 A zöld könyv célja, hogy átfogó vitát indítson a műanyag hulladékok jelentette szakpolitikai kihívásokra adható lehetséges válaszokról, amelyekkel a hulladékokkal kapcsolatos uniós jogszabályok jelenleg nem foglalkoznak célzottan.

2.2 Sajátos jellegénél fogva a műanyag különleges kihívásokat jelent a hulladékgazdálkodásban.

— Az általánosan használt műanyagok viszonylag olcsók, sokoldalúan felhasználhatók és számos ipari alkalmazásuk van. Ez oda vezetett, hogy felhasználásuk a múlt század folyamán rohamosan nőtt, és a növekedés még mindig folytatódik.

— A műanyagok igen tartós anyagok, amelyek élettartama hosszabb, mint a belőlük készült termékeké. Mindezek miatt világszerte egyre több műanyag hulladék keletkezik.

— Ellenőrizetlen lerakások problémát jelent, mivel a műanyag nagyon hosszú ideig megmarad a környezetben.

— Nagy szükség van arra, hogy folytassuk erőfeszítéseinket a tengeri környezetbe kerülő műanyag mennyiségének és hatásainak csökkentésére.

2.3 A jelenlegi nehézségektől függetlenül a műanyag hulladékok jobb kezelése új lehetőségeket is rejt magában. Bár a hőre lágyuló műanyagok rendszerint teljes mértékben újrafeldolgozhatók, jelenleg a belőlük képződő hulladéknak csak egy kis részét hasznosítják ténylegesen újra.

2.4 A jobb újrafeldolgozás hozzájárul majd az erőforrás-hatékony Európa megvalósítására vonatkozó ütemterv⁽¹⁾ célkitűzéseire, valamint az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentéséhez és a nyersanyagok és fosszilis tüzelőanyagok importjának csökkentéséhez is. A műanyag hulladékok újrafeldolgozását célzó, megfelelően tervezett intézkedések fokoznák a versenyképességet, valamint új gazdasági tevékenységek létrejöttét és munkahelyek teremtését is maguk után vonnák.

2.5 A zöld könyvnek, amely állítólag életciklus-elemzésen alapszik, hozzá kell járulnia annak újbóli felméréséhez, hogy a termékekben lévő műanyag, ha hulladékká válik, milyen hatással van a környezetre és az emberi egészségre.

2.6 Elő kellene segítenie azt is, hogy a műanyagok által az életciklus során – a nyersanyag-kitermeléstől az elhasználódás szakaszáig – gyakorolt hatásokat a műanyag termékek költségeiben jobban figyelembe vegyék.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB úgy véli, jobban át kellene tekinteni a háztartási hulladékok begyűjtésének egész folyamatát, hogy meghatározhassuk, valójában melyek a legjobb gyakorlatok, illetve mi a legmegfelelőbb a különböző GDP-szintek, éghajlati adottságok, a rendelkezésre álló földterületek bősége vagy szűkössége stb. esetén. A legjobb gyakorlatokat hozzá kell igazítani az egyes tagállamok és régiók sajátos körülményeihez, majd pedig el kell terjeszteni őket.

3.2 A probléma, amelyet általában véve az ellenőrizetlen hulladékáramok és különösen a műanyag hulladékok okoznak, súlyos, mivel e hulladékok gyakran a környezetbe kerülnek ki – vagy nem szabályozott lerakókba, vagy a talajba (pl. a műanyag-fóliák mezőgazdaságban való alkalmazása révén), illetve a tengerbe. Míg azonban a környezetbe került műanyag szemét globális probléma, nyilvánvaló, hogy a megoldások nagyon is helyi jellegűek, de alapvetően az EU egész területén alkalmazni kellene őket.

3.3 Meg kell értenünk, hogy a műanyagok mennyire fontosak mindennapi életünkben. Nem a műanyag mint olyan jelenti a problémát, hanem hulladékaink, köztük a műanyag hulladék helytelen kezelése. Az elfogadandó intézkedéseknek elsősorban ezt a problémát kell kezelniük, hiszen a hulladékok keletkezésének megelőzése és mennyiségük fokozatos csökkentése a fenntarthatóság egyik alapelve.

3.4 A zöld könyvben szereplő sokféle statisztikai adat könnyebb megértése és alkalmazása érdekében azok kategorizálását ajánljuk, hogy az adatok összehasonlíthatók legyenek, és tendenciákat lehessen azonosítani, amelyek alapján adott esetben lehetőségeket lehet javasolni a probléma kezelésére.

⁽¹⁾ COM(2011) 571.

3.5 Ennek érdekében különbséget kell tenni a hőre lágyuló műanyagok – vagyis az újrafeldolgozhatóságuk és újrafelhasználhatóságuk ellenére végül a környezetbe kerülő, és ezért a legfőbb problémának tartott műanyagok –, illetve a hőre keményedő műanyagok (gyanták) között, amely utóbbiakat sokkal kisebb mennyiségben gyártják, és műszaki berendezések gyártásához használják, s amelyek jelenleg vagy egyáltalán nem, vagy csak nagyon nehezen dolgozhatók fel újra.

3.6 A legtöbb műanyag ideális tüzelőanyag, de az égetés a PVC esetében nem a legjobb megoldás. Lehetséges, hogy ha a műanyagokat egyéb hulladékkomponensekkel együtt égetjük el, az sok esetben a legjobb módja annak, hogy elkerüljük, hogy az égés elősegítésére friss olajat vagy gázt kelljen alkalmaznunk. Az egész életciklust figyelembe vevő elemzés megadná erre a választ, az Európai Bizottság közleményében azonban nem sok utalást találunk ilyen elemzésre.

3.7 A zöld könyvnek elsődlegesen a hőre lágyuló műanyagokkal, különösen a műanyagfóliákkal (műszaki és csomagolási célra használt polietilén, polipropilén és PVC) és italospalackokkal (különösen a PET-palackokkal) kellene foglalkoznia, amelyek üvegeket és konzervdobozokat helyettesítő felhasználása világszerte nagyon megnőtt, és amelyek elhelyezése, ha ellenőrizetlenül történik, egyúttal veszélyt is jelent a tengeri környezetre.

3.8 A különböző szövött/textil és nem szövött ipari és fogyasztói termékekből származó szintetikus szálak (polietilén, polipropilén és poliamidok), valamint a csomagolásként és töltőanyagként használt habok ugyancsak a szabad környezetben végezhetik, mivel az elhasznált textiltermékeket nem gyűjtik. A hulladékoknak erről a komponenséről a közlemény nem tesz említést.

3.9 A tengeri környezetszennyezést tekintve a műanyag hulladék teszi ki a látható úszó szennyezőanyagok és a nem látható részecskék nagy részét. Ez egyrészt problémát jelent a tengeri állatvilág – így a madarak, az emlősök (delfinek, bálnák), a teknősbékák és más állatok – szempontjából, a műanyagok alacsony fajsúlya azonban egyúttal az eltávolításukat is megkönnyítheti.

3.10 Az EGSZB véleménye szerint ezért fontos, hogy javítsuk a műanyagot tartalmazó anyag- és hulladékarámok elemzéseinek pontosságát, beleértve annak elemzését is, hogy ez a hulladék miként kerül a tengeri környezetbe. Figyelmet kell fordítani emellett a fő anyagáramlásokra és arra, hogy lépcsőzetes megközelítést alkalmazzunk, vagyis elsőként a legfontosabb anyagáramokkal foglalkozunk.

3.11 A tengeri hulladéknak két fő szárazföldi forrása van:

- folyók és tengerpartok, ahol az emberek egyszerűen csak lerakják a hulladékukat, és
- rosszul kezelt hulladéklarakók, amelyeket néha akár szándékosan is tenger vagy folyó közelébe helyeznek, hogy ne teljenek meg túl hamar.

Egy másik fontos forrást jelent a hulladék hajókról való feleltelen (szándékos vagy hanyag) kiöntése, illetve az elvesztett halászhalók. Ebben a szakaszban sajnos nem mutattak be semmiféle elemzést ezekről a forrásokról, amelyek megkönnyítenék a megalapozott következtetések levonását.

3.12 Az EGSZB rámutat, hogy – tekintve a tengeri környezetben jelentkező probléma globális jellegét – a helyreállító intézkedéseket is globális szinten kell elfogadni és végrehajtani. Az EGSZB lépéseket javasol annak biztosítására, hogy az EU-ból semmiféle hulladékot ne lehessen egyszerűen a világ más részeire exportálni lerakás céljából (ha volna ilyen eset). Ha a hulladék újrafelhasználható, akkor már nem is hulladék, és hasznos nyersanyagáramként kezelendő.

3.13 Az EGSZB megjegyzi azt is, hogy az eredményes újrafeldolgozásnak előfeltétele, hogy a hulladékarámokat mind a forrásnál – ahol megjelennek –, mind pedig a begyűjtést követően azonosítsák és szétválasszák. Új szelektálási technológiákat kellene bevezetni, amelyek ki tudják választani a fémeket, műanyagokat és cellulózsálakat például a vegyes háztartási hulladékarámból. Az EGSZB arra is rámutat, hogy noha ezek a technológiák az energiafelhasználás miatt költséget jelentenek, egyértelműen érdemes továbbra is befektetni a fejlesztésükbe.

3.14 A hulladékokkal és műanyag hulladékokkal kapcsolatos menetrendbe számos érdekeltet vontak be, akik kezdeményezéseket javasoltak a műanyag hulladék mennyiségének csökkentésére és ezen értékes erőforrás minél nagyobb mértékben történő visszanyerésére. Tudásuk és szakértelmük jó alapot jelent ahhoz, hogy elég gyors előrelépéseket tehessünk a lerakókba kerülő műanyag hulladékok mennyiségének fokozatos csökkentése felé. Az ilyen kezdeményezések megfelelő támogatást érdemelnek.

4. Részletes megjegyzések – válaszok a zöld könyvben feltett kérdésekre

4.1 A műanyag hulladék jobb kezelésének szakpolitikai lehetőségei Európában

4.1.1 Lehet-e a műanyag hulladék-gazdálkodás kérdéseit megfelelő módon kezelni a meglévő jogszabályi keretben?

A hulladékokról szóló jelenlegi keretirányelv előírja, hogy a háztartási hulladék (súly szerint) 50 %-a újrafeldolgozásra kerüljön, és ezzel közvetve ösztönzi a szelektív hulladékgyűjtés infrastruktúrájának létrehozását. A csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló irányelv jogi keretet nyújt a gyártók felelősségének kiterjesztéséhez, és az elektromos és elektronikus berendezések hulladékaikról szóló irányelv is ezt teszi az ilyen termékekben lévő műanyagok vonatkozásában. Az EGSZB úgy véli, hogy ezt a három jogszabályt EU-szerte nem érvényesítik megfelelően, ezért síkraszáll hatékonyabb érvényesítésük és szükség szerinti aktualizálásuk mellett. A nem kívánt következményeket megfelelően fel kell mérni, és az azonosított joghézagokat kellő mennyiségű releváns adat és folyamat alapos szakértői elemzését követően orvosolni kell.

4.1.2 Hogyan lehet a műanyag-újrafeldolgozást előmozdító intézkedéseket a lehető legjobban megtervezni? Kiegészítésképpen mindössze arra lenne szükség, hogy az említett irányelvek célkitűzéseit megfelelően határozzuk meg. Ez azonban azt is jelenti, hogy egyensúlyt kell tartanunk az újrafeldolgozás és az energiacélú felhasználás céljai között, hogy így egyrészt jelentős költséget takarítsunk meg a fogyasztóknak, másrészt elkerüljük a környezeti hatékonyság csökkenését. Míg például a széles körben elterjedt polietilén és PET műanyagok újrafeldolgozása gazdaságilag megfizethető és környezetvédelmi szempontból is eredményes, a kevésbé általánosan használt műanyagok újrafeldolgozása költséges szállítást igényelne arra – az újrafeldolgozásuk iránti csekély érdeklődés miatt kis számú – helyre, ahol az újrafeldolgozásukra szakosodott üzemek működnek. E hosszú távú szállítás miatt az újrafeldolgozás környezetvédelmi szempontból kevésbé lenne ésszerű, mint az energetikai felhasználás. A nehézséget az jelenti, hogy miként hozunk létre egyenletes anyagáramot, állandó minőségben és a szükséges mennyiségben. Ebben az életciklus-elemzés irányelvei segíthetnek.

4.1.3 El lehet-e érni a műanyag hulladék lerakásának megfelelő csökkentését a hulladéklerakásra vonatkozó meglévő jogszabályok hulladékkezelési követelményeinek teljes körű és hatékony végrehajtásával? Egy konkrét probléma a csomagolási hulladék súlyának csökkentésére való törekvés, illetve a több újrafeldolgozás követelménye közötti ellentmondás. Ennek az az oka, hogy ha a súlyt úgy kívánjuk csökkenteni, hogy a szükséges védő és elhatároló tulajdonságok megmaradjanak, akkor többretegű, többféle műanyagból álló csomagolást kell alkalmaznunk, amely gyakorlatilag nem újrafeldolgozható. Ahelyett, hogy könnyebbé próbálnánk tenni a csomagolást, tervezéskor inkább az újrafeldolgozás szempontjait kellene figyelembe venni. Az erre vonatkozó szabályokat módosítani kell, de úgy, hogy azok minél egyszerűbbek maradjanak.

4.1.4 További hasznos megközelítés volna, ha – például díjakkal vagy más támogatási eszközökkel – ösztönöznénk a speciális csomagolási problémákra kitalált innovatív megoldásokat. Egy tej vagy gyümölcsle tárolására alkalmas, teljes egészében és gazdaságosan újrafeldolgozható laminált tartály például nagy sikert aratna a piacon (sőt talán már rendelkezésre is áll).

4.1.5 Milyen intézkedések lennének megfelelőek és eredményesek a műanyag újrahasználatának és hasznosításának ösztönzésére a lerakással szemben? Nagyon fontos elem a hulladéklerakásra vonatkozó jelenlegi jogszabályokban szereplő hulladékkezelési követelmények szigorú és hatékony betartása: a szabályok következetes érvényesítése elengedhetetlen feltétele annak, hogy szélesítsük egyrészt az újrafeldolgozást, másrészt a műanyag hulladék megfelelően ellenőrzött elhelyezését. Ha fokozatosan megszüntetjük a műanyag hulladékok lerakókban való elhelyezését, annak következtében nyilvánvalóan bővíthet a hasznosítás és az újrafeldolgozás, ennek azonban előfeltétele a megfelelő infrastruktúra megteremtése.

4.1.6 Milyen további intézkedésekre lehet szükség ahhoz, hogy a műanyag hulladék-hasznosítás feljebb kerüljön a hulladékhierarchiában? Egy tényleges lerakási tilalom vagy a lerakókra kivetett magas adók csak oda vezetnének, hogy nagymértékben megnövekedne a műanyagokat is

magában foglaló vegyes hulladék energetikai hasznosítása. A műanyagok lerakókban való elhelyezésének fokozatos megszüntetését gondosan kell irányítani, hogy az ne egyszerűen a kiterjedt égetésbe torkolljon. Az égetés mindazonáltal még mindig jobb, mint a hulladékként történő lerakás – különösen az ellenőrizetlen, illegális lerakás.

4.1.7 Ha azt akarjuk, hogy az energetikai hasznosításra kivetett adó elérje a kívánt hatást, akkor azt nagyon alaposan át kell gondolni, és összefüggéseiben kell látni, azaz figyelembe kell venni, milyen hatással van az alternatív anyagáramokra vagy például a poliolefin műanyagokból származó, gyakorlatilag tiszta szénhidrogénből álló komponens folyékony alternatív üzemanyagok gyártásához történő lehetséges felhasználására.

4.1.8 Elő kell-e mozdítani Európában a „ház előtt történő” műanyag hulladék-gyűjtés és a „kidobott mennyiség alapján történő fizetés” rendszerét a maradványhulladékokra? A műanyagok más anyagáramoktól való elválasztása kívánatos, és szankciókat kellene bevezetni a rossz gyakorlatoktól való elrettentés érdekében, de nem szabad alábecsülnünk néhány felmerülő nehézséget. Gondolhatunk itt a műanyagok újrafeldolgozását megnehezítő alapvető gazdasági és környezetvédelmi problémákra, például a nagy (bár súlyra nézve csekélyebb) mennyiségek nagy távolságokra való, jelentős ráfordítást igénylő szállítására. Ha szelektív gyűjtést írunk elő minden hulladéktermelő számára, akkor kivételeket is bevezethetnénk azokra az esetekre, ahol kevés az elkülöníthető műanyag, és az újrafeldolgozás előnyeit meghaladják a szállítással járó költségek.

4.1.9 Szükség van-e konkrét célkitűzésekre a műanyag hulladékok újrafeldolgozásának növelése érdekében? Noha be lehetne építeni egy konkrét célkitűzést a hulladékokról szóló keretirányelvbe, ezt a jelenlegi irányelv hatékonyságának értékelését követően volna célszerű megtenni.

4.1.10 Szükséges-e intézkedéseket bevezetni a műanyag hulladékok szabványoknak meg nem felelő újrafeldolgozásának vagy harmadik országokba irányuló dömpingelt kivitelének elkerülésére? Az újrafeldolgozási célú műanyag hulladék globális árucikké vált. A harmadik országokban történő lerakás nagyon valószínűtlen, hiszen külföldi gazdálkodó egységek nem fognak ebből a célból műanyag hulladékot vásárolni. A műanyag csomagolás szállítási költsége igen magas, ami a lerakási célú exportot valószínűtlenné teszi. A „szabványoknak meg nem felelő újrafeldolgozás” meghatározása nagyon nehéz, akárcsak a megfelelő szabályok végrehajtásának nyomon követése, így az ennek visszaszorítását célzó intézkedések többé-kevésbé végrehajthatatlanok, és könnyű őket kikerülni.

4.1.11 Megfelelő és hatékonyt eszközt jelenthetnek-e a további, különösen a gyártók és kiskereskedők részéről történő önkéntes fellépések? Az önkéntes fellépés – különösen a gyártók és a forgalmazók részéről – alkalmas és eredményes eszköz lehet arra, hogy a műanyag termékek egész életciklusát tekintve jobb erőforrás-hatékonyságot érjünk el, főként az újrafeldolgozást megkönnyítő sajátosságokkal (anyagkombináció, szín stb.) rendelkező műanyag csomagolások használatára irányuló megállapodások vonatkozásában.

4.2 A fogyasztói magatartás középpontba helyezése

4.2.1 Kivitelezhető-e a betétdíj- és visszaváltási-, illetve lízingrendszerek kidolgozása a műanyag termékek egyes kategóriáira? Befolyásolnunk kell a fogyasztók személyes és önkéntes magatartását úgy, hogy közben célirányosabb hulladékgyűjtési és újrafeldolgozási folyamatokat kell biztosítanunk, melyek megvalósulása nagyrészt attól függ, hogy a helyi önkormányzat finanszírozni tudja-e, kivéve ha a szolgáltatóknak valóban kifizetődő az üzemeltetés. Mivel manapság – még Németországban is – szinte minden önkormányzat pénzühiánnyal küzd, van értelme olyan megoldásokat ajánlani, amelyekhez nincs szükség nagy összegű támogatásra, s így több maradna például az oktatásra, egészségügyre, szociális ellátásra vagy a közrend védelmére.

4.2.2 Betétdíjas vagy hasonló rendszerek bevezetésére korlátozottak a lehetőségek. Ilyen rendszerek azonban cégek közötti viszonylatban már léteznek, és nem is igényelnek külön támogatást. Alkalmazni lehetne őket például az italok csomagolása terén. A betétdíjas hulladékok áramának a többiétől való elválasztása bizonyos fokú zavart okozhat a fogyasztók körében, csökkentve a nem betétdíjas cikkek gyűjtésének hatékonyságát és rontva a szelektálás gazdaságosságát. Ezért fontos, hogy végrehajtását megbízható elemzésekre épülő hatékony tájékoztatás kísérje.

4.2.3 Milyen típusú információk szükségesek ahhoz, hogy a fogyasztók közvetlenül hozzájárulhassanak az erőforrás-hatékonysághoz, amikor egy műanyag termék mellett döntenek? A fogyasztók közvetlen bevonása egyáltalán nem könnyű. Viselkedésük eredményes megváltoztatásához nem csupán figyelemfelkeltésre van szükség, hanem olyan, felhasználóbarát termékekre és rendszerekre is, amelyek megkönnyítik számukra a helyes választást, mind a termékek vásárlásakor, mind pedig a hulladék kezelésekor. Nagyon fontos az az információ, amely a műanyagoknak a háztartási hulladék szelektív gyűjtésekor való helyes kezelésére vonatkozik (a tárgyak felcímkézése vagy a szelektálásra vonatkozó útmutatás). Az újrafeldolgozható hulladékok vegyianyag-tartalmára vonatkozó kötelező információt világos és érthető módon kellene megjeleníteni, hogy a fogyasztók tájékozott döntést tudjanak hozni.

4.2.4 Hogyan lehet a műanyag vegyianyag-tartalmára vonatkozó információkat hozzáférhetővé tenni a hulladék-újrafeldolgozási lánc valamennyi szereplője számára? A műanyagok és műanyag termékek vegyi összetételéről az értékesítés pillanatáig könnyen elérhető információk állnak rendelkezésre. Az ilyen információk haszna a fogyasztók számára kétséges – csak könnyen érthető és olvasható rendszerek révén lenne lehetséges, ugyanakkor biztosítva, hogy olyan anyagokat használjanak a műanyagok vagy más csomagolóanyagok gyártásában, amelyek biztonsági kitétségi és hatásvizsgálatok (REACH) alapján ellenőrizték.

4.2.5 Hogyan lehet termékekben vagy ipari folyamatokban felhasznált mikroműanyagok és nanorészecskék általi kihívásokat a legjobban kezelni? A mikroműanyagok és a műanyagokban lévő nanorészecskék kérdéséről meg-

kellene vizsgálni, hogy ezek a – nagyjából részben kis koncentrációkban használt, inert összetevők – mennyire képesek olyan mennyiségben a környezetbe jutni, amely már kockázatot jelent. Valójában itt két külön kérdéssről van szó: a mikroműanyagok – lényegében műanyag-törmelékek –, illetve a nanorészecskék kérdéséről. A kettőt eltérő eredetük és hatásuk miatt külön kell kezelni. Még mindig túl keveset tudunk arról, hogy milyen hatást gyakorolnak a környezetre, milyen potenciális kockázatot jelentenek az emberi egészségre, és hogyan hatnak a tengeri élővilágra. Általában véve a hulladékok megfelelő kezelése segítené megoldani ennek a problémának a nagy részét. Műanyag-törmelékkel vélhetően az elmúlt 50 év alatt mindig előfordultak. Jelenlétüknek akkor van komoly jelentősége, ha kimutathatóan kockázatot jelentenek az emberi élet és a környezet szempontjából, vagy fokozzák a meglévő kockázatokat.

4.3 A műanyagok és műanyag termékek tartóssága

4.3.1 A terméktervezési politikának kell-e foglalkoznia a műanyag termékek tervezett elavulásának kérdésével, és a műanyag-hulladék minimalizálása érdekében célul kell-e kitűznie az újrafelhasználás és a moduláris felépítés ösztönzését? Egyes termékekből a műszaki innovációk miatti elavulás folytán válik műanyag-hulladékká. Más termékek – ablakkeretek, autóalkatrészek, berendezési tárgyak, háztartási cikkek, orvosi felszerelések, építőanyagok, elektromos és hőszigetelések, cipők, ruházati cikkek és sok más felhasználás – esetében döntően fontos a hosszú élettartam. E termékek részaránya a műanyag-hulladékok teljes mennyiségén belül nem jelentős, és a háztartási hulladékban általában nem fordulnak elő. A termékek élettartamát érintő szakpolitikai intézkedéseknek nem volna semmilyen jelentősebb hatásuk a hulladék mennyiségére, viszont ronthatnák az uniós termékek versenyképességét. A környezetbarát tervezés kritériumai nemigen érintik majd ezt a területet, mivel azok elsődlegesen az alaptermékek működésével és környezeti hatékonyságával foglalkoznak, nem pedig azok alkotóelemeivel.

4.3.2 Szükség van-e piaci alapú eszközök bevezetésére, hogy a környezeti költségek jobban tükröződjének a termékek árában (a műanyag-előállításról a végső ártalantlanításig)? Az ilyen termékek sokfélesége miatt részletesen tanulmányozni kell a termékek műanyag alkatrészeit, valamint az egyéb nyersanyagok esetében a külső tényezők internalizálását, annak elkerülése érdekében, hogy ez a gyakorlatban túlzott adminisztratív teherrel járjon és fékezze a versenyképességet, miközben az importnak kedvez. A szükséges életciklus-elemzéseket a műanyagokkal szemben alternatívát jelentő valamennyi egyéb anyagra el kellene végezni, és emellett a harmadik országokból származó importárukra való alkalmazásukat is biztosítani kellene.

4.3.3 Hogyan lehetne legjobban kezelni a rövid élettartamú és az egyszer használatos, eldobható műanyag termékekből keletkező hulladékmennyiség problémáját? A rövid életű vagy egyszer használatos, eldobható műanyag termékek okozta hulladékterhelés problémáját leginkább a műanyag-típusonként külön történő gyűjtéssel és a megfelelő szortírozással lehet kezelni. Egyes országok ezt sikerrel végzik, mások viszont a magas költségek miatt nem.

4.4 Biológiailag lebomló műanyagok

4.4.1 A biológiailag lebomló műanyag mely alkalmazásait érdemes támogatni? Jelenleg nehéz volna olyan területet mondani, amelyen a biológiailag lebomló műanyagoknak minden mellékhatás nélkül bizonyított előnyük lenne. Azokban az alkalmazásokban, amelyeknél az újrafeldolgozás nem jöhet szóba, kívánatosabb a biológiailag lebomló műanyagok alkalmazása. Ilyen eset például, amikor a műanyag cikk élelmiszerrel vagy más hulladékkal keveredik, és a cél elsődlegesen a komposztálás. Az újrafeldolgozási folyamatokba való bekeveredésük elkerülése érdekében mindenesetre biztosítani kell, hogy ezek a műanyagok egyértelműen megkülönböztethetők és elkülöníthetők legyenek. Környezeti és gazdasági előnyeiket életciklus-elemzéssel kell alátámasztani, mielőtt nagy volumenben történő felhasználásra kínálják őket.

4.4.2 Helyénvaló-e megerősíteni a meglévő jogi követelményeket a természetesen komposztálható és az iparilag lebontható műanyagok egyértelmű megkülönböztetése által? Az ilyen problémákat a megfelelő információk és adatok alapján, szakértői szinten kell megvitatni. Bővíteni kell ismereteinket ebben a kérdésben.

4.4.3 Az oxidatív biológiai úton lebontható műanyagok használata igényel-e valamilyen beavatkozást az újrafeldolgozási folyamat védelme érdekében? Az EGSZB-nek nincs elegendő információja ahhoz, hogy támogassa vagy elutasítsa az oxidatív biológiai úton lebontható műanyagok használatát.

4.4.4 Hogyan kell a bioalapú műanyagokra tekinteni a műanyag hulladék kezelése és az erőforrások megőrzése szempontjából? Ha a bioalapú műanyagok alkalmazását támogatni kívánjuk, akkor azt egy teljes körű életciklus-elemzés alapján kell megtenni. Tisztában kell lenni azzal, hogy a „bio” nem jelent feltétlenül valami új dolgot (kazein alapú műanyagokat például már a múltban is használtak), és hogy a múltbeli tapasztalatokat nagyon kritikusan kell értékelni. A bioalapú műanyagok nem biológiailag lebontható anyagok – a biológiai úton való lebonthatóság az anyagok olyan sajátossága, amely a polimer molekulaszervezetével függ össze.

4.5 A tengeri hulladékkal és a tengeri műanyag hulladékkal foglalkozó Unió kezdeményezések; nemzetközi intézkedések

4.5.1 Milyen, az ebben a zöld könyvben leírtaktól eltérő lépéseket lehetne tenni a tengeri hulladék csökkentése érdekében? A műanyag hulladékok tengeri környezetbe kerülésének mikéntjével (balesetek vagy rendszerszerű folyamatok)

foglalkozó elemzéseket ellenőrizni kell, és nemzetközi, illetve európai szintre kell kiterjeszteni. Ennek alapján pedig meg kell fontolni, hogy ne vezessünk-e be teljes tilalmat a hulladékok – köztük műanyag hulladékok – tengerben való elhelyezésére. Természetesen a nagyközönség tájékoztatását és motiválását célzó folyamatos munka – beleértve a strandok tisztítását és más tevékenységeket is – kívánatos lenne ahhoz, hogy általános változást érthessünk el az emberek hozzáállásában.

4.5.2 A tengeri hulladék mennyiségi csökkentésére vonatkozó uniós szintű célkitűzés mennyiben jelenthet hozzáadott értéket a műanyag hulladék általános csökkentésére irányuló intézkedésekhez képest? Ha célszámokat tűzünk ki az óceánokban lévő hulladék mennyiségének csökkentésére, azzal még semmit sem tettünk a ténylegesen képződő műanyag hulladék mennyiségének korlátozása érdekében, hiszen ez valójában olyan hulladék, amely nem kerül a hulladékok közé, és így jogi értelemben soha nem is kezelték hulladékként. Ezen a téren azt kellene célul kitűzni, hogy visszaszorítsuk azt a magatartást, amikor az emberek olyan területekre öntik ki a szemetet, ahol annak nincs helye. Itt valójában az emberek országos és mindenekelőtt helyi szinten történő felvilágosításáról van szó, beleértve a nyaralások színhelyét is. Ha magukénak érzik a problémát, akkor felelősséget is fognak érezni a megoldása iránt. A jó tapasztalatokat és a bevált gyakorlatokat terjeszteni kellene.

4.5.3 Hogyan tudná az Unió az eddiginél hatékonyabban világszerte ösztönözni a műanyag hulladék-gazdálkodás javítására irányuló nemzetközi fellépéseket? Ahhoz, hogy javaslatot lehessen tenni a tengeri környezet és a partok kezelésére irányuló lehetséges nemzetközi intézkedésekre, előbb helyzetértékelő vizsgálatokat kell indítani ott, ahol ilyeneket még nem végeztek, és miután az Uniót kívüli országokkal és régiókkal folytatott két- vagy többoldalú megbeszélések során azonosítottuk a problémákat, megoldásokat kell ajánlani azokra.

4.5.4 Az EGSZB nagyra értékeli a különböző érdekcsoportok által e komoly probléma enyhítésére szervezett kezdeményezéseket. Az EU esetleg javasolhatna egy nemzetközi kezdeményezést az óceánokban lebegő műanyag hulladékból álló legnagyobb szigetek felszámolásának megszervezésére. Az EU-nak mindent meg kellene tennie annak megakadályozására, hogy az Európából származó műanyag hulladék a tengerekbe kerüljön. Meg kellene fontolnia, hogy fejlesztési támogatási programok révén népszerűsítse és segítse a fenntarthatóbb hulladékkezelési gyakorlatok elterjedését a fejlődő országokban, különös tekintettel az ilyen országokból származó műanyag hulladék óceánokban való felhalmozódásának csökkentésére.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

I. MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A szekcióvélemény alábbi pontjai a Közgyűlés által elfogadott módosító indítványok alapján változtak, de a leadott szavazatok több mint egynegyedét megkapták (eljárási szabályzat 54. cikk (4) bekezdés).

4.1.8. pont

Elő kell-e mozdítani Európában a „ház előtt történő” műanyag hulladék-gyűjtés és a „kidobott mennyiség alapján történő fizetés” rendszerét a maradványhulladékokra? A műanyagok más anyagáramoktól való elválasztása kívánatos, de nem szabad alábecsülnünk néhány felmerülő nehézséget. Gondolhatunk itt a műanyagok újrafeldolgozását megnehezítő alapvető gazdasági és környezetvédelmi problémákra, például a nagy (bár súlyra nézve csekélyebb) mennyiségek nagy távolságokra való, jelentős ráfordítást igénylő szállítására. Ha szelektív gyűjtést írunk elő minden hulladéktermelő számára, az azzal a kockázattal jár, hogy – azokban az esetekben, ahol kevés az elkülöníthető műanyag – az újrafeldolgozás előnyeit meghaladják a szállítással járó költségek. Éppen ezért ez nem lehet általános, EU-szintű követelmény, és a részletek kidolgozását a szubsidiaritás elvének megfelelően a tagállamokra kell hagyni.

A szavazás eredménye:

Mellette: 74

Ellene: 50

Tartózkodott: 22

4.1.11. pont

Megfelelő és hatékonyt eszközt jelenthetnek-e a további, különösen a gyártók és kiskereskedők részéről történő önkéntes fellépések? Az önkéntes fellépés – különösen a gyártók és a forgalmazók részéről – alkalmas és eredményes eszköz lehet arra, hogy a műanyag termékek egész életciklusát tekintve jobb erőforrás-hatékonyságot érjünk el, főként az újrafeldolgozást megkönnyítő sajátosságokkal (anyagkombináció, szín stb.) rendelkező műanyag csomagolások használatára irányuló megállapodások vonatkozásában. Ez azonban sértheti a versenyszabályokat, mivel piaci gyakorlatokat összehangoló megállapodásokat tételez fel. Emellett tovább fokozhatja a nagyközönség azzal kapcsolatos ellenérzéseit, hogy az EU beavatkozik mindennapi életük azon területeibe, amelyeken már így is épp elég nehézséggel küzdenek. Fel kell tární a valós helyzetet, hogy ne tegyünk javaslatot olyan megoldásokra, amelyek aztán esetleg nem válnak be.

A szavazás eredménye:

Mellette: 77

Ellene: 57

Tartózkodott: 15

4.2.3. pont

Milyen típusú információk szükségesek ahhoz, hogy a fogyasztók közvetlenül hozzájárulhassanak az erőforrás-hatékonysághoz, amikor egy műanyag termék mellett döntenek? A fogyasztók közvetlen bevonása egyáltalán nem könnyű. Viselkedésük eredményes megváltoztatásához nem csupán figyelemfelkeltésre van szükség, hanem olyan, felhasználóbarát termékekre és rendszerekre is, amelyek megkönnyítik számukra a helyes választást, mind a termékek vásárlásakor, mind pedig a hulladék kezelésekor. Az egyetlen információ, amely számukra fontos, a műanyagoknak a háztartási hulladék szelektív gyűjtésekor való helyes kezelésére vonatkozik (a tárgyak felcímkézése vagy a szelektálásra vonatkozó útmutatás). Az újrafeldolgozható hulladékok vegyianyag-tartalmára vonatkozó kötelező információ kontraproduktív lenne, hiszen a fogyasztók nem feltétlenül tudnának tájékozott döntést hozni a szükséges műveletekről.

A szavazás eredménye:

Mellette: 74

Ellene: 66

Tartózkodott: 13

4.2.4. pont

Hogyan lehet a műanyag vegyianyag-tartalmára vonatkozó információkat hozzáférhetővé tenni a hulladék-újrafeldolgozási lánc valamennyi szereplője számára? A műanyagok és műanyag termékek vegyi összetételéről az értékesítés pillanatáig könnyen elérhető információk állnak rendelkezésre, de nem volna életszerű azt várni, hogy ezt az újrafeldolgozás vagy a hulladékként való kezelés fázisában is figyelembe vegyék. Az ilyen információk haszna a fogyasztók számára kétséges – hatékonyabb olyan anyagokat használni a műanyagok vagy más csomagolóanyagok gyártásában, amelyek biztonságát kiterjedési és hatásvizsgálatok (REACH) alapján ellenőrizték.

A szavazás eredménye:

Mellette: 86

Ellene: 51

Tartózkodott: 6

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tengeri területrendezés és az integrált partiövezet-gazdálkodás keretének létrehozásáról

(COM(2013) 133 final – 2013/0074 (COD))

(2013/C 341/15)

Előadó: **Stéphane BUFFETAUT**

2013. március 27-én a Tanács, 2013. április 15-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 43. cikkének (2) bekezdése, 100. cikkének (2) bekezdése, 192. cikkének (1) bekezdése, 194. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tengeri területrendezés és az integrált partiövezet-gazdálkodás keretének létrehozásáról

COM (2013) 133 final – 2013/0074 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 185 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság emlékeztet arra, hogy az Európai Unió lakosságának 50 %-a parti övezetekben lakik. Emiatt tehát a partiövezet-gazdálkodási és tengeri területrendezési politikák különös jelentőséggel bírnak az Európai Unió számára. Kifejezetten üdvözlendő ezért az a szándék, hogy együttműködést szervezzenek az illetékes hatóságok között, mind a tagállamokon belül, mind pedig azok között, főleg a határokon átnyúló területek vonatkozásában, hogy teljes mértékben be lehessen vonni a civil társadalom azon képviselőit, akik ezekben az övezetekben fejtik ki tevékenységüket.

1.2 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy részvételen alapuló megközelítésre van szükség, összegyűjtve a különböző szereplőket, akik a parti és tengeri térségekben működnek, dolgoznak vagy gazdálkodási tevékenységet végeznek, hogy az egyeztetés konkrét eredményeket hozzon. Noha ugyanis az Európai Bizottság céljai mindenképpen támogatandók, az irányelv alkalmazásának eredményessége a megvalósítás módszerein múlik. Az érintett tengeri övezetekben igen sokrétű tevékenység folyik: hivatásszerű halászat, akvakultúra, hobbihorgászat, tengeri szállítás, idegenforgalom, búvárkodás, katonai tevékenységek, energiaforrások kitermelése stb. Ezek a tevékenységek versengenek egymással, de ki is egészíthetik egymást.

1.3 A hatékonyság érdekében az egyeztetést helyi szinten kell megszervezni. Az élőhelyvédelmi irányelv (Natura 2000) és a tengeri stratégiáról szóló irányelv végrehajtása során kiderült, hogy szükség van egy területi dinamika kialakítására. A kapcsolódó érdekek sokfélesége ellenére alapvetően fontos, hogy a tengeri területek használói képesek legyenek közös nyelvet beszélni és világos, elérhető közös célokat kitűzni. A módszer tehát nagyon fontos a csoportdinamika kialakulása szempontjából, amelynek alapja mindenképp a jelenlegi helyzetnek az egyes területeken tapasztalható tényleges valóságból

és az ott folyó tevékenységek várható alakulásából kiinduló konszenzusos értékelése.

1.4 A szabályok elfogadásához a céloknak és a végrehajtott lépéseknek követhetőnek és átláthatóknak kell lenniük. A szabályozásnak, ha azt akarjuk, hogy betartsák, mindenekelőtt érthetőnek kell lennie. Az alapelv minden közreműködő számára világos kell hogy legyen, a tengeri és parti térség struktúráját pedig fokozatosan és integrált módon kell végezni.

1.5 A módszeres egyeztetés alapelvének érvényesítése mellett arra is szükség van, hogy prioritásokat határozzunk meg a tengeri térségekben és a parti övezetekben végezhető tevékenységekhez. E prioritásokat nem lehet előre lefektetni, mivel azok az egyes helyzeteknek megfelelően szükségszerűen változóak, mind földrajzi, mind ökológiai, emberi és gazdasági síkon. A szubszidiaritás elve tehát ezen a területen mind uniós, mind tagállami szinten alkalmazandó.

1.6 Az EGSZB rámutat, hogy a kérdés nem csak a tagállamokat érinti: az egyeztetésekben a régióknak és a területi önkormányzatoknak, de ugyanígy a gazdasági ágazatoknak is részt kell venniük. A szociális partnereknek ugyancsak be kell kapcsolódniuk ebbe az egyeztetésbe, főleg azért, mert egyes döntések hatással lehetnek a foglalkoztatásra (például a halászati vagy az idegenforgalmi ágazatban) és a munkafeltételekre. Emlékeztet arra, hogy a Natura 2000 végrehajtása már a helyi kormányzás különféle formáin alapul.

1.7 A gyakorlati megvalósítás nehézségei mindenekelőtt abból erednek, hogy a szárazföldre és a tengerre vonatkozó jogi szabályozások eltérőek, noha a két térség összekapcsolódik és hatással van egymásra. Emellett az is könnyen előfordulhat, hogy a problémák megoldási módjait illetően bizonyos csoportérdekek kerekednek felül. Fontos tehát, hogy mindenféle ideológiai prekonceptió nélkül megtaláljuk a megfelelő egyensúlyt a legitim érdekek, illetve a közös szempontjai között.

1.8 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a való élet realitásaitól való elszakadás elkerülése érdekében rendszeres időközönként felül kell vizsgálni a területrendezési terveket és a gazdálkodási stratégiákat. Hangsúlyozza azonban, hogy nem szabad merev, kizárólagosan szabályozási megközelítést alkalmazni, hiszen emberi tevékenységek irányításáról van szó egy változó és sérülékeny térségben. Rugalmas, dinamikus módon kell tehát a kérdéshez viszonyulni.

1.9 Természetesen nagyon fontos, hogy ezeket a politikákat milyen forrásból lehet finanszírozni. Az integrált tengerpolitika forrásai mellett más források, például a halászati politika, a környezetgazdálkodási politika (Natura 2000), a regionális fejlesztési politika, sőt a KAP forrásai is felhasználhatók. Ügyelni kell ezért arra, hogy a finanszírozási források sokfélesége ne akadályozza az érintett politikák végrehajtását. A makroregionális stratégiáknak lehetővé kell tenniük a különböző kohéziós alapok koherens alkalmazását.

1.10 Az EGSZB kiemeli, hogy ezek a finanszírozások különösen fontosak az egyeztetések és az új irányelv keretében tett lépések emberek által végzett, dinamikus nyomon követésének lehetővé tételéhez. Azoknak az embereknek a közreműködése nélkül, akik képesek mozgósítani az energiákat és támogatni a végrehajtást, könnyen előfordulhat, hogy az erőfeszítések hiába valók vagy csak átmeneti hatásúak lesznek.

1.11 Mivel ismeretes, hogy a tengeri környezetvédelmi problémák jó részét szárazföldi eredetű szennyezés okozza, ésszerű lenne, ha a tengeri területrendezést a parti övezetet érintő összehangolt, sőt integrált szárazföldi területrendezés kísérné.

1.12 Az EGSZB azt is kiemeli, hogy egyes tagállamok speciális helyzetben vannak. Így például a lengyel tengerparti övezet csaknem teljes egészében Natura 2000 területként van besorolva, így az új gazdasági tevékenységek nehezen hangolhatók össze a sérülékeny környezet védelmének szempontjaival (a szárazföldhöz hasonlóan az aktuális vagy folyamatban lévő gazdasági tevékenységek a céldokumentumokban szerepelnek).

1.13 Az értékelést, az adatgyűjtést és az információcserét tekintve a kritériumok tagállamról tagállamra változhatnak. Kíváncsinos lenne tehát, ha az Európai Bizottság ki tudna alakítani valamilyen közös sémát az értékelésekhez, hogy ezek és a gyűjtött adatok koherensek és összehasonlíthatók legyenek.

1.14 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nagyon figyelni kell arra, hogy az új jogszabály ne kerüljön ellentmondásba a már hatályban lévő jogszabályok, például az élőhelyvédelmi irányelv (Natura 2000) és a tengeri stratégiáról szóló irányelv végrehajtásával és ne gátolja azt, inkább támogassa ezeket az irányelveket, még akkor is, ha egyelőre csak alkalmazásuk kezdeti szakaszában járnak. Erre az új irányelvre tehát az Európa Unió integrált tengerpolitikájának egyik új pilléréként kell tekinteni.

1.15 Végül pedig az EGSZB kéri, hogy a javaslat 9. cikkében szereplő nyilvános részvételt minél inkább a helyi realitásokhoz

igazítsák, mivel valamennyi érintett övezetnek megvannak a sajátosságai, mind környezeti, mind földrajzi vagy gazdasági szempontból.

2. Bevezetés

2.1 A szóban forgó javaslat abba a politikába illeszkedik, amelynek célja, hogy az Európai Unió tevékenységét erős tengeri pillérrel egészítse ki. Tekintve az európai partvonal és a hozzá kapcsolódó kizárólagos gazdasági övezetek kiterjedését – beleértve az egyes tagállamok, például Spanyolország, Franciaország, az Egyesült Királyság, Írország vagy Portugália számára nagyon fontos legkülső régiók ilyen területeit is –, ez a törekvés érthető.

2.2 Az Európai Bizottság a gazdasági, társadalmi és környezeti szükségszerűségek összehangolását tekinti célnak, ami nem szorul különösebb magyarázatra. Ez a törekvés mind a tengeri területrendezést, mind pedig az integrált partiövezet-gazdálkodást érinti, amelyekre a tenger és a szárazföld közötti összetett kölcsönhatások jellemzőek.

2.3 A javaslat célja (a szokásos zsargonban megfogalmazva): „a tengeri és part menti tevékenységek fenntartható növekedésének”, valamint az ezekben az övezetekben található „erőforrások fenntartható használatának” előmozdítása.

2.4 Az Európai Bizottság e térségek tervezett és összehangolt kezelését szeretné elérni a használatból eredő konfliktusok elkerülése és a zökkenőmentes kiaknázás érdekében. A javasolt fellépés így nem ágazathoz kötődő, hanem horizontális jellegű. A szöveg alkalmazási területe ezért nagyon kiterjedt, ami kérdéseket vet fel a konkrét megvalósítást illetően.

2.5 A javaslat együttműködést irányoz elő a tagállamok között, amelyek felelősek lesznek a területrendezés végrehajtásáért és az integrált gazdálkodásért. A cél a nemzeti és regionális ágazati politikák oly módon való összehangolása, hogy azok – a határokon átnyúló dimenzió tekintetében is – koherens egészet alkossanak. Meg kell azonban jegyezni, hogy az irányelvjavaslat „a kizárólag védelmi és nemzetbiztonsági célú tevékenységekre” nem vonatkozik.

3. A követett célok

3.1 Az Európai Bizottság elvárásának megfelelően a tagállamoknak ki kell dolgozniuk és végre kell hajtaniuk tengeri területrendezési terveket, valamint egy vagy több partiövezet-gazdálkodási stratégiát. Ezeknek az eszközöknek magától értetődő módon figyelembe kell venniük mind a regionális vagy regionális szint alatti sajátosságokat, mind pedig az ágazati tevékenységeket.

3.2 A fenti általános elvek konkrétan a következőket jelentik:

— hozzájárulás az Unió energiaellátásának biztosításához, elsősorban a tengeri erőforrások (tengeráramlatok, árapály, hullámok, szél stb.) kiaknázása révén;

- a tengeri közlekedés hatékony fejlesztése;
- a halászati és akvakultúra-ágazat fenntartható fejlődésének támogatása;
- a környezet megóvásának és védelmének biztosítása;
- a part menti területek alkalmazkodó- és ellenálló képességének biztosítása az éghajlatváltozás hatásaival szemben.

4. Az Európai Bizottság elvárásai

4.1 A szokásoknak megfelelően ezeknek a célkitűzéseknek az elérése érdekében az Európai Bizottság egy sor többé-kevésbé bürokratikus kötelezettséget fogalmaz meg. E kötelezettségek között a következők említendők meg:

- a tagállamok közötti kölcsönös koordináció;
- a határokon átnyúló együttműködés;
- a követett politikák határokon átnyúló hatásainak ismerete.

4.2 A területrendezési programok esetében figyelembe kell venni a megújuló energiákkal, az olaj- és gázlelőhelyek kiaknázásával, a tengeri közlekedéssel, a tengeralatti kábelekkal és csővezetékekkel, a halászattal, az akvakultúrával és a természetvédelmi területekkel kapcsolatos tevékenységeket.

4.3 A partiövezet-gazdálkodási stratégiákat illetően tekintettel kell lenni a természeti erőforrások használatára – főképpen az energia területén –, az infrastruktúra (energiatermelő létesítmények, kikötők, part menti építmények) fejlesztésére, a mezőgazdaságra és az iparra, a halászatra és az akvakultúrára, a parti menti ökoszisztémák, természeti helyszínek és tengerparti tájak megőrzésére és helyreállítására, valamint az éghajlatváltozás hatásaira.

4.4 A szöveg szerint a tagállamok megteremtik a nyilvánosság részvételének lehetőségét a tengeri területrendezési tervek és az integrált partiövezet-gazdálkodási stratégiák kidolgozásában, mely célkitűzéshez értelemszerűen az EGSZB-nek is érdeke fűződik.

4.5 Mindez csak a tagállamok közötti, illetve a harmadik országokkal fennálló valódi együttműködés révén valósítható meg hatékonyan, mivel a tengeri területek természetüknél fogva nyílt terek, amelyek folyamatos kölcsönhatásban állnak egymással.

5. A konkrét végrehajtás

5.1 A tagállamok feladata az irányelv végrehajtásáért felelős illetékes hatóságok kijelölése, és ezek listájának megküldése az Európai Bizottságnak. A tagállamoknak jelentéseket is kell küldeniük az Európai Bizottságnak ezen irányelv végrehajtásáról. A döntéshozatalnak az érintettekhez (a tenger használóihoz), illetve a területi realitásokhoz a lehető legközelebbi szinten kell megtörténnie.

5.2 Bizonyos adatok vagy adminisztratív követelmények pontosítása érdekében a szöveg végrehajtási aktusok alkalmazására hatalmazza fel az Európai Bizottságot, ami teljesen elfogadható, amennyiben nem hoz létre a referenciaszövegben nem tervezett új kötelezettségeket.

6. Általános megjegyzések

6.1 E javaslat rendkívül széles területet fed le és már meglévő szövegeket egészít ki. Ezek: a Natura 2000 néven ismert élőhelyvédelmi irányelv, illetve a valamennyi tengerparti területre vonatkozó tengervédelmi stratégiáról (DCSMM) szóló irányelv. Az irányításért a helyi, regionális és nemzeti kormányzás új szervei felelősek.

6.2 Az alapvető kérdés tehát az, hogy a tervezett új jogszabály hogyan kapcsolódik a létező irányelvekhez, és hogyan hangolható össze azokkal?

6.3 Az új javaslat hatályának kiterjedése miatt felmerül az az aggály, hogy hatása erősen adminisztratív jellegű jelentések elkészítésében merül majd ki. Nagyon fontos, hogy a lehető legközelebb maradjunk a konkrét valósághoz.

6.4 A kinyilvánított cél a tengeri környezetre vonatkozó politikák jobb koordinációjának megvalósítása. Ez a célkitűzés megkérdőjelezhetetlen, felmerül azonban a kérdés, hogy egy újabb szabályozási „réteg” hozzáadása helyett nem lett volna-e célszerűbb megvárni a meglévő jogszabályok hatásának teljes mértékű érvényesülését. A várt hatás eléréséhez bizonyos fokú érettségre van szükség, és világos elképzeléssel kell rendelkezniünk a megvalósítandó dolgokról. Már Richelieu bíboros is megállapította, hogy az a jó törvény, amit megértének.

6.5 Jobb koordinációra az új irányelv végrehajtását támogató európai források elosztása terén is szükség van. A makroregionális stratégiákat olyan keretnek kell tekinteni, amely nagyobb koherenciát biztosít a különféle mobilizálható kohéziós alapok tekintetében.

6.6 A tengeri és parti területeken végzett különféle tevékenységek sokféle, gazdasági, tudományos, politikai és adminisztratív szereplőtől függenek. Fokozódik a gazdasági ágazatok – halászat, közlekedés, az energiaforrások kiaknázása, idegenforgalom – közötti verseny is a használatért. Emellett a parti övezetek vonatkozásában a szárazföldi tevékenységek hatása kulcsfontosságú és összetett. E kölcsönhatás miatt nem lehet egymástól független módon vizsgálni a szárazföldi és a tengeri területeket.

6.7 El kell kerülni a túl adminisztratív megközelítést, amely csak bonyolítja a dolgokat, megnehezíti és lassítja a cselekvést. Ehelyett ténylegesen be kell vonni a tengeri és parti területekkel foglalkozó és ezeken a területeken aktív szakembereket: gazdasági szereplőket, szociális partnereket, tudósokat, NGO-kat stb. Nem a folyamat bonyolításáról van szó, hanem arról, hogy el kell kerülni az utólagos vitás ügyeket, a jogvitákat is ideértve, valamint a konkrét valóságtól távoli döntéshozatalt.

7. Részletes megjegyzések

7.1 Emlékeztetni kell arra, hogy a tengeri területrendezésnek és az integrált partiövezet-gazdálkodásnak összhangban kell állnia a már elfogadott irányelvekkel, és kiemelten a tengervédelmi stratégiáról szóló (2008) és az élőhelyvédelmi (Natura 2000, 1992, a part menti területekre késéssel alkalmazott) irányelvvel. Ezek összessége alkotja napjainkban az EU integrált tengerpolitikáját.

7.2 Ezt az új irányelvet az EU és a tagállamok, valamint az államinál alacsonyabb szint közötti szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett kell végrehajtani. Az irányelv által felsorolt elsőbbséget élvező célkitűzéseket olyan prioritások szerint kell rendezni, amelyek egyik övezetről a másokra és egyik térségről a másokra változnak. A földrajzi és a gazdasági jellemzők miatt a Balti-tengert és a Földközi-tengert nem lehet

azonos módon kezelni. Hasonló különbségek léteznek azonban régióról régióra és part menti övezetről part menti övezetre haladva is.

7.3 A javaslat egyik leghasznosabb szempontja az irányító hatóságok közötti kölcsönös együttműködés megszervezése, amelyet tájékoztatási és ellenőrzési intézkedések kísérnek. Hogy mindez ténylegesen is hatékony legyen, hasznos lenne általános közös kritériumokat meghatározni annak érdekében, hogy az információk és adatok könnyen kicserélhetők és közölhetők legyenek, nem csupán a hatóságok, de a part menti és tengeri tevékenységet végző valamennyi szereplő között. Hangsúlyozni kell azonban, hogy az eljárás hatékonyságának az alapja egy olyan megfelelő módszer, amely a közös helyzetfelmérésből kiinduló közös célkitűzések alapján lehetővé teszi a különféle helyi szintű köz- és magánszereplők mobilizálását. A kihívást az jelenti, hogy az egyazon part menti és tengeri területen tevékenykedő, nagyon sokrétű tevékenységeket végző személyeknek közös nyelvet kell beszélniük.

7.4 A szárazföldi hulladékok (városi és ipari szennyvizek, a vízfolyások által áradás idején sodort nagy méretű hulladékok stb.), valamint a tengerektől elhódított területeken való építkezések (kikötők, töltések, erózió elleni védművek stb.) nagyon károsak a tengeri környezetre, ezért a parthoz közeli övezetekben zajló területrendezést koordinálni, sőt integrálni kellene a partiövezet-gazdálkodási és a tengeri területrendezési politikákba.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásra vonatkozó egyes átmeneti intézkedések megállapításáról, a(z) [...] /EU [RD] rendeletnek a források és a források 2014. évben történő elosztása tekintetében történő módosításáról, valamint a 73/2009/EK tanácsi rendeletnek és a(z) [...] /EU [DP], a(z) [...] /EU [HZ] és a(z) [...] /EU [sCMO] rendeletnek a 2014. évben való alkalmazásuk tekintetében történő módosításáról

(COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD))

(2013/C 341/16)

Előadó: **Seamus BOLAND**

2013. május 21-én az Európai Parlament és 2013. július 17-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 43. cikkének (2) bekezdése, 207. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásra vonatkozó egyes átmeneti intézkedések megállapításáról, a(z) [...] /EU [RD] rendeletnek a források és a források 2014. évben történő elosztása tekintetében történő módosításáról, valamint a 73/2009/EK tanácsi rendeletnek és a(z) [...] /EU [DP], a(z) [...] /EU [HZ] és a(z) [...] /EU [sCMO] rendeletnek a 2014. évben való alkalmazásuk tekintetében történő módosításáról

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 138 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli azt a javaslatot, hogy 2014-re hozzanak átmeneti rendelkezéseket a közös agrárpolitikára (KAP) vonatkozó bizonyos szabályokkal kapcsolatosan, különösen a közvetlen kifizetések rendszerét és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) és az Európai Mezőgazdasági Garanciaalapból (EMGA) finanszírozott vidékfejlesztési támogatásokat illetően.

1.2 Az EGSZB nyomatékosan támogatja a 2014-re szóló átmeneti intézkedéseket, hogy biztosítsa a kedvezményezettek részére történő kifizetéseket akkor is, ha későn fogadják el az új vidékfejlesztési terveket, és mivel gyakorlati és adminisztratív okokból későbbre kell halasztani az új közvetlen kifizetési rendszer alkalmazását. Ennek hiányában veszélybe kerülne a gazdálkodó családok, a környezetvédelmi intézkedések támogatása nélkül pedig megszűnne a védelem e téren.

1.3 Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy a „hagyományos” rendszerek távoli, hegyvidéki területeken élő kedvezményezettjeit semmilyen módon ne érje hátrány az átmeneti rendelkezések révén. Az EGSZB aggodalommal állapítja meg azt is, hogy a távoli területeken élő közösségek, melyek nagy mértékben függenek a mezőgazdasági-környezeti megállapodásoktól, mivel azok jelentős közösségi haszon nyújtása ellenében bevételi forrást jelentenek számukra, jövedelemcsökkenést szenvedhetnek a 2020-ig tartó új programidőszakban.

1.3.1 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az e közösségek részére történő átmeneti kifizetések a régi program keretében meghatározott finanszírozási szintet tükrözzék.

1.4 Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy az Európai Bizottság elemezze az átmeneti intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a vidéki családokat érintő javasolt csökkentések minimális hatással járjanak, valamint hogy a csökkentéseknek a környezeti kezdeményezésekre gyakorolt hatása legalábbis semlegesnek bizonyuljon.

1.5 Az EGSZB szerint átmeneti intézkedésekre van szükség annak biztosítására is, hogy a tagállamok 2014-ben is teheszenek területalapú és állatokra vonatkozó intézkedésekhez, valamint sürgős üzemi beruházási intézkedésekhez kapcsolódó új kötelezettségvállalásokat, akkor is, ha a jelenlegi időszakban elérhető források már kimerültek.

1.6 A KAP finanszírozására vonatkozó horizontális szabályok keretében az új közvetlen kifizetési rendszer alkalmazásának elhalasztása átmeneti intézkedéseket tesz szükségessé a mezőgazdasági tanácsadó rendszerre, az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszerre és a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozóan. Ezért az EGSZB szerint elengedhetetlen, hogy a Tanács és az Európai Parlament az év vége előtt egyedi átmeneti intézkedéseket fogadjon el, szükség esetén módosítva a jelenleg a KAP alapjául szolgáló jogi aktusokat.

1.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egyetlen átmeneti szabályt sem szabad aláásni az elérhető forrásokra vonatkozó irreális tagállami küszöbértékek elfogadásával.

2. Bevezető megjegyzések

2.1 Az Európai Bizottság továbbra is intenzíven munkálkodik azon, hogy az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal végleges politikai megállapodásra jussanak a KAP reformjáról. A legfontosabb elemekről 2013. június végén sikerült megállapodni, ezáltal lehetővé válik, hogy az új jogi szabályozások 2014. január 1-jétől érvénybe lépjenek. A végleges megállapodás azonban még várat magára, vagyis nem realisztikus az az elvárás, hogy a tagállamok valamennyi szükséges adminisztratív eljárást lefolytassák addig.

2.2 Az Európai Parlamentben és a Tanácsban folytatott vitát követően a különböző szabályozások és végrehajtási aktusok elfogadására várhatóan 2013 végén kerül sor, a KAP-reform pedig 2014. január 1-jén lép hatályba.

2.3 A folyamatosság biztosítása érdekében az Európai Bizottság 2013. április 18-i javaslata átmeneti rendelkezéseket kíván bevezetni bizonyos szakpolitikai elemekre vonatkozóan. Ez azt jelentené, hogy az egységes támogatási rendszer, az egységes területalapú támogatási rendszer és a 68. cikkben meghatározott célzott kifizetések jelenlegi szabályai a 2014-es igénylési évben is érvényesek maradnának. Az új szabályok, például a KAP „kizöldítésére” vonatkozók, ezért nem lépnének hatályba 2015 kezdetéig, így több időt biztosítanak a kifizető ügynökségek számára a fenti változásokra való felkészüléshez.

2.4 A Parlamentnek, a Tanácsnak és a Bizottságnak június 27-én három hónapnyi intenzív háromoldalú tárgyalások után sikerült elérnie egy kezdeti politikai megállapodást az uniós mezőgazdasági politika reformjáról. E megállapodáshoz még szükséges a 2014–2020-ra szóló uniós többéves pénzügyi keret költségvetéséről szóló tárgyalások formális lezárása, valamint a Mezőgazdasági Bizottság, a parlamenti plenáris ülés és a Tanács jóváhagyása.

2.5 A javaslat a Bizottság 2013. április 12-i 335/2013/EU rendeletéhez kapcsolódik, amely az EMVA-ból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló 1698/2005/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályait megállapító 1974/2006/EK rendeletet módosítja.

2.6 A vidékfejlesztési kifizetések esetében általános gyakorlat, hogy átmeneti szabályokat határoznak meg a két többéves programozási időszak közötti idő áthidalására. Bizonyos egyedi átmeneti intézkedésre is szükség van azonban, különösen az új közvetlen kifizetési rendszerben tapasztalt késlekedések hatásainak kezelése érdekében. Ez a javaslat a Horvátországra érvényes új átmeneti szabályokra is vonatkozik.

2.7 Az Európai Bizottság szándéka az, hogy a kifizető ügynökségeknek elegendő idő álljon rendelkezésükre adminisztratív intézkedések meghozatalára, és garantálják az uniós alapok megfelelő kezelését, hogy a gazdálkodók megértsék az új szabályokat, és ne kényszerüljenek bele egy új rendszerbe még annak elkészülte előtt.

3. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

3.1 Az Európai Bizottság javaslatának célja az EMVA-ból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásra vonatkozó egyes átmeneti intézkedések megállapítása.

3.2 Átmeneti szabályokra van szükség olyan technikai megoldások meghatározása érdekében, amelyek lehetővé teszik az új feltételekhez való zökkenőmentes alkalmazkodást, és egyúttal biztosítják a 2007–2013 időszakra szóló program keretében nyújtott különböző támogatások folyamatosságát.

3.3 Annak érdekében, hogy a tagállamoknak legyen idejük reagálni a mezőgazdasági ágazatuk igényeire és rugalmasabb módon erősíthessék meg vidékfejlesztési politikájukat, lehetőséget kell adni nekik arra, hogy a közvetlen kifizetésekre vonatkozó felső határúknak megfelelő összegből forrásokat csoportosítsanak át a vidékfejlesztési támogatás javára, és a vidékfejlesztési támogatáshoz rendelt forrásokból a felső határúknak megfelelő összegbe. Ezzel egyidejűleg azon tagállamok esetében, ahol a közvetlen támogatás szintje elmarad az uniós átlag 90 %-ától, lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a vidékfejlesztési támogatáshoz rendelt forrásaikból a tagállamok további forrásokat csoportosítsanak át a közvetlen kifizetésekre vonatkozó felső határúknak megfelelő összegbe. Indokolt előírni, hogy a 2015–2020-as pénzügyi évek teljes időtartama alatt csak bizonyos korlátozások mellett, egyszer lehessen hozni ilyen döntést.

3.4 A 73/2009/EK rendeletben meghatározott egységes területalapú támogatási rendszer átmeneti jellegű, és a tervek szerint 2013. december 31-én ért volna véget. Mivel az új alaptámogatási rendszer 2015. január 1-jétől váltja fel az egységes támogatási rendszert, az egységes területalapú támogatási rendszert meg kell hosszabbítani a 2014. évre annak elkerülésére, hogy az új tagállamoknak mindössze egy évig kelljen az egységes támogatási rendszert alkalmazniuk.

3.5 A közvetlen kifizetéseket illetően elegendő időt kell biztosítani ahhoz, hogy a tagállamok – és különösen kifizető ügynökségeik – olyan intézkedéseket készíthessenek elő, amelyek lehetővé teszik a kifizetéseket a kedvezményezettek részére, míg kidolgozzák az új program megkezdéséhez szükséges eljárásokat. A 2014. évre vonatkozó igényléseket ezért átmeneti szabályok alapján fogják kezelni.

3.6 Ami a második pillért illeti, a két programozási időszak közötti átmeneti szabályok meghatározása bevett gyakorlatnak minősül. Átmeneti szabályokra általában azért van szükség, hogy összekössék a két egymást követő programozási időszakot. A vidékfejlesztés kapcsán azonban ezúttal szükségesekek bizonyos egyedi átmeneti intézkedések is, elsősorban azon hatások kezelése érdekében, melyeket az új közvetlen kifizetési rendszer késedelme gyakorol bizonyos vidékfejlesztési intézkedésekre, különösen az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre vonatkozó alapkövetelményekhez és a kölcsönös megfeleltetési szabályok alkalmazásához kapcsolódóan. Átmeneti intézkedésekre van szükség annak biztosítására is, hogy a tagállamok 2014-ben is tehessenek területalapú és állatokra vonatkozó intézkedésekhez kapcsolódó új kötelezettségvállalásokat, akkor is, ha a jelenlegi időszakban elérhető források már kimerültek. Gondoskodni kell arról, hogy ezek az új kötelezettségvállalások és az azoknak megfelelő, folyamatban lévő kötelezettségvállalások támogathatók legyenek a következő programozási időszak vidékfejlesztési programjainak új pénzügyi keretösszegeiből.

3.7 Az 1698/2005/EK rendelettel kapcsolatos jogi kötelezettségvállalások keretében a tagállamok az 1698/2005/EK rendelet alapján elfogadott vidékfejlesztési programoknak megfelelően 2014-ben továbbra is tehetnek új jogi kötelezettségvállalásokat a kedvezményezettek javára, a 2007–2013-as programozási időszak pénzügyi forrásainak kimerülése után is, a 2014–2020-as programozási időszakra vonatkozó megfelelő vidékfejlesztési program elfogadásáig. Az e kötelezettségvállalások alapján felmerült kiadások e rendelet 3. cikkének megfelelően támogathatók.

4. Költségvetési vonzatok

4.1 Ez a rendeletjavaslat csak a Bizottság többéves pénzügyi keretre és a KAP reformjára vonatkozó javaslatait hajtja végre a 2015-ös pénzügyi évre vonatkozóan, figyelembe véve az Európai Tanács 2013. február 8-i következtetéseit. Magába foglalja a közvetlen kifizetések külső konvergenciáját, a KAP pillérei közötti rugalmasságot és a vidékfejlesztésre vonatkozó társfinanszírozási arányt.

4.2 A közvetlen kifizetéseket illetően az Európai Tanács 2013. február 8-i következtetése a Bizottság javaslatához viszonyítva 830 millió EUR csökkentésnek felel meg (folyó áron) a 2015-ös pénzügyi évben (amely a közvetlen kifizetések tekintetében a 2014-es igénylési évről felel meg).

4.3 A közvetlen kifizetések felső határainak tagállamok közötti elosztása figyelembe veszi a külső konvergenciát a 2015-ös pénzügyi évtől kezdődően. A Bizottság javaslatához képest az Európai Tanács következtetése módosítja a konvergencia időkeretét (hat év), és hektáronként 196 EUR összegű minimumot vezetnek be, amelyet a 2020-as pénzügyi évre kell elérni. A bizottsági javaslathoz viszonyítva az Európai Tanács következtetése növeli a pillérek közötti rugalmasságot. Ez a rugalmasság a költségvetés szempontjából semleges lesz: az egyik alaptól (EMGA vagy EMVA) elvont összegeket a másik alap számára teszik elérhetővé.

4.4 A vidékfejlesztést illetően e rendeletjavaslat célja az, hogy biztosítsa több, többéves kötelezettségvállalással járó intézkedés folytonosságát. Ezeknek a rendelkezéseknek nincs pénzügyi hatásuk, mivel a vidékfejlesztésre nyújtott támogatás változatlan marad. A kifizetések időbeli eloszlása azonban megváltozhat egy kissé, de ebben a szakaszban ezt nem lehet számszerűsíteni.

4.5 A javaslat olyan rendelkezéseket tartalmaz, melyek felhatalmazzák az Európai Bizottságot arra, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 290. cikkének megfelelően felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el.

5. Általános megjegyzések

5.1 A vidéki területeken élő kedvezményezettek részére történő kifizetések folyamatosságát mindenképpen biztosítani kell, amint a következő tények is mutatják:

— Az EU területének több mint 77 %-a vidéki területnek minősül (47 % mezőgazdasági földterület és 30 % erdő), és itt él a népesség mintegy fele (gazdálkodó közösségek és más lakosok).

— Összességében a mezőgazdaság és az agrár-élelmiszeripari ágazat – amely a beszerzéseket tekintve erősen függ a mezőgazdasági ágazattól – az EU GDP-jének 6 %-át teszi ki, 15 millió vállalkozást foglal magában és 46 millió munkavállalót foglalkoztat.

— Európában 12 millió gazdálkodó van, a gazdaságok átlagos mérete mintegy 15 hektár (összehasonlításképpen az USA-ban 2 millió gazdálkodó tevékenykedik, és a gazdaságok átlagos mérete 180 hektár).

5.2 Az EGSZB üdvözlöi a két program közötti időszak szabályozására tett európai bizottsági javaslatot.

5.3 Európa-szerte számos, az EMVA-ból finanszírozott agrár-környezetvédelmi rendszer fejezi be működését 2014-ben. Számos olyan „klasszikus” agrár-környezetvédelmi program található köztük, amely már 10 vagy több éve létezik. Az ilyen „klasszikus” programok sok kedvezményezettje távoli hegyvidéki területen található, és nagy mértékben függ azoktól a mezőgazdasági-környezeti megállapodásoktól, melyek jelentős közösségi haszon fejében bevételi forrást jelentenek a számára. Még ha további késlekedés nélkül elfogadják is az új vidékfejlesztési szabályozást, akkor is csaknem biztos, hogy 2014. január 1-jéig nem fogadják el és nem vezetik be az új programokat. Új program és támogatási intézkedések hiányában ezek a mezőgazdasági termelők nem tudnak majd másik vidékfejlesztési támogatási rendszerhez fordulni, amikor a jelenlegi kötelezettségvállalások 2014-ben lejárnak.

5.4 Az Európai Bizottságnak olyan rendszereket kell bevezetnie, amelyek biztosítják, hogy az előző vidékfejlesztési programok által elért környezeti előnyök megmaradjanak, és ezeknek a gazdálkodóknak a jövedelme biztosítva legyen. Fontos annak biztosítása, hogy se a gazdálkodók, se a környezet ne szenvedjen kárt annak eredményeképpen, ha nem sikerül még – a következő vidékfejlesztési programok 2014-es elindulását tekintve – időben megállapodni sem az uniós költségvetésről, sem a KAP-ra vonatkozó javaslatokról.

5.5 Ami a közvetlen kifizetéseket illeti, elegendő időt kell biztosítani ahhoz, hogy a tagállamok – és különösen kifizető ügynökségeik – megfelelően felkészülhessenek, és kellő időben nyújthassanak részletes tájékoztatást a mezőgazdasági termelőknek az új szabályokról. A 2014. évre vonatkozó igényléseket ezért átmeneti szabályok alapján kell kezelni. Ami a második pillért illeti, a két programozási időszak közötti átmeneti szabályok meghatározása bevett gyakorlattal minősül. Átmeneti szabályokra általában azért van szükség, hogy összekössék a két egymást követő programozási időszakot, ahogyan ez a jelenlegi programozási időszak kezdetén is tapasztalható volt. A vidékfejlesztés kapcsán azonban bizonyos egyedi átmeneti intézkedések is szükségesek, elsősorban azon jelentős hatások miatt, melyeket az új közvetlen kifizetési rendszer bármely késedelme gyakorolhat bizonyos vidékfejlesztési intézkedésekre, különösen az agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre vonatkozó alapkövetelményekhez és a kölcsönös megfeleltetési szabályok alkalmazásához kapcsolódóan.

5.6 Átmeneti intézkedésekre van szükség annak biztosítására is, hogy a tagállamok 2014-ben is tehesenek területalapú és állatokra vonatkozó intézkedésekhez, valamint sürgős üzemi beruházási intézkedésekhez kapcsolódó új kötelezettségvállalásokat, akkor is, ha a jelenlegi időszakban elérhető források már kimerültek.

5.7 A horizontális rendelet esetében csak a mezőgazdasági tanácsadó rendszer, az integrált igazgatási és ellenőrzési rendszer és a kölcsönös megfeleltetés kapcsán van szükség átmeneti intézkedésekre, mivel ezek kapcsolódnak a közvetlen kifizetésekhez. Erre tekintettel a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek még idén egyedi átmeneti szabályokat kell elfogadnia, szükség esetén módosítva a jelenleg a KAP alapjául szolgáló jogi aktusokat.

5.8 A nemzeti felső határok módosítása befolyásolhatja a mezőgazdasági termelők részére 2014-ben kifizethető összegeket. Ennek az esetleges következménynek a minimálisra csökkentése érdekében minden tagállami kormánynak még javaslatait megelőzően tisztázni kell szándékait.

5.9 Az 1698/2005/EK rendelet kimondja, hogy a tagállamok továbbra is tehetnek új jogi kötelezettségvállalásokat, így tehát lehetséges, hogy egy tagállam visszautasítja kötelezettségvállalásának végrehajtását, mivel az nem kötelező érvényű.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1198/2006/EK rendeletnek a pénzügyi stabilitásuk vonatkozásában komoly nehézségekkel küzdő vagy ilyen nehézségek által fenyegetett egyes tagállamok pénzügyi irányításával kapcsolatos rendelkezések tekintetében történő módosításáról

(COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD))

(2013/C 341/17)

Előadó: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

2013. július 1-jén az Európai Parlament és 2013. július 10-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1198/2006/EK tanácsi rendeletnek a pénzügyi stabilitásuk vonatkozásában komoly nehézségekkel küzdő vagy ilyen nehézségek által fenyegetett egyes tagállamok pénzügyi irányításával kapcsolatos rendelkezések tekintetében történő módosításáról

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE előadót bízta meg a vélemény kidolgozásával, és 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 19-i ülésnapon) 128 szavazattal 1 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Megállapítások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság szerint a tartós pénzügyi és gazdasági válság nyomás alá helyezte a nemzeti pénzügyi erőforrásokat, azzal párhuzamosan, ahogy a tagállamok a költségvetési konszolidáció érdekében bevezetik a szükséges intézkedéseket.

1.2 Ennek alapján szükségesnek és rendkívül célszerűnek tartja az 1198/2006/EK rendelet módosítására irányuló európai bizottsági javaslatot, melyet határozottan támogat, azzal a meggyőződéssel, hogy a költségvetési forrásokat hatékonyabban fogják felhasználni.

2. Háttér

2.1 A példa nélküli és elhúzódó globális pénzügyi válság és gazdasági visszaesés súlyosan visszavetette a gazdasági növekedést és a pénzügyi stabilitást, és több tagállamban jelentősen rontotta a pénzügyi és gazdasági feltételeket.

2.2 Különösen a válság által leginkább sújtott és kiigazítási program keretében támogatásban részesülő tagállamokban súlyosbodott a helyzet. Ennek egyik oka, hogy a költségvetési konszolidáció miatt likviditási gondok léptek fel, melyek kihatnak az adott ország gazdasági növekedésére és pénzügyi stabilitására. Egy másik ok pedig a költségvetési hiány és az eladósodottság mértékének növekedése. A társfinanszírozás révén még hatékonyabb lesz a pénzügyi támogatás. A társfinanszírozás tagállami csökkentése azt a veszélyt rejti magában, hogy visszaesik ez a hatékonyság is. Ezt a kockázatot minden lehetséges eszközzel minimalizálni kell.

2.3 Ennek fényében az Európai Halászati Alap zavartalan végrehajtása különösen fontos a halászati ágazatba történő beruházásokhoz.

2.4 Az Európai Halászati Alapról szóló 1198/2006/EK rendelet szerint:

— az operatív program: a tagállam által készített és az Európai Bizottság által jóváhagyott egységes dokumentum, amely olyan, egymással összhangban lévő prioritások összességét tartalmazza, amelyeket az Alapból nyújtott támogatás segítségével kell elérni.

— a prioritási tengely: az operatív program egyik prioritása, amely olyan intézkedések csoportját foglalja magában, amelyek kapcsolódnak egymáshoz, és konkrét, mérhető célokkal rendelkeznek.

2.5 Az Alap a következő prioritási tengelyeket határozza meg:

— 1. prioritási tengely: intézkedések a közösségi halászflootta kiigazítására;

— 2. prioritási tengely: akvakultúra, belvízi halászat és a halászati és akvakultúra-termékek feldolgozása és forgalmazása;

— 3. prioritási tengely: közös érdekeket célzó intézkedések;

— 4. prioritási tengely: a halászati területek fenntartható fejlesztése;

— 5. prioritási tengely: technikai segítségnyújtás.

2.6 Az egyes tagállamok által előterjesztett operatív programok elfogadásakor az Európai Bizottság az adott állammal minden egyes prioritási tengelyre vonatkozóan meghatároz egy társfinanszírozási arányt, amelyben szerepel az Alapból származó támogatás maximális szintje is.

2.7 Az Alapból az Európai Bizottság által nyújtott pénzügyi hozzájárulás kifizetése előleg, időközi kifizetés és végsőegyenleg-átutalás formájában történhet, az egyes operatív programokért felelős tanúsítási és pénzügyi ellenőrző hatóság előzetes jóváhagyásával.

3. Jelenlegi helyzet

3.1 Az 1198/2006/EK rendelet 76. és 77. cikke – ahogy az a 2.7. pontban is szerepel – 2006-ban rögzített időközi átutalásokat és végsőegyenleg-átutalásokat irányzott elő az egyes prioritási tengelyekhez tartozó finanszírozási tervnek megfelelően.

3.2 A 2.1. és 2.2. pontban vázolt pénzügyi és gazdasági helyzet arra sarkallta az Európai Bizottságot, hogy javasolja az említett 76. és 77. cikk módosítását, hogy fel lehessen gyorsítani a beruházásokat és javítani lehessen az alapokból származó források hozzáférhetőségén.

3.3 Ennek alapján az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a 387/2012/EK rendeletet, amely az említett cikkek szövegének megváltoztatásával lehetővé teszi, hogy a válság által leginkább érintett tagállamok, amelyek makrogazdasági kiigazítási programba fogtak az Európai Bizottsággal, kérhessék a társfinanszírozás arányának növelését az Alapból származó időközi és végső kifizetéseknél.

3.4 Eddig hét tagállam kapott pénzügyi támogatást és indított el kiigazítási programot: Ciprus, Magyarország, Románia, Lettország, Portugália, Görögország és Írország. Az 1198/2006/EK rendelet módosítása értelmében bármelyik másik olyan tagállam is részesülhet ilyen megnövelt társfinanszírozásban, amely az említett rendelet 76. cikke (3) bekezdésének a), b) és c) pontja szerint a jövőben kér és kap is pénzügyi támogatási programot.

3.5 Az időközi átutalásokat és a végsőegyenleg-átutalásokat a tagállam kérésére megemelik egy, az egyes prioritási tengelyekre

vonatkozó társfinanszírozási ráta 10 százalékponttal növelt szintjének megfelelő, de a 100 %-ot nem meghaladó összegre. Ezt kell alkalmazni az olyan, igazolt költségnyilatkozatokban újonnan bejelentett támogatható közkiadások összegére, amelyek abban az időszakban kerültek benyújtásra, amikor az adott tagállam megfelelt a 76. cikk (3) bekezdésének a), b) és c) pontjában meghatározott feltételek valamelyikének.

3.6 Arról is rendelkeznek, hogy abban az esetben, ha a tagállam már nem részesül a 76. cikk (3) bekezdésében említett uniós pénzügyi támogatásban, az Európai Bizottság az időközi átutalások és a végsőegyenleg-átutalás kiszámításakor nem veszi figyelembe a hivatkozott bekezdéssel összhangban kifizetett megnövelt összegeket.

3.7 Az 1198/2006/EK rendelet új szövegébe beillesztenek egy új 77.a cikket, amelynek (5) bekezdése szerint a társfinanszírozási aránynak ez az emelése nem vonatkozik a tagállamok által 2013. december 31. után benyújtott költségnyilatkozatokra.

4. A rendeletjavaslat módosítása

4.1 A jelenlegi rendeletjavaslat által javasolt módosítás, amelyről ez a vélemény is szól, összhangban van a fent említett 77.a cikk (5) bekezdésében szereplő korlátozással.

4.2 Az Európai Bizottság szerint mivel a tagállamoknak pénzügyi stabilitásuk tekintetében még mindig komoly nehézségekkel kell szembenéznük, indokolt, hogy a megnövelt társfinanszírozási ráta ne csak 2013 végéig legyen alkalmazandó.

4.3 Ezért azt javasolja, hogy az 1198/2006/EK rendeletet úgy módosítsák, hogy törlik az abban szereplő 77.a cikk (5) bekezdését.

5. Általános megállapítások

5.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság nagyon helyénvalónak tartja az európai bizottsági javaslatot, és így teljes mértékben támogatja azt.

5.2 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Alapból ebben az időszakban az érintett országoknak és programoknak kiutalt pénzügyi előirányzatok összege ne változzon.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az atlanti térségre vonatkozó tengerstratégia cselekvési terve – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés megvalósítása

(COM(2013) 279 final)

(2013/C 341/18)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

2013. július 3-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikkének értelmében kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgybán:

Az atlanti térségre vonatkozó tengerstratégia cselekvési terve – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés megvalósítása

COM(2013) 279 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. szeptember 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 184 szavazattal 2 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az atlanti térségre vonatkozó tengerstratégia cselekvési tervét, amely meghatározza a kutatás és a beruházások terén a térségben követendő prioritásokat, és jelentős európai hozzáadott értéket képvisel, mivel előmozdítja majd az Európa 2020 stratégiában szereplő „kék növekedést”. Ebben a stratégiai keretben zajlik majd az öt tagállam – Írország, az Egyesült Királyság, Franciaország, Spanyolország és Portugália –atlanti régióinak hatásai, valamint gazdasági és társadalmi szereplői közti együttműködés.

1.2 Az EGSZB azonban sajnálja, hogy a megközelítés nem több egy tengeri medencére vonatkozó stratégiánál, és azt ajánlja, hogy ez csak az első lépés legyen egy olyan makroregionális stratégia elindítása felé, amelynek markáns eleme a területi pillér és kapcsolódik a kohéziós politika célkitűzéseéhez. A megközelítést ambiciózusabbá kell tenni, hogy 2017 vége előtt, amikor félidei felülvizsgálatot kell tartani, makroregionális stratégiává lehessen alakítani a Balti-tenger és a Duna térségében szerzett tapasztalatok figyelembevételével.

1.3 Az EGSZB sajnálja, hogy a cselekvési tervnek nincs megfelelő irányítási rendszere, csak egy gyenge végrehajtási mechanizmusról van szó benne. Az EGSZB már az előző véleményében ⁽¹⁾ egy olyan többszintű kormányzási rendszerre tett javaslatot, amely minden szereplő részvételét garantálja alulról építkező megközelítéssel, és lehetővé teszi a helyi és regionális önkormányzatok, a magánszektor és a civil társadalom számára, hogy ösztönözzék a tevékenységeket és hasznosítsák a térséggel kapcsolatos első kézből származó tudásukat.

1.4 Az EGSZB sajnálja, hogy a cselekvési terv elfogadása után az Európai Bizottság megszüntette az Atlanti Fórum tevékenységeit. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Atlanti Fórumot 2020-ig

fenntartva rendszeresen szervezzenek konzultatív konferenciákat a stratégia intézkedéseinek és programjainak előmozdítására, végrehajtásának értékelésére, valamint az atlanti régiók összes politikai, gazdasági és társadalmi szereplőjének mozgósítására.

1.5 Az uniós intézmények és a tagállamok határozott politikai elkötelezettségének, továbbá valamennyi érdekelt fél – a helyi és regionális önkormányzatok, a gazdasági és társadalmi szereplők és a civil társadalom – tényleges részvételének mindenképpen meg kell maradnia. Az Atlanti Fórum vezetői és irányítócsoportjának tapasztalatai lehetővé tették az uniós intézmények, a tagállamok, a régiók és a civil társadalom részvételét. Az Európai Bizottságnak rendelkeznie kell a szükséges pénzügyi és humánerőforrásokkal.

2. Háttér

2.1 A balti-tengeri, illetve a Duna-régióra vonatkozó makroregionális stratégiák bevezetését követően több kezdeményezés indult azért, hogy az atlanti régiók számára is hasonló stratégia készüljön. A Tanács megbízta az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki tengerstratégiát az Atlanti-óceán térségére. Az Európai Bizottság 2011. november 21-én közleményt adott ki. ⁽²⁾

2.2 Az Európai Parlament 2011-ben állásfoglalást készített az atlanti régiót illető stratégiáról az Unió kohéziós politikájának keretében. Az EGSZB 2012. május 24-én, ⁽³⁾ az RB pedig 2012. október 10-én ⁽⁴⁾ fogadta el idevonatkozó véleményét. A Parlament, az EGSZB és az RB mind kedvezően értékelték az Európai Bizottság javaslatát, de úgy vélték, hogy tágabb megközelítésre van szükség, amely maradéktalanul magában foglalja a területi dimenziót, és egyértelmű

⁽¹⁾ HL C 229., 2012.7.31., 24. o.

⁽²⁾ COM(2011) 782 final.

⁽³⁾ HL C 229., 2012.7.31., 24. o.

⁽⁴⁾ HL C 391., 2012.12.18., 1. o.

kapcsolatokat hoz létre a tengeri és szárazföldi területek között. Az EGSZB ambiciózusabb megközelítést javasolt: egy makroregionális stratégiát, amely a tengeri pillér mellett a területi pillért is magában foglalja, figyelembe véve a balti-tengeri és a dunai régió tapasztalatait.

2.3 Az Európai Bizottság, az EP, az EGSZB és az RB, valamint az öt érintett tagállam közösen létrehozta az Atlanti Fórumot a cselekvési terv kidolgozásának céljával. A Fórumban a tagállamok, a Parlament, az EGSZB, az RB, a helyi és regionális önkormányzatok, a civil társadalom és minden érdekelt fél részt vehetett. Öt ülést tartottak a következő helyszíneken: Horta, Brest, Bilbao, Cardiff és Cork. Megalakult az Atlanti Fórum vezetői csoportja (*Leadership Group of the Atlantic Forum*) az uniós intézmények és az öt tagállam részvételével, valamint egy irányítócsoporthoz (*Steering Group*). Az EGSZB közreműködése révén az atlanti régiók civil társadalma, a Gazdasági és Szociális Tanácsok Atlanti Transznacionális Hálózata (ATN) és a gazdasági és társadalmi szereplők is részt vehettek a Fórum rendezvényein.

2.4 Véleményében az EGSZB azt javasolta, hogy az atlanti térségre vonatkozó célkitűzések az Európa 2020 stratégia tematikus pilléreire alapuljanak, hogy az Atlanti Fórum ne szűnjön meg a cselekvési terv kidolgozása után, hogy lépjenek túl a „három nem” elve (nincsenek új szabályozások, nincsenek célzott finanszírozási források, nincsenek új adminisztratív intézmények) jelentette korlátozásokon, és többszintű kormányzati rendszert alkalmazzanak.

3. Az Európai Bizottság közleménye: a cselekvési terv

3.1 A cselekvési terv az Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégia (COM(2011) 782) folyománya, és meghatározza a „kék növekedés” térségbeli ösztönzését lehetővé tevő beruházási és kutatási prioritásokat, hozzájárulva a part menti területek fenntartható növekedéséhez, és megőrizve az atlanti ökoszisztéma jó környezeti és ökológiai állapotát.

3.2 Az Atlanti Fórum keretében a tagállamok, az uniós intézmények, a helyi és regionális önkormányzatok és a civil társadalom megvitatták, hogyan győzhető le a stratégiában megnevezett öt kihívás, és öt tematikus szemináriumot és egy online konzultációt tartottak.

3.3 A tagállamokkal folytatott vitákat és az Atlanti Fórum választát figyelembe véve az Európai Bizottság cselekvési tervet dolgozott ki több prioritási területtel, melyek célja a kék növekedés ösztönzése és az atlanti térség fenntartható fejlődésének elősegítése.

3.4 A menetrend jól illeszkedik a strukturális és beruházási alapok közös stratégiai keretéhez. A cselekvési terv három pilléren nyugszik: megfelelően célzott beruházások megvalósítása, a kutatási kapacitás bővítése, valamint a készségek és képzettség javítása.

3.5 A cselekvési terv négy prioritást határoz meg:

3.5.1 a vállalkozói szellem és az innováció előmozdítása: a felsőoktatási intézmények, a vállalatok és a kutatóközpontok közötti tudásmegosztás; a versenyképesség és az innovációs kapacitás fokozása a tengergazdaságban; a gazdasági tevékenységek alkalmazkodása és diverzifikálása az atlanti térségben rejlő lehetőségek előmozdításával;

3.5.2 a tengeri és tengerparti környezet védelme, biztosítása és potenciáljának fejlesztése: a tengerbiztonság és a tengerhajózási biztonság javítása; a tengervizek és a parti övezetek feldehárítása és védelme; a tengeri erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás; valamint a tengeri és tengerparti környezetben található megújuló energiaforrásokban rejlő lehetőségek kiaknázása;

3.5.3 a hozzáférés és az összeköttetés javítása a kikötők közötti együttműködés révén;

3.5.4 a regionális fejlesztés inkluzív és fenntartható modelljének létrehozása: a térségben jelentkező társadalmi kihívások alaposabb megismerésére való ösztönzés, valamint az atlanti térség kulturális örökségének megőrzése és népszerűsítése.

3.6 A cselekvési terv menetrendje lehetővé teszi, hogy a tagállamok figyelembe vegyék a 2013-ban megtárgyalásra kerülő, a 2014–2020 közötti időszakra szóló partnerségi megállapodásokban meghatározott prioritásokat. A prioritási területek meghatározásakor a partnerségi megállapodásoknak figyelembe kell venniük az Atlanti-óceán térségére vonatkozó stratégiát. A közös stratégiai kerethez tartozó alapokból (ERFA, ESZA, EMVA és ETHA) történő finanszírozást összehangolják a más forrásokból való finanszírozással.

3.7 A cselekvési terv iránymutatást ad az Európai Bizottságnak a közvetlenül kezelt alapokkal kapcsolatban, beleértve a Horizont 2020, a LIFE+ és a COSME programot, valamint az Európai Tengerügyi és Halászati Alapot is.

3.8 Az állami beruházások ösztönzik a magánvállalkozói kezdeményezéseket. Az Európai Beruházási Bank is készen áll arra, hogy a cselekvési terv végrehajtásának támogatása érdekében mozgósítsa finanszírozási eszközeit és szakértelmét.

3.9 Az öt tagállamot közös projektekben való részvételre ösztönzik például a Horizont 2020, az ERFA által finanszírozott európai területi együttműködés, az Erasmus és más európai programok révén.

3.10 Az Európai Bizottság végrehajtási mechanizmus életbe léptetését javasolja, amely fokozná a nemzeti, regionális és helyi szereplők részvételét, és lehetővé tenné az elért eredmények figyelemmel kísérését, figyelembe véve az Atlanti Fórum által levont tanulságokat.

3.11 A végrehajtási mechanizmus előmozdítja a politikai elkötelezettséget és felügyeletet, a magánszektor részvételét és az értékelést. Egyszerű lesz és más stratégiákon fog alapulni. A mechanizmust a tagállamok és az érintettek bevonásával 2013 vége előtt kell meghatározni. Iránymutatást adhat a projektgazdáknak, kapcsolatot tarthat fenn a programok irányító hatóságaival és előmozdíthatja az együttműködést az atlanti térségben.

3.12 Az Európai Bizottság a tagállamokkal közösen határozza meg a nyomkövetési módszert. 2017 vége előtt független értékeléssel együtt felidei felülvizsgálatot kell tartani a végrehajtásról.

3.13 Az Európai Bizottság és a tagállamok arra is törekednek, hogy az amerikai és afrikai nemzetközi partnereket bevonják a stratégia végrehajtásába.

4. A cselekvési tervre vonatkozó általános megjegyzések: az atlanti stratégia egy tengeri medencére vonatkozó stratégia

4.1 Más véleményeiben az EGSZB támogatta az integrált tengerpolitikát. Az integrált tengerpolitikáról szóló kék könyv megjelenése óta új formában foglalkoznak a tengerrel kapcsolatos politikákkal, közös horizontális eszközök és a tengeri ágazatok növekedését célzó szemlélet segítségével.

4.2 Az integrált tengerpolitika hasznosította a tengeri dimenzióban az Unió számára rejlő értékeket, és ágazatközi és integrált megközelítéssel megteremtette a tengerek gazdasági fejlődésének és fenntartható kiaknázásának alapjait.

4.3 Az új tengerügyi megközelítés újabb lendületet kapott a *Kék növekedés – A fenntartható tengergazdálkodási és tengergazdasági növekedés lehetőségei* c. közleményben (COM(2012) 494 final) szereplő „Kék növekedés” kezdeményezéssel, amely hangsúlyozza, hogy a kék gazdaság jelentősen hozzájárul az európai gazdasági növekedéshez és munkahelyteremtéshez. A kék gazdaság az Európa 2020 stratégia tengeri pillére.

4.4 Véleményében⁽⁵⁾ az EGSZB hangsúlyozta, hogy ez a megközelítés „logikus és szükséges folytatása az integrált tengerpolitika Európai Unión belüli végrehajtása érdekében végzett erőfeszítéseknek.”

4.5 A cselekvési terv újabb lépés afelé, hogy az atlanti-óceáni régiók ki tudják aknázni a gazdasági növekedési és munkahelyteremtési lehetőségeket. Az atlanti stratégiához és cselekvési

tervéhez fontos, hogy az integrált tengerpolitikát és a „Kék növekedés” kezdeményezést az atlanti tengeri medence egyedi jellegzetességeihez igazítsák.

4.6 Az egyes tengeri medencékre vonatkozó stratégiák révén a tevékenységek az adott medence egyedi körülményeiből kiindulva támogathatók, ami az atlanti térségben rejlő lehetőségekre jobban szabott stratégiát eredményez. Ehhez ágazatközi, határokon átnyúló és transznacionális együttműködésre van szükség az egyes szereplők között.

4.7 Az EGSZB helyesli, hogy a cselekvési terv nemcsak az új, növekvő ágazatokra, hanem a hagyományos ágazatokra (pl. halászat, tengeri közlekedés) is vonatkozik, és ezeket versenyképességük növelése és ökológiai lábnyomuk csökkentése érdekében új alapokra helyezve tárgyalja. Innovatív technológiák és eljárások bevezetésével ezek a hagyományos ágazatok a jövőben is növekedést generálnak és munkahelyeket teremtenek Európa atlanti partvonalán.

4.8 Az EGSZB, noha támogatja az Európai Bizottság javaslatában azt, hogy a tengeri környezetre irányuló kutatási tevékenységeket prioritásként határozza meg, úgy véli, hogy az ipari szektorok kapacitásainak és lehetőségeinek javítására irányuló, a munkahelyteremtéshez és a gazdasági növekedéshez közvetlenül hozzájáruló lépéseket is prioritásként kell kezelni.

4.9 A kkv-k versenyképességének támogatása nem korlátozódhat csupán az idegenforgalomra, az akvakultúrára és halászati ágazatra, hanem kibővítenedő a cselekvési tervben szereplő valamennyi területre, például a hajóépítésre – annak jelentős beszállító iparával együtt –, a kikötői tevékenységekre, a megújuló tengeri energiákra és a biotechnológiára. Ezek mind olyan ágazatok, amelyekben stabil, jelentős vállalkozások működnek a különböző atlanti régiókban.

4.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a legtovább eső régiókban a kis- és mikrovállalkozások jelentik a gazdaság motorját. Fontos, hogy ezek a vállalkozások is bekapcsolódhassanak az atlanti stratégiához kapcsolódó tevékenységekbe.

4.11 Az EGSZB javasolja, hogy jobb egyensúlyt alakítsanak ki a gazdasági, társadalmi és környezeti dimenziók között: a tengerhez kapcsolódó („kék”) növekedésről szóló, már említett véleményében kiemelte, milyen fontos szerepet játszik az emberi tényező a tengeri gazdaságban, és felhívta a figyelmet arra, hogy az embereknek gyakran nehéz körülmények között kell dolgozniuk.

4.12 A cselekvési tervnek ki kell terjednie a tengeri foglalkozások terén a munkakörülmények és a szociális normák javítására, valamint a szakmai képzések elismerésére és egységesítésére. A parti lakosság körében ösztönözni kell a képzésekben és átképzésekben való részvételt, hogy a munkavállalók jobban tudjanak alkalmazkodni mind a hagyományos gazdasági tevékenységekhez, mind pedig az új foglalkozásokhoz. A tengerhez kapcsolódó foglalkozások imázsát és színvonalát javítani kell, hogy azok a fiatalok számára vonzóbbakká váljanak.

⁽⁵⁾ HL C 161., 2013.6.6., 87. o.

4.13 Az új tevékenységek kialakításának a tengeri környezet védelmével összhangban kell történnie. A cselekvési tervnek erősítenie kell az e területhez kapcsolódó kutatási programokat. A tengeri környezetre gyakorolt negatív hatások elkerülését célzó kutatások csökkentik majd azt a bizonytalanságot, amelyet ezek a tevékenységek – például a tengeri energiatermelés, a kikötők korszerűsítése, az akvakultúra és a tengeri idegenforgalom – magukban rejtjenek. Az ilyen kutatások alapján gyorsabban történhet majd az engedélyek kiadása.

4.14 Az EGSZB úgy véli, hogy egy fenntartható és társadalmi szempontból integratív regionális fejlesztési modellnek meg kell őriznie az Atlanti-térség tengeri kultúráját, amely szorosan kapcsolódik a parti lakosság hagyományos életformájához, és az örökség és a kulturális identitás igen fontos része.

4.15 Az EGSZB úgy véli, hogy a cselekvési tervet és az abban szereplő kiemelt lépéseket jogalkotási intézkedések elfogadásával kell kiegészíteni annak érdekében, hogy javuljon a szabályozási keret felépítése, és világosabb legyen a tengerhez kapcsolódó iparágak számára.

4.16 Az EGSZB támogatja, hogy a stratégia kiterjedjen az Atlanti-óceán másik oldalán fekvő országokkal folytatandó együttműködési kapcsolatokra is. Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja, hogy az Egyesült Államokon és Kanadán kívül Közép- és Dél-Amerika, illetve Afrika országaival is kössünk kutatási együttműködési megállapodásokat.

5. Az EGSZB javaslata: A tengeri medencére vonatkozó stratégia átalakítása makroregionális stratégiává

5.1 Az Atlanti-stratégia és a hozzá kapcsolódó cselekvési terv a Miniszterek Tanácsa által elfogadott megállapodásnak megfelelően kizárólag a tengeri vonatkozásokkal foglalkozik.

5.2 Az EU elindította a makroregionális stratégiákat. Ezeket a szakpolitikákat a jövőben a Szerződésben foglalt hatáskörök alapján a gazdasági, társadalmi és területi kohézió javítása érdekében megerősítik.

5.3 Az EGSZB úgy véli, hogy az Atlanti-medence tengeri területeire vonatkozó stratégiának egyértelműen magában kell foglalnia a területi pillért, és szólnia kell ennek a kohéziós politika céljaihoz való kapcsolódásáról is.

5.4 Az EGSZB egy másik véleményében⁽⁶⁾ már kinyilvánította, hogy „ambiciózusabb megközelítést javasol: egy makroregionális stratégiát, amely a tengeri pillér mellett a területi pillér is magában foglalja, figyelembe véve a balti-tengeri és a dunai régió tapasztalatait. [...] Az atlanti tengeri dimenzió az atlanti térség számos kihívását és lehetőségét rejt magában, figyelembe véve azonban, hogy a szárazfölddel való kapcsolat kulcsfontosságú, az EGSZB azt javasolja, hogy a tengeri dimenzió mellett a szárazföldit is építsék be. A kontinentális terület irányítja és

fejleszti a hátországot, amely nélkül a tengerben rejlő lehetőségek kiaknázása ellehetetlenül. A tengerparti sávnak aktív, dinamikus hátországra és a terület egészének következetes fejlődését biztosító szinergiákra van szüksége.”

5.5 Az atlanti régióknak a tengeri és a szárazföldi területekre vonatkozó politikák koherens keretében kell kidolgozniuk stratégiáikat. A kikötői tevékenységeket nem lehet fejleszteni anélkül, hogy szárazföldi (vasúti, közúti) beruházások ne kapcsolódna hozzájuk; a tengeri energiatermelést nem lehet fejleszteni anélkül, hogy az ne kapcsolódna egy energiaszállítási infrastruktúrához; és a partok és a tengeri környezet sem őrizhető meg anélkül, hogy ne foglalkoznánk a kapcsolódó atlanti területek városainak és falvainak szennyvízkezelési rendszereivel.

5.6 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az atlanti régióban a tengerrel kapcsolatos kérdésekről nem lehet a területi összefüggés figyelembevétele nélkül határozni, és hogy ezeket a szempontokat fel kell venni e területek gazdasági és társadalmi menetrendjébe. A „kék növekedés” minden előnye csak úgy realizálható, ha erősítjük a tengeri és a szárazföldi tevékenységek közötti harmonikus együttműködést.

5.7 Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy az atlanti térségre vonatkozó tengeri stratégiát a cselekvési terv alapján alakítsák át makroregionális stratégiává.

6. Irányítás

6.1 Az EGSZB sajnálja, hogy a cselekvési terv csupán felületesen érinti a végrehajtási mechanizmusokat. Egy korábbi véleményében⁽⁷⁾ javaslatot tett egy többszintű irányítási rendszerre, amelynek révén valamennyi szereplő részvétele biztosítható volna.

6.2 A cselekvési tervnek a különböző európai strukturális és beruházási alapokból, valamint az európai szakpolitikákhoz kapcsolódó, közvetlenül az Európai Bizottság által kezelt alapokból való finanszírozása szoros koordinációt tesz szükségessé az Európai Bizottság, illetve a nemzeti és regionális hatóságok között.

6.3 A cselekvési tervnek az Atlanti Fórum üléseit követő kidolgozását az öt atlanti tagállam, valamint az európai intézmények képviselőiből álló vezetői csoport és irányítócsoporthoz irányította. Az atlanti régiók bevonása az irányítócsoporthoz történt, amelyben megfigyelői szerepet töltöttek be. Az atlanti térség gazdasági és társadalmi szereplőit az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság képviselte. Számos atlanti térségbeli társadalmi-gazdasági szereplő vett részt lelkesen a folyamatban, mind az öt konferencián, mind pedig a konzultáción.

6.4 Az EGSZB sajnálja, hogy az Európai Bizottság a cselekvési terv elfogadása után beszüntette az Atlanti Fórum tevékenységét, és nem hosszabbította meg a Fórum fennállását a stratégia érvényességéig idejének végéig, vagyis 2020-ig.

⁽⁶⁾ HL C 229., 2013.7.31., 24. o.

⁽⁷⁾ Ugyanott.

6.5 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja az Atlanti Fórum során elért lendület és részvétel fenntartását, hogy az érintettek teljes köre (régiók, magánszektor, civil szféra) részt vegyen a következő szakaszokban (végrehajtás, nyomon követés, értékelés) is.

6.6 Az irányítási rendszer alapvetően fontos. Az EGSZB ezért sajnálja, hogy a cselekvési terv csupán egy „Támogatás” című rövid fejezetben foglalkozik az irányítással, amely egy vázlatos javaslatot tartalmaz egy „végrehajtási mechanizmus” létrehozására, amelynek felépítését és feladatait a későbbiekben határozzák majd meg.

6.7 A „három nem” szabálya az új igazgatási struktúrák létrehozása ellen szól, ez azonban nem akadályozza egy olyan, részvételen alapuló többszintű irányítási rendszer létrehozását, mint amilyeneket a Balti-tengeri, illetve a dunai stratégia keretében felállítottak.

6.8 Az EGSZB javasolja egy részvételen alapuló, valódi többszintű irányítást bevezetését, amelynek révén jobban érvényesülhet az alulról felfelé építkező megközelítés, és amely lehetővé teszi a tagállamok, az európai intézmények, a regionális és helyi önkormányzatok, valamint az atlanti térségben működő magánszektor és civil társadalom számára a cselekvési terv végrehajtásának irányítását és azt, hogy helyzetismeretükkel a helyszínen hozzájáruljanak a folyamathoz.

6.9 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a régiók részt vegyenek az atlanti stratégia irányításában. Az Atlanti-térség európai régiói nagyon jól tudják, hogy a tenger életformájuk alapvető eleme. Politikai síkon számos atlanti régióknak széles hatáskörei vannak a tengeri és parti tevékenységekhez kapcsolódó ágazati stratégiák és politikák kidolgozására és végrehajtására.

6.10 Az ezekben a régiókban működő gazdasági és társadalmi szereplők a legfontosabb érintettek, és elkötelezettek a „kék gazdaság” révén kialakuló gazdasági fejlődés és munkahelyteremtés iránt, emellett birtokukban vannak a szükséges ismeretek és a helyszínen működő intézmények is.

6.11 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Atlanti Fórumot fenntartva az érdekelt felek részvételével rendszeresen szervezzenek konzultatív konferenciákat a stratégia intézkedéseinek és programjainak előmozdítására, végrehajtásának értékelésére, valamint az összes politikai, gazdasági és társadalmi szereplő mozgósítására.

6.12 Azt is javasolja, hogy emeljék ki ennek a stratégiának az európai jellegét, amihez elengedhetetlen, hogy az irányítási struktúrákban az európai intézmények – az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók

Bizottsága – részvétele is biztosított legyen. Az Európai Bizottságra kulcsszerep hárul a lendület fenntartásában, a folyamat elősegítésében és az érdekelt felek bevonásában, ezért rendelkeznie kell a szükséges forrásokkal.

6.13 Az EGSZB javasolja, hogy gondoskodjanak a különböző atlanti hálózatok – az Atlanti Ív Bizottság, a regionális önkormányzatok, a Gazdasági és Szociális Tanácsok Atlanti Transznacionális Hálózata, a gazdasági és társadalmi szereplők, valamint az Atlanti Ív Városainak Konferenciája – részvételéről. Ezek a hálózatok döntő szerepet játszanak az érintett szereplők elkötelezettségének kialakításában, és jelentős európai hozzáadott értéket képviselnek. Megvannak a helyi gyökereik, együttműködésük jelentős múltra tekint vissza, és mélyrehatóan ismerik az atlanti térséget, annak problémáit és szereplőit. A stratégia megvalósításába való bekapcsolódásuk biztosítja a transznacionális, többszintű és több ágazatot átfogó megközelítést. Ezek a hálózatok emellett képbe hozzák az atlanti területek helyi valóságát, az ottani kapacitásokat és szükségleteket – ezek a területek ugyanis sok esetben távol esnek a tagállamok fővárosaitól.

7. Finanszírozás

7.1 Az EGSZB sürgeti a tagállamokat és az Európai Bizottságot, hogy az atlanti régiók prioritásait építsék be a strukturális alapok és az európai beruházási alapok 2014–2020-as időszakra szóló partnerségi megállapodásaiba.

7.2 Az Európai Bizottságnak az általa közvetlenül kezelt alapok – így a Horizont 2020, a LIFE+ és a COSME program, valamint az Európai Tengerügyi és Halászati Alap – vonatkozásában kiemelten kellene kezelnie a cselekvési terv célkitűzéseit.

7.3 A határokon átnyúló és transznacionális együttműködés központi jelentőségű a stratégia végrehajtásának szempontjából, mivel európai többletértéket nyújt, és jobb feltételeket teremt az atlanti régió kihívásainak kezeléséhez, mint amire a tagállamok önmagukban képesek lennének. Ebben az együttműködésben rejlik a cselekvési terv legfontosabb többletértéke, és itt van szükség európai megközelítésre.

7.4 Mivel ehhez nem lesz majd külön költségvetés, az Európai Bizottságnak, a tagállamoknak és a régióknak, amelyek a programokat irányítják, egymással összhangban és egymást kiegészítve kell cselekedniük.

7.5 Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a közszférabeli intézkedések beruházások és magánkezdmenyezések beindításához járulnak majd hozzá. Az Európai Beruházási Bank közreműködése alapvetően fontos, ezért ennek az intézménynek aktívan részt kell vennie a stratégiában.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás európai jövőjéről

(COM(2013) 180 final)

(2013/C 341/19)

Előadó: **Richard ADAMS**

2013. március 27-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás európai jövőjéről

COM(2013) 180 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 168 szavazattal 5 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

Következtetések

1.1 Az EU energia- és éghajlat-politikájának el kell ismernie a globális piacokat és a nemzetközi megállapodásokat, és reagálnia kell azokra. Válaszokat kell kidolgoznia azokra az esetekre is, amikor a piac nem veszi figyelembe a társadalmi prioritásokat, és foglalkoznia kell a politikai koherencia hiányával is.

1.2 A szén-dioxid-leválasztásról és -tárolásról (CLT) folyó vita jól szemlélteti az ilyen politikai kezdeményezésekben rejlő feszültségeket.

1.3 A jelenlegi globális energiapiac nem vesz tudomást a valamennyi fosszilis üzemanyag egyre nagyobb mennyiségű felhasználásával járó masszív, káros külső hatásokról – különösen a közegészségügyre gyakorolt hatásokról és az üvegházhatást okozó gázok légköri felhalmozódásáról. A globális politikai kezdeményezések sem bírnak még jelentős hatással a szén-dioxid-csökkentésre nézve.

1.4 A szén-dioxid-leválasztás és -tárolás egy jól ismert technológiai folyamat, amely esetleg választ adhat az éghajlat-politika alapvető kérdésére: mielőtt olyan sok szén-dioxidot bocsátunk ki a légkörbe, hogy az pusztító hatású éghajlat-változást okoz, tudunk-e ugyanolyan mennyiségben szén-dioxidot megkötni és felhasználni, mint amennyit felszabadítunk?

1.5 A CLT politikai kezdeményezés azonban, amely jelentős elemnek tekinthető a piaci hiányosságok enyhítésében, komoly akadályokba ütközik. Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer kvázi kudarca (amely a tervezési hiányosságoknak, a recesszióknak, valamint az éghajlat-politikáról és a szén-dioxid-árakról való globális megállapodás hiányának köszönhető) hátrányosan hatott a programra.

1.6 Amellett azonban, hogy a CLT-t gazdaságos, megvalósítható, nagy léptékű lehetőséggé fejlesszék, továbbra is komoly érvek szólnak, elfogadottságához viszont számos tényező szükséges, melyeket a következő ajánlásokban határozzunk meg.

Ajánlások

1.7 Maximális erőfeszítéseket kell tenni egy olyan, az éghajlat stabilizálására irányuló politikáról szóló nemzetközi megállapodás biztosítása érdekében, melynek része egy elfogadott, hatékony és megvalósított szén-dioxid-árazási program is, hogy a fosszilis üzemanyagok fogyasztását és az ebből következő szén-dioxid-kibocsátásokat fokozatosan korlátozni lehessen, és eszközök álljanak rendelkezésre az éghajlati hatások megelőzése vagy enyhítése céljából.

1.8 A megállapodástól függetlenül továbbra is aktív demonstrációs CLT-programot kell folytatni a közvélemény aggodalmainak elosztatása érdekében. A potenciális előnyök – a technológia, az ipari együttműködés, a nyilvánosság figyelme, a jogi és szabályozási meghatározás, valamint a költségsökkentés terén – igen alapos indokokat jelentenek a további fejlesztésre. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a program kiemelt stratégiai jelentőségű a technológia elterjedéséhez szükséges feltételek megteremtéséhez.

1.9 Egy ilyen program nagymértékben profitálna abból, ha egy egész energiarendszerünk jövőjéről szóló, kiemelt jelentőségű, koordinált, európai szintű nyilvános párbeszéd, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású jövő felé való szükséges átmenet kontextusába kerülne. A közvélemény általi elfogadottság továbbra is létfontosságú kérdés a CLT-infrastruktúra kiépítésére nézve.

1.10 Ebben az összefüggésben figyelembe kell venni az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra irányuló más stratégiákkal, köztük a CO₂-újrafelhasználással való hatékonysági összehasonlítást, a kockázatok mélyreható elemzését és az elővigyázatossági elv alkalmazását is.

1.11 A CLT népszerűsítését célzó valamennyi politikához az önkormányzatok támogató finanszírozása szükséges, valamint a nemzetközi versenynek kitett európai iparágak költségeinek kiegyenlítésére irányuló mechanizmusokkal kell kísérni azokat.

2. Bevezetés és háttér

2.1 Az EU energiapolitikája igen összetett politikaterület. A fenntarthatóság, a versenyképesség és a biztonság elismerésére és egyensúlyba állítására törekszik, ugyanakkor figyelembe vesz a hatáskörön kívül eső kérdéseket is, mint a technológiai változások, a globális piaci tényezők és az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések terén tapasztalható nemzetközi fejlemények. A gyorsan változó eseményekre és külső körülményekre való reakció szükségessége még bonyolultabbá teszi azt a célt, hogy létrejöjjön a szükséges hosszú távú döntések meghozatalának kerete. A CLT-t ebben az összefüggésben kell szemlélni. A CLT potenciálisan igen fontos technológiát jelent. A 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv egyértelművé teszi, hogy igen fontos szerepet tölthetne be a CLT, a vele kapcsolatos közép- és hosszú távú stratégiai döntések azonban számos gazdasági, szociálpolitikai és műszaki bizonytalanságot tartalmaznak.

2.2 Az Európai Bizottság CLT-ről szóló közleménye felismeri ezt az összetettséget, a hosszú távú üzleti szemlélet hiányát határozva meg a CLT-fejlesztés terén történő előrelépések hiányának legfőbb okaként. E mögött a gazdasági kijelentés mögött azonban számos olyan környezettechnikai és társadalmi-politikai tényező áll, amelyek meghatározzák az ilyen gazdasági tevékenység feltételeit. A CLT-ről az Európai Bizottság által feltett kérdések megválaszolására törekedve ez a vélemény foglalkozni kíván a mögöttes kérdésekkel is.

3. A közlemény összefoglalása

3.1 A közlemény szerint a CLT az egyik legfontosabb eleme a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló európai program megvalósításának. A CLT a fosszilis tüzelőanyagokból való energiatermelés következő évtizedekben fennmaradását tekintve a szén-dioxid-kérdés kezelésének egyetlen jelentős lehetőségét biztosítja. „A 2050-re kitűzött (éghajlati) cél csak akkor érhető el, ha a fosszilis energiahordozók égetéséből származó kibocsátásokat kiküszöböljük.”

3.2 2007 óta az EU különböző módokon próbálta támogatni a CLT fejlesztését: a szén-dioxid-megkötés, -szállítás és -tárolás jogalkotói kerete, egy 10–12 projektet tartalmazó demonstrációs program támogatása, valamint folyamatos erőfeszítések a szén-dioxid árának meghatározása érdekében a kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) révén, amely a fejlesztés finanszírozási forrásaként szolgálhat, és ösztönözheti a megvalósítást és a hosszabb távú elterjesztést.

3.3 Az EU-ban azonban egyetlen nagyméretű demonstrációs projekt sem létezik még, és „a legígéretesebb uniós projektek esetében is jelentős késéssel kell számolni”. Ennek oka az, hogy jelenleg „a gazdasági szereplőknek nem áll érdekében a CLT demonstrációjába való beruházás”. Az ETS nem tudta biztosítani sem az ilyen erőművekbe való beruházásokhoz szükséges eszközöket, sem egy stabil szén-dioxid-árat azok jövőbeli működésének támogatásához. A szén-dioxid ára jelenleg mintegy 10 %-a annak az összegnek, amelyet sokan a CLT esetleges üzleti megalapozottságához szükséges abszolút minimumnak tekintenek. A közlemény azonban rámutat, hogy még ahol meg is van az üzleti megalapozottság, egyáltalán nem biztos, hogy egyes országokban – elsősorban azokban, amelyekben a legnagyobb szükség lenne a CLT-re – a közvélemény elfogadja azt, amit a geológiai tároláshoz kapcsolódó kockázatnak tekintenek.

3.4 A közlemény ugyanakkor azzal érvel, hogy létfontosságú a tapasztalatszerzés a CLT kereskedelmi méretű kiterjesztéséhez, melynek révén csökkenteni lehet a költségeket, bizonyítani lehet a szén-dioxid geológiai tárolásának biztonságosságát, átadható tudástanyagot lehet létrehozni a CLT lehetőségeivel kapcsolatban, valamint ki lehet küszöbölni a technológia befektetési kockázatait. Egy ilyen program népszerűsítése a megfelelő szabályozói keret részleteire is ráirányítja a figyelmet, és válasza ösztönzi a nyilvánosságot. Az így nyert tudás lehetőséget kínál majd egy jövőbeli globális CLT-programban való aktív részvételre, valamint megerősíti az EU-nak a technológia és ismeretek beszállítójaként betöltött potenciális szerepét.

3.5 Az ETS alulteljesítése által okozott hiányosságok pótlására kiegészítő támogatási mechanizmusokat javasolnak, mint például a CLT-tanúsítványok kötelező vásárlása, kötelező érvényű kibocsátási előírások vagy a demonstrációs projektek támogatásának megvalósítása az átvételi árakhoz hasonló mechanizmus révén.

3.6 Végül pedig számos kérdés szerepel a dokumentumban, amelyek a válaszadók véleményét kérdezik a CLT jövőjével kapcsolatos legfontosabb témákról.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az Európai Bizottság dokumentuma értékelés és konzultációs javaslat is egyben, és a CLT-vel kapcsolatos európai témákról szóló kérdésekkel zárul. A közlemény célja korlátozott – választ találni „a legfőbb kihívásra, a demonstrációs CLT-projektekbe történő beruházások ösztönzésére, hogy így tesztelhesük a szén-dioxid-infrastruktúra bevezetésének és kiépítésének megvalósíthatóságát a későbbiekben”. Egy ilyen demonstrációs program a CLT kiterjesztésének előfutára lehetne, bár számos további feltételnek kellene elegendet tenni és számos akadályt kellene kiküszöbölni ehhez.

4.2 Az EGSZB szerint az Európai Bizottság helyesen állapította meg, hogy sürgős politikai válaszra van szükség. Az Európai Bizottság által ismertetett lehetőségek szerint a CLT-t vagy kereskedelmi életképessé, vagy kötelezővé kell tenni. Fel kell azonban tenni a kérdést, hogy várható-e ilyen politikai válasz a jelenlegi körülmények között. Az EGSZB ezért a sokkal szorosabb összpontosítás mellett érvel a CLT-programban. Ebbe beletartozna annak felismerése is, hogy jelenleg sokkal

jelentősebb, lehetőleg széles körű forrásokból származó közfinanszírozás van szükség ahhoz, hogy bármely CLT demonstrációs projekt eredményt hozzon. Elegendő számú demonstrációs projektre kell összpontosítani, de két-háromszoros pénzügyi támogatással, és az ezt követő működést támogató intézkedésekkel.

4.3 Az EGSZB összességében úgy gondolja, hogy az ilyen kötelezettségvállalást továbbra is egy olyan technológiába való, kockázatokkal járó beruházként lehet megindokolni, amely jelentős szerepet játszhat egy, a szén-dioxid árazásáról vagy a kvótarendszerről való nemzetközi megállapodás kontextusában. Úgy véljük, hogy egy ilyen megállapodás előfeltétele annak, hogy a CLT fejlődését (vagy Európában, vagy világszerte) jelentősen előbbre vigyük. Úgy véljük továbbá, hogy az Európai Bizottság által feltett kérdések részletes megválaszolására csak az Európai Tanács által kitűzött célok újraértékelése, valamint a politikai célok és eszközök terén történő irányváltás után kerülhet sor – ennek az irányváltásnak azonban az energia- és éghajlat-politika pragmatikus megközelítését is tartalmaznia kell.

4.4 Ennek a fontos témakörnek a megközelítéséhez fel kell tenni a kérdést, hogy milyen körülmények között van esély a CLT nagyléptékű megvalósítására Európában, ahol a szükséges támogató jogalkotási és szabályozási keretek a CLT-irányelv formájában jórészt megvannak. A válaszok nagy része megtalálható a bizottsági dokumentumban.

— Betartatható globális megállapodásra van szükség az éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedésekről, igazságosan megosztva az enyhítést és az alkalmazkodást célzó intézkedések költségeit. Egy ilyen megállapodás nélkül egyetlen ország vagy kereskedelmi blokk – melyek gazdaságilag függenek a világpiaci versenyképességüktől – sem engedhet meg magának közép- vagy hosszú távon egy független szén-dioxid-minimalizálási programot. Egy realisztikus szén-dioxid-árazási mechanizmus egyoldalú bevezetésére tett bármely javaslat a versenyt tekintve és politikailag is elfogadhatatlan lenne, különösen a jelenlegi körülmények közt. Egy általános – akár szakaszos és lépcsőzetes – globális megállapodásra a demokratikus országokban a polgárok támogatásának biztosításához is szükség lenne.

— A megállapodásban a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére kellene helyezni a hangsúlyt, és (bármely módon) meg kellene állapítani egy szén-dioxid-„árat”, amely biztosítja a CLT-be való beruházások gazdaságosságát. A CLT-nek azonban továbbra is versenyben kellene állnia az alternatív technológiákkal, amelyek ugyanebből a célból keresnek beruházási forrásokat, mint például a biológiai tárolás vagy a szén-dioxid-leválasztási és -felhasználási programok. Az EGSZB úgy véli, hogy a CLT erősen tartja a vezető szén-dioxid-megkötő technológiaként elfoglalt helyét.

— A CLT mint alacsony kockázatú szén-dioxid-megkötő technológia közvélemény általi (és így politikai) elfogadottságát biztosítani kellene azokban az EU-tagállamokban, amelyekben ez realisztikus lehetőség. Ez különösen igaz a

szárazföldi tárolással – amely számos tagállamban az egyetlen lehetőség – kapcsolatban érzékelt kockázatokra és azokra az esetekre, amelyekben megfelelően figyelembe kell venni az elővigyázatosságot elvét.

4.5 Annak, hogy az első két feltétel teljesüljön, az eddigi nemzetközi éghajlati tárgyalások alapján kicsi a valószínűsége. Igen kétséges, hogy a 2015-ös párizsi ENSZ-konferencián sikerül-e egy hatékony globális éghajlati paktumról megállapodni. Annak sincs jele, hogy a döntéshozók meggyőzően el tudták volna magyarázni a fogyasztóknak az ezzel kapcsolatos piaci kudarc jövőbeli költségeit. Ennek eredményeként az áruk és szolgáltatások jelenlegi árai nem teljesen tükrözik az éghajlatváltozás hatásainak várható költségeit, amelyeket majd a jövő generációknak kell megfizetniük. A polgárok fogyasztókként és szavazókként is vonakodnak tudomásul venni a következményeket, különösen a megszorítások, valamint az alacsony és negatív gazdasági növekedés idején.

4.6 E vélemény hangvétele mindeddig realisztikusan pesszimista volt. Úgy véljük, ez megfelelően tükrözi a civil társadalom jelenlegi aggályait. A politikai döntéshozatal terén megfigyelhető irreálisan optimista gondolkodás eredménye jelenleg nagyon is nyilvánvaló, és néhányak elkeseredéséhez, illetve sokak kiábrándulásához hozzájárult. Van azonban ok arra is, hogy úgy véljük, az aktuális helyzet és perspektívák az energia- és éghajlat-politikában (és az ezzel kapcsolatos CLT-kérdésekben) fokozatosan megváltoztathatók.

4.7 Egyre nyilvánvalóbb, hogy az uniós politika legitimitása nagyobb mértékben fog függeni (és kellene függenie) a közvélemény megértésétől és a döntéshozatali folyamatba való bevonásától. Ha a közvélemény nem érti meg az éghajlat- és energiapolitika célját és nem fogadja el a CLT-technológiát, akkor nem valószínű, hogy a szén-dioxid-megkötés túljut a demonstrációs szakaszon vagy a jelenlegi kereskedelmi felhasználáson (pl. növelt hatékonyságú kőolaj-kitermelés és az élelmiszeripari felhasználás).

4.8 Fel kell ismerni azt is, hogy minden döntés, melyet az országok hoznak az energiaforrásokról és az ezzel kapcsolatos témákról, műszaki és gazdasági megfontolások helyett végső soron inkább az adott társadalom értékítéletein alapul. Az ilyen döntéseknek tehát mindig van egy társadalmi és etikai dimenziójuk is. Ez nehézséget okoz egy közös uniós politika kidolgozása terén, különösen akkor, ha – mint az energia esetében – az energiaforrásokkal és az energiaszerkezettel kapcsolatos végső hatáskör a tagállamoké marad.

4.9 Mivel a polgárok nem ismerik ezt a technológiát, a közvéleményben nem tudatosodnak az éghajlatváltozást enyhítő technológiákban, köztük a CLT-ben rejlő lehetőségek. Ilyen kedvező hatások pl. a munkahelyteremtés, a vezető szerep a globális innováció terén, új típusú beruházási és finanszírozási módszerek, valamint új technológiák kifejlesztése. A CLT elterjesztése hozzájárulna a munkahelyek nagyobb biztonságához a hagyományos iparágakban, pl. a bányászatban is.

4.10 Az EGSZB ezért helyesli egy európai energiaügyi párbeszéd – egy inkluzív, átlátható, megbízható és koordinált, tagállamokon belüli és azok közötti, többszintű megbeszélés – létrehozását, és aktívan részt fog venni benne. A párbeszédnek hétköznapi nyelvre kellene lefordítania az energiaügyi „átmenet” lényeges pontjait és az ezzel kapcsolatos kérdéseket, mint a CLT, az energiaszegénység stb. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra való áttérés témáját be kellene vinnie az osztálytermekbe, a kávézóba és a konyhába is. Ezt a párbeszédet figyelembe kell venni a politikai döntéshozatalban, és vitát kell ösztönöznie arról, hogy a néha ellentmondó célok – biztonságos, fenntartható, versenyképes és megfizethető energia – hogyan egyeztetethetők össze egymással. A folyamat a polgárok és szervezetek színvonalasabb és hangsúlyosabb hozzájárulását teszi lehetővé a jövőbeli hivatalos energiaügyi konzultációkhoz. A párbeszéd „tisztességes közvetítőként” és a folyamatot előmozdító eszközként kapcsolatot kíván létrehozni a célközönséggel, így módon pedig bátoríthatja és kiterjesztheti az energiaügyi vitákat a tagállamokban, és kulcsfontosságú kommunikációs szerepet játszhat az energiával kapcsolatos közös látásmód kialakításában Európában. Ennek keretében összehasonlító értékelést lehet végezni a CLT-ről mint a légköri szén-dioxid csökkentéséhez hozzájáruló technológiáról, és meg lehet vitatni a lehetőségeket és a kompromisszumokat.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az Európai Bizottság azt az alapvető megállapítást teszi, hogy a fosszilis üzemanyagok elégetése során kibocsátott CO₂ kiküszöbölése elengedhetetlen az EU 2050-re vonatkozóan megállapított éghajlati célkitűzéseinek eléréséhez. Hasonló megközelítést kell alkalmazni világszinten is, a probléma kiterjedését pedig minden politikai döntéshozónak meg kell értenie, és össze kell egyeztetnie a gazdasági törekvésekkel. A világ teljes ismert fosszilis energiatartalékának elégetésével nagyjából 3 000 milliárd tonna szén-dioxid szabadulna fel. Ahhoz azonban, hogy 80 %-os eséllyel 2 °C alatt tartsuk a globális felmelegedést, ennek csupán 31 %-át szabadna elégetni. Ahhoz, hogy a legfeljebb 2 °C-os felmelegedés esélye 50 % legyen, 38 % égethető el (A szén, amit nem lehet elégetni: <http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/downloads/2012/08/Unburnable-Carbon-Full1.pdf>). A CLT hatáscsökkentő szerepét azonban arányaiban kell figyelembe venni. Még az optimista forgatókönyv is – amely világszerte 3 800 kereskedelmi célú CLT-projektet képzel el – a fosszilisüzemanyag-tartalék mindössze további 4 %-ának elégetését teszi lehetővé (Nemzetközi Energiaügynökség (IEA): A világ energiaügyi kilátásai, 2012.). A valóság az, hogy már most több ezermilliárd euróra becsült energetikai vagyont kell elégetetlenül a földben hagyni ahhoz, hogy a jelenlegi globális éghajlatvédelmi célokat CLT nélkül el lehessen érni. Ennek súlyos gazdasági következményei lesznek. Nagyon fontos felismerni, hogy megoldást kell találni erre az alapvető dilemmára ahhoz, hogy az éghajlat- és az energiapolitika (valamint a CLT) legalább esélyt kapjon az eredményességre.

5.2 Megjegyzendő, hogy a szén-dioxidot a tárolás mellett fel is lehet használni. A növelt hatékonyságú kőolaj-kitermelés, az élelmiszer-ipari felhasználás és más kisebb alkalmazások mellett lehetséges, hogy mind a vegyész- mind a biomérnöki terület részt vállalhat a CO₂ építőanyagokban, takarmányban, egyéb vegyi folyamatokban és más termékekben történő felhasználásából, ami további előnyökkel jár a K+F terén is. A fosszilis üzemanyagok kitermelésének mértéke azonban arra utal, hogy a belátható jövőben mindössze szerény hozzájárulás várható ebből a forrásból a CO₂ által jelentett problémára.

6. Válaszok a közleményben feltett kérdésekre

1) *Elő kell-e írni, hogy azok a tagállamok, amelyek energiaszerkezetében és ipari folyamataiban magas a szén és a földgáz részesedése, és amelyek még nem tették meg:*

- dolgozzanak ki világos úttervet arra, hogyan kívánják átállítani villamosenergia-termelő ágazatukat a szén-dioxid-kibocsátás nélküli (nukleáris vagy megújuló) energiaforrásokra 2050-ig;*
- dolgozzanak ki nemzeti stratégiát a CLT-technológia bevezetésének előkészítésére.*

Ha kötelezzük a tagállamokat arra, hogy előre tervezzenek az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaellátás és a CLT-alkalmazás terén, az azzal az előnnyel jár, hogy felkelti a folyamatban részt vevők figyelmét, illetve lehetőséget biztosít a jövőbeli jogalkotási javaslatokat kísérő értékes – bár nagy munkát jelentő – költség-hatás elemzésre. Ez hasznos volna, de emellett szükség lenne a más hasonló biológiai, vegyi és fizikai megköttetéssel kapcsolatos eljárások és alacsony kibocsátású technológiák nemzeti lehetőségeinek kiegyensúlyozott alkalmazására is ⁽¹⁾.

2) *Hogy kellene átalakítani a kibocsátáskereskedelmi rendszert oly módon, hogy értelmes ösztönzőket kínálhasson a CLT bevezetéséhez? Szükség van-e a rendszer kiegészítésére árverési bevételekből létrehozott eszközökkel, a NER300 mintájára?*

A kibocsátáskereskedelmi rendszer globális gazdasági erőnek való kiszolgáltatottságával kapcsolatos tanulságokat szem előtt kell tartani. Világos, hogy egy világszintű egyetértés tárgyát képező éghajlat-politika (vagy annak hiánya) meghatározza a kibocsátáskereskedelmi rendszer jövőjét, és a 2015. évi tárgyalások eredménye is alapvető jelentőséggel bír majd. A kibocsátáskereskedelmi rendszer által igényelt radikális, megoldást célzó intézkedések pedig nem hajthatók végre egy egyértelműbb globális politika nélkül. Általában a pénzügyi ösztönzőkről szólva világos, hogy a fejlesztési és a tőkeköltés-finanszírozás mellett szükség van a demonstrációs CLT-telepek működési költségeinek támogatására is.

3) *Szükség van-e a Bizottság részéről egyéb támogató fellépésekre, illetve meg kell-e fontolni más politikai intézkedéseket, amelyek előkészíthetik a gyorsabb bevezetést, így:*

- az újrahasznosítás támogatását árverezések révén, illetve más finanszírozási megközelítéseket;*
- kibocsátási előírás megalkotását;*
- CLT-tanúsítási rendszert;*
- egyéb típusú politikai intézkedést?*

Az Európai Bizottságnak mindenképpen meg kellene vizsgálnia más finanszírozási módszereket a demonstrációs CLT-projektek számára, bár a fent említett okok miatt a CLT gyors és széles körű elterjesztésére irányuló fellépést túlságosan korainak tekintjük. Ez azonban nem érinti a maroknyi demonstrációs projekt

⁽¹⁾ HL C 299., 2012.10.4.

közfinanszírozásának szükségességét. A kibocsátási előírásokkal és egyfajta CLT-tanúsítási rendszerrel kapcsolatos munka során fel lehetne tárni és tesztelni lehetne a szabályozási folyamatok olyan módszereit, amelyekre majdnem biztosan szükség lesz a jövőben.

4) *Elő kell-e írni az energiatermelő létesítményeknek, hogy a jövőben minden új (szénre és esetleg földgázra épülő) beruházáshoz CLT-kész berendezéseket telepítsenek a szükséges CLT-technológiával való felszerelés megkönnyítése érdekében?*

Ez logikus lépés, amennyiben a CLT-technológia bevezetése az átlagosnál valószínűbbnek tekinthető. Jelenleg azonban ez valószínűtlen. Meg kell jegyezni, hogy az energiaforrásként elsődleges fosszilis üzemanyagot használó nagy ipari CO₂-termelőket – különösen a cementgyártókat – hasonlóképpen kell majd kezelni.

5) *A fosszilis energiahordozók szállítóinak elő kell-e írni, hogy hozzá kell járulniuk a CLT demonstrációjához és bevezetéséhez, kiegészítő forrásokat biztosítva ehhez?*

A CLT-technológia esetleges sikertelen alkalmazásában rejlő kockázat miatt úgy tűnik, hogy azt a közalapokból a közjó érdekében teljes mértékben támogatott kategóriába kell sorolni. A fosszilis üzemanyagok szállítóit mindenképpen be kellene vonni a bevezetés finanszírozásába, és érvelni lehetne a fejlesztési költségekhez való hozzájárulásuk mellett is. Fel kell azonban ismerni egy sor problémát, például a WTO-szabályokból adódó következményeket és annak szükségességét, hogy minden fosszilisüzemanyag-forrás hozzájárulást nyújtson, még azok is, ahol jelenleg nem léteznek megfelelő CLT-eljárások (ilyen mindenekelőtt a közlekedés).

6) *Melyek a CLT sikeres demonstrációját gátló legfőbb akadályok az EU-ban?*

A legfőbb akadályok az alábbiak:

- nem sikerül kialakítani a szén-dioxid-kibocsátás realisztikus, globális szinten fenntartható „beárazási” mechanizmusát,
- a más szénmegkötési vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák által jelentett „verseny”,
- egy esetlegesen kockázatosnak tekintett technológiát a közvéleménynek is el kell fogadnia,
- az, hogy esetleg nem sikerül megfelelő méretű alapot létrehozni a program tőke- és működési költségeinek támogatására.

7) *Hogyan lehetne növelni a CLT általános elfogadottságát?*

Aktív párbeszédet kell folytatni a nyilvánossággal a CLT jellegéről és lehetséges előnyeiről, illetve az energiatudatossággal kapcsolatos átfogó rendszerszemlélet részeként reális és független módon fel kell mérni a kockázatokat. Egyes országokban és régiókban fel kell ismerni azt is, hogy a CLT bevezetése előnyökkel járhat a munkahelyteremtés terén.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az egységes audiovizuális világ felé: növekedés, alkotómunka, értékek (zöld könyv)

(COM(2013) 231 final)

(2013/C 341/20)

Előadó: **Jorge PEGADO LIZ**

2013. július 8-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgybán:

Az egységes audiovizuális világ felé: növekedés, alkotómunka, értékek (zöld könyv)

COM(2013) 231 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 175 szavazattal 2 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy újra foglalkozzon az egységes audiovizuális politika témájával annak érdekében, hogy lehetőséget biztosítson a különféle európai tartalmakhoz való hozzáférés elterjesztésére, és új nyilvános konzultációt indítson többek között a kérdésnek a gazdasági növekedésre, a foglalkoztatásra és az innovációra uniós szinten kifejtett hatásáról.

1.2 Sajnálja ugyanakkor, hogy az Európai Bizottság mindaddig nem használta ki ezt a lehetőséget arra, hogy konkrétabb és strukturáltabb javaslatokat terjesszen elő ebben a tárgybán.

1.3 Az EGSZB jobban szeretne volna, ha az Európai Bizottság a zöld könyv kidolgozásakor olyan megközelítést alkalmazott volna, amely jobban középpontba helyezi az olyan alapvető jogokat, mint a véleménynyilvánítás, a médiapluralizmus, az emberi méltóság tiszteletben tartása, a felhasználók – különösen a kiskorúak és más kiszolgáltatott csoportok – jogainak és érdekeinek tiszteletben tartása, és ebből kiindulva határozta volna meg a programok célkitűzéseit: az innováció, a piacfejlesztés és az ahhoz kapcsolódó finanszírozás ösztönzését.

1.4 Az EGSZB mindazonáltal általában értékeli a zöld könyvben felvetett témákat, és elismeri, hogy a nyilvános konzultációra bocsátott kérdések túlnyomó többsége helytálló. Megjegyzi azonban, hogy időnként hiányzik egyfajta vezérfonal a különféle felvetett témák és kérdések kapcsán.

1.5 Különösen tudatában van a konvergenciának köszönhetően jelentkező új kihívásoknak és kilátásoknak, amelyek fontos üzleti lehetőségeket teremtenek a független gyártók számára, és változásokat hozhatnak a jelenleg létező iparági üzleti modellekbe.

1.6 Miközben tudatában van annak, hogy az európai audiovizuális színtéren növekszik a lekérhető audiovizuális szolgáltatások gazdasági jelentősége, az EGSZB továbbra is hangsúlyozza, hogy a lineáris audiovizuális szolgáltatások hagyományos kínálata még mindig nagyon jelentős részt képvisel az európai polgárok médiafogyasztási szokásaiban, különösen a hagyományos kínálatra alkalmazott technológiai innovációnak köszönhetően. Véleményünk szerint valójában ebben gyökereznek a feltétlenül sürgős védelemre szoruló kulturális és nyelvi identitás és sokféleség alapjai.

1.7 Ugyanígy, miközben elismeri az innovációs stratégiának és az audiovizuális szolgáltatások internettel való technológiai konvergenciájának számos pozitív aspektusát, az EGSZB felhívja a figyelmet az ilyen fejleményeknek a média hagyományos ágazataira – azaz a regionális és helyi szintű médiára – kifejtett hatásaira, különösen azokban az országokban, amelyekben Unión belüli kisebbségi nyelveket beszélnek. Rámutat ezenkívül annak szükségességére, hogy létrejöjjenek és fennmaradjanak annak feltételei, hogy ezek a hagyományos médiumok továbbra is nyújthassák közérdekű szolgáltatásaikat a nyelvi és kulturális sokféleség hasznára, és az információs sokféleség megőrzése érdekében.

1.8 Úgy véli még, hogy az információs pluralizmus fenntartása, a kulturális és nyelvi sokféleség előmozdítása és a média közszolgálati strukturáló szerepének megőrzése az európai médiakörnyezetben olyan közérdekű értéket képvisel, amelyet a jövőbeli politikáknak szükségképpen fenn kell tartaniuk, sőt, az európai szociális modell elemeként elő kell mozdítaniuk.

1.9 Összességében az EGSZB úgy gondolja, hogy az európai kultúrák népszerűsítésének és a polgárok, különösen a kiskorúak és más kiszolgáltatott csoportok érdekei és alapvető jogai ettől elválaszthatatlan védelmének az audiovizuális konvergenciáról szóló európai vita egyik középponti célkitűzését kell képeznie.

1.10 Ennek megfelelően az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy jövőbeni – jogszabály-alkotási és egyéb – fellépéseiben vegye figyelembe az általa készített véleményekben megfogalmazott ajánlásokat, és különösen a jelen véleményben foglalt részletes megjegyzéseket.

2. A zöld könyv célkitűzése

2.1 A zöld könyvvel (COM(2013) 231 final) az Európai Bizottság széles körű, nyilvános vitát kíván indítani arról, hogy milyen hatásokkal jár az audiovizuális médiaszolgáltatások terén zajló átalakulás, amit az ezen szolgáltatások internettel való és folyamatosan erősödő konvergenciája is erősít.

2.2 Az Európai Bizottság a technológiai környezetnek ezt a fejlődését lehetőségnek látja arra, hogy bővítse a sokféle és színvonalas európai tartalomhoz való hozzáférést. Ennek érdekében meg kell vizsgálni a hatályos szabályozási keret megfelelőségét és az esetleges politikai válaszlépéseket az európai szinten.

2.3 Ezt a stratégiai célkitűzést szem előtt tartva az Európai Bizottság két nagy kérdéskört vet fel:

— Hogyan lehet a nagyobb uniós piacot érintő konvergencia folyamatát az európai növekedés és gazdasági innováció szolgálatába állítani?

— Milyen következményekkel jár a konvergencia az értékekre, például a média pluralizmusára, a kulturális sokszínűsége, és a fogyasztóknak, azon belül különösen a kiskorúak csoportjának a védelmére nézve?

2.4 A témák közül kifejezetten kizárja a szerzői jogokkal és a szellemi tulajdonnal kapcsolatos szempontokat, amelyekkel egy másik zöld könyv⁽¹⁾ foglalkozik, valamint az adatvédelmi kérdéseket, amelyek szintén korábbi európai bizottsági javaslatokban⁽²⁾ szerepelnek. Ennek ellenére elismeri azok jelentőségét és a vizsgált témákkal való kapcsolatukat.

2.5 Belátja, hogy a szóban forgó nyilvános konzultáció nem garancia konkrét eredményekre. Ugyanakkor elismeri, hogy az segítséget nyújthat az esetleges hosszú távú szabályozási és politikai válaszlépések kialakításához, különösen a gyermekek számára megfelelőbb internet, a mediaszabadság és -pluralizmus, valamint az önszabályozási kezdeményezések kapcsán.

⁽¹⁾ COM(2011) 427 final, HL C 143, 2012.5.22., 69–73. o.

⁽²⁾ COM(2012) 10 final, COM(2012) 11 final, HL C 229., 2012.7.31., 90–97. o..

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB a tárgyalt téma fontossága és aktualitása miatt üdvözlözi az Európai Bizottság kezdeményezését. A lineáris televíziós szolgáltatások internettel való fokozatos konvergenciája elismerten az audiovizuális piac egyik elkerülhetetlen tendenciája.

3.2 Úgy véli azonban, hogy a választott eszköz (zöld könyv) későn készült el, kevésbé ambiciózus, és nélkülöz egyfajta vezérfonalat a tárgyalt témák és felvetett kérdések között, ami utalhat arra, hogy az Európai Bizottságnak nincs világos képe a követendő irányról.

3.3 A téma különféle szempontjait tárgyaló véleményei nyomán, illetve a jövőbeli audiovizuális politikának az EU technológiai konvergenciája által fémjelzett környezetben történő kialakítása előtt az EGSZB jobban szeretne volna, ha az Európai Bizottság olyan megközelítést alkalmazott volna, amely jobban középpontba helyezi az olyan alapvető értékeket, mint a véleménynyilvánítás szabadsága, a médiapluralizmus, az emberi méltóságnak és a felhasználók – különösen a kiskorúak és más kiszolgáltatott csoportok – jogainak és érdekeinek tiszteletben tartása, és ezt követően vizsgálta volna az innováció, a piac és a finanszírozás fontos szempontjait a 2013. május 21-i európai parlamenti állásfoglalásnak (P7_TA(2013)0203) megfelelően. Ez azonban éppen fordítva történt.

3.4 Az EGSZB mindazonáltal általában értékeli a zöld könyvben felvetett témákat, és elismeri, hogy a nyilvános konzultációra bocsátott kérdések túlnyomó többsége helytálló.

3.5 Tudatában van annak, hogy az európai audiovizuális szinten növekszik a lekérhető audiovizuális szolgáltatások gazdasági jelentősége.

3.5.1 Az EGSZB továbbra is hangsúlyozza azonban, hogy a lineáris audiovizuális szolgáltatások hagyományos kínálata még mindig nagyon jelentős részt képvisel az európai polgárok médiafogyasztási szokásaiban.

Európában a televíziós szolgáltatások fogyasztása 2012-ben átlagosan napi 3 óra 55 perc volt, azaz 7 perccel több, mint 2011-ben.

3.6 Másrésről, bár elismeri az innovációnak és az audiovizuális szolgáltatások internettel való technológiai konvergenciájának stratégiai jelentőségét, az EGSZB kiemeli, hogy ez a jelenség esetleg hatásokkal járhat a média hagyományos ágazataira, azaz a rádió és az írott sajtó tekintetében.

3.6.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak jelentős szerepet kellene betöltenie azoknak a feltételeknek a megteremtésében, amelyek lehetővé teszik a hagyományos médiaeszközök számára, hogy alkalmazkodjanak a digitális korhoz, illetve – tekintettel az általuk megcélzott népesség társadalmi-kulturális sajátosságaira – hogy fennmaradhassanak *offline* formátumban.

3.6.2 Szükségesnek tartja ezért, hogy európai szinten létrejöjjenek annak feltételei, hogy a hagyományos médiumok – különösen a regionális és a helyi szintű média – továbbra is nyújthassák közérdekű szolgáltatásaikat a nyelvi és kulturális sokféleség hasznára és az információs sokféleség megőrzése érdekében, ami az európai szociális modell fenntartását szolgálja.

3.7 Úgy véli még, hogy az információs pluralizmus fenntartása, a kulturális és nyelvi sokféleség előmozdítása és a média közszolgálati strukturáló szerepének megőrzése az európai médiakörnyezetben olyan értéket képvisel, amely általában a nyilvánosság, és konkrétan a média „fogyasztói” számára fontos, és a jövőbeli politikáknak szükségképpen figyelembe kell azt venniük ⁽³⁾.

3.8 Összességében az EGSZB úgy gondolja, hogy a közérdek előmozdítása, valamint a polgárok érdekeinek és jogainak védelme az audiovizuális konvergenciáról szóló európai vitának egyik elsődleges célkitűzése és az erre a területre vonatkozó európai politika vezérelve kell, hogy legyen.

4. Részletes megjegyzések

4.1 A nyilvános konzultáció keretében megfogalmazott kérdéseket hat téma köré lehet csoportosítani: a tartalmakhoz való hozzáférés és a platformok (1–3. kérdés); az audiovizuális műsorkészítés finanszírozása (4–5. kérdés); átjárhatóság (6. kérdés); infrastruktúrák és spektrum (7–9. kérdés); a konvergencia hatása a szabályozásra (10–19. kérdés); a kiskorúak védelme (20–25. kérdés) és hozzáférhetőség (26–27. kérdés).

4.2 A tartalmakhoz való hozzáférés és a platformok

4.2.1 Az EGSZB osztja az azzal kapcsolatos aggodalmat, hogy a tartalmakat összegyűjtő platformok torzíthatják az audiovizuális szolgáltatások nyújtása terén jelentkező versenyt, és így negatívan befolyásolják a választás szabadságát és a fogyasztók hozzáférését a színvonalas és változatos tartalmak kínálatához.

4.2.2 Úgy véli ezért, hogy konkrét, a versenyszabályokat meghaladó szabályozási eszközöket kellene tervbe venni, amelyek előmozdítják és megkönnyítik az ilyen platformokhoz való nemzeti és határokon átnyúló hozzáférést, amint azt az Európai Bizottság már egy 2009-es közleményében ⁽⁴⁾ is körvonalazta.

⁽³⁾ HL C 140, 2000.5.18., 19–23. o., HL C 116, 2001.4.20., 30–36. o., HL C 77, 2009.3.31., 109–114. o.

⁽⁴⁾ HL C 257, 2009.10.27., 1–14. o.

4.3 Az audiovizuális műsorkészítés finanszírozása

4.3.1 Az EGSZB már többször is megerősítette az európai kulturális iparágak – köztük az audiovizuális ágazat – jelentőségét az uniós fejlesztési politikán belül ⁽⁵⁾.

4.3.2 Tekintettel az audiovizuális ágazat értékláncában megfigyelt változásokra, különösen a platformok és a tartalomgyűjtők jelentőségének növekedésére, az EGSZB úgy véli, hogy az audiovizuális szolgáltatásokról szóló irányelv jelenlegi követelményei nem megfelelő, arányos vagy hatékony eszközök az európai művek létrehozásának, terjesztésének és élvezetének népszerűsítéséhez.

4.3.3 Az EGSZB ezért azon az állásponton van, hogy az Európai Bizottságnak felül kellene vizsgálnia a műsorszolgáltatókra vonatkozó kötelezettségek keretét, és a konvergencia érdekében azt ki kellene terjesztenie az audiovizuális értéklánc új szereplőire is, tekintettel az ilyen szolgáltatások által a polgárokra kifejtett mind jelentősebb hatásra. Sürgősen kezdeményezni kell tehát az irányelv felülvizsgálatát.

4.4 Az internethez csatlakoztatott televíziók kölcsönös műszaki átjárhatósága

4.4.1 Az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak garantálnia kellene a hibrid platformokon terjesztett különféle szolgáltatások kölcsönös átjárhatóságát, eközben pedig elő kell mozdítania a tisztességes versenyfeltételeket minden tartalomszolgáltató és szolgáltatásnyújtó számára, és biztosítania kell, hogy a felhasználók szabadon és – többek között földrajzi – diszkriminációtól mentesen választhassanak színvonalas és sokszínű választékból.

4.5 Spektrumpolitika

4.5.1 Az EGSZB alapvetően utal az első rádióspektrum-politikai program és az európai szélessávú hozzáférés témájában készült ⁽⁶⁾, valamint az Európai Bizottság „A digitális hozadék társadalmi haszonná és gazdasági növekedéssé való átalakítása” ⁽⁷⁾ és „A rádióspektrum-erőforrások belső piacon való megosztott felhasználásának előmozdítása” ⁽⁸⁾ című közleményét tárgyaló véleményeire.

4.5.2 A – földi műsorszórását a tartalomterjesztés során szélessávú hozzáféréssel kombináló – hibrid modellek audiovizuális szolgáltatások nyújtói által történő növekvő használatát illetően javasolja, hogy mindenképpen tanulmányozzák az ilyen kereskedelmi modellek hatását az audiovizuális ágazat értékláncában, és ennek során fordítsanak kiemelt figyelmet a tartalmakhoz való hozzáférés és a platformok kérdésére mind a polgárok, mind pedig az üzemeltetők és a tartalomgyártók szempontjából. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy szükség van olyan infrastruktúrákra, amelyek garantálják a teljes európai terület szélessávú internettel való lefedettségét, ami döntő tényező a polgárok digitális egyenlőségének előmozdításában.

⁽⁵⁾ HL C 181, 2012. 6.21., 35–39. o., és HL C 198, 2013.7.10., 39–44. o., HL C 77, 2009.3.31., 63–68 o., HL C 248, 2011.8.25., 144–148. o., és HL C 143, 2012.5.22., 69–73. o.

⁽⁶⁾ HL C 107, 2011.4.6., 53–57. o.

⁽⁷⁾ HL C 44, 2011.2.11., 178–181. o.

⁽⁸⁾ HL C 133, 2013.5.9., 22–26. o.

4.6 Szabályozási következmények

4.6.1 Az új műszaki és piaci fejlemények fényében az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak sürgősen kezdeményeznie kellene egy, az audiovizuális szolgáltatásokról szóló irányelv felülvizsgálatával kapcsolatos hivatalos nyilvános konzultáció lebonyolítását.

4.6.2 Ebben a konzultációs eljárásban az Európai Bizottságnak tanulmányoznia kellene az irányelv alkalmazási körével kapcsolatos problematikát, különös tekintettel annak lehetőségére, hogy az irányelvet kiegészítse az átláthatósággal és a lineáris és nemlineáris audiovizuális médiaszolgáltatók tulajdonosi koncentrációjával kapcsolatos rendelkezésekkel. Arra a középponti kérdéskörre is kiemelt figyelmet kellene fordítani, amit az audiovizuális médiaszolgáltatásokkal kapcsolatos szerkesztői felelősség fogalmának meghatározása jelent. Ezt a felülvizsgálatot elsősorban annak az alapelvnek kell vezérelnie, hogy az audiovizuális hozzáférés eszközétől függetlenül egységesen tiszteletben kell tartani és garantálni kell az alapvető értékeket, tekintet nélkül az említett eszközök sajátosságai miatt szükséges kiigazításokra.

4.6.3 Az EGSZB hasznosnak tartaná még azt is, ha az Európai Bizottság javasolná az audiovizuális médiaszolgáltatásokban alkalmazott kereskedelmi kommunikációkra vonatkozó szabályok felülvizsgálatát és rendszerbe foglalását, ezek a szabályok ugyanis – amint azt korábbi vélemények⁽⁹⁾ is jelezték már – jelenleg különféle jogalkotási aktusokban vannak szétaprózva.

4.7 A véleménynyilvánítás szabadsága és a médiapluralizmus

4.7.1 Fontos szem előtt tartani, hogy a sajtószabadság és a médiapluralizmus tiszteletben tartása az aktív polgárság és a részvételi demokrácia sarokköveként – amint azt az Alapjogi Charta 11. cikke leszögezi – alapvető az Unió integrációs folyamatának megszilárdulásához.

4.7.2 Ezért, és összhangban az Európai Parlament által kifejezett aggodalommal, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak mindenekelőtt megfelelő intézkedéseket kellene hoznia, például jogalkotási kezdeményezést kellene beterveznie a média pluralizmusa és koncentrációja tárgyában, reagálva többek között a *Centre for Media Pluralism and Media Freedom* jelentésére és a tömegtájékoztatás szabadságával és sokszínűségével foglalkozó magas szintű csoport jelentésére.

4.7.3 A fragmentált, nyelvi és kulturális akadályokkal teli, különösen nehéz gazdasági körülményekkel szembesülő európai audiovizuális piac sajátosságaira tekintettel az EGSZB kiemeli a média közszolgálati jelentőségét a politikai pluralizmus megőrzésében és a kulturális sokféleség előmozdításában. Javasolja ezért, hogy az Európai Bizottság széles körben vizsgálja meg a *média mint közszolgálat* irányítási modelljét a konvergencia által jelentett új kontextusban, szem előtt tartva többek között az Európa Tanács közelmúltbeli, ezzel a témával foglalkozó következtetéseit.

4.8 A kiskorúak és más érzékeny csoportok védelme

4.8.1 A média kulturális dimenziójára és általában a társadalomra kifejtett hatására tekintettel az EGSZB a kiskorúaknak és más érzékeny csoportoknak az audiovizuális médiával és a digitális környezettel (internet, közösségi hálózatok stb.) szembeni védelmét jelölte meg egyik legfontosabb aggályaként olyan fontos szempontok kapcsán, mint a magánélethez való jog, a jó hírnév védelme és más alapvető jogok, amelyeket többek között az emberi jogokról szóló európai egyezmény is elismer, és amelyek immár a Szerződés jelenlegi változatába örvéndesen beépített európai uniós Alapjogi Chartában is rögzítésre kerültek. Bár az audiovizuális konvergencia azáltal, hogy a nézőt a média terén cselekvő személlyé alakítja (interaktivitás), óriási új kommunikációs és információs lehetőségeket nyit meg, egyszersmind tovább fokozza a kiszolgáltatottabb személyek illegális tevékenységeinek (számítástechnikai bűnözés) való kitettségét.

4.8.2 Ezért ez volt az egyik szempont, amelynek kiemelésére az EGSZB számos közelmúltbeli véleményében, például azokban, amelyek az Európai Bizottság néhány – bár önmagukban dicséretre méltó, ám túlságosan félénknek tekintett – kezdeményezése kapcsán készültek, kihasználta az alkalmat. Az EGSZB eközben hangsúlyozza, hogy biztosítani kell a kiskorúak neveléséért felelős személyek számára a korcsoportok szerint besorolt tartalomszűrő eszközök rendelkezésre állását és elérhetőségét.

4.8.3 Meggyőződése ezért, hogy a kiskorúak és más, általában az internet, konkrétan pedig az audiovizuális média használata tekintetében kiszolgáltatott csoportok problémakörének vizsgálata során garantálni kell a véleménynyilvánítás szabadságának alapvető joga és a kiskorúak védelmére vonatkozó közérdek közötti egyensúlyt és arany középutat – függetlenül attól, hogy milyen eszközzel történik a hozzáférés.

4.8.4 Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy maga az Európai Bizottság is elismerte⁽¹⁰⁾, hogy a lekérhető televíziós műsorok szolgáltatói nem reagáltak hatékonyan az együttszabályozási és önszabályozási rendszerekre, amelyek a kiskorúak káros tartalmakkal szembeni védelmét célozták, sem az olyan technikai eszközökre, amelyek szelektív hozzáférést biztosítanak a gyermekek számára az internetes tartalmakhoz.

4.8.5 Az EGSZB ezt a témát a legfontosabbak között szeretné megemlíteni az EU jövőbeli audiovizuális politikájának integrált meghatározása során, amely nemcsak jogalkotási jellegű eszközöket (szabályozás, önszabályozás és együttszabályozás) tartalmaz majd, hanem a kiskorúakat, a családokat és az iskolákat egyaránt célzó, a média, az információ, a készségek és a kapacitások terén történő oktatási intézkedéseket is. Kéri ezért, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy a szülők és a nevelők fokozottabb mértékben használjanak tartalomszűrő berendezéseket.

⁽⁹⁾ HL C 351, 2012.11.15., 6–11. o.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 556 final.

4.9 Hozzáférhetőség

4.9.1 Az EGSZB itt alapvetően utal a hozzáférhetőség témájában készült véleményeire ⁽¹¹⁾.

4.9.2 Ezekben általában kiemeli a hozzáférhetőség mint alapvető jog megerősítésének szükségességét, és az audiovizuális szolgáltatások és internetes oldalak esetén annak valódi általános érdekű szolgáltatásként történő figyelembevételét ⁽¹²⁾.

4.9.3 Fentiek miatt közvetlenül érvényesíthető jogi követelményekre van szükség az audiovizuális szolgáltatások hozzáférhetősége terén annak biztosítása érdekében, hogy a különféle fogyatékoságokkal élő vagy kommunikációra képtelen személyek számára is garantálva legyen a hozzáférhetőség.

Ezeknek a követelményeknek az európai szabványosítás megerősítésén kell alapulniuk, és pedig nemcsak az audiovizuális tartalmat illetően, hanem a hálózatosztás, a felhasználói terminálok és az interfész szoftverek terén is. Lényeges, hogy garantáljuk a hozzáférhetőségi megoldások piacának valóban európai jellegét, hogy új szereplőket vonzzunk a piacra és elérjük a költségek csökkenését.

4.10 Végül az EGSZB megismétli, hogy a digitális befogadásra vonatkozó program célkitűzéseivel kapcsolatosan globális és holisztikus megközelítést kell alkalmazni, mivel az Uniónak és a tagállamoknak – a digitális készségek és jártasságok terén történő folyamatos tanulást elősegítő kezdeményezések népszerűsítésével és támogatásával – garantálniuk kell az európai polgárok számára a hozzáférést a digitális környezethez, különösen pedig az internethez csatlakoztatott televíziós szolgáltatásokhoz ⁽¹³⁾.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ HL C 94, 2002.4.18., 9–13. o., HL C 117, 2004.4.30., 49–51. o., HL C 110, 2006.5.9., 26–32 o., HL C 175, 2007.7.27., 91–95. o., A közszektorbeli szervezetek webhelyeinek akadálymentesítése (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé) és A megközelíthetőség mint emberi jog (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽¹²⁾ Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások „megfizethetősége” (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽¹³⁾ HL C 318, 2011.10.29., 9–18. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslattervezet tanácsi irányelvre a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági keretrendszerének létrehozásáról szóló 2009/71/Euratom irányelv módosításáról

(COM(2013) 343 final)

(2013/C 341/21)

Előadó: **Richard ADAMS**

2013. június 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Euratom-Szerződés 31. és 32. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslattervezet tanácsi irányelvre a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági keretrendszerének létrehozásáról szóló 2009/71/EURATOM irányelv módosításáról

COM(2013) 343 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. szeptember 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. szeptember 18-19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 160 szavazattal 9 ellenében, 15 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlí a nukleáris biztonságról szóló irányelv időszerű módosításait, amelyek az Európai Tanács által az Európai Bizottságnak arra adott megbízás eredményei, hogy – a fukusimai baleset követően – fontolja meg a szükséges jogalkotási változtatásokat és tegyen azokra javaslatot. Az európai atomerőművek ellenállóképességi próbái nyomán meghatározásra kerültek azok a területek, amelyekre figyelmet kell fordítani. A nukleáris biztonság nagy horderejű, határokon átnyúló uniós ügy. A közvélemény viszonyulása e kérdéshez jelentős hatással van a nemzeti szakpolitikákra. A polgárok jogosan várják el az ellenőrizhető, magas szintű előírásokat és a következetességet.

1.2 Az EGSZB örömmel állapítja meg, hogy a javaslat a nukleáris biztonságról szóló korábbi EGSZB-véleményekben⁽¹⁾ hangsúlyozott számos kérdéssel foglalkozik. Ezek között szerepel a tagállamok közötti fokozott harmonizáció, a szabályozási felelősségek tisztázása, kompetenciák és képességek, a nemzeti szabályozó hatóságok függetlensége és a helyszíni veszélyhelyzeti felkészültség és reagálás. Külön örömmel fogadjuk az általános átláthatóság erőteljesebb megközelítését, valamint a sajátos kötelezettségek beiktatására irányuló szándékot, amely kötelezettségek szükségesek és hatékonyan hozzájárulhatnak ahhoz, hogy kezelni lehessen a nyilvánosság aggodalmait.

1.3 Az EGSZB különösen üdvözlí a nemzeti szabályozási felelősség, hatáskör, alkalmazás és függetlenség nagymértékben javított megközelítését, amely amellyel, hogy támogatási és ellenőrzési mechanizmusokat biztosít, megerősíti e területeket.

1.4 A fogalommeghatározásokról szóló kibővített cikk hozzájárul az egyértelműbb értelmezéshez és elősegíti a nagyobb fokú jogi érvényesíthetőséget, ugyanakkor biztosítani kell, hogy amennyiben a WENRA (Nyugat-európai Nukleáris Hatóságok Szövetsége.) és a NAÜ (Nemzetközi Atomenergia-ügynökség) hasonló meghatározásokat ad meg, a szöveg összeegyeztethető legyen azokkal, és a nemzetközi megállapodás szerinti terminológiával való konzisztencia fenntartása érdekében azt szükség esetén naprakészé kell tenni.

1.5 Az EGSZB tudomásul veszi a helyszíni veszélyhelyzeti felkészültségre és reagálásra vonatkozó rendelkezések megerősítését. Az atomerőművek területén kívüli veszélyhelyzeti felkészültségről szóló időközi jelentések ajánlásaira válaszul adott esetben azonnali intézkedésekre van szükség. Mivel e terület különösen aggasztja az európai polgárokat, itt sürgős és hatékony kiegészítő intézkedésekre van szükség.

1.6 A nyilvánosság tájékoztatására és az átláthatóságra vonatkozó rendelkezések javultak, azonban a tagállamoknak elő kell írni, hogy az állami és a civil szervezeteket ténylegesen és aktívan támogassák abban, hogy a nyilvánosság tervezésben, ellenőrzésben és döntéshozatalban való részvételének erősítése érdekében a szabályozó hatósággal együtt részvételen alapuló eljárásokat dolgozzanak ki.

1.7 Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság gyorsan intézkedett a módosító irányelv előterjesztéséről. Megjegyezzük továbbá, hogy zajlik a fukusimai baleset tanulságainak nemzetközi elemzése, és hogy a nukleáris biztonságról szóló jelenlegi irányelv végrehajtásának felülvizsgálata a kellő időben további biztonsági megfontolásokat vethet fel. Valamennyi fél elkötelezett a folyamatos fejlesztés mellett, és a tapasztalatok azt mutatják, hogy a nukleáris biztonság további fokozása ezután is állandó munkát jelent majd.

⁽¹⁾ HL C 306., 2009.12.16., 56–63. o.

HL C 218., 2011.7.23., 135–139. o.

HL C 44., 2013.2.15., 140–146. o.

2. Bevezetés

2.1 A nukleáris biztonsági közösségi keretrendszer létrehozására irányuló javaslatról szóló véleményében ⁽²⁾ az EGSZB kifejezte aggályait amiatt, hogy a nukleáris biztonságról szóló első irányelv (2009/71/Euratom) előterjesztése ügyében hosszú időbe telt megfelelő konszenzusra jutni; a nukleáris biztonság technológiai problémáiról szóló, 1975. július 22-i tanácsi határozat megfelelő fellépésre és közösségi szinten harmonizált megközelítésre szólított fel. Ezzel szemben a 2009. évi irányelvhez javasolt módosítások előterjesztéséhez 34 helyett mindössze négy évre volt szükség.

2.2 E ritmusváltásnak számos oka van. Először is az, hogy a javasolt módosítások az Európában – a Fukushima I. atomerőművet 2011 márciusában ért szökőár hatásai nyomán – széles körben végrehajtott „ellenállóképességi próbákról” szóló jelentésre adott válasznak tekintendők. A baleset egy sor műszaki, operatív és szabályozási hiányosságra és hibára derített fényt Japánban. A módosítások azonban olyan, már 2009 előtt felvetett kérdéseket is érintenek, amelyeket a szabályozó hatóságok, a tagállamok és az atomenergia-ipar álláspontja miatt nem lehetett az eredeti irányelvbe foglalni. A fukusimai baleset, amellet, hogy alkalmat adott e kérdések újragondolására, jelentős és közvetlen hatással volt számos tagállam nukleáris politikájára.

2.3 E vélemény kifejezi az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság azon felelősségét, hogy általában hangot adjon a civil társadalom nézeteinek és aggodalmainak, és ezt a felelősséget jelen esetben növeli az Euratom-Szerződés (egészségügyi és biztonsági kérdéseket érintő) 31. cikke szerinti eljárás, amelynek alapján elsődleges követelmény az EGSZB véleményének kikérése. Az EGSZB korábban kifejtette, hogy mivel a nukleáris biztonságról szóló irányelvek a munkavállalók egészségével, a környezettel és a közvédelemmel (vészhelyzeti reagálás) kapcsolatos alapvető kérdéseket érintenek, amelyekkel az EU az EUSZ és az EUMSZ keretében foglalkozik, célszerű ezekről inkább e szerződések, mintsem az Euratom-Szerződés keretében rendelkezni. Ez ráadásul növelné a demokrácia hitelét, mivel az Európai Parlamenttel való együttműködést tenne szükségessé.

2.4 A nyilvánosság egy része továbbra is aggódik az Európában működő 132 atomreaktor miatt. Noha a kérdéshez való viszonyulás tagállamról tagállamra változik, az atomreaktorok rejtett szorongást okozhatnak, és ezt az érzést a külső események nagymértékben felerősítik. Számos polgár keres olyan biztosítékot, amelyet megért és amelyben megbízik, így az EU felé fordul, amelynek jelentős tapasztalata és rendkívül jó híre van a közvédelem javításában és megszilárdításában. A fukusimai baleset fontos tanulsága, hogy a Japánban technológiai és intézményi téren elterjedt *abszolút* biztonság elmélete immár nem fenntartható. Minden jogalkotási megközelítés azzal a kihívással néz szembe, hogy alá tudja-e támasztani a *relatív* biztonság fogalmát, amely adott esetben alkalmas lehet a nyilvánosság bizalmának megtartására. E bizalom alapja, hogy egyrészt a nyilvánosság miként érzékeli a kockázatot, másrészt mennyire hathatósak a védelmi és a hatásokat enyhítő intézkedések. A biztonsági előírások Európában ma még nem teljes körűen harmonizáltak, és az európai polgárokat aggasztja, ha azt látják, hogy egy szomszédos országban alacsonyabb szintűek a biztonsági előírások vagy azok érvényesítése, mint a saját

országukban. E sokféleségre magától értetődő megoldást jelenthet egy uniós szinten hatáskörrel rendelkező hatóság.

2.5 A nukleáris biztonság valamennyi tagállamban a nemzeti szabályozó testület által ellenőrzött keretrendszerben működő létesítmény-üzemeltető felelőssége. A fukusimai baleset számos kérdést vetett fel, amelyek között szerepel a létesítmények tervezése és a védelmi intézkedések, a hatásmérséklő lépések, a vészhelyzeti reagálás, a tájékoztatás, az emberi hibák, az irányítás, az átláthatóság és a hatósági ellenőrzés. Ezek közül néhány kérdés bizonyos vonatkozásait, mivel azok esetleg alkalmazhatók az európai atomerőművekre és nukleáris biztonságra, az ellenállóképességi próbák során és az azt követő jelentésekben is vizsgálták.

2.6 A nukleáris biztonság határokon átnyúló kérdés, így az EU intézkedéseket hozott, mivel a nemzetközi biztonsági előírások és a nukleáris biztonságról szóló egyezmények vagy nem kötelező erejűek jogi értelemben, vagy jogilag közvetlenül nem érvényesíthetők. E módosító javaslatok annak a megbízásnak az eredményei, amelyet az Európai Tanács adott az Európai Bizottságnak arra, hogy vizsgálja felül a hatályos jogi és szabályozási keretet és szükség esetén tegyen javaslatot annak tökéletesítésére.

3. Az európai bizottsági javaslat összefoglalása

3.1 A javaslat a nukleáris biztonságra vonatkozó hatályos jogi és szabályozási keret felülvizsgálatára irányult, célja pedig a nukleáris biztonságra vonatkozó egységesen magas szintű előírások és felügyelet biztosítása. Az ellenállóképességi próbák, illetve a fukusimai vizsgálatok tanulságai alapján a javaslat azt ajánlja, hogy – bizonyos tekintetben és ahol az lehetséges – a nukleáris biztonságra vonatkozó uniós keretet igazítsák hozzá a legújabb műszaki előírásokhoz, továbbá nagyobb átláthatóságot ír elő.

3.2 A nemzeti szabályozó hatóságok kibővített hatásköröket és nagyobb függetlenséget, valamint jelentősebb szerepet kapnának, amelyet szakértők és források támogatnának. A létesítmény-üzemeltetőkkel együtt stratégiát kell kidolgozniuk és a nyilvánosság tájékoztatására azt közzé kell tenniük, különösen baleset bekövetkezésekor, de rendes üzemelés idején is. A polgárok nagyobb mértékben vennének részt az atomerőművek engedélyezésében.

3.3 A nukleáris létesítmények telephelyének kiválasztását, a létesítmények tervezését, építését, üzembe helyezését, üzemeltetését és leszerelését új biztonsági célkitűzések szabályozzák, és Unió-szerte működésbe lép a nukleáris létesítmények hatévenkénti szakértői értékelésének rendszere, amely a nukleáris biztonság javítását célzó technikai iránymutatások fejlesztését szolgálja.

3.4 Az új atomerőműveket úgy kell megtervezni, hogy a reaktormag károsodásának az atomerőművön kívül ne legyenek következményei, és minden atomerőmű megfelelően védett vészhelyzeti intézkedési központtal és a balesetek kezelésére vonatkozó szigorú iránymutatásokkal rendelkezzen.

⁽²⁾ HL C 306., 2009.12.16., 56–63. o.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB szoros figyelemmel követte a nukleáris biztonságról szóló vitát, az ellenállóképességi próbák folyamatát és az azt követő fejleményeket. Az *atomerőművek ellenállóképességi próbáira vonatkozó végleges jelentésről* szóló véleményében ⁽³⁾ az EGSZB a 2009. évi irányelv ambiciózus felülvizsgálatát sürgette. Az Európai Bizottság az ellenállóképességi próbákról szóló jelentésében ⁽⁴⁾ szintén egyértelműen kinyilvánította az irányelvvel kapcsolatos szándékait. Az Európai Bizottság négy olyan fő területet határozott meg, ahol a nukleáris biztonságról szóló irányelv felülvizsgálatra szorul. Ezek a következők:

- biztonsági eljárások és keretek;
- a nukleáris szabályozó hatóságok szerepe és eszközei;
- nyitottság és átláthatóság;
- nyomon követés és ellenőrzés.

Annak rövid áttekintése, hogy az e négy címszó alatt meghatározott célkitűzések megvalósításra kerültek-e, a hatodik fejezetben olvasható.

4.2 A jelenlegi javaslat több mint 90 módosítást fűz a meglévő irányelvhez, ezek némelyikének terjedelme és tartalma igen tekintélyes. Az irányelvhez fűzött terjedelmes magyarázatok az indokokra és a gyakorlati végrehajtásra vonatkozó értelmező iránymutatást nyújtanak, ám megjegyzendő, hogy az irányelv cikkei képezik azt az érdemi szöveget, amellyel e vélemény foglalkozik.

4.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy a szövegben alkalmazott „ésszerűen elérhető” kifejezés, széles körű meghatározása ellenére indokolatlan súlyt kölcsönözhet a gazdasági és politikai szempontoknak. Alternatíva lehetne az „elérhető legjobb technológia (BAT)” és a „legjobb szabályozási gyakorlat” kifejezés használata, azonban ennek jelentős költségvonzata lenne.

4.4 Az EGSZB megjegyzi, hogy noha az Európai Bizottság megállapítása szerint az irányelveknek biztosítaniuk kell, hogy az új atomerőműveket úgy tervezzék meg, hogy a reaktormag károsodásának az atomerőművön kívül ne lehessenek következményei, a jelenlegi műszaki és tudományos nézetek szerint ilyen messzeható igény nem támasztható, és gyakorlatilag lehetetlen az erőművek területén kívüli valamennyi következményt teljesen kiküszöbölni.

5. Részletes megjegyzések

5.1 A módosító irányelv megerősíti, kibővíti és egyértelműbbé teszi az eredeti irányelvet, és számos, a biztonság nyilvános garantálása szempontjából fontos egyedi kérdést rendez. Az EGSZB különösen üdvözlí a következőket:

— A fogalommeghatározások kibővítése és tisztázása a 3. cikkben, különösen ahol bizonytalanság keletkezhet. Így például bizonyos kifejezések – mint a „gyakorlatilag kizárható” – egyértelműbb meghatározása számos lehetséges kétértelműséget megszüntet és következetes módon javítja a közvélemény bizalmát. Biztosítani kell azonban, hogy amennyiben a NAÜ és a WENRA hasonló meghatározásokat ad meg, a szóhasználat ezekkel összhangban legyen, és azt szükség szerint frissítsék.

— Azon külön követelmény, hogy a biztonsági intézkedések a nukleáris létesítmények életciklusának valamennyi szakaszára terjedjenek ki (4. cikk (1) bekezdés a) pont).

— A nemzeti szabályozó hatóságok jogi függetlensége elvének fenntartása és e hatóságok jelentős megerősítése a politikai érdekektől való függetlenségre való külön utalás, a megfelelő, önállóan kezelt költségvetés és a szakértői személyzetre fordítandó elegendő források biztosítása (5. cikk (2) bekezdés), valamint a jogkörök egyértelműbb meghatározása révén (5. cikk (3) bekezdés).

— Az „alapos védelemre” vonatkozó előírások ellenőrzésének beillesztése, egyértelmű meghatározással alátámasztva (6. cikk (3) bekezdés).

— Az az előírás, amely szerint az engedély kérelmezőjének részletes, a kockázat mértékével arányos biztonsági igazolást kell benyújtania (6. cikk (4) bekezdés a) pont).

— A biztonsággal összefüggő széles körű kompetenciák fenntartására vonatkozó előírás kiterjesztése az alvállalkozókra (6. cikk (5) bekezdés).

— A helyszíni veszélyhelyzeti felkészültséget és reagálást támogató intézkedések bevezetése (7. cikk).

5.2 Az EGSZB üdvözlí az immár az átláthatóságról szóló 8. cikk kibővítését és címének megváltoztatását, valamint az új 2. fejezetet, amely kiterjedt különleges kötelezettségeket határoz meg. „A nyilvánosság tájékoztatása” című korábbi 8. cikk alkalmazási köre nagyon korlátozott volt. A 8. cikk a 8a.–8f. cikkekkal és a 3. cikk kibővített fogalommeghatározásával együtt immár a módosított irányelv közel 50 %-át teszi ki. E rendelkezések mindenképpen javítják a jogérvényesítést, bár bizonyos területeket továbbra is lehet eltérően értelmezni. Különösen öröndetesek a javaslatban szereplő terjedelmes új rendelkezések, amelyek számottevő előrelépést jelentenek a polgárok érthető aggodalmainak kezelése felé. Ezek közül kiemelendők a következők:

— A valamennyi eshetőségre kiterjedő átláthatósági stratégia kidolgozására és a stratégia alkalmazására vonatkozó kötelezettség (8. cikk (1) bekezdés).

⁽³⁾ HL C 44., 2013.2.15., 140–146. o.

⁽⁴⁾ COM(2012) 571 végleges.

- A tájékoztatás hangsúlyozása, hivatkozással a nemzetközi kötelezettségekre (8. cikk (3) bekezdés). Jóllehet az irányelv szövege nem említi, a preambulum kimondja, hogy a szakértőkkel folytatott eszmecserék – amelyeken az EGSZB is részt vett – megerősítették a nyilvánosság igen jelentős szerepét a döntéshozatali eljárásokban, valamint az Aarhusi Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazhatóságát.
- A szigorúbb biztonsági célkitűzések és módszertan erőteljes támogatása (8a–8c. cikk).
- A helyszíni veszélyhelyzeti felkészültségre és reagálásra vonatkozó előírások kidolgozása (a 7. cikkel összefüggésben) (8d. cikk).
- A nemzetközi szakértői értékelésekre vonatkozó előírások kibővítése és kiterjesztése (8e. cikk).

5.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy az erőművek területén kívüli veszélyhelyzeti felkészültség és a válsághelyzeti kommunikáció jelentős tárgykörével ez az irányelv nem foglalkozik, hanem az egy folyamatban lévő felülvizsgálat tárgyát képezi, amelynek eredményeképp ajánlásokkal kiegészített jelentés terjesztendő elő 2013 végéig. Az ezen ajánlások alapján szükséges intézkedéseket sürgősen végrehajtani kell.

5.4 A nukleáris létesítmények terroristatámadások elleni védelmének kérdésével az ellenállóképességi program mellett külön projekt foglalkozott, amelyről 2012-ben jelentés készült az Európai Tanács számára. A tagállamok a biztonsági intézkedéseket szuverén hatáskörbe tartozó ügynek tekintik, amelyre nem terjednek ki a nukleáris biztonságról szóló irányelv rendelkezései. Megjegyzendő, hogy Japánban az atomenergia-ipart szabályozó hatóság a fukusimai baleset utáni elemzést követően úgy határozott, hogy minden atomerőművet felkér arra, hogy tegyenek megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy a létesítmény el legyen zárva az esetleges terroristatámadások elől.

5.5 Az irányelv bizonyos fokig kibővíti a jogszabályi követelményeket. Fontos, hogy az új előírások nélkülözhetetlenek és arányosak legyenek, és céljuk a közvédelem biztosítása legyen. Az EGSZB úgy véli, hogy a módosító irányelvben megfelelő egyensúlyt sikerült elérni.

6. Ki fogja-e küszöbölni a javaslat az irányelv hiányosságait?

6.1 A tagállamok közötti folyamatos nézeteltérések miatt a nukleáris biztonságra vonatkozó következetes megközelítés egyelőre hiányzik. Ez (az Európai Bizottság szerint) kulcsfontosságú megállapítás, és a helyzetet jogi keretrendszerrel lehet orvosolni. Az Európai Bizottság rámutatott, hogy nincsenek uniós szinten rögzített mechanizmusok a műszaki előírásokról és a biztonsági felülvizsgálatok lebonyolításának módjáról való

egyeztetéshez. A módosító irányelv 8f. cikke létrehoz egy ilyen mechanizmust, ám az EGSZB úgy véli, hogy „A tagállamok [...] a hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságok segítségével közösen iránymutatásokat dolgoznak ki és hajtanak végre” mondat nem elég pontos és nem kínál megfelelő megoldást e kérdésre. E megközelítés hatékonyságát ezért ellenőrzés alatt kell tartani, és amennyiben komoly kétségek merülnek fel, mérlegelni kell egy uniós nukleáris biztonsági szabályozó ügynökség létrehozását. E megközelítés jelentős előnyökkel járhat a kisebb tagállamok számára a képességek és a források megszerzése terén.

6.2 A nemzeti szabályozó hatóságok függetlensége és felelősségük megosztása, valamint összehangolásuk, megfelelő forrásokkal való ellátásuk és meghatározott hatásköreik hiánya mind olyan terület, amelyet kezelni kell. A módosító irányelv 5. cikke sokkal specifikusabb jogi előírásokat határoz meg a tagállamok számára. Ezek komoly előrelépést jelentenek az említett kérdések terén. Sürgősen ellenőrizni kell azonban a nemzeti szabályozó hatóságok függetlenségét és hatáskörét – ez az Európai Bizottság jelentésében külön kiemelt területek egyike. Ez az ellenőrzés inkább tekintendő a nemzeti szabályozó hatóságok függetlensége növelésének, mintsem csorbitásának, és azt nem a nemzetközi szakértői értékeléssel kiegészített tízéves önértékelés keretében kell végrehajtani. Az EGSZB azt javasolja, hogy a felmérésre és a szakértői értékelésre minden tagállamban legkésőbb 2018 végén, majd pedig azután hat évvel kerüljön sor.

6.3 Az uniós szintű nyomonkövetési és ellenőrzési mechanizmusok jelenleg a nemzeti nukleáris biztonsági rendszer és a hatáskörrel rendelkező hatóságok szakértői értékelésére korlátozódnak. A módosító irányelv 2a. fejezete jelentősen kiterjeszti a nemzetközi szakértői értékelések hatókörét, ami üdvözlendő fejlemény. Azonban az „egy vagy több [...] konkrét téma” hatévenkénti értékelése mellett előfordulhat, hogy egyes területek akár évtizedeken keresztül nem esnek át mélyreható vizsgálaton. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy a témák szerinti értékeléseket a nukleáris biztonságról szóló egyezmény szerinti, háromévente esedékes felülvizsgálati folyamattal párhuzamosan végezzék. Annak a megvitatása, hogy mely konkrét területeket tegyék értékelés tárgyává, szintén olyan kérdés, amelybe a nyilvánosságot az átláthatóság iránti elkötelezettség részeként be kell vonni.

6.4 A nyilvánosság tájékoztatása és az átláthatóság sokkal nagyobb hangsúlyt kapott a módosító irányelvben, amelyben a jelenlegi általános követelményeket több esetben konkrét követelmények váltják fel. A gyakorlatban azonban az egyének és a civil szervezetek számára gyakran nehézséget okoz bekapcsolódni a nyilvános konzultációs rendszerbe és a tájékoztatási mechanizmusba. A nyilvánosság részvételének hatékonyságát az ENSREG által az ellenállóképességi próbák kapcsán szervezett két találkozón vizsgálták meg. Az EGSZB javasolja, hogy a tagállamoknak írják elő, hogy aktívan támogassák az állami és civil szervezeteket abban, hogy a szabályozó hatósággal együtt részvételen alapuló eljárásokat dolgozzanak ki a nyilvánosság tervezésbe, ellenőrzésbe és döntéshozatalba való bekapcsolásának és ezekkel kapcsolatban a véleménye kikérésének megvalósítása érdekében. Ezt az erőművek élettartamának formális vagy tényleges meghosszabbítása esetén is alkalmazni kell. Egyes, már létrehozott folyamatok, mint a RISCOM átláthatósági modell (http://www.karita.se/our_approach/riscom_model.php), független irányítás esetén hatékony módokat kínálhatnak.

6.5 Az arról szóló megegyezés, hogy miből áll a nukleáris biztonságra vonatkozó átfogó megközelítés, folyamatosan változik. A fukusimai balesetet követő élénk vita során az etikai, társadalmi-gazdasági és pszichológiai tényezők mind nagyobb elfogadásra leltek. Az EGSZB úgy véli, hogy – különösen az átmenet és a globális kényszer idején – az energiatermelés és -felhasználás egyéb területeinek is javára szolgálna egy ilyen elemzés.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászat és az állategészségügy területére vonatkozó bizonyos rendeletek Mayotte Európai Unióval kapcsolatos jogállásának változása miatti módosításáról

(COM(2013) 417 final – 2013/0191 (COD)),

valamint

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a környezetvédelem, a mezőgazdaság, a szociálpolitika és a közegészségügy területére vonatkozó bizonyos irányelvek Mayotte Európai Unióval kapcsolatos jogállásának változása miatti módosításáról

(COM(2013) 418 final – 2013/0192 (COD))

(2013/C 341/22)

2013. július 1-jén az Európai Parlament, 2013. június 27-én és július 16-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése, 141. cikke, 153. cikkének (2) bekezdése, 168. cikke és 192. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászat és az állategészségügy területére vonatkozó bizonyos rendeletek Mayotte Európai Unióval kapcsolatos jogállásának változása miatti módosításáról

COM(2013) 417 final – 2013/0191 COD,

valamint

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a környezetvédelem, a mezőgazdaság, a szociálpolitika és a közegészségügy területére vonatkozó bizonyos irányelvek Mayotte Európai Unióval kapcsolatos jogállásának változása miatti módosításáról

COM(2013) 418 final – 2013/0192 COD.

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a 2013. szeptember 18-i ülésnapon) 170 szavazattal 6 ellenében, 12 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tagállam területéről jogellenesen kiszállított kulturális javak visszaszolgáltatásáról (átdolgozás)

(COM(2013) 311 final – 2013/0162 (COD))

(2013/C 341/23)

2013. június 10-én az Európai Parlament és 2012. június 24-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tagállam területéről jogellenesen kiszállított kulturális javak visszaszolgáltatásáról (átdolgozás)

COM(2013) 311 final – 2013/0162 (COD).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, 2013. szeptember 18–19-én tartott, 492. plenáris ülésén (a szeptember 18-i ülésnapon) 192 szavazattal, 10 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2013. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

Közléményszám	Tartalom (folytatás)	Oldal
2013/C 341/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Zöld könyv a környezetben található műanyag hulladékokkal kapcsolatos európai stratégiáról (COM(2013) 123 <i>final</i>)	59
2013/C 341/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a tengeri területrendezés és az integrált partiövezet-gazdálkodás keretének létrehozásáról (COM(2013) 133 <i>final</i> – 2013/0074 (COD))	67
2013/C 341/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásra vonatkozó egyes átmeneti intézkedések megállapításáról, a(z) [...] /EU [RD] rendeletnek a források és a források 2014. évben történő elosztása tekintetében történő módosításáról, valamint a 73/2009/EK tanácsi rendeletnek és a(z) [...] /EU [DP], a(z) [...] /EU [HZ] és a(z) [...] /EU [sCMO] rendeletnek a 2014. évben való alkalmazásuk tekintetében történő módosításáról (COM(2013) 226 <i>final</i> – 2013/0117 (COD))	71
2013/C 341/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1198/2006/EK rendeletnek a pénzügyi stabilitásuk vonatkozásában komoly nehézségekkel küzdő vagy ilyen nehézségek által fenyegetett egyes tagállamok pénzügyi irányításával kapcsolatos rendelkezések tekintetében történő módosításáról (COM(2013) 428 <i>final</i> – 2013/0200 (COD))	75
2013/C 341/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az atlanti térségre vonatkozó tengerstratégia cselekvési terve – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés megvalósítása (COM(2013) 279 <i>final</i>)	77
2013/C 341/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás európai jövőjéről (COM(2013) 180 <i>final</i>)	82
2013/C 341/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az egységes audiovizuális világ felé: növekedés, alkotómunka, értékek (zöld könyv) (COM(2013) 231 <i>final</i>)	87
2013/C 341/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tervezet tanácsi irányelv a nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági közösségi keretrendszerének létrehozásáról szóló 2009/71/Euratom irányelv módosításáról (COM(2013) 343 <i>final</i>)	92
2013/C 341/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászat és az állategészségügy területére vonatkozó bizonyos rendeletek Mayotte Európai Unióval kapcsolatos jogállásának változása miatti módosításáról (COM(2013) 417 <i>final</i> – 2013/0191 (COD)), valamint javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a környezetvédelem, a mezőgazdaság, a szociálpolitika és a közegészségügy területére vonatkozó bizonyos irányelvek Mayotte Európai Unióval kapcsolatos jogállásának változása miatti módosításáról (COM(2013) 418 <i>final</i> – 2013/0192 (COD))	97
2013/C 341/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a tagállam területéről jogellenesen kiszállított kulturális javak visszaszolgáltatásáról (átdolgozás) (COM(2013) 311 <i>final</i> – 2013/0162 (COD))	98

Az EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU